

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

34/2015. (XII. 9.) AB határozat	a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 50/D. § (3) bekezdése szövegrészének alaptörvény-ellenessége megállapításáról és megsemmisítéséről, valamint folyamatban lévő ügyben történő alkalmazhatóságának kizárásáról	1702
35/2015. (XII. 16.) AB határozat	a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályos 118. § (8) bekezdésének első mondata alaptörvény-ellenességének megállapításáról és alkalmazhatóságának kizárásáról	1718
36/2015. (XII. 16.) AB határozat	a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat 2. pontja alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről.....	1730
3253/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1757
3254/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1759
3255/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1761
3256/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1767
3257/2015. (XII. 22.) AB határozat	nemzetközi szerződésbe ütköző rendelkezések alkalmazhatóságának kizárásáról.....	1769
3258/2015. (XII. 22.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	1773
3259/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1779
3260/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1782
3261/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1785
3262/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1787
3263/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1792
3264/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1796
3265/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1798
3266/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1800
3267/2015. (XII. 22.) AB végzés	alkotmányjogi panasz eljárás megszüntetéséről	1804
1004/2015. (XII. 16.) AB Tü. határozat	az Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat módosításáról	1805
9/2015. (XII. 14.) elnöki utasítás	egyesbírók kijelöléséről	1807

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 34/2015. (XII. 9.) AB HATÁROZATA

a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 50/D. § (3) bekezdése szövegrészének alaptörvény-ellenessége megállapításáról és megsemmisítéséről, valamint folyamatban lévő ügyben történő alkalmazhatóságának kizárásáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes* és *dr. Stumpf István* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 50/D. § (3) bekezdésének „illetve a (2) bekezdés szerinti megállapítása” szövegrésze alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti. A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 50/D. § (3) bekezdése a következő szöveggel marad hatályban: „A szolgalmi jog (1) bekezdés szerinti utólagos bejegyzése az ingatlannal kapcsolatban többlet jogokat és kötelezettségeket nem keletkeztethet, így nem teremt jogalapot kártalanítási igény érvényesítésére sem.”
2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 50/D. § (3) bekezdésének „illetve a (2) bekezdés szerinti megállapítása” szövegrésze a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.K.27.084/2014/13. számú, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.III.37.830/2014/8. számú ügyében és a folyamatban lévő más ügyekben nem alkalmazható.
3. Az Alkotmánybíróság a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 50/D. § (3) bekezdése „[A] szolgalmi jog (1) bekezdés szerinti utólagos bejegyzése” szövegrészének alaptörvény-ellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
4. Az Alkotmánybíróság a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény 50/D. § (2) bekezdése 2013. december 3. napján hatályban volt rendelkezése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
5. Az Alkotmánybíróság a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.K.27.084/2014/13. számú ítélete, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.III.37.830/2014/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.
6. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és – tartalmilag – a 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Ebben egyrészt az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapítottna a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Bnytv.) átmeneti rendelkezései között szereplő, az energetikai tárgyú törvények módosításáról szóló 2011. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 19. § (2) bekezdésével, valamint a 26. és 36. §-aival a Bnytv.-be beiktatott, 50/D. § (2) és (3) bekezdéseiben foglalt rendelkezéseknek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, továbbá a XIII. cikkébe ütközése folytán azok alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá az indítványozó ügyében az alkalmazhatósága kizárását, illetve tartalmilag az Abtv. 27. §-ára alapítottna a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.K.27.084/2014/13. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét ugyanazon alaptörvényi rendelkezések sérelmére hivatkozással állítva, annak megsemmisítését kérte. Az indítványozó – bár panaszában felhívja a B) cikk (1) bekezdését is – érdemben az Alaptörvény tulajdonjogot garantáló, valamint a kisajátítás feltételeit meghatározó XIII. cikkének sérelmét állítja. Ez utóbbi körben amellett érvel, hogy a strasbourgi bírósági és – ezzel megegyezően – az Alkotmánybíróság esetjoga alapján (számos példát megemlítve) az ügyben tartalmilag ellentételezés nélküli kisajátítás történt, és a jogalkotó nem volt figyelemmel az értékgarancia biztosítására. Az indítványozó nézete szerint a jogalkotó, illetve az ügyben eljáró bíróság nem tett eleget (1) a közérdek megfogalmazására, megléte ellenőrzésére irányadó alkotmányossági követelményeknek és (2) sérült az alapjog-korlátozáskor irányadó arányosság – Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében megfogalmazott – követelménye is.
- [2] 2. Az ügy alapjául szolgáló bírósági ügy tényállása szerint az indítványozó 1993-ban szerezte meg a szatymazi ingatlan teher- és korlátozásmentesen, majd 1994-től kezdve beruházásokat hajtott végre az ingatlanon. Erdőt telepített, továbbá harminc férőhelyes lótenyésztő gazdaság számára építtetett infrastruktúrát, oktatási és turisztikai központot hozott létre. Az infrastrukturális beruházás keretében megvalósított istállóépítés a Szeged Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala által kiadott jogerős építési engedély birtokában történt, az erdőtelepítés az Állami Erdészeti Szolgálattal kötött támogatási szerződés alapján zajlott.
- [3] Az ingatlan-nyilvántartás adataival ellenkezően az ingatlanon 1983-ban földgáz szállítóvezeték helyeztek el a föld alatt, amelyre vonatkozóan szolgalmi jog nem keletkezett. A valós helyzetről a jóhiszemű vevő később szerzett tudomást. 2003-ban és 2007-ben az FGSZ Földgázszállító Zrt., a vezeték engedélyese (a továbbiakban: engedélyes) kérte az illetékes földhivataltól a bányaszolgalmi jog bejegyzését, azonban erre – a tulajdonos-indítványozó hozzájárulásának hiányában – nem került sor. Az indítványozó hivatkozása szerint a Legfelsőbb Bíróság Pfv.I.21.273/2008/14. számú ítéletével kimondta, hogy tulajdonosi hozzájárulás hiányában visszajegyzésre nem kerülhet sor.
- [4] Az indítványozó több alkalommal, írásban kérte az engedélyestől és az illetékes közigazgatási hatóságtól a helyzet rendezését. Mivel megállapodás nem jött létre a felek között, ezért többször sürgette az üzemeltetési szolgalmi jog alapítását célzó hatósági eljárás megindítását, sikertelenül.
- [5] Ezt követően, 2008-ban a Szolnoki Bányakapitányság szabálysértési bírságot szabott ki a gázvezeték biztonsági övezetében elhelyezett építményekre és erdőre tekintettel, továbbá kötelezte ezek eltávolítására az indítványozót. A szabálysértési szankció elleni kifogás tárgyában a Szegedi Városi Bíróság döntött. A bíróság úgy ítélte meg, hogy a beruházásokat az indítványozó jóhiszeműen és jogszerűen hajtotta végre, ezek szabályszerűen történtek, és a tőle elvárható gondossággal járt el. Az ítélet arra is kitért indoklásában, hogy az erdő eltávolítása már csak az 1999 (a telepítés időpontja) óta eltelt időre tekintettel sem írható elő, mert a szabálysértési felelősségre vonásnak két év elteltével nincs helye elévülés miatt. Az indítványozóra kiszabott bírságot mellőzték, az eljárást megszüntették.
- [6] A Bnytv. átmeneti rendelkezései között szereplő 50/D. § (2) és (3) bekezdéseire hivatkozva a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal kártalanítás nélkül rendelte el az indítványozó ingatlanán a bányaszolgalmi megalapítását, 2013. december 3-i határozatában „üzemeltetési szolgalmi jogot” állapítva meg az FGSZ Földgázszállító Zrt. mint engedélyes javára, amely érintette az indítványozó ingatlanát. A hatósági határozat rögzíti, hogy az ingatlan 1 ha 1761 m² területét érinti a szolgalmi jog. A határozat – a Bnytv. rendelkezésének megfelelően – kimondja továbbá, hogy a tulajdonost a szolgalmi jog megállapításáért kártalanítás nem illeti meg. A határozat

indokolása szerint a földgázz szállító vezeték még 1983-ban került megépítésre és üzembe helyezésre, azonban annak kapcsán bányaszolgalmi jog nem lett megállapítva és az az ingatlan-nyilvántartásba sincs bejegyezve. A határozat 2013. december 20. napján történt közlésével jogerőre emelkedett, és (esetleges bírósági felülvizsgálatának kérésétől függetlenül) végrehajthatóvá vált. A bányaszolgalmi jog birtokában és a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII. 19.) Korm. rendelet 19/A. §-ának megfelelően – a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező Bányakapitányság felszólítására – az engedélyes 2014. január 14-én kitűzte a szolgalmi terület határait, amely az indítványozó számára – egyebek mellett – ingatlanja elbontását, erdeje kivágását jelentette kilencven napos határidővel.

- [7] A Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az indítvány alapjául szolgáló bányaszolgalmi joggal összefüggő közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában hozott 1.K.27.084/2014/13. számú ítélete az indítványozó mint felperes keresetét (a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal mint I. rendű alperes határozatának jogszabálysértés miatti felülvizsgálatára és akkénti megváltoztatása iránt, hogy a II. rendű alperes által előterjesztett kérelemnek azonnali, feltétlen és teljes kártalanítás mellett adjon helyt, illetve másodlagosan a határozat hatályon kívül helyezésére és új határozat hozatalára) elutasította. A jogerős ítélet indokolásában leszögezte, hogy a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal mulasztása (nevezetesen: a hatósági eljárásról történő értesítés hiánya) nem eredményezi a támadott határozat hatályon kívül helyezését. Hangsúlyozta, hogy a bányaszolgalmi jog alapítása iránti eljárás nem azonos a bányaszolgalmi jog megállapítása iránti, az előbbihez képest speciális eljárással. Utóbbi során történhet meg azon bányaszolgalmi jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzése, melynek alapítása (és ennek következtében ingatlan-nyilvántartási bejegyzése) korábban elmaradt – a nem vitásan – 1983 óta létező gázz szállító vezeték kapcsán. A bíróság álláspontja szerint a támadott határozatban felsorolt korlátozások a jövőre nézve tartalmaznak kötelezéseket, a múltira nézve nem, így a korábban telepített növényzet, épületek megszüntetésére törvényi lehetőség nincs.
- [8] A bírósági eljárás ideje alatt – „2014. májusi” keltezéssel – a Szolnoki Bányakapitányság határozatot hozott, amelyben a kijelölt szolgalmi területre vonatkozó előírásokra figyelemmel kötelezte az indítványozót, hogy az ingatlan érintett részén álló fákra vonatkozó kivágási engedélyt nyújtsa be, a kérelem érkezett példányát a Bányakapitánysághoz nyújtsa be, majd vágja ki a fákat. Hasonló eljárást írtak elő számára istállója tekintetében. Az indítványozó erdejének kivágása, illetve istállójának elbontására saját költségén, a jelenlegi állapot – a Bnyt.v.-beli rendelkezések – szerint kártalanítás nélkül kerül sor.
- [9] Az indítványozó jogi képviselője – az alkotmánybírósági eljárás ideje alatt, 2015. február 18-án érkezett tájékoztatásban – arról értesítette az Alkotmánybíróságot, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.III.37.830/2014/8. számú ítéletével hatályában fenntartotta a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét. A kúriai ítélet indokolásában kitért az Alkotmánybíróság 161/B/2006. AB határozatában foglaltakra, melyre nézve megállapította, hogy az a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvényre (a továbbiakban: Vet.) vonatkozóan, de az adott ügyben felmerülő jogkérdésben foglalt állást. Eszerint pedig a Vet. 172. § (3) bekezdésének rendelkezése nem sértette a korábbi Alkotmány 13. § (1) bekezdését, azzal, hogy már fennálló vezetékjog megállapítása, illetve annak utólagos bejegyzése nem keletkeztetett kártalanítási igényt.
- [10] Az indítványozó – a közigazgatási és munkaügyi bíróság jogerős ítéletével szemben előterjesztett, a fentiekben ismertetett érvek alapján – a kúriai ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kérte.

II.

- [11] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

[12] 2. A Bnytv. indítvánnyal támadott, az ügy elbírálásakor hatályban volt rendelkezései:

„50/D. § (2) 2004. január 1-je előtt idegen ingatlanon megépült és üzembe helyezett, az 50/C. § szabályozási körén kívüli, a törvény hatálya alá tartozó létesítmények tekintetében, amennyiben azok üzemeltetésére a szolgalmi jog alapítása nem történt meg, vagy az (1) bekezdésben meghatározott használatbavételi engedély nem lelhető fel, a fővárosi és megyei kormányhivatal az érintett létesítmények tekintetében a bányavállalkozó 2014. december 31. napjáig benyújtott kérelmére szolgalmi jogot állapít meg. A jogerős és végrehajtható határozattal a fővárosi és megyei kormányhivatal megkeresi az ingatlanügyi hatóságot a szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése iránt.

(3) A szolgalmi jog (1) bekezdés szerinti utólagos bejegyzése, illetve a (2) bekezdés szerinti megállapítása az ingatlannal kapcsolatban többlet jogokat és kötelezettségeket nem keletkeztethet, így nem teremt jogalapot kártalanítási igény érvényesítésére sem.”

[13] 3. A Bnytv. jelenleg hatályos rendelkezései szerint:

„50/D. § (2) 2004. január 1-je előtt idegen ingatlanon megépült és üzembe helyezett, az 50/C. § szabályozási körén kívüli, a törvény hatálya alá tartozó létesítmények tekintetében, amennyiben azok üzemeltetésére a szolgalmi jog alapítása nem történt meg, vagy az (1) bekezdésben meghatározott használatbavételi engedély nem lelhető fel, a fővárosi és megyei kormányhivatal az érintett létesítmények tekintetében a bányavállalkozó 2016. december 31. napjáig benyújtott kérelmére szolgalmi jogot állapít meg. A jogerős és végrehajtható határozattal a fővárosi és megyei kormányhivatal megkeresi az ingatlanügyi hatóságot a szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése iránt.

(3) A szolgalmi jog (1) bekezdés szerinti utólagos bejegyzése, illetve a (2) bekezdés szerinti megállapítása az ingatlannal kapcsolatban többlet jogokat és kötelezettségeket nem keletkeztethet, így nem teremt jogalapot kártalanítási igény érvényesítésére sem.

(4) A (2) bekezdés szerinti eljárásban a kisajátításról szóló törvény eljárási szabályait kell alkalmazni.

(5) A Módtv2.-vel megállapított (4) bekezdést a Módtv2. hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell.”

III.

[14] Az Alkotmánybíróság teljes ülése az Abtv.-ben és az Ügyrendjében foglaltak alapján az alkotmányjogi panasz befogadásáról – a befogadhatóság előzetes vizsgálata során – már döntött. Az Alkotmánybíróság a befogadásáról szóló döntését az alábbiakra alapozta.

[15] 1. Az indítványozó a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 1.K.27.084/2014/13. számú ítéletét 2014. május 14-én vette át, míg alkotmányjogi panaszát 2014. július 11-én – az Abtv. 30. § (1) bekezdésében és az Abtv. 26. § (1) bekezdése b) pontjában foglaltak szerint, a rendelkezésére álló hatvan napos határidőn belül – terjesztette elő.

[16] Az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 52. § (1) bekezdésében támasztott, határozott kérelemre vonatkozó feltételeknek, mivel tartalmazza az Alkotmánybíróság Abtv. 26. § (1) bekezdésében, valamint az Abtv. 27. §-ában foglalt hatásköreire való hivatkozást, megjelöli a Bnytv. kifogásolt rendelkezéseit, továbbá az ügyében hozott bírósági ítéleteket, és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésén túl – megjelöli az Alaptörvény XIII. cikkébe foglalt tulajdonhoz való jogának sérelmét, részletesen indokolva, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések és a bírósági ítéletek miért ellentétesek az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezésével.

[17] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálta továbbá az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. § szerinti feltételeket.

[18] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerinti jogosultnak tekintendő, mivel a bírósági eljárásban az indítványozó által alaptörvény-ellenesnek állított (és a konkrét ügy-

ben alkalmazott) jogszabályokra alapítva az eljáró bíróság az indítványozót ítéletében szankcionálta (illetve fenntartotta a kifogásolt állapotot), így az érintettség kétséget kizáróan fennáll mind az Abtv. 26. § (1) bekezdése, mind (az érintettség kérdését vizsgálva) a 27. §-a szerinti kérelem esetén.

- [19] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b*) pontjában és a 27. §-ában foglaltak szerinti rendes jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, mivel az alkotmányjogi panaszt az ügy érdemében hozott jogerős döntéssel szemben terjesztette elő.
- [20] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A befogadhatóság e két követelménye vagylagos jellegű, így az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálta e feltételek teljesülését. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint alapvető alkotmányjogi jelentőséggel bír, hogy sérült-e az Alaptörvény XIII. cikkébe foglalt tulajdonhoz való jog a Bnytv. kifogásolt rendelkezései folytán azzal, hogy az állam a tulajdonjog gyakorlásának teljességét egy magánfél javára kártalanítás nélkül akként korlátozta, hogy a Bnytv. csak absztrakt módon hivatkozik a tulajdonkorlátozás alapjaként a közérdek fennálltára. Ugyanakkor az indítványozó a közérdek fennálltát nem, csak a tulajdonkorlátozás arányosságát vitatja.
- [21] 2. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét is állította, erre vonatkozó alkotmányjogi érvelést azonban egyáltalán nem terjesztett elő, sőt az indítvány azt sem jelölte meg, hogy annak vizsgálatát mely alkotmányjogi panasz hatáskörének kéri lefolytatni.
- [22] Ezért az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét állító indítványi elemet – annak hiányos voltára tekintettel – az Abtv. 64. § *d*) pontja alapján, érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

IV.

- [23] Az alkotmányjogi panasz részben megalapozott.
- [24] 1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti, jogszabály alaptörvény-ellenessége megállapítására irányuló eljárásában először áttekintette a Bnytv. indítvánnyal érintett, szolgalmi jog utólagos bejegyzésére és megállapítására vonatkozó szabályait.
- [25] A Módtv. 19. § (2) bekezdésével beiktatott, Bnytv. 50/D. §-a 2011. március 30-ától lehetőséget biztosít a szállítóvezetékkel, létesítményekkel kapcsolatos szolgalmak ingatlan-nyilvántartásba történő utólagos bejegyzésére.
- [26] A Bnytv. 50/D. § (1) bekezdése azon szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését teszi lehetővé, amely idegen ingatlanon 2004. január 1-je előtt megépült és üzembe helyezett, az 50/C. § szabályozási körén kívüli, a törvény hatálya alá tartozó létesítmények (a továbbiakban: létesítmények) üzemeltetését megelőzően már létrejött a szolgalmi jog alapítása, azonban az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésük ennek ellenére nem történt meg.
- [27] Míg az indítványozó által kifogásolt 50/D. § (2) bekezdése az ugyanezen időpont előtt idegen ingatlanon megépült azon létesítmények szolgalmi jogának ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését teszi lehetővé, amelyek üzemeltetésére vonatkozóan egyáltalán nem történt meg a szolgalmi jog alapítása, avagy azokra nézve ugyan a szolgalmi jog megalapítása megtörtént, azonban a bejegyzésre vonatkozó, a bányafelügyelet által kiadott jogerős és végrehajtható használatbavételi engedély nem lelhető fel (amely alapján az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzés megtörténhetne). A szabályozás alapján a bányavállalkozó 2014. december 31. napjáig ilyen irányú kérelmére a fővárosi és megyei kormányhivatal megállapítja az érintett létesítmény tekintetében a szolgalmi jogot, ezt követően pedig az ingatlanügyi hatóság az erről szóló jogerős és végrehajtható határozat alapján a fővárosi vagy a megyei kormányhivatal megkeresésére bejegyez az ingatlan-nyilvántartásba.
- [28] A Bnytv. 50/D. § (3) bekezdése értelmében sem az 50/D. § (1) bekezdésében szabályozott létesítmények szolgalmi jogának utólagos bejegyzése, sem az 50/D. § (2) bekezdésében szabályozott szolgalmi jog megállapítása nem keletkeztethet az ingatlannal kapcsolatban többlet jogokat és kötelezettségeket, továbbá kártalanítási igény érvényesítésére sem teremt jogalapot.
- [29] 2. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdését a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény és a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény módosításáról szóló 2014. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Módtv2.) 38. § 25. pontja 2015. január 11-től – visszaható hatállyal – úgy módosította, hogy a bányavállalkozó szolgalmi jog megállapítására vonatkozó kérelmét – 2014. december 31-e

helyett – legfeljebb 2016. december 31-ig nyújthatja be az illetékes kormányhivatalhoz. Míg a Módtv2. 26. §-a a Bnytv. 50/D. §-át (4) bekezdéssel egészítette ki, amely értelmében a második fordulat szerinti eljárásban (szolgalmi jog nem került megalapításra, vagy megalapításra került ugyan, de nem lelhető fel róla a használatbavételi engedély) a kisajátítási törvény eljárási szabályait kell alkalmazni, mégpedig – az ugyanezen időpontban beiktatott (5) bekezdés értelmében – a folyamatban lévő ügyekben is.

- [30] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben egyedi, konkrét normakontroll indítvány (vagyis a bírói ítéletben alkalmazott norma elleni panasz) alapján jár el, ezért az alkotmányjogi panasszal kifogásolt rendelkezéseknek nem a jelenleg hatályos, hanem a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal bányaszolgálat alapítására vonatkozó határozata meghozatala napján (2013. december 3.) hatályban volt rendelkezéseit kell elbírálnia. A támadott ítélet alapjául szolgáló ügy tárgya egy közigazgatási határozat, amelynek bírósági felülvizsgálatára a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) XX. fejezete az irányadó. A Pp. 339/A. §-a értelmében a bíróság a közigazgatási határozatot a meghozatalakor alkalmazandó jogszabályok és fennálló tények alapján vizsgálja felül. Mivel a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal 2013. december 3-án meghozott határozatában „állapított meg” kártalanítás nélkül „üzemeltetési szolgalmi jogot”, így az ekkor hatályos jogszabályt kellett a bíróságnak alkalmaznia; mely egyúttal meghatározza a jelen ügyben az alkotmányjogi panasz tárgyát, a vizsgált norma időállapotát is. Tekintettel arra, hogy a jogszabályváltozás csak a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdését érinti (az is csak a szolgalmi jog bányavállalkozó általi benyújtási határidejére vonatkozik), ezért az Alkotmánybíróság a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdésének a 2012. május 30. és 2014. január 11. között hatályban volt szövegét vizsgálta, ugyanakkor a jogszabályváltozás a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdését nem érintette, ezért az Alkotmánybíróság a vizsgálatát a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdése jelenleg hatályos rendelkezéseire nézve végezte el.

V.

- [31] Az Alkotmánybíróság vizsgálatához röviden áttekintette az alkotmányi tulajdonvédelemre vonatkozó gyakorlatát.
- [32] Az Alkotmánybíróság erre vonatkozóan a 20/2014. (VII. 3.) AB határozatában megerősítette az Alkotmánybíróság több mint két évtizedes egyöntetű gyakorlatát, mely szerint „[a]z alkotmányi tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat. A szükséges és arányos korlátozásnak, illetve a tulajdonjog lényeges tartalmának ugyanis nincs polgári jogi megfelelője. A tulajdonjog részjogosítványai [...] nem azonosíthatók a tulajdonhoz való jog alkotmányi védelmet élvező lényeges tartalmával. [...] Az alapjogként védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonjogba más és más.» [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 373, 379–380.]” {20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [154]}
- [33] Az Alkotmánybíróság a 3125/2015. (VII. 9.) AB határozatában (Indokolás [29]) – idézve a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatának alábbi megállapításait – megerősítette arra vonatkozó korábbi következetes gyakorlatát is, hogy „a kisajátítás a tulajdon közjogi megterhelésének az a szélső esete, amikor a teherviselés alkotmányossága elismerésre kerül, és emellett legfeljebb az állaggarancia értékgaranciával való helyettesítésére kerül sor, valamint hogy az állagelvonás ellen az Alkotmány nem ad feltétlen védelmet. A tulajdonhoz való alkotmányos jog védelme kapcsán ezért az a kérdés, milyen esetekben kell a tulajdonosnak a közhatalmi korlátozást minden ellenszolgáltatás nélkül eltűrnie, illetve mikor tarthat igényt kártalanításra tulajdonosi jogai korlátozásáért. Az Alkotmánybíróság emellett megállapította azt is, hogy bizonyos esetekben a tulajdon súlyos megterhelése is megkövetelheti a kisajátításhoz hasonló védelmet. (ABH 1993, 369, 379–381.)”.
- [34] Az Alkotmánybíróság a 20/2014. (VII. 3.) AB határozatában (Indokolás [154]) ismételten hangsúlyozta – először a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában (ABH 1993, 373, 381–382.) kifejtett – azon következetes álláspontját, hogy „[A]z alapjogi tulajdonvédelem sajátosságai miatt az állami beavatkozás alkotmányossága megítélésének súlypontja, az alkotmánybírósági értékelés voltaképpen tere a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett. Az alapjog-korlátozás szükségessége, illetve elkerülhetetlensége vizsgálatánál itt eleve figyelembe kell venni, hogy az Alkotmány 13. § (2) bekezdése a kisajátításhoz csupán a közérdeket kívánja meg, azaz, ha az értékgarancia érvényesül, ennél szigorúbb szükségesség nem alkotmányos követelmény.”

- [35] A 20/2014. (VII. 3.) AB határozat (Indokolás [154]) megerősítette azt is, hogy „»[A] törvénnyel érvényesített közérdek alkotmánybírósi vizsgálata ezért nem a törvényhozó választásának feltétlen szükségességére irányul, hanem – még ha formálisan nem is a közérdek fennállására irányul, hanem a szükségesség-arányosság ismérveit alkalmazza – arra kell szorítkoznia, indokolt-e a közérdekre hivatkozás, illetve, hogy a közérdekű megoldás nem sért-e önmagában is valamely más alkotmányos jogot [...]. A közérdek és a tulajdonkorlátozás arányossága vizsgálatánál viszont az Alkotmánybíróság általában is meghatározhatja azokat az ismérveket, amelyek a beavatkozás alkotmányosságát eldöntik. Ezzel ellensúlyozhatja azt a kényszerű veszteséget, amelyet a jogbiztonság közérdek szükségességének korlátozott felülvizsgálata miatt szenved. Aránytalannak tekinti például az Alkotmánybíróság a tulajdonkorlátozást, ha annak időtartama nem kiszámítható. [...] Más esetekben a tulajdonkorlátozás arányosságához szükséges lehet a kártalanítás.» (ABH 1993, 373, 381–382.)”.
- [36] Az Alkotmánybíróság a 20/2014. (VII. 3.) AB határozatában azt is megállapította, hogy „közérdekből – az értékgarancia érvényesítése mellett – akár a tulajdon teljes elvonása is alkotmányos lehet, ehhez képest a szövetkezeti hitelintézetek integrálása, tevékenységük összehangolása az önállóságukat kisebb mértékben érintő intézkedés”. Utalt továbbá a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatában foglaltakra, mely szerint „[a] jogszabályi korlátozások sokasodására adott válaszként kitágul a »klasszikus kisajátítás« fogalma, amelyet az állam akkor alkalmazott a (rendszerint ingatlan-) tulajdon valamely közcélhoz elengedhetetlen megszerzésére, ha azt polgári jogi ügylettel nem tudta megszerezni. De ahogy egyre több tulajdonkorlátozásért jár a kisajátításhoz hasonló védelem, egyre több korlátozást kell minden ellentételezés nélkül elviselni” (ABH 1993, 373, 381.). Kifejtette továbbá, hogy „[e]z az alkotmányjogi érvelés felerősödött egyrészt az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének második mondata (»A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.«) által, másrészt a gazdasági-pénzügyi válság által fenyegetett szektorokban szükségessé vált gazdaságpolitikai intézkedéseknek köszönhetően” (Indokolás [174]).
- [37] Az Alkotmánybíróság jelenlegi gyakorlata a tulajdonjog állam általi korlátozásának három csoportját különíti el: a legsúlyosabb állami beavatkozásként tekinti a tulajdon elvételét (államosítás, kisajátítás), mely a tulajdon minden részjogosítványát teljes egészében megszünteti. A második csoporthoz tartoznak a tulajdon használatát szabályozó rendelkezések (tipikusan pl. építési előírások), illetve a tulajdont terhelő közterhek (pl. adók) fizetésére vonatkozó szabályok. E két klasszikus csoport mellett a harmadik csoportot azok az állami beavatkozások alkotják, amelyek nem sorolhatók az előző két csoportba, és jellemzőjük, hogy a tulajdonos dologhoz fűződő jogosítványait nem szüntetik meg teljes egészében, de mégis lényeges – akár a kisajátításhoz mérhető – módon érintik a tulajdon tárgyát, korlátozzák a tulajdonos jogait {lásd: 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [157]}.

VI.

- [38] Az Alkotmánybíróság – a fent ismertetett gyakorlatával összhangban – azt vizsgálta, hogy a Bnytv. indítványozó által kifogásolt 50/D. § (2) és (3) bekezdései sértik-e az Alaptörvény XIII. cikkébe foglalt tulajdonhoz való jogot azzal, hogy a létesítményekre vonatkozó szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésénél az ingatlan magánfél tulajdonosának tulajdonjoga korlátozását úgy írják elő, hogy nem teszik lehetővé (kifejezetten megtiltják) arra vonatkozóan a kártalanítási igény érvényesítését.
- [39] 1. Az Alkotmánybíróság jelen ügy vizsgálatával összefüggésben megállapította, hogy több esetben foglalkozott már azzal a kérdéssel, sérti-e az ingatlan-tulajdonosnak – korábban az Alkotmányba, később pedig az Alaptörvénybe foglalt – tulajdonhoz való jogát az, ha meghatározott közüzemi létesítményekre vonatkozó szolgalmi, illetve használati jog bejegyzését az adott jogszabály kártalanítási jog nélkül teszi lehetővé.
- [40] Az Alkotmánybíróság a 161/B/2006. AB határozatában (ABH 2009, 915.) nem találta az Alkotmány 13. § (1) bekezdésébe ütközőnek a Vet. 172. § (3) bekezdésének és 173. § (3) bekezdésének azon rendelkezéseit, amelyek kártalanítás kizárásával tették lehetővé a tíz éven belül idegen ingatlanon megépült és üzembe helyezett, vezetékjoggal rendelkező közcélú átviteli és elosztó vezeték, tartószerkezet, és azon elhelyezett átalakító- és kapcsoló-berendezésekre nézve a vezetékjog megállapítását, illetve utólagos bejegyzését. A tulajdonkorlátozás arányosságát vizsgálva az Alkotmánybíróság ugyanakkor utalt a Vet. 121. § (2) bekezdésének azon rendelkezésére, amely értelmében a vezetékjog gyakorlása során az ingatlan használatának akadályozásával vagy korlátozásával okozott kárt az engedélyes megtéríteni köteles, továbbá a Vet. azon felhatalmazó rendelkezésére, amely a Kormány számára előírta a kártalanítással kapcsolatos szabályok megalkotását. Jelen esetben a vizsgált szabályozás ilyen rendelkezéseket nem tartalmaz.

- [41] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy jelen ügy tényállása az előbbieken ismertetett, 161/B/2006. számú ügyben foglaltakétól – a jogszabály látszólagos szövegbeli egyezősége ellenére – az előbbieken említettekén kívül (eltérő jogszabályi környezet, melyben a kártalanítás szabályozásra került) is jelentősen eltér, attól megkülönböztethető. Míg ugyanis az előbbieken ismertetett ügyben a vitatott vezetékjog az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése hiányában is a tulajdonosok számára tudomással bírt [lévén az a föld felett jól látható, mivel az az ingatlan felszínén, illetve abból kiemelkedve (transzformátor állomás, vagy villamos vezeték) érzékelhető volt], ezért ez esetben a tulajdonosnak hatósági határozat hiányában is tudnia kellett, hogy az ingatlanon lévő, vagy felette húzódó idegen műtárgy az ingatlanán használati jogot keletkeztet. Ezzel szemben jelen ügyben az ingatlan tulajdonosa semmilyen formában, sem az ingatlan-nyilvántartásból, sem érzékeléssel nem értesülhetett a szállítóvezeték által keletkeztetett szolgalmi jogról, mivel az a föld felszíne alatt húzódik, azaz a tulajdonszerzése során semmilyen formában sem lehetett tudomása arról, hogy esetlegesen szolgalmi jog terhelné az ingatlant.
- [42] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor irányadónak tekinti a 18/2015. (VI. 15.) AB határozatában [továbbá ezen határozatában hivatkozott 25/2006. (VI. 15.) AB határozatában, ABH 2006, 368.] foglaltakat. Az Alkotmánybíróság ebben az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 96. § (4) bekezdésének az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe ütközését annak aránytalan korlátozására tekintettel állapította meg, hivatkozva arra, hogy az átjátszóantennák telepítőitől és működtetőitől „elvárható, hogy a kivétel nélkül, minden egyes telepítéssel szükségképpen együttjáró zavarás, – amennyiben az szomszédjog-sértésnek minősül – káros következményeit méltányos módon enyhítsék az érintettek számára” (Indokolás [44]).
- [43] 2. Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy előidézték-e az Alaptörvény XIII. cikkének sérelmét a Bnyt. 50/D. § (2) és (3) bekezdései azzal, hogy kifejezetten megtiltották a Bnyt. 50/D. § (2) bekezdése szerinti szolgalmi jog megállapítására és ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése esetére az ingatlanok tulajdonosai számára a kártalanítási igény keletkezését.
- [44] Mint az jelen határozat Indokolásának [24]–[28] bekezdéseiben már ismertetésre került, az adott ügy alapjául szolgáló – a közigazgatási határozat meghozatalakor hatályos – Bnyt. 50/D. § (2) bekezdése azt szabályozza, hogy milyen feltételek teljesítése esetén volt lehetőség a 2004. január 1-je előtt idegen ingatlanon megépült létesítményekre nézve a szolgalmi jog megállapítására és az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére (azt szabályozza tehát, hogy a tulajdonkorlátozás milyen feltételek fennállása esetén lehetséges). Míg a kártalanítási igény érvényesítésének jogalapjára vonatkozó kifejezett tilalmat a Bnyt. 50/D. § (3) bekezdése állapítja meg (miután az a tulajdonkorlátozás arányosságával összefüggésben tartalmaz rendelkezést).
- [45] A Bnyt. 50/D. § (2) bekezdése egy olyan szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését teszi lehetővé, amely (már megépült és üzembe helyezésre is került létesítményekre vonatkozó) szolgalmi jog korábban még nem került „megalapításra” [szemben az 50/D. § (1) bekezdésével, ahol a szolgalmi jogot már megalapították, ugyanakkor nem történt meg annak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése], vagy amennyiben meg is történt a szolgalmi jog megalapítása, erre vonatkozóan nem lehetséges felhasználatbavételi engedély, amely alapján megtörténhetne annak ingatlan-nyilvántartási bejegyzése. A Bnyt. 50/D. § (2) bekezdésében foglalt szolgalmi jog akár az (utólag történő) megállapításával, akár a már meglévő szolgalmi jog bejegyzésével a tulajdonos autonómiáját, vagyoni jogi pozícióját, kizárólagos joggyakorlási lehetőségét korlátozza.
- [46] Jelen határozat Indokolása V. pontjában (Indokolás [31]–[37]) már kifejtésre került, hogy az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tulajdonjog korlátozásának alkotmányos mércéje – a jogkorlátozás alapját vizsgálva – enyhébb követelményt támaszt az alapjogok Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe foglalt szükségességi mércéjénél, mivel ez esetben elegendő a közérdek meglétét igazolni.
- [47] 3. Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel azt vizsgálta, hogy volt-e és milyen közérdekű cél indokolta a Bnyt. 50/D. § (2) bekezdése kifogásolt szabályozását.
- [48] A Módtv.-javaslatához fűzött részletes indokolás hivatkozott a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvényben megfogalmazott, a már létesített vezetékekhez kapcsolódó vezetékjogok és szolgalmi jogok ingatlan-nyilvántartásba történő utólagos bejegyzési kötelezettségére, valamint a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvényre, mely a Bnyt. szabályozási körébe vonta az elmaradt szolgalmak rendezését. Továbbá arra, hogy ezen ügyek jelentős száma miatt a bejegyzési kötelezettségre előírt határidőt az érintettek nem tudták tartani.

Megemlítette továbbá, hogy a Módtv. a Bnytv. új 50/D. § beiktatásával lehetőséget biztosít a vezetékkel kapcsolatos szolgalmak ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére.

- [49] Mindezek alapján megállapítható, hogy a vezetékes közművek lakosság számára történő folyamatos szolgáltatása, továbbá annak biztosítása érdekében a vezetékes rendszer biztonságos fenntartása, illetve biztonságos működtetésének előfeltételül szolgáló átláthatósága olyan nyomós közérdek, amely a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdésében foglalt tulajdonkorlátozást (jelen esetben a szolgalmi jognak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését) igazolja.
- [50] Az Alkotmánybíróság már a 15/1995. (III. 13.) AB határozatában megállapította, hogy az ingatlan-nyilvántartás – mint a nemzeti ingatlanvagyon leltára – egyebek között csak akkor tudja betölteni rendeltetését, ha az a közhitelesség és a nyilvánosság elve alapján működik. Az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége és nyilvánossága az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében deklarált tulajdonhoz való jog – közelebbről az ingatlantulajdonhoz való jog – egyik garanciális biztosítéka (ABH 1995, 90.).
- [51] 4. Ezt követően az Alkotmánybíróság a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdése tulajdonkorlátozásra vonatkozó alkotmányosságát az arányossági mérce alapján vizsgálta. Nevezetesen, hogy az adott jogi norma, amely kifejezetten megtiltotta a kártalanítást a szolgalmi jognak az ingatlan-nyilvántartásba történő utólagos bejegyzése, illetve a szolgalmi jog megállapítása esetére, megkívánja-e a korlátozás adott terjedelmét.
- [52] Az Alkotmánybíróság jelen határozata indokolásában már kifejtette, hogy a Bnytv. kifogásolt 50/D. § (3) bekezdése a már létesített vezetékek, létesítmények utólagos, ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzési kötelezettségét két fő esetkörre nézve (okból) írja elő: az egyik eset, amikor az idegen ingatlanra nézve az ott megépült és már üzembe helyezett létesítményekre korábban megtörtént a szolgalmi jog megalapítása, csak valamilyen egyéb okból annak ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése elmaradt, azonban létezik a bányafelügyelet által kiadott jogerős és végrehajtható használatbavételi engedély, amely alapján megtörténhet a bejegyzés [50/D. § (1) bekezdés]. A második csoport maga is két esetet tartalmaz. Közös jellemzőjük, hogy nincs jogerős és végrehajtható használatba vételi engedély, vagy azért, mert nem történt meg a szolgalmi jog alapítása, vagy azért, mert nem lehetett fel erre vonatkozóan használatbavételi engedély. Mindkét (utóbb felsorolt) esetben először a szolgalmi jogot (kérelemre) még meg kell állapítani (az illetékes kormányhivatallal), és csak ezt követően történhet meg annak bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba.
- [53] Az utólagos bejegyzés esetében a szolgalmi jog, s ezzel a tulajdonkorlátozás tehát már korábban is fennállt az ingatlan tulajdonosára nézve, melyről a tulajdonos értesülhetett a szolgalmi jog alapításáról szóló határozatból, és ezért már korábban élhetett – ilyen jogszabályi tilalom hiányában – a szolgalmi jog alapításakor keletkező, tulajdonkorlátozása jogalapján kártalanítási igénnyel. [Lásd a Bnytv. 38. és következő szakaszait, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 108. § (1) bekezdését, 168. §-át, a közérdekű létesítményekre vonatkozó használati jog alapításra nézve 171. § (1) bekezdését, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 5:25. § (1) és (2) bekezdéseit, a közérdekű használatra nézve az 5:27. § (1) bekezdését.] Azaz az ingatlantulajdonos kártalanítása vélhetően (valószínűleg) már korábban megtörtént.
- [54] Ettől eltérően a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdése szerinti esetekben a bejegyzést még meg kell előznie a szolgalmi jog hatósági határozatban történő megállapításának, amely jogkövetkezményét tekintve szolgalmi jog alapítás. Mivel egészen addig nem lehetett a tulajdonos olyan hatósági határozatnak a birtokában, amely alapján (annak ellenére, hogy az érintett létesítmények üzembe helyezése már jóval korábban megtörtént) korábban élhetett volna kártalanítási igénnyel. Ugyanakkor – annak ellenére, hogy a hatósági határozat hiányában korábban nem élhetett az ingatlan tulajdonosa kártalanítási igénnyel – a jogalkotó egy megdönthetetlen törvényi vélelmet állít fel, amely teljesen elzárja az ingatlan tulajdonosát a szolgalmi jog alapítása alapján a kártalanítási igény érvényesítésétől.
- [55] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az a tulajdonkorlátozás, amely a tulajdonos jogi autonómiáját annak beleegyezése nélkül egyoldalúan úgy korlátozza, hogy az a kártalanítási igény érvényesítésére vonatkozó jogalap keletkezését kifejezetten megtiltja, aránytalanul tulajdonkorlátozó. Nincs (nem lehet fel) ugyanis semmiféle indoka annak, hogy a vizsgált norma célja miért kívánja meg kényszerítően az ilyen mértékű – teljes – tilalmat, s az miért nem érhető el kevésbé alapjog-korlátozó módon, figyelemmel arra, hogy a jogalkotó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb – legkevésbé korlátozó – eszközt alkalmazni. Ezért – az Alkotmánybíróság álláspontja szerint – nem felel meg az alkotmányos tulajdonkorlátozás arányossági mércéjének a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdésének az a rendelkezése, amely az ingatlan tulajdonosának tulajdonát oly módon korlátozza, terheli meg egyoldalúan, hogy az semmiféle értékgaranciával nem párosul. Ezért

az Alkotmánybíróság az ingatlan tulajdonosának kártalanítási igényére vonatkozó kifejezett tiltást tartalmazó törvényi rendelkezést alaptörvény-ellenesnek minősítette, és a megdönthetetlen vélelemmel (mely szerint a tulajdonos kártalanítása már korábban megtörtént) szemben megnyitotta a kártalanítási igény érvényesíthetőségének lehetőségét a Bnytv. 50. § (2) bekezdése szerinti esetekben, ahol a szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére a szolgalmi jog hatósági határozatba foglalás hiányában nem kerülhetett sor. Felhívja a figyelmet azonban az Alkotmánybíróság arra, hogy ez a kártalanítási igény nem szolgál jogcímül kétszeres kártalanítási igény érvényesítésére, azaz a vezetékesnek bírósági eljárás keretében lehetősége van bizonyítani, hogy a szolgalmi jog alapítására figyelemmel keletkezett kártalanítást az ingatlanra nézve valamelyik (akár a korábbi) tulajdonos már érvényesítette, ugyanis ez esetben kártalanítás a szolgalmi jog alapítása alapján a tulajdonosnak kétszeresen nem jár.

- [56] 5. Ettől eltérően ítélte meg az Alkotmánybíróság a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdésének azt a fordulatát, amely a már fennálló szolgalmi jog utólagos bejegyzésével összefüggésben mondta ki a kártalanítási igény érvényesítésének tilalmát. Ez esetben ugyanis nem tekinthető aránytalan tulajdonkorlátozásnak, ha a már régóta fennálló korlátozás esetében a jogalkotó nem teremti meg ismételten a kártalanítás lehetőségét.
- [57] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdése „illetve a (2) bekezdése szerinti megállapítása” szövegrésze alaptörvény-ellenes, mivel sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, ezért azt megsemmisítette, míg ezt meghaladóan a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdése vonatkozásában az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti indítványt elutasította.
- [58] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján rendelte el az alkotmányjogi panasszal támadott – az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe ütközés folytán alaptörvény-ellenes – Bnytv. 50/D. § (3) bekezdése „illetve a (2) bekezdés szerinti megállapítása” szövegrésze *ex nunc* hatállyal történő megsemmisítését. Így e rendelkezés a határozat kihirdetését követő napon veszti hatályát.
- [59] Az Alkotmánybíróság – a 3147/2012. (VII. 26.) AB határozatában foglaltakhoz {3147/2012. (VII. 26.) AB határozat, ABH 2012, 700.}, valamint a 10/2014. (IV. 4.) AB határozatában (ABH 2014, 239.), és a 18/2015. (VI. 15.) AB határozatában {18/2015. (VI. 15.) AB határozat, Indokolás [47]} foglaltakhoz hasonlóan –, mivel az alkotmányossági vizsgálat eredményeként meghozott döntés jogkövetkezményeként a jogszabály megsemmisítése nem feltétlenül érinti az egyéni jogvédelem körét, az egyéni jogvédelem céljait szolgáló eljárásokban az Abtv. 45. §-a alapján a jogszabály alkalmazását is kizárhatja.
- [60] Az Alkotmánybíróság a 3147/2012. (VII. 26.) AB határozatában általános megállapításokat fogalmazott meg az Abtv. 45. § (2) bekezdésében található alkalmazási tilalom vonatkozásában, melyek irányadóak mind a bírói kezdeményezés, mind az alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásokra: „[A]z Alkotmánybíróság az egyéni jogvédelem céljait szolgáló konkrét normakontroll eljárásokban az Abtv. alapján az alkotmányellenesnek minősített jogszabály megsemmisítése mellett a jogszabály alkalmazását is kizárhatja. Ebben a körben a megsemmisítést és az alkalmazási tilalmat kimondó határozat két következménnyel jár: az alkotmányellenes jogszabály főszabályként *ex nunc*, generális jelleggel veszti hatályát (az absztrakt normakontroll eljárásokkal azonos következmény) és – az Alkotmánybíróság jelenlegi gyakorlata szerint – a határozatban megjelölt egyedi jogvita nem dönthető el az alkotmányellenesnek minősülő norma alapján. Az alkotmányellenesség megállapítása és az alkalmazási tilalom kimondása lényegében azt jelenti, hogy a létrejött jogviszonyokból származó jogok és kötelezettségek megítélése, érvényesíthetősége az érintett jogszabály alapján a perben kétségessé válik. A konkrét normakontroll eljárásban kimondott alkalmazási tilalom tehát általában – az Alkotmánybíróság jelenleg alkalmazott jogértelmezése mellett is – visszamenőleges hatályú a már létrejött jogviszonyokat illetően, hiszen kizárja a már létrejött jogviszonyokból származó jogok és kötelezettségek érvényesítését a jogviszony keletkezéskor hatályos – utóbb alkotmányellenesnek minősülő – jog alapján” {Indokolás [35]}.
- [61] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panasz (mint a konkrét normakontroll speciális fajtája) alapjául szolgáló bírósági eljárásban a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdése „illetve a (2) bekezdés szerinti megállapítása” szövegrésze alkalmazhatóságának kizárását az Abtv. 45. § (2) bekezdésében foglaltakra tekintettel rendelte el. Emellett az Alkotmánybíróság – az Abtv. 45. § (4) bekezdésében foglaltakra tekintettel – az Alaptörvény védelme, a jogbiztonság érdekében elrendelte a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdése „illetve a (2) bekezdés szerinti megállapítása” szövegrésze alkalmazhatóságának általános kizárását. A jelen ügyben alkotmányossági vizsgálat tárgyát képező jogszabály perbeli alkalmazhatóságára nézve tehát maga is két döntést tartalmaz: egyrészt megteremti a lehetőségét, hogy a konkrét ügyben az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazási tilalma révén a peres fél igényérvényesítési joga újra megnyíljon, mivel a Pp. 262/A. §-a alap-

- ján ez esetben a panasz benyújtója perújítással élhet. Amennyiben ugyanis az Alkotmánybíróság anyagi jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg [Pp. 361. § a) pont], és az ügyben kizárólag per (vagy nemperes eljárás) volt folyamatban –, a Kúria köteles értesíteni a panasz indítványozóját, hogy harminc napon belül perújítási kérelemmel élhet, ennek határidőben történő benyújtása teremti meg az igényérvényesítés lehetőségét.
- [62] Másrészt annak érdekében – nem érintve a már korábban befejeződött bírósági ügyeket és az ebből teljeseésbe ment, korábban létrejött jogviszonyokból származó jogokat és kötelezettségeket –, hogy a még folyamatban lévő jogviták bírói/állami megítélésére azonos jogi környezetben kerüljön sor, az Alkotmánybíróság az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján az általános alkalmazási tilalom megállapításával az indítványozóval hasonló helyzetben lévő peres felek számára is megteremtette a lehetőséget az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított jogaik érvényesíthetőségére. Ennek alkalmazását továbbá az is indokolta, hogy a folyamatban lévő közigazgatási bírósági eljárásokban – a Pp. 339/A. §-ában foglaltak értelmében – a bíróság a közigazgatási határozatot a közigazgatási határozat meghozatalakor alkalmazandó jogszabályok alapján vizsgálja felül; így az általános alkalmazási tilalom megállapításának hiányában előfordulhatna olyan eset, hogy a jelen alkotmánybírósági határozatban megállapított jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése ellenére a még folyamatban lévő közigazgatási bírósági eljárásokban a bíróságnak alkalmaznia kellene az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezést.
- [63] 6. Az indítványozó álláspontja szerint a bírói döntések az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe ütközésük folytán alaptörvény-ellenesek, ezért kérelmezte azok megsemmisítését is. Mivel a bírói döntés alaptörvény-ellenességét az indítványozó a jogszabály alaptörvény-ellenessége folytán állította, az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti hatáskörében eljárva az erre irányuló indítványt elutasította. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti hatáskörében jogkövetkezményként az Abtv. 45. § (2) bekezdés alapján jelen esetben alkalmazási tilalmat állapított meg, ezért a bírósági ítéletek megsemmisítését mint jogkövetkezményt már nem vizsgálta.
- [64] 7. Az Alkotmánybíróság e határozatát az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondata alapján közzé kell tenni.

Budapest, 2015. december 7.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [65] Egyetértek a határozat rendelkező részével, azonban szükségesnek tartom az indokolás kiegészítését, mert álláspontom szerint az adott ügyben az Alkotmánybíróságnak figyelemmel kellett volna lennie arra, hogy dönté-

sének jogkövetkezmenyei jogalkalmazási bizonytalanságot hordoz(hat)nak magukban, és ennek egyértelmű kiküszöbölése miatt az indokolásban erre utalni kellett volna.

- [66] A problémakör véleményem szerint két alapvető jelentőségű kérdésre vezethető vissza. Egyrésztől, abban az esetben, ha az indítványozó egyszerre támadja az alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezést, és az e rendelkezésen alapuló bírói döntést, akkor az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 26. § (1) bekezdésén és az Abtv. 27. §-án alapuló hatásköre milyen szempontok mentén válik el egymástól (1. pont). Másrésztől, mennyiben követhető az adott ügyben az Alkotmánybíróságnak az a következetes gyakorlata, hogy az ún. szakjogi dogmatikához tartozó kérdésekben nem foglal állást (2. pont).
- [67] 1. Az Alaptörvény 24. cikkéhez fűzött indokolás szerint „[a]z Alaptörvény az alapjogvédelem új korszakát nyitja meg azáltal, hogy az alkotmányjogi panasz eljárás keretében az egyedi ügyben alkalmazott jogszabály (mint általánosan kötelező közhatalmi döntés) Alaptörvénnyel való összhangjának felülvizsgálatán túl azt is lehetővé teszi, hogy az Alkotmánybíróság az egyedi ügyben hozott bírói döntés esetleges Alaptörvénybe ütközését is megvizsgálja. Ez a hatékony rendes jogorvoslati lehetőségeit már kimerítő panaszos számára egy olyan további különleges jogorvoslatot biztosít, amely a legsúlyosabb – alkotmányos – jogsérelmek esetén lehetőséget ad az Alaptörvénnyel összhangban lévő döntés meghozatalára.”
- [68] Az alkotmányjogi panasz tehát jogorvoslat, és mint ilyen – az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a esetén – szükségképpen visszahat a bírói döntésre. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy az Alkotmánybíróság eljárása „nem lehet a bírósági per »folytatása«, az [Alkotmánybíróság] nem a szűkebb értelemben vett igazságszolgáltatás része” (az Abtv. 26–31. §-ához fűzött indokolás). Ennek megfelelően – kifejezésre juttatva a hatalommegosztás elvét – az Alkotmánybíróság döntésének konkrét eljárási jogkövetkezmenyét a Kúria határozza meg a Pp. 361. §-a alapján. E rendelkezések, igazodva az Alkotmánybíróság hatásköreihöz, eltérően rendezik annak következményét, ha az Alkotmánybíróság (anyagi vagy eljárási) normát, vagy magát a bírói (hatósági) döntést semmisíti meg.
- [69] Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában, ha megállapította a bírói döntés alapjául szolgáló anyagi jogi norma alaptörvény-ellenességét, jellemzően rendelkezett a bírói döntés megsemmisítéséről. Egy ilyen ügyben az Alkotmánybíróság „megállapította, hogy a [bíróság] ítéletében az Alkotmánybíróság által alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabályt alkalmazott, és ezáltal az indítványozónak az egyenlő méltóságú személyként való kezeléshez való joga sérült, [ezért] a jogerős bírói ítéletet megsemmisítette” {3086/2013. (III. 27.) AB határozat, Indokolás [44]}. Az Alkotmánybíróság e gyakorlatában ezért egybeestek az Abtv. 26. § (1) bekezdésén és a 27. §-án alapuló hatáskör-gyakorlás szempontjai. Önmagában az anyagi jogi norma alaptörvény-ellenes jellege – függetlenül attól, hogy az eljáró bíró vétett-e jogalkalmazási hibát – megalapozta a bírói döntés alaptörvény-ellenességét is.
- [70] Álláspontom szerint az adott ügyben az Alkotmánybíróság indokoltan tért el ettől a gyakorlattól, mert a bírói döntés alaptörvény-ellenessége megállapításának és megsemmisítésének kizárólag akkor lehet oka, ha a bíró – az ügyben alkalmazandó jogi norma értelmezési keretén belül – maga vét olyan jogalkalmazási hibát, amely megalapozza döntésének alaptörvény-ellenességét. Önmagában azért, mert a jogalkalmazó egy később alaptörvény-ellenesnek minősített jogi normát alkalmazott, nem vet(het)i fel a döntés megsemmisítésének szükségét, ezért támogattam, hogy az adott ügyben az Alkotmánybíróság a 15/2015. (V. 29.) AB határozatban foglalt gyakorlatát kövesse. Ebben a határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy bizonyos esetekben az Alkotmánybíróság határozata önmagában alkalmas arra, hogy az alaptörvény-ellenes jogszabály által okozott jogsérelmet kiküszöbölje; más esetekben a jogsérelem orvosolására bírósági eljárás útján kerül sor a törvényben szabályozott módon (vö. Pp. 360–363. §, Be. 403–406. §). Az Alkotmánybíróság azonban – a hatalom megosztásának alkotmányos elvével összhangban – még alapvető jog sérelmének orvosolása érdekében sem járhat el egyedi ügyekben a bíróságok és hatóságok helyett; a döntéseinek jogkövetkezmenyeit csak az Alaptörvény és az Abtv. keretei között állapíthatja meg. {1. 15/2015. (V. 29.) AB határozat Indokolás [41] és 35/2014. (XII. 18.) AB határozat Indokolás [46]}.
- [71] Az indítványozó szempontjából a fentiekben kifejtettek gyakorlati jelentősége abban áll, hogy az Alkotmánybíróság döntését követően az indítványozó milyen eljárásban kérheti az alaptörvény-ellenesnek minősített norma egyedi ügyben történt alkalmazásából eredő jogsérelmének orvosolását. Az Alkotmánybíróság hatásköreihöz igazodó jogkövetkezmenyek megállapításának lényeges eljárási joghatása tehát, hogy a peres (nemperes) eljárás megismételt eljárás [Pp. 361. § c) pont], vagy perújítási eljárás [Pp. 361. § a) pont] keretei között folyik-e tovább.

- [72] Az adott esetben – figyelemmel arra, hogy az Alkotmánybíróság anyagi jogi norma megsemmisítéséről rendelkezett – a jogkövetkezmények a Pp. 361. § a) pontjában foglaltakhoz igazodnak. Eszerint, ha az Alkotmánybíróság anyagi jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg, és az ügyben kizárólag per (vagy nemperes eljárás) volt folyamatban, a Kúria – az alkotmányjogi panasz orvoslása érdekében – értesíti a panasz indítványozóját, hogy harminc napon belül perújítási kérelmet terjeszthet elő a perben eljáró elsőfokú bíróságnál. Következésképpen a Kúria kizárólag akkor dönt a perújítás megindítása tárgyában, ha az indítványozó ezt határidőben és kifejezetten kéri. Ez esetben a Pp. 262/A. §-a értelmében a Kúria határozata alapján van helye perújításnak.
- [73] Abban az esetben, ha az adott ügyben a polgári eljárás perújítási szakba kerül, az eljáró bíróságnak a Pp. 267. § (1) bekezdése értelmében a pert a kérelem korlátai között kell újból tárgyalni azzal, hogy a keresetváltoztatásra a Pp. 247. § (1) bekezdése az irányadó. A per tárgyát tehát az Alkotmánybíróság döntése után is alapvetően az eljáró kormányhivatal határozatának bírósági felülvizsgálata jelöli ki.
- [74] A kormányhivatal határozatában – a Bnytv. 50. § (2) bekezdésére alapítva – az indítványozó ingatlanán 1983-ban megépített és üzembe helyezett földgázszállító vezeték „biztonsági övezetét biztosító üzemeltetési bányászati szolgalmi jogot” állapított meg. Az indítványozó abban látta ennek a határozatnak a jogszabálysértő jellegét, hogy a hatóság nem rendelkezett a kártalanításról. Álláspontja szerint ugyanis a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdése szerinti megállapítás az valójában a Bnytv. 38. § (4) bekezdése szerinti alapítás, és a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdésének általa helyes értelmezése szerint a kártalanítás mellőzésére a hatóságnak csak akkor van lehetősége, ha a szolgalmi alapítása többlet jogokat és kötelezettségeket az ingatlannal kapcsolatban nem keletkeztet. Miután az indítványozó ebben látta a közigazgatási hatóság határozatának a jogszabálysértő jellegét, ezért továbbra is ez a kérdés az ügy tárgya.
- [75] A fentiekből következően tehát a közigazgatási per tárgya a Bnytv. 50. § (3) bekezdésének értelmezése volt. Azzal, hogy az Alkotmánybíróság megsemmisítette a Bnytv. 50. § (3) bekezdésének érintett fordulatát, a közigazgatási per a keresetben felhozott jogszabálysértések vonatkozásában „tárgyaltanná” vált. A közigazgatási határozat jogszabálysértő jellegét, és ennek okán hatályon kívül helyezését ugyanis az adott esetben az a körülmény alapozhatja meg, ha a kormányhivatalnak a hatósági eljárásban a Bnytv. 50. § (3) bekezdésében foglalt, az eljárás során hatályban volt, és – amint erre a perben a kormányhivatal hivatkozott – „kógens” rendelkezése figyelmen kívül hagyásával kellett volna eljárnia.
- [76] Az Alkotmánybíróság döntése folytán az vált egyértelművé, hogy az indítványozó jogosult kártalanítás jogcímén a bányászolgalmi jog megállapítása miatti kárának a megtérítését kérni, jóllehet az Alkotmánybíróság azt nem tette egyértelművé, hogy az indítványozót ért jogsérelmet a perújítási eljárás keretében miként látja orvosolhatónak.
- [77] 2. Álláspontom szerint – a fentiekben hivatkozott eljárási kérdések mellett – az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett volna a jogsérelem orvosolhatóságnak egyes „szakjogi” kérdésektől függő szempontjait is. Az adott ügyben ugyanis meglátásom szerint az ügy alkotmányossági – elsősorban a tulajdonhoz való jog korlátozása arányosságának – megítélésére kiható szempontok vizsgálatának szüksége merült fel azzal összefüggésben, hogy az indítványozó polgári bíróság előtt érvényesíthet-e kártérítési igényt a bányászolgalmi jog megállapítása miatt (2.1. pont), továbbá, hogy mi a különbség a bányászolgalmi jog alapítása és megállapítása között (2.2. pont).
- [78] 2.1. Az Alkotmánybíróságnak az adott ügyben vizsgálni kellett volna, hogy az eljáró bíróságok szerint az a tény, hogy az indítványozó nem jogosult kártalanítás jogcímén kárának megtérítésére, nem zárja ki, hogy azt kártérítési igényként érvényesítse. Erre az elsőfokú bíróság következőképpen utalt ítéletében: az indítványozó a kártérítéssel kapcsolatos „igényét polgári peres úton érvényesítheti [a szolgalmi jogosultjával] szemben annak polgári jogi feltételei fennállása esetén. Ez azt is jelenti, hogy ezen igények, sérelmek figyelembe vételére sem a pert megelőző [...] közigazgatási szolgalmi megállapítási eljárásban, sem pedig a közigazgatási perben lehetőség nincs.” (elsőfokú ítélet 6. oldal). A kártérítési igény előterjesztésének lehetőségére az eljáró kormányhivatal is utalt a kereseti ellenkérelmében.
- [79] Álláspontom szerint, ha – a kormányhivatal és a bíróságok álláspontjára figyelemmel – az indítványozó valóban kérheti polgári perben a szolgalmi jog megállapításával összefüggésben előállt kárának a megtérítését kártérítés jogcímén, akkor nem állapítható meg a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdésével összefüggésben aránytalan tulajdonkorlátozás. Erre tekintettel e kérdésnek az érintését szükségesnek tartottam volna.

- [80] Véleményem szerint a Bnytv. szabályozása alapján az állapítható meg, hogy a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdése a kártérítési igény érvényesíthetőségével kapcsolatban értelmezési bizonytalanságot hordoz magában. A rendelkezés szerint ugyanis „[a] szolgalmi jog (1) bekezdés szerinti utólagos bejegyzése, illetve a (2) bekezdés szerinti megállapítása az ingatlanl kapcsolásban többlet jogokat és kötelezettségeket nem keletkeztethet, így nem teremt jogalapot kártalanítási igény érvényesítésére sem”. A rendelkezés tehát értelmezhető úgy, hogy az nem csak a kártalanítást, hanem a kár megtérítésével összefüggő minden igényérvényesítést („többlet jogot”) kizár. Ezen lehetséges jogértelmezésre tekintettel nem volt helye álláspontom szerint az alkotmányjogi panasz elutasításának.
- [81] 2.2. Az adott ügyben eljáró elsőfokú bíróság kifejezetten rámutatott: „a [Bnytv.] perbeli ügyben alkalmazandó 50/D. § (2) bekezdése szerinti eljárás, amely a bányaszolgalmi jog megállapításáról szól, nem azonos a bányaszolgalmi jog alapítására vonatkozó eljárással, melyet a [Bnytv.] 38. § (4) bekezdése szabályoz” (elsőfokú ítélet 5. oldal, és ezt megerősítette a Kúria is ítéletének 7. oldalán).
- [82] Álláspontom szerint az a kérdés, hogy a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdése szerinti megállapítás tekinthető-e alapításnak, az ügyben meghatározó jelentőséggel bír. Ennek okát pedig a kártalanításra vonatkozó polgári jogi szabályokban látom. A hatályos szabályozás alapján – egyezően a korábbi szabályozással – „[h]a jogszabály a jogszerűen okozott kárért kártalanítási kötelezettséget ír elő, a kártalanítás módjára és mértékére a kártérítésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.” (Ptk. 6:564. §) E rendelkezéshez fűzött indokolás a következőket hangsúlyozza: „A rendelkezés a törvényi szabályozásban is keresztülvezeti – az egyébként dogmatikailag tisztázott – kártérítés-kártalanítás kategóriák különválasztását, és megállapítja, hogy a törvény által megengedett károkozási esetekben – ha ezt jogszabály külön rendeli – kártalanítás jár. A törvény ezen elvi tétel egyértelművé tételével komoly hiányosságot pótol, és ezzel megfelelő elméleti háttérrel teremt a különböző jogszabályokban foglalt kártalanítási tényállásokhoz. A törvény szerint a károkozások jogszabály által meghatározott esetkörökben kártalanítás jár. Ez a rendelkezés kifejezésre juttatja azt az alapvető tételt, hogy önmagában a károkozás jogszerűsége nem alapoz meg kártalanítási jogkövetkezményt, ahhoz ugyanis a jogellenesség hiánya mellett kifejezett jogszabályi rendelkezés szükséges.”
- [83] A Ptk. hivatkozott rendelkezése és ahhoz fűzött indokolás alapján tehát az Alkotmánybíróságnak az adott ügyben vizsgálnia kellett, hogy a Bnytv. 50/D. §-a szerinti szolgalmi jog megállapításához köthető-e kártalanítást előíró jogszabályi rendelkezés. A kérdés megítéléséhez álláspontom szerint a bíróságok „szakjogi” érvelését is vizsgálni kellett.
- [84] A Kúria ítéletében rámutatott, hogy a kormányhivatal előtti eljárás nem a Bnytv. 38. §-ának rendelkezéseire alapult, vagyis „a közigazgatási eljárás tárgyát nem újonnan épült létesítményhez kapcsolódó szolgalmi jog, a szolgalmi jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése képezte, ezért a jogerős ítélet – [az indítványozó] álláspontjával szemben – nem sérti a [Bnytv.] 38. § (3) bekezdését, és (6a) bekezdését”. A Kúria emellett hangsúlyozta azt is, hogy nem sérült a [Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény] 171. § (1) bekezdése sem, mivel jelen esetben [...] a szolgalmi jog megállapításáról, és nem alapításáról döntött” a kormányhivatal.
- [85] A Kúria az előbbieket mellett rámutatott arra is – hivatkozva az Alkotmánybíróság által a 161/B/2006. AB határozatban kifejtettekre –, hogy az ingatlan-nyilvántartás egyik rendező szabálya a bejegyzés elve. Eszerint „egyes, a törvényben felsorolt jogok az ingatlan-nyilvántartásban a tulajdoni lapra történő bejegyzéssel keletkeznek, [amelyek] az úgynevezett konstitutív hatályú bejegyzések”. Ilyen jogok például az átruházáson alapuló tulajdonjog vagy hasznélvezeti jog. „Abban az esetben, ha ugyanezek a jogok nem átruházáson, szerződésen alapulnak, hanem például törvény alapján keletkeznek a jog, akkor bejegyzés nélkül is létrejönnek, azaz az ingatlan-nyilvántartás csupán megállapítja azok létezését (nem a bejegyzés létesíti azokat)”. Ilyenkor a bejegyzés deklaratív hatályú. A Kúria hangsúlyozta, hogy ide tartozik a vezetékjog és a használati jog bejegyzése is.
- [86] Álláspontom szerint az Alkotmánybíróság annak megállapításával, hogy a Bnytv. 50/D. § (2) bekezdése szerinti szolgalmi jog megállapítása „jogkövetkezményét tekintve szolgalmi jog alapítás”, valójában eltért a Kúria hivatkozott jogi álláspontjától. Ugyanakkor Bnytv. rendszerén belül megteremtette a szolgalmi jog megállapítása miatti kártalanítás jogalapját. Ennek támogatása mellett ugyanakkor úgy gondolom, hogy az érintettek kártalanítás iránti igényérvényesítését a leghatékonyabban az szolgálja, ha ennek szabályait a jogalkotó alakítaná ki.
- [87] Az előbbieket kifejtettek mellett egyetértek a határozat rendelkező részével, tehát azzal, hogy az indítványozó és a Bnytv. 50/D. § (3) bekezdésével érintettek vonatkozásában a bányaszolgalmi jog vagyoni kompenzáció nélküli megállapítása a tulajdonhoz való jog aránytalan korlátozását eredményezi. Emellett azonban szükségesnek tartottam volna, ha az Alkotmánybíróság határozatának indokolásában vizsgálja a fentiekben hivatkozott

kérdéseket, és ezzel egyértelműbb szempontrendszert biztosít a kártalanítás kérdésében eljáró jogalkalmazó szervezeteknek.

Budapest, 2015. december 7.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [88] Egyetértek a határozat rendelkező részeivel, de álláspontom szerint a tulajdonhoz való jogot érintő alkotmánybírószági vizsgálat során figyelembe kellett volna venni a következőket.
- [89] 1. A határozat Indokolásának VI.1. pontja (Indokolás [39]–[42]) áttekintette az Alkotmánybíróság gyakorlatát azokban az esetekben, amelyekben a tulajdonhoz való jog sérelme közüzemi létesítményekre vonatkozó szolgalmi jog bejegyzése folytán, kártalanítás nélkül következett be. Ezek közül kiemelésre érdemes a 161/B/2006. AB határozat [a továbbiakban: ABh.], amelyben az Alkotmánybíróság többek között a Bnytv. jelen ügyben vizsgált szabályával szövegszerűen megegyező rendelkezést, a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény [a továbbiakban: Vet.] 172. § (3) bekezdését, valamint 173. § (3) bekezdését vizsgálta (ABH 2009, 1915.).
- [90] A határozat indokolása szerint az ABh.-ban foglaltak azért nem tekintendők irányadónak, mert eltér a két ügy tényállása. Az ABh.-ban vizsgált esetben ugyanis „a vitatott vezetékjog az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése hiányában is a tulajdonosok számára tudomással bírt [lévén az a föld felett jól látható, mivel az az ingatlan felszínén, illetve abból kiemelkedve (transzformátor állomás, vagy villamos vezeték) érzékelhető volt], ezért ez esetben a tulajdonosnak hatósági határozat hiányában is tudnia kellett, hogy az ingatlanon lévő, vagy felette húzódó idegen műtárgy az ingatlanán használati jogot keletkeztet. Ezzel szemben jelen ügyben az ingatlan tulajdonosa semmilyen formában, sem az ingatlan-nyilvántartásból, sem érzékeléssel nem értesülhetett a szállítóvezeték által keletkeztetett szolgalmi jogról, mivel az a föld felszíne alatt húzódik, azaz a tulajdonszerzése során semmilyen formában sem lehetett tudomása arról, hogy esetlegesen szolgalmi jog terhelné az ingatlant.” (Indokolás [41])
- [91] A Bnytv. 50/A. § (2) bekezdésének *h)* pontjában kapott felhatalmazás alapján a szénhidrogén szállítóvezetékek biztonsági követelményeiről és a Szénhidrogén Szállítóvezetékek Biztonsági Szabályzata közzétételéről megalkotott 79/2005. (X. 11.) GKM rendelet (a továbbiakban: GKM rendelet) II. Fejezete szól a „Tervezés” cím alatti 1.2. alpontban a szállítóvezeték nyomvonalának megjelöléséről a következőképpen: „[m]inden föld alatt elhelyezett szállítóvezeték nyomvonalát (keresztezések, töréspontok helyét is) a talajszintből kiemelkedő jelzőoszloppal, táblával meg kell jelölni. A jelölés alapján a vezeték nyomvonala egyértelműen azonosítható legyen. [...] Belterületen vagy olyan külterületen, ahol a körülmények, a veszélyeztetettség ezt indokolják, a földfelszín alatt fektetett szállítóvezeték a cső felett, a felső alkotótól 50 cm-re, jelzőszalaggal meg kell jelölni”.
- [92] E GKM rendelet megalkotását, hatályba lépését megelőzően a gázenergiáról szóló 1969. évi VII. törvény végrehajtásáról szóló 1/1977. (IV. 6.) NIM rendelet [a továbbiakban: NIM rendelet] – amely alapján a jelen ügyben hivatkozott, 1983-ban létesített, szállítóvezeték építését engedélyezték – 27–30. §-ai állapították meg a szállító vezeték nyomvonala jelölésének részletes szabályait. A NIM rendelet 27. § (1) bekezdése szerint „[a] föld alatt elhelyezett szállító vezeték nyomvonalát a talajszintből kiemelkedő táblával kell megjelölni olyan módon, hogy a tábla az áramlás irányát mutassa”; a 27. § (4) bekezdése pedig úgy rendelkezett, hogy „az egymás mellett létesített több szállító vezeték esetén minden vezeték nyomvonalát külön kell jelölni; a jelzőoszlopoknak egymás mellett kell lenni”. Nem csak a jelek elhelyezése, hanem ellenőrzése, megrongálódás esetén javítása, eltűnés esetén pótlása is kötelező volt a NIM rendelet 27. § (7) bekezdése alapján. Az ellenőrzési jog a Bányahatóság hatásköre volt. A szállító vezeték üzemeltetőjének a NIM rendelet 29. § (1) bekezdésében meghatározott kötelezettsége volt a vezeték nyomvonalának nyilvántartása.
- [93] Az ismertetettek alapján az ABh.-ban foglaltak figyelmen kívül hagyása indokaként nem tartom elfogadhatónak a vezeték elhelyezkedésére történő hivatkozást, és azt, hogy emiatt a gázvezetékek nyomvonaláról érzékeléssel nem lehet tudomást szerezni. A földfelszín alatt elhelyezett létesítmények felszín feletti jelzésének kötelezettsé-

gét részletesen meghatározó jogszabályok gondoskodtak és a hatályos szabályok jelenleg is gondoskodnak azok megismerhetőségéről.

- [94] Ha a jogszabályokkal ellentétesen az ott részletesen, követelményként meghatározott jelölés mégis elmaradt, vagy károsodott, akkor az indítványozónak polgári peres úton kell érvényt szereznie az ebből fakadó kárigényének.
- [95] E következtetést fogalmazta meg az ABh. is: „[h]a az ingatlan tulajdonjogának átruházására, vagy más jog alapítására, illetve az ingatlan megterhelésére úgy kerülne sor, hogy az ingatlan tulajdonosa a másik felet nem tájékoztatja a vezetékjog alapításának tényéről, ezért az előző tulajdonos és a szerző közötti jogviszony keretei között felelősséggel tartozik”.
- [96] Mindez nem csupán az előbb vázolt szakjogszabályokból következik, hanem a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) közérdekű használatra és az ingatlan-nyilvántartás alapelveire vonatkozó szabályokból. A Ptk. 5:170. §-a deklarálja a közhitelesség elvét [korábban az ingatlan nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 5. § (1) bekezdése tartalmazta], amelyet az ABh.-ban is idézett 8/1998. (III. 20.) AB határozat így értelmezett: „[s]zűkebb értelemben pedig az ingatlan-nyilvántartás közhitelességének szempontja abban fejeződik ki, hogy az ingatlan-nyilvántartást a jóhiszemű és ellenérték fejében jogot szerző személy javára – az ellenkező bizonyításáig – valónak kell elfogadni”. (ABH 1998, 102, 104.)
- [97] Mindezek mellett az ABh.-ban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy „az ingatlan tulajdonosa szükségképpen értesül a vezetékjog alapítására irányuló eljárásról, valamint annak eredményéről, s felelősséggel tartozik a vele jogviszonyban álló személyek megfelelő tájékoztatásáról.” (ABH 2009, 1915, 1922.)
- [98] A szállítóvezeték elhelyezéséről, lefektetéséről a jelen ügyben érintett ingatlan előző tulajdonosa tudhatott, ám tájékoztatási kötelezettségének az indítvány szerint nem tett eleget.
- [99] 2. Az indítványozó által jóhiszeműen (nem tudva a gázvezeték létezéséről) megszerzett ingatlanon beruházásokat hajtott végre: „erdőt telepített, továbbá harminc férőhelyes lótenyésztő gazdaság számára építtetett infrastruktúrát, oktatási és turisztikai központot hozott létre”, hatósági engedélyek birtokában (Indokolás [2] pontja). Mind a jelenleg hatályos az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 8. melléklet I. 1.1.10. pontja, mind a korábban hatályban levő, az egyes építményekkel, építési munkákkal és építési tevékenységekkel kapcsolatos építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról szóló 46/1997. (XII. 29.) KTM rendelet 2. melléklete, valamint az építési és a használatbavételi engedélyezési eljárásról szóló 12/1986. (XII. 30.) ÉVM rendelet 12. § (1) bekezdés e) pontja, továbbá 2. számú melléklet 10. pont a) alpontja, és az építési engedélyezési eljárásról szóló 2/1977. (I. 18.) ÉVM rendelet 2. számú melléklet f) pontja alapján „[a] kérelemhez – ha az építési engedélyezési eljárásról szóló rendelet más mellékletek csatolását nem írja elő – a következő mellékleteket kell csatolni: a tervezői egyeztetés során beszerzett közműnyilatkozatokat és szakhatósági hozzájárulásokat, illetőleg az ezeket tartalmazó jegyzőkönyvet egy-egy példányban.” Az építési szabályok alapján tehát az indítványozó nem kaphatott volna egyik épületére és az erdő telepítésére sem engedélyt a hatóságoktól, mert az engedély iránti kérelem (építészeti műszaki dokumentáció műszaki leírások része) kötelező melléklete (a fenti felsorolás alapján a mindenkori szabályok szerint) a közművekkel való egyeztetés alapján elkészített jegyzőkönyv.
- [100] Ha igaz, amit az indítványozó állít, mind a telek tulajdonjogát, mind pedig a hatósági engedélyhez kötött építéshez való jogot jóhiszeműen szerezte. Így a hatósági döntésen alapuló anyagi jogát sértené az elrendelt bontási kötelezés, tehát jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sértené mindez [a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 4. § (1) bekezdése], a tulajdonjogon túl is.
- [101] 3. Az ABh. a kártalanítás jogszabályban biztosított lehetőségeit is részletesen vizsgálta. Utalt egyrészt a 785/B/1997. AB határozatában foglaltakra, amelyben a bírói úton történő igényérvényesítés lehetőségét kellő garanciaként értékelte az Alkotmánybíróság. Jelen ügyben azonban – az ABh.-hoz hasonlóan – az igényérvényesítés jogalapját (a kártalanítást) maga a jogszabály (a Bnyt. támadott rendelkezése) zárta ki. A Vet. vizsgált rendelkezései alapján az ABh.-ban az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy „kifejezetten maga a Vet. rendelkezik a kártalanítás kötelezettségéről, jogalkotási felhatalmazással: a 170. § (1) bekezdés 30. pontja értelmében felhatalmazást kap a Kormány, hogy – többek között – a kártalanítással kapcsolatos részletes szabályokat rendeletben állapítsa meg, ennek a felhatalmazásnak a Kormány – az indítványozó által is támadott – R. egyes rendelkezéseivel eleget tett”. (ABH 2009, 1915, 1926.)

- [102] Így az Alkotmánybíróságnak jelen ügyben is vizsgálnia kellett volna, hogy a Bnyt. 50/A. § (1) bekezdésében meghatározott felhatalmazó rendelkezések alapján [6. és 9. pontok] a kormány megalkotta-e, és ha igen, milyen tartalommal a biztonsági övezetre és a védőpillérre, valamint a felszíni ingatlantulajdon korlátozására vonatkozó részletszabályokat.
- [103] Ez a vizsgálat elősegítette volna a tulajdonhoz való joggal összefüggő, megalapozott alkotmánybírói állásfoglalást.

Budapest, 2015. december 7.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: IV/1343/2014.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2015. évi 193. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 35/2015. (XII. 16.) AB HATÁROZATA

a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályos 118. § (8) bekezdésének első mondata alaptörvény-ellenességének megállapításáról és alkalmazhatóságának kizárásáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával és *dr. Sulyok Tamás* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályos 118. § (8) bekezdésének első mondata – az ott hivatkozott végzés eltiltásra vonatkozó rendelkezése tekintetében – alaptörvény-ellenes volt.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályban volt 118. § (8) bekezdésének első mondata – a végzés eltiltásra vonatkozó rendelkezése tekintetében – a Pécsi Ítéltábla előtt folyamatban lévő Ktf.V.40.326/2014. számú ügyben, valamint a jogerősen még le nem zárt, azonos tárgyú ügyekben nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Pécsi Ítéltábla bírójának az előtte folyamatban lévő Ktf.V.40.326/2014. számú ügyben – eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján egyedi normakontroll indítvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvénynek (a továbbiakban: Ctv.) – a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény, továbbá az ezekkel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCVII. törvénnyel (a továbbiak-

- ban: Ctv.1.) megállapított – 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályban volt 118. § (8) bekezdése első mondata alaptörvény-ellenességének megállapítását kérte. Az indítványozó bíró emellett kérte, hogy az Alkotmánybíróság rendelje el a támadott rendelkezések általános alkalmazási tilalmát valamennyi folyamatban lévő bírósági ügyben; illetőleg az egyedi ügyben történő alkalmazhatatlanságát.
- [2] Az indítványozó bíró álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezés sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, a XXVIII. cikk (7) bekezdését, illetve – kiegészítő végzése alapján – a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [3] 2. Az ügy előzménye, hogy a cégbíróság a Cgt.02-12-000974/6. számú végzésével (kelt: 2013. november 15., jogerőre emelkedett: 2013. december 14-én) az érintett céggel szemben a végelszámolási eljárást megszüntette és kénysztörülésre irányuló eljárást indított a Ctv. 116. §-a és 131/A. § (4) bekezdése alapján, majd a Cgt.02-14-000059/2. számú végzésével (kelt: 2014. május 26., jogerőre emelkedett: 2014. június 28., a továbbiakban: Végzés) elrendelte a cég kénysztörülését és végzése Céggközlönyben való közzétételét. A kénysztörülési eljárás alatt a céggel szemben követelés bejelentésére nem került sor, a cég vagyona vonatkozóan nem került fel adat, és a Céggközlönyben közzétett felhívásra bejelentés nem érkezett.
- [4] Egyúttal a gazdasági társaság korábbi vezető tisztségviselőjét, egyben 50%-ot meghaladó szavazati joggal rendelkező tagját a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 5. § (10) bekezdése, 23. § (3) bekezdése és a Ctv. – kénysztörülési eljárás megindításakor hatályos – 118. § (8) bekezdése alapján eltiltotta attól, hogy a végzés jogerőre emelkedésétől számított öt évig más gazdasági társaság kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tagja, közkereseti társaság tagja, betéti társaság beltágja, valamint gazdasági társaság vezető tisztségviselője legyen.
- [5] A Végzés ellen a cég volt vezető tisztségviselője fellebbezést és a határidő elmulasztása miatt igazolási kérelmet terjesztett elő. Ebben előadta, hogy az eltiltásról 2014. november 26-án szerzett tudomást, amikor a cégbíróság egy másik cégben viselt vezető tisztségviselői jogviszonyára vonatkozó adatot törölte a céggjegyzékből.
- [6] 3. Az indítványozó bíró szerint az ügyben alkalmazandó Ctv.-nek az eljárás megindításakor hatályos 118. § (8) bekezdésének első mondata a tisztességes eljáráshoz való jogot a következők miatt sérti.
- [7] A – már nem hatályos – Gt. 5. § (10) bekezdése értelmében, ha a gazdasági társaságot megszüntetési eljárás keretében törlik a cégnyilvántartásból, az a személy, aki a megszüntetési eljárás megindításának időpontjában, a törlés évében, vagy a törlést megelőző évben a gazdasági társaságnál vezető tisztségviselő, kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tag volt, a törlést követő öt évig nem lehet más gazdasági társaság kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tagja, valamint közkereseti társaság tagja és betéti társaság beltágja. A Gt. 23. § (3) bekezdése úgy rendelkezett, hogy „a gazdasági társaság megszüntetési eljárás során való törlését követő öt évig nem lehet más gazdasági társaság vezető tisztségviselője az a személy, aki a megszüntetési eljárás megindításának időpontjában, a törlés évében, vagy a törlést megelőző évben a gazdasági társaságnál vezető tisztségviselő, kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tag volt.”
- [8] Az indítványozó bíró szerint a Gt. 5. § (10) bekezdésében és 23. § (3) bekezdésében foglalt jogkövetkezmények olyan súlyosak, hogy azok kihatással lehetnek az érintett személyek életkörülményeire, akár megélhetésüket is veszélyeztethetik. E súlyos jogkövetkezményekre tekintettel az eljárás során biztosítani kell azt az érintett számára, hogy a jogkövetkezményről rendelkező bírósági döntéssel szemben jogorvoslattal élhessen. Az indítványozó szerint e követelménynek nem tesz eleget a Ctv. – már nem hatályos – 118. § (8) bekezdése két okból sem. Egyrészt mivel kizárólag a Céggközlönyben való közzététel útján értesülhet az érintett a bíróság döntéséről, (függetlenül attól, hogy postai úton kézbesíthető-e), másrészt azért, mert kizárja a határidő elmulasztása miatti igazolás lehetőségét.
- [9] Az indítványozó ezzel összefüggésben a következőket fejtette ki. A határozatok kihirdetéséről és közléséről a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 218–219. §-a rendelkezik. A kézbesítés útján történő közlés szabályait a Pp. 219. §-a tartalmazza.
- [10] A Ctv. 72. § (2) bekezdése értelmében a törvényességi felügyeleti eljárásban a Pp. ezen szabályait megfelelően alkalmazni kell. Ugyanígy rendelkezik a Ctv. 2014. július 1-jétől hatályos 116. § (6) bekezdése a kénysztörülési eljárás tekintetében is. 2014. július 1-jét megelőzően azonban a Ctv. a kénysztörülési eljárás tekintetében nem tartalmazott hasonló utaló szabályt. Az indítványozó bíró szerint a cégbíróságok a Pp.-t alkalmazták mögöttes szabályként a kénysztörülésről szóló fejezetben nem szabályozott kérdésekben.

- [11] A gyakorlatban ugyanakkor problémát jelentett a törvényességi felügyeleti és kényszertörlési eljárásban az, hogy az eljárás során hozott bírósági döntések a felek és egyéb érdekelték részére nem voltak kézbesíthetőek, mivel egyes cégek tagjai, illetve maguk a cégek a megadott lakóhelyükön vagy bejegyzett székhelyen nem voltak elérhetőek. Az ebből fakadó problémák kiküszöbölésére módosította a jogalkotó a Ctv.-t a 2007. évi LXI. törvény 24. § (1) bekezdésével, s beiktatta a Ctv. 72. § (6) bekezdését, amely lehetővé tette, hogy ha a törvényességi felügyeleti eljárásban a postai úton történő kézbesítés megghiúsul, a cégbíróság azokat a Cégbizonylatokban való közzététellel kézbesíti azzal, hogy a közzétételt követő ötödik napon az irat kézbesítettnek tekintendő. E speciális szabály azonban csak a törvényességi felügyeleti eljárásban alkalmazható.
- [12] A Ctv. 118. § (8) bekezdése szintén egy speciális szabályt tartalmaz a kézbesítési vélelem tekintetében, amely azonban csak a kényszertörlési eljárásban alkalmazható. Eszerint a postai úton való kézbesítést meg sem kell kísérelni, a közlés egyetlen formája a Cégbizonylatokban való közzététel. A fellebbezési határidő a közzétételt követő 15 nap. Vagyis a kényszertörlési eljárással érintett cégek és azok tisztségviselői és tagjai csak akkor szerezhetnek tudomást az eljárás befejezéséről és az eltiltásról, ha folyamatosan figyelik a Cégbizonylatot, függetlenül attól, hogy részükre a bíróság döntése kézbesíthető volna.
- [13] Az indítványozó bírót utalt végül arra, hogy a jogalkotó is nyilvánvalóan ezt a problémát ismerhette fel, ugyanis az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény (a továbbiakban: Ctv2.) módosította a Ctv. támadott rendelkezését, és a cég tagja, illetve vezető tisztségviselője tekintetében a postai úton való kézbesítésről rendelkezett [hatályos Ctv. 118. § (7) bekezdés].
- [14] Az indítványozó bírót a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme tekintetében a következőképpen érvelt. Hivatkozott többek között a 19/2009. (II. 25.) AB határozatra, továbbá az Alkotmánybíróság gyakorlatára, amelynek értelmében a közvetlen alkotmányi garanciák gazdaságossági és célszerűségi okokból az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén sem mellőzhetőek. Ez vonatkozik a postai kézbesítés mellőzésére is: annak mellőzése és csak a Cégbizonylat útján való közlés csak akkor felel meg a tisztességes eljárás követelményének, ha a cég, a tagok, vagy a vezető tisztségviselők postai úton nem elérhetőek. A postai úton való közlés a tisztességes eljárás biztosítása érdekében garanciális jelentőségű.
- [15] A mulasztás igazolásának lehetőségét szintén a tisztességes eljáráshoz való jogba ütközően zárta ki a jogalkotó az indítványozó szerint. Bár az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az igazolás kizárása önmagában nem eredményezi a jogorvoslathoz való jog sérelmét, a jelen esetben, az adott szabályozási keretek között az – az indítványozó szerint – sérti az Alaptörvényt. Vagyis az igazolás lehetőségének kizárása azért alkotmányellenes, mert a cégbíróság határozatát nem kell postai úton kézbesíteni, és a cégbíróság döntése csak a Cégbizonylatból ismerhető meg. Vagyis a kizárólag Cégbizonylat útján történő kézbesítés csak akkor felel meg az indítványozó szerint a tisztességes eljárás követelményének, ha a jogalkotó – figyelemmel arra, hogy a Cégbizonylat napi figyelését nem várhatja el az érintettektől – lehetővé teszi az igazolási kérelem előterjesztését.
- [16] 4. Az indítványozó bírót eredeti indítványában az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése alapján kérte a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog sérelmére is hivatkozott. Utóbb előterjesztett indítvány-kiegészítésében kifejtette, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének megállapítását kéri. Álláspontja szerint ugyanis az Alaptörvény XXIV. cikkében foglalt „hatóság” fogalmába a bíróság is beletartozik, azonban a XXVIII. cikk a bíróságokra vonatkozóan speciálisan szabályozza a tisztességes eljáráshoz való jogot, és állapít meg e tekintetben követelményeket. Ugyan a kényszertörlési eljárás nemperes eljárás, arra megfelelően vonatkozik az Alaptörvény XXVIII. cikke.
- [17] Így az Alaptörvény mindkét rendelkezése: a XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján is kérte a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását [figyelemmel az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére is].

II.

- [18] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

[19] 2. A Ctv. indítvánnyal érintett, 2012. március 1-től 2014. június 30-ig hatályban volt rendelkezései:

„118. § (1) Amennyiben a cégbíróság azt állapítja meg, hogy

a) a céggel szemben követelés bejelentésére nem került sor, valamint

b) a cég vagyonaival kapcsolatos információ nem érkezett,

a cégbíróság – a 62. § (4) bekezdés figyelembevételével – a céget törli a cégjegyzékből, és a Gt. 5. (10) bekezdése és a 23. § (3) bekezdése alapján az egyedüli vagy többségi befolyással rendelkező tagot, valamint a vezető tisztségviselőt eltiltja.

(2) Amennyiben a céggel szemben követelés bejelentésére került sor, a cégbíróság a számítógépes ingatlan-nyilvántartási rendszerből, valamint szükség szerint a földhasználati nyilvántartásból elektronikus úton történő lekérdezéssel megállapítja, hogy a cég jog jogosultjaként van-e bejegyezve, vagy a javára, illetve érdekében tény van-e feljegyezve, illetve van-e bejegyzett földhasználat.

(3) A cégbíróság más közhiteles vagy közérdekvédelmi célból vezetett nyilvántartást vezető szervezet – különösen a járműnyilvántartást vezető szerv, a zálogjogi nyilvántartást vezető szerv – megkeresésével megvizsgálja, hogy cég jog jogosultjaként van-e bejegyezve, vagy a javára, illetve érdekében tény van-e feljegyezve. A cégbíróság megkeresi a cég számláit vezető pénzforgalmi szolgáltatókat a cég számlakövetelésével és egyéb pénzfizetés teljesítésére vonatkozó követelésével kapcsolatos adatszolgáltatás teljesítése érdekében.

[...]

(6) Az (5) bekezdés alkalmazásában felszámolási költség a Cstv. 57. § (2) bekezdés f) és g) pontjában meghatározott költségek.

(7) Amennyiben a (2)–(3) bekezdésben említett szervezetek értesítése vagy a 117. § szerint tett bejelentés alapján a cégbíróság megállapítja, hogy a cég vagyona előreláthatóan nem fedezi a várható felszámolási költségeket, vagy a cég vagyona nem fellelhető, a cégbíróság – a 62. § (4) bekezdés figyelembevételével – a céget törli a cégjegyzékből, a Gt. 5. § (10) bekezdése és a 23. § (3) bekezdése alapján az egyedüli vagy többségi befolyással rendelkező tagot, valamint a vezető tisztségviselőt eltiltja, egyidejűleg határidő tűzésével felhívja a vezető tisztségviselőt, hogy gondoskodjon az iratok elhelyezéséről, az adózás rendjéről szóló törvény szerinti kötelezettségek teljesítéséről, és ezek megtörténtét a cégbíróságnál igazolja.

(8) Az (1) és (7) bekezdésben meghatározott végzést a cégbíróság a Cégléletről közzéteszi azzal, hogy a végzés ellen a megjelenésétől számított tizenöt napon belül fellebbezésnek van helye, a határidő elmulasztása miatt azonban igazolási kérelem nem terjeszthető elő. A cég törlését elrendelő végzés jogerőre emelkedését a Cégléletről közzé kell tenni.

(9) Az eltiltásra vonatkozó rendelkezés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.”

III.

[20] A bírói kezdeményezés az alábbiak szerint megalapozott.

[21] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényi feltételeknek.

[22] Az Abtv. 52. § (4) bekezdése szerint az alkotmánybírósági eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia. Ebből következően, ha a kezdeményező bíró nem állítja, hogy a támadott normát az ügyben alkalmazni kellene, vagy nem mutat rá az alkotmányellenesnek vélt norma és az egyedi ügy kapcsolatára oly módon, hogy az összefüggés az Alkotmánybíróság számára az indítvány tartalmából egyértelműen megállapítható legyen, az alkotmánybírósági eljárás lefolytatásának nincs helye.

[23] Az Abtv. 25. § (1) bekezdése „az alkalmazandó norma megtámadásának a lehetőségét a bíró számára azért biztosítja, hogy megakadályozható legyen, hogy a bíróság a döntését alaptörvény-ellenes norma alkalmazásá-

val legyen kénytelen meghozni. Ennek megfelelően minden olyan *anyag*i jogi rendelkezés bírói kezdeményezés tárgya lehet, melytől a bíróság előtt fekvő egyedi ügy érdemi eldöntése függ, de olyan *eljárás*i jogi normák is megtámadhatók, melyek ugyan nem közvetlenül az ügyet befejező bírósági döntés alapját képezik, de alkalmazásra kerülve a felek eljárás helyzetét lényegesen befolyásolják.” {3192/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [14]–[18]}

[24] Jelen ügyben a bíró a Ctv. kényszer-törlési eljárásra vonatkozó kézbesítési szabályok alkotmányossági vizsgálatát kérte. Ez – az indítvány alapján – olyan eljárás jogi norma, amely az ügyben érintett fél helyzetét lényegesen befolyásolja. Ugyanis ha a kézbesítés támadott szabálya sérti az Alaptörvényt, akkor a fél kérelmét a bíróság érdemben bírálja el, ellenkező esetben a fellebbezést – a Ctv. támadott rendelkezése alapján a fellebbezés megkétszerezésére tekintettel – el kell utasítani.

[25] 2. Az Alkotmánybíróság áttekintette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos, az ügy szempontjából releváns gyakorlatát.

[26] Legutóbb a 17/2015. (VI. 5.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) foglalkozott a kézbesítés(i) vélelem) alkotmányosságával a tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal (Alaptörvény XXIV. cikk) összefüggésben. Az Abh. azt a jogszabályi rendelkezést vizsgálta – többek között –, amely szerint a földbizottság állásfoglalását a jegyző a hivatal hirdetőtábláján 5 napra kifüggeszti, valamint a kifogás előterjesztésére jogosultaknak 5 napos (jogvesztő) határidőn belül van lehetőségük kifogást előterjeszteni. E jogszabályi rendelkezés vizsgálata kapcsán a következőket fejtette ki: „A már leírtakon túlmenően a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben az indítványozó bíró által is felhívott 3/2014. (I. 21.) AB határozatra figyelemmel az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozta és jelen határozatában is megerősíti, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező részjogosultságok – jelen esetben a kifogás benyújtásának időbeli – korlátozására az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe foglalt, szigorú követelményeket támasztó szükségességi-arányossági teszt alkalmazásával lehetőség van.

A szükségességi-arányossági teszt alapján az Alaptörvényben biztosított tisztességes eljáráshoz való jog részét képező eljárási szabályokban foglalt időbeli korlátozás akkor felel meg az Alaptörvénynek, ha másik alapvető jog vagy szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el, tehát a korlátozás feltétlenül (vagyis elkerülhetetlenül) szükséges valamely alapvető jog érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme érdekében. A jogkorlátozás alkotmányosságához ezen túlmenően szükséges az is, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjog-sérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. A jogalkotó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni, és a korlátozásnak nem szabad érintenie az alapjog lényeges tartalmát. {3/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [61]}.”

[27] A tisztességes eljáráshoz való jog azáltal sérül, hogy a kifogás előterjesztésére jogosultak közül azokkal is hirdetményi úton kellett közölni a jegyző eljárásának megindítását, állásfoglalását és a kifogás benyújtásának határidejét, akik egyébként név (és lakcím) szerint ismertek voltak a hatóság számára. Ahogy az Abh. fogalmazott: „[a]z Alkotmánybíróság álláspontja szerint a törvényhozó nagy szabadságot élvez az egyes közigazgatási eljárási határidőkre vonatkozó, a döntésekről és más jelentős eljárási cselekményekről való értesítés és azok közlési szabályainak kialakítására. Különösen nagy ez a szabadság a nem az Alaptörvényből fakadó jogorvoslati eljárásra vonatkozó szabályok esetén. A jogorvoslati lehetőség igénybe vételének határideje a közlés módjára és a benyújtás feltételeire irányadó rendelkezésekkel együtt nem lehet annyira bizonytalan, hogy az igénybe vételére jogosultakat ténylegesen megfossza attól, hogy éljenek ezzel a jogukkal, ez ugyanis ellentétes az Alaptörvény XXIV. cikke (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes eljárás és ésszerű határidő követelményével.” (Indokolás [108])

[28] Kiemelte továbbá az Abh., hogy alapjogot sértő, ha a jogalkotó alkotmányos indok nélkül az ismert érdekeltektől megköveteli, hogy maguk kövessék a közigazgatási szereplők, különösen a hatóságok cselekményeit. Az alapjog alkotmányos indok nélküli (szükségtelen) korlátozása, ha ezen érdekeltek tekintetében a személyes tájékoztatás nem érvényesül, s ezáltal az érintettek jogainak gyakorlása, a jognyilatkozataik megtételére nyitva álló határidő teljesítése jelentősen (aránytalanul) elnehezül.

[29] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megsemmisítette a támadott jogszabályi rendelkezés hirdetményi kézbesítésre vonatkozó szövegrészét, továbbá alkotmányos követelményként írta elő, hogy a földbizottság állásfoglalását, a jegyző hivatalbóli eljárásának megindítását és a kifogás előterjesztésére nyitva álló ötnapos határidőt a név szerint ismert érdekeltekkel személyesen (vagyis nem hirdetményi úton) kell közölni.

- [30] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban kifejtetteket a tisztességes (bíróági) eljáráshoz való joggal összefüggésben a jelen ügyben is megfelelően irányadónak tartja és utal egy további határozatára, amely egy, az ügy lényegéhez kapcsolódó problémával foglalkozott: nevezetesen az ügydöntő (fegyelmi) határozat közlési formájának alkotmányosságával, és a kézbesítés útján történő közlés alapjogi jelentőségével.
- [31] Az Alkotmánybíróság áttekintette a kérdéskört érintő korábbi gyakorlatát is. Ennek során a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatban a korábbi alkotmánybíróági döntésekben foglaltak felhasználhatóságát illetően rögzített szempontok figyelembe vételével járt el. Ennek megfelelően a konkrét ügy kapcsán összevetette az alapul szolgáló alaptörvényi, illetve alkotmányi rendelkezéseket, és megállapította, hogy nincs akadálya a korábbiakban kialakult és idevágó gyakorlat megfelelő alkalmazásának.
- [32] A 8/2004. (III. 25.) AB határozat – a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 91. § (1) bekezdése alkotmányossági vizsgálata kapcsán – azt állapította meg, hogy e rendelkezés, amely szerint az érintettnek nem kézbesíthető a fegyelmi határozat, ha az állam- és szolgálati titokkörbe tartozó indokolást tartalmaz, sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot. Ezen alapjog értelmében ugyanis „az érintettnek joga van megismerni az ügyében hozott határozat indokait. A határozatok indokolásának írásbeli formában való kézbesítése az Alkotmánybíróság szerint garanciális eleme a tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való alkotmányos jog megvalósulásának. A tisztességes eljárás követelménye szerint elvárható, hogy az érdekelt megismerhesse az ügyében hozott határozat részletes indokait, ennek pedig nem tesz eleget az, ha csupán elolvashatja, vagy azt az eljárás során felolvassák. A fegyelmi határozat kézbesítésének hiányában nem biztosítható az sem, hogy az érintett kellően megalapozza keresetét, ha úgy határoz, hogy bírósághoz fordul. Az állam- és szolgálati titokkörbe tartozó indoklást tartalmazó határozatnak az érintett részére történő kézbesítése természetesen nem mentesít a minősített irat kezelésére előírt szabályok betartása alól.”
- [33] 3. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban áttekintette a kényszertörlési eljárásnak a jelen ügy szempontjából releváns szabályait.
- [34] 3.1. A Ctv. kényszertörlési eljárást szabályozó VIII/A. fejezetét a Ctm1. állapította meg, amely módosítás 2012. március 1-jén lépett hatályba. A kényszertörlési eljárás a kényszer-végelszámolási eljárást váltotta fel.
- [35] A kényszertörlés funkciója, hogy az általános vagy különleges törvényességi felügyeleti eljárásban megszűntnek nyilvánított cég törlésére – így kivezetésére – speciális eljárásban kerülhessen sor. A kényszertörlési eljárás alapvetően „szankciós jellegű” – ebben hasonlít a korábbi kényszer-végelszámoláshoz –, amennyiben a cégbíróság bizonyos törvényi kötelezettségek elmulasztása esetén indíthatja meg a céggel szemben a cég törlése mint jogkövetkezmény alkalmazása iránt. (Pl.: beszámoló letétbe helyezése, valamint közzététele elmulasztásának jogkövetkezményeként; 3 éven túl folyamatban lévő végelszámolás esetén; vagy ha a cég nem tért át az egyszerűsített végelszámolásról az általános szabályok szerinti eljárásra, stb.). Ezt tovább erősítette, hogy a Ctm1. az ún. fantomcégek (ismeretlen székhelyű cégek) megszűntnek nyilvánítására is a kényszertörlés (vagy felszámolás) szabályait rendelte alkalmazni: így egyúttal (a vagyontalan, kiüresedett, működésképtelen cégek mellett) a fantomcégek megszüntetése (törölése) is ezen eljárás lényeges funkciójává lépett elő.
- [36] A kényszertörlési eljárás jellegében igazodik funkciójához. Annak érdekében, hogy a vagyontalan, fantom-, működésképtelen cégek piacról történő kivezetéshez (a cég cégjegyzékből való törléséhez) ne legyen szükség egy újabb bíróági eljárásra (ld. egyszerűsített felszámolás) – amely hosszadalmasabb és drágább is – egy speciális és egyúttal gyorsabb és egyszerűbb (nemperes) eljárás.
- [37] A Ctm2. a kényszertörlési eljárás egyes szabályait is módosította. Ekkor mondta ki először a jogalkotó, hogy a kényszertörlési eljárás nemperes eljárás, amelyre főszabályként Pp. rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni. A Ctm2. által bevezetett módosítások jellemzően azt célozták, hogy könnyítsék a vagyonfeltárást a bíróság számára, s ezáltal az egész eljárás még gyorsabb és hatékonyabb legyen. A Ctm2. kényszertörlésre vonatkozó rendelkezései 2014. július 1-től léptek hatályba.
- [38] 3.2. A kényszertörlési eljárásban a cégre alkalmazható jogkövetkezmény szintén az eljárás funkciójához igazodik. Vagyis, ha egy cég működésképtelen, törvényes működését nem állítja helyre, nem érhető el, stb., akkor e céget – jellemzően akkor, ha más intézkedések nem vezettek eredményre – megszűntnek nyilvánítja a cégbíróság. Majd – ha a felszámolási eljárás megindításának nem állnak fenn a feltételei – kényszertörlési eljárás keretében a céget törli a cégbíróság a cégjegyzékből. A kényszertörlési eljárás tehát lényegében a céggel szemben alkalmazható legsúlyosabb szankció alkalmazásához vezet(het): a céget törlik a cégnyilvántartásból.

- [39] Emellett ad lehetőséget a Ctv.1. hatályba lépése óta a Ctv. arra, hogy a cég vezető tisztségviselője és egyedüli vagy többségi befolyással rendelkező tagja(i) tekintetében a – 2014. március 14-ig hatályban volt – Gt. 5. § (10) bekezdésében és 23. § (3) bekezdésében foglalt eltiltást alkalmazza a cégbíróóság [Ctv. 2014. június 30-ig hatályban volt 118. § (1) bekezdése]. Ez a szankció nem kötődik szorosan a cégnyilvántartás „karbantartásához” (nem működő cégek kivezetése a cégjegyzékből), hanem a cég működésére legnagyobb hatást gyakorolni képes személyekkel szemben – feltételezve objektív felelősségüket – az ő személyes jogi helyzetüket érintő szankció alkalmazását írja elő. Megállapítható azonban, hogy az eltiltás alkalmazása alapvetően nem érinti a kényszertörlési eljárás funkciójának érvényesülését: a cég egyszerűsített eljárásban való törlése ugyanis lehetséges attól függetlenül is, hogy az eltiltás alkalmazásáról egyszerűsített vagy rendes bírósági eljárásban döntenek.
- [40] 3.3. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban a cég vezető tisztségviselőjének eltiltására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket tekintette át.
- [41] Elsőként a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításával (1997. szeptember 15-től) jelent meg a gazdasági társaságok vezető tisztségviselőinek e foglalkozástól való eltiltása mint mellékbüntetés.
- [42] A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény a büntetések között nevesíti a gazdasági társaságok tisztségviselőit, mint akik foglalkozástól eltiltás alanyai lehetnek (ld. 54. §). (A változás lényege, hogy a foglalkozástól eltiltás önállóan is alkalmazható büntetési nem lett.)
- [43] Az eltiltás mint mellékbüntetés gazdasági joganyagban szabályozott „párját” először a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: régi Gt.) 1998. június 16-tól (rég Gt. hatályba lépésétől) tette lehetővé [rég Gt. 23. § (4) bekezdés]. Az eredeti szabályozás szerint két évre kellett eltiltani azt a vezető tisztségviselőt, aki hivatalból indult törlési eljárás alapján a cégjegyzékből törölt gazdasági társaságban töltött be ilyen tisztséget a törlést megelőző évben.
- [44] A Gt. a régi Gt. eltiltásra vonatkozó rendelkezését lényegében változatlan formában vette át [Gt. 23. § (3) bekezdés]. Eszerint ha a gazdasági társaságot megszüntetési eljárás során törlik, nem lehet vezető tisztségviselő, aki a törlést megelőző naptári évben vezető tisztségviselő volt a törléstől számított két évig. A Gt. 2009-ben történt módosításával a jogalkotó az eltiltás időtartamát három évre emelte.
- [45] A Ctv.1. – egyidejűleg a kényszertörlési eljárás bevezetésével a Ctv.-be – a Gt. eltiltásra vonatkozó rendelkezéseit is módosította. A vezető tisztségviselő tekintetében az eltiltásra a cég megszüntetési eljárásban való törlése esetén akkor kerülhetett sor, ha a megszüntetési eljárás megindítása időpontjában, a törlés évében vagy a törlést megelőző évben akár vezető tisztségviselő, akár kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tag volt. Az eltiltás időtartamát öt évre emelte. [Gt. 23. § (3) bekezdés]. További módosítás volt, hogy az eltiltás alkalmazását a kizárólagos vagy többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkező tagra (továbbá közkereseti társaság tagjára, betéti társaság belfeltagjára) is kiterjesztette [Gt. 5. § (10) bekezdés] a vezető tisztségviselőre megállapított feltételek mellett.
- [46] A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatályba lépésével a Gt. hatályát veszítette. Ezzel összefüggésben átalakult a vezető tisztségviselő felelősségére és az eltiltásra vonatkozó szabályozás: azok részben a Ptk.-ban [3:22. § (6) bekezdés, 3:90. § (3) bekezdés], részben – illetve elsősorban – a Ctv.-ben kaptak helyet. [Az eltiltás szabályai ld.: hatályos Ctv. 9/A. §–9/E. §; a tagi és vezető tisztségviselői felelősségre ld.: Ctv. 118/A. §–118/B. §.]
- [47] A Ctv.2. 9/C. §-a szerinti eltiltásra kerül sor akkor, ha a céget kényszertörlési eljárás keretében törlik a cégjegyzékből, vagy a törlésre vezető felszámolási eljárást kényszertörlési eljárás előzte meg. Az eltiltást azzal szemben kell alkalmazni, aki a kényszertörlési eljárás megindításának időpontjában vagy az azt megelőző évben vezető tisztségviselő, korlátlanul felelős tag, többségi befolyással rendelkező tag volt. A Ctv.2. ugyanakkor kivételeket is enged az eltiltás alkalmazása alól [ld. Ctv. 118. § (1) és (6) bekezdését]. Az eltiltás időtartama öt év, s az eltiltott sem vezető tisztségviselő, sem többségi befolyással rendelkező tag, sem korlátlanul felelős tag, egyéni cég tagja sem lehet az eltiltás hatálya alatt.
- [48] A vezető tisztségviselő eltiltásának szabályai tehát folyamatosan szigorodtak a törvényi módosítások során. Ez egyrészt az eltiltás tartamára vonatkozott (két év, majd három, végül öt év), másrészt a gazdasági társaságnál betöltött pozíciókra.
- [49] Az eltiltás a régi Gt., majd a Gt. alapján – annak Ctv.1.-gyel történt módosításáig (2012. február 29-ig) – arra terjedt ki, hogy az érintett gazdasági társaságban vezető tisztségviselő lehessen. A Ctv.1.-gyel történt módosítást követően a vezető tisztségviselő eltiltása azt is kizárta, hogy az eltiltással érintett személy kizárólagos vagy többségi befolyással rendelkező tag, közkereseti társaság vagy betéti társaság belfeltagja lehessen. A hatályos Ctv.

valamennyi társasági formára általános jelleggel fogalmazza meg az eltiltás körét: az eltiltott személy sem vezető tisztségviselő, sem korlátlanul felelős tag, sem korlátolt felelősséggel működő gazdasági társaságban többségi befolyással rendelkező tag nem lehet.

- [50] Emellett változott az is, hogy az eltiltással fenyegetett vezető tisztségviselő e tisztséget mikor töltötte be. Eredetileg a törlést megállapító végzést megelőző évben e tisztséget betöltő személlyel szemben lehetett alkalmazni, míg a hatályos szabályozás szerint, ha a kényszertörlési eljárás megindításának időpontjában vagy az azt megelőző évben töltött be eltiltással fenyegetett pozíciót a cégben.
- [51] A vezető tisztségviselő eltiltásának bevezetését az indokolta a régi Gt. szerint, hogy a [hivatalból] törlési eljárás során törölt cég vezető tisztségviselőjével szemben e további szankció alkalmazása is szükséges. A régi Gt. indokolása kifejezetten hangsúlyozta, hogy a törlési eljárás háttérben vagy a cég képviselőjének figyelmetlensége, hanyagsága áll, vagy – és elsősorban – a cég „fantomizálódása”, és ez az, amely felveti a cég tagjainak felelősségét. A Gt. indokolása azt hangsúlyozta, hogy a törvényességi felügyeleti eljárás során történő megszüntetés jellemzően felróható a vezető tisztségviselőnek, vagy legalábbis annak oka az ő érdekkörében merül fel. Így ez a jogalkotó szerint nem tekinthető objektív szankciónak. Megjegyzendő, hogy a Gt. sem elfogadásakor, sem a későbbiekben – így a Ctv.1.-gyel történt módosítását követően sem – nem ismert kivételeket az eltiltás alkalmazása alól. Úgyszintén nem alkalmazott kivételeket, a Ctv.1.-gyel módosított Ctv. a kényszertörlési eljárásról szóló fejezetben. Ebből következően, ha a cég törlésére kényszertörlési eljárásban került sor, az lényegében automatikusan vezetett el a vezető tisztségviselő eltiltásához is, ha a rendelkezésre álló adatok alapján az eltiltás törvényi feltételei fennálltak.
- [52] A Ctv.2. oldotta az eltiltás objektív szankció jellegét: lehetővé téve bizonyos kivételek alkalmazását. Így mellőzi a cégbíróság az eltiltás alkalmazását, ha a cégnek fellelhető vagyona nincs és a céggel szemben követelés sem jelentettek be; valamint akkor, ha a cégnek van fellelhető vagyona, de követelés bejelentésére nem került sor. Vagyis az eltiltás azokra az esetekre korlátozódik, amikor a céggel szemben – akár van fellelhető vagyona, akár nincs, függetlenül attól, hogy e vagyoni helyzetet fedezetelvonó ügylet idézte elő vagy sem – követelést jelentettek be.
- [53] A jelen ügyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a gazdasági társaság vezető tisztségviselőjével szemben alkalmazható eltiltás az itt ismertetett jogszabályi rendelkezésekre tekintettel – különösen az alkalmazása alóli kivételt nem ismerő, a Ctv.2. hatályba lépése előtti szabályozási konstrukciókban – súlyos szankciót jelent az érintettre nézve, amely tartalmában a büntetőjogban ismert foglalkozástól eltiltással mutat hasonlóságot. Miután az eltiltás súlyos, személlyel szembeni anyagi jogi jogkövetkezmény, ez a körülmény kihatással van az eltiltás alkalmazásának eljárásjogi szabályaira. Ebből következően az, hogy az érintett a rá vonatkozó eltiltásról szóló döntést ténylegesen megismerheti-e, azt vele érdemben közlik-e: az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jog körében értékelendő.
- [54] 4. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban a kényszertörlési eljárásban hozott érdemi döntés közlésére vonatkozó szabályokat tekintette át, figyelemmel a Ctv. közlésre vonatkozó szabályaira.
- [55] 4.1. A Ctv. rendszerében a nyilvánosság biztosításának egyik eszköze a Cégléletről történő közzététel. Ennek megfelelően a Ctv. számos, a cégekre vonatkozó közlemény tekintetében rendelkezik a Cégléletről történő közzétételről. [Így a cégbíróság a végzését a cég cégjegyzékének adatairól, illetve azok változásairól (a cég törléséről is) a Cégléletről hozza nyilvánosságra. A Cégléletről továbbá közleményként közzé kell tenni többek között – a Ctv. erre vonatkozó rendelkezése alapján – a cégbíróságnak a cég bejegyzése iránti eljárás megszüntetéséről, elutasításáról hozott végzésének rendelkező részét; a végelszámolás, csődeljárás és felszámolás kezdő időpontját és befejezését; más cégbíróság cégre vonatkozó határozatának a rendelkező részét; illetve azokat a közleményeket, amelyek közzétételére a Ctv. a céget kötelezi.] A Cégléletről való közzétételnek a cégeljárásban garanciális szerepe van: ahhoz – az ott feltüntetendő adatok tekintetében – közérdek fűződik.
- [56] 4.2. A kézbesítést illetően az indítvány alapjául szolgáló kényszertörlési eljárás megindításakor hatályos Ctv. több eltérő rendelkezést tartalmazott. Így a cég bejegyzésére irányuló kérelem tárgyában hozott döntés tekintetében annak kézbesítéséről rendelkezett, a törvényességi felügyeleti eljárás általános szabályai főszabályként a postai úton való kézbesítésről, míg annak meghírusulása esetén a Cégléletről való közzététel útján való kézbesítésről rendelkeztek. Ebben a körben a Ctv. 2007-ben történt módosítása (2007. évi LXI. törvény 24. §)

tette lehetővé, hogy a bíróság – a postai kézbesítés sikertelensége esetén – a Céglőnyben való közzététel útján kézbesítse a döntését.

- [57] E módosításra azért volt szükség, mert a törvényességi felüyeleti eljárás sok esetben amiatt nem volt lefolytatható, mert szabályszerű kézbesítésre nem kerülhetett sor, és így a cégbíróság döntése sem emelkedhetett jogerőre. Ezért a Ctv. – kiegészítő szabályként – tette lehetővé a postai úton való kézbesítés mellett a Céglőny útján való közzétételt és ahhoz kapcsolta a kézbesítési vélelem beálltát.
- [58] A Ctv.1. hatályba lépése előtt a Ctv. VIII. fejezetben található 96. §-a – amely kimondja, hogy a végelszámolással kapcsolatos cégbírósági eljárásokra a törvényben nem szabályozott kérdésekben a Pp. rendelkezései irányadók – a kényszer-végelszámolásra is alkalmazandó volt, ami a kézbesítés szabályaira is értelemszerűen vonatkozott.
- [59] 4.3. Csupán két olyan eljárástípus volt a Ctv.-ben a Ctv.1. hatályba lépése után, amely tekintetében kizárólag a Céglőnyben való közzétételről rendelkezett a jogalkotó. Az egyik az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére (Ctv. 89. §) irányuló eljárás: ez esetben az eljárás megszüntetéséről és a cég megszüntnek nyilvánításáról hozott végzés Céglőnyben történő közzétételéhez fűz jogkövetkezményeket. A postai kézbesítés ilyenkor azonban fogalmilag kizárt, hiszen ennek az eljárásnak lényege az, hogy a cég sem székhelyén, telephelyén, fióktelepén nem található és a cég képviselőjére jogosult személyek lakóhelye is ismeretlen vagy kézbesítési megbízottja nem fellelhető: vagyis nincs kinek kézbesíteni.
- [60] A másik a kényszertörési eljárás, amelyben a cég törléséről és a vezető tisztségviselő eltiltásáról hozott döntést kizárólag Céglőny útján kellett közzétenni (postai úton való kézbesítés mellőzésével). Ebben az eljárástípusban azonban nem volt – és most sem – fogalmi elem, hogy a döntés a cég, annak képviselője, vezető tisztségviselője részére nem kézbesíthető. [Erre utalt a Ctv. 117. § (3) bekezdése is, amely feltételezte a cégbíróság és a cég vezető tisztségviselője és tagjai közötti kommunikáció lehetőségét.]
- [61] 4.4. A kényszertörési eljárás esetében a postai kézbesítés kizárásához járult az, hogy a jogalkotó – azon szándékából kifolyólag, hogy az eljárás minél gyorsabb legyen, továbbá, hogy a közlésre vonatkozó szabályok is kifejezzék ezen eljárás „szankciós” jellegét – az eljárás számos pontjára eljárási korlátozásokat épített be. Kizárta a jogorvoslati lehetőséget a kényszertörési eljárás megindításáról hozott végzéssel szemben, szűkítette az általános szabályokhoz képest a fellebbezési lehetőséget: a törlésről és eltiltásról szóló végzés elleni fellebbezés 15 napos objektív jogvesztő határidőn belül gyakorolható, kizárta az igazolás lehetőségét e határidő elmulasztása esetén, kimondta, hogy az eltiltással szembeni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya.
- [62] A Ctv.2. az itt felsoroltak tekintetében valamennyi ponton enyhítette ezen eljárási korlátozásokat, akadályok szigorát. Így a hatályos szabályok szerint van jogorvoslati jog a kényszertörést elrendelő végzéssel szemben. A cég törléséről hozott végzés elleni fellebbezésnél a törvény nem zárja ki az igazolási kérelem előterjesztését. Az eltiltásra vonatkozó végzési rendelkezés elleni fellebbezésre pedig – mivel itt külön kezeli a jogalkotó a törlésre és az eltiltásra vonatkozó végzési rendelkezést – a Pp. általános szabályai irányadók. Végül: kifejezetten a törvényességi felüyeleti eljárás szabályainak megfelelően a postai úton való kézbesítést tette főszabállyá a jogalkotó a kényszertörési eljárásban is – utalva a Ctv. 72. § (6) bekezdésére [ld. hatályos Ctv. 116. § (6) bekezdés]. A kényszertörési eljárást befejező, a cég törléséről és az esetleges eltiltásról szóló végzés esetében pedig külön kiemelte a jogalkotó, hogy az postai úton kézbesítendő a cég tagja, vezető tisztségviselője részére, feltéve, hogy az eljárás adatai alapján elérhető. Ezáltal a jogalkotó felszámolta azt a korábbi szemléletet, hogy az eljárási szabályokkal – vagyis még a kényszertörési eljárást befejező végzés meghozatala előtt – is szankcionálja az eljárás alanyait. Így egyértelművé tette, hogy szankcióként csak az eljárást befejező végzésben megállapítható jogkövetkezmény (a cég törlése és esetlegesen az eltiltás) funkcionál.
- [63] Az ismertetett szabályozás alapján megállapítható, hogy a Ctv. a Ctv.1. hatályba lépése előtt, valamint a Ctv.2. hatályba lépése után is főszabályként biztosította a postai úton történő kézbesítést, valamint az igazolási kérelem előterjesztésének lehetőségét a cég törlése és az eltiltás alkalmazása esetén. Vagyis csak 2012. március 1. és 2014. június 30. között tért el a jogalkotó attól, hogy a kézbesíthető fél részére a közlés postai úton való kézbesítéssel (a Pp. szabályai szerint igazolási kérelem lehetősége mellett) történik a kényszertörési (korábban: kényszer-végelszámolási) eljárásban.

- [64] 5. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján a következőket állapította meg.
- [65] Az Alkotmánybíróság szerint a bírósági döntések közlésének funkciója kettős természetű: a bíróság tekintetében annak igazolására szolgál, hogy a kézbesítés szabályszerű volt-e. A kézbesítés szabályszerűsége előfeltétele annak, hogy a további eljárási cselekmények, a kézbesítéshez fűződő jogkövetkezmények hatályosak legyenek. A másik funkciója, hogy a fél értesüljön a rá nézve jelentős eljárási cselekményekről és a jogi helyzetére kiható döntésekről, annak érdekében, hogy az adott döntéssel összefüggésben eljárási jogait gyakorolni, kötelezettségeit (határidőben) teljesíteni tudja. A tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése szempontjából különösen nagy súlya van, hogy az érintettel közöljék az eljárást megindító döntést, valamint az eljárást érdemben lezáró olyan döntést, amelyhez a jogalkotó jogorvoslati jogot fűz. Az utóbbi esetben a közlés alkotmányjogi jelentőségét húzza alá az, hogy a jogorvoslati jog érvényesülésének is előfeltétele. Közlés hiányában ugyanis az érintettet elzárják annak a lehetőségétől is, hogy mérlegelhesse jogi helyzetét és döntenie tudjon arról, hogy élni kíván-e jogorvoslati jogával vagy sem.
- [66] Az Alkotmánybíróság – utalva az Abh.-ban foglaltakra – megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog garanciális eleme, hogy az érintettet értesíteni kell a bíróság rá nézve hozott döntéséről (közlési kötelezettség). A közlés formáját illetően azonban a törvényhozó nagy szabadságot élvez abban, hogy az eljárás jellege, az adott döntés jellege és tartalma, valamint a közléshez fűződő joghatások (különösen a szintén alapjogi védelmet élvező jogorvoslati jog) függvényében a közlés szabályait miként alakítja ki. Ahogyan azonban az Abh. is fogalmazott: a közlés módjának kialakítása nem vezethet arra, hogy a jogorvoslati jog igénybevételére jogosultakat ténylegesen megfosssa attól, hogy éljenek ezen jogukkal. Emellett a jogalkotó nem kényszerítheti az eljárási cselekmények megtételére jogosultakat általánosságban arra, hogy maguk kövessék figyelemmel a bíróság cselekményeit, hacsak ezt valamely nyomós ok (mint az érintettek nagy száma, vagy az érintett ismeretlen lakhelye) nem indokolja.
- [67] Annak érdekében, hogy a közlés mint a tisztességes eljáráshoz való jog egyik lényeges eleme alkotmányjogi értelemben biztosított legyen, az szükséges, hogy a közlés olyan formában történjen, amely az érintett számára tényleges értesülést tesz lehetővé. Ez a követelmény az egyszerűsített eljárások tekintetében is irányadó.
- [68] A hirdetményi típusú kézbesítés – jelen esetben a cégközlöny útján történő közzététel – funkciója is az eljárás lefolytatásának gyorsítása, egyszerűsítése. Egyrészt azt szolgálhatja, hogy a kézbesítés lehetetlensége ne képezze az eljárás lefolytatásának (befejezésének) akadályát. Másrészt az indokolhatja alkalmazását, ha az érintettek nagy száma miatt a kézbesítendő felkutatása és a kézbesítés joghatásainak bevétele nagyobb érdeksérelmet okozna, mint a hirdetményi kézbesítésből eredő esetleges érdeksérellem (nevezetesen, hogy az érintettek nem feltétlenül követik – és ez nem is várható el – folyamatosan a hirdetményeket, így nem feltétlenül értesülnek az adott döntésről). Vagyis alapvetően kiegészítő szabályról van szó, olyan esetekre nézve, amikor a személyes közlési formák alkalmazása vagy objektíve lehetetlen, vagy nagyobb érdeksérellemmel járna, mint a nem személyes közlési formák alkalmazása.
- [69] A jogalkotó a közlési formák szabályozásakor köteles az adott cél eléréséhez szükséges legenyhébb eszközt alkalmazni, és a korlátozás nem érintheti az alapvető jog lényeges tartalmát. Ezért a kizárólag hirdetményi jellegű – jelen esetben Cégközlöny útján történő – kézbesítés akkor minősül alkotmányosnak, ha az eljárás és döntés jellegéből (tartalmából) kiindulva ez nem vezet a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog szükségtelen vagy aránytalan korlátozására. A hirdetményi típusú közlés azonban az ügy érdemére vonatkozó, az érintett személy jogi helyzetére kihatással járó illetve eljárási helyzetét alapvetően meghatározó (főként az eljárást megindító, és befejező) döntések esetében csak különösen indokolt esetben alkalmazható. (Ilyen indok lehet, ha az érintett az eljárás során nem volt elérhető, nincs meghatalmazottja, nem állított kézbesítési megbízottat, vagy – mint az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére irányuló eljárás esetében – az eljárás oka éppen a kézbesítés lehetőségének hiánya.) Önmagában az eljárás egyszerűsítése és gyorsítása azonban nem minősül kellő súlyú indoknak.
- [70] A kényszertörlési eljárás egyik fő célja, nevezetesen, hogy a kiüresedett cégek „kivezetése” a cégjegyzékből minél gyorsabb eljárás keretében történhessen meg, indokolja, hogy a kényszertörlési eljárás – bizonyos tekintetben – egyszerűsített eljárási szabályok alapján történjen. Az eljárási szabályok egyszerűsítésének azonban keretet és korlátot szab a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének alaptörvényi követelménye. Vagyis az eljárási szabályok egyszerűsítése csak ezen cél eléréséhez feltétlenül szükséges és arányos mértékben minősül az Alaptörvénnyel összeegyeztethetőnek.
- [71] Az indítvány alapján az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a Ctv. 2012. március 1. és 2014. június 30. között hatályos 118. § (8) bekezdése szerinti, az egyedüli vagy többségi befolyással rendelkező tag, valamint a vezető

tiszttségviselő eltiltásáról hozott végzés kizárólag Céglőzöny útján történő közlése – figyelemmel a közlés joghatásaira – sérti-e a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot.

- [72] A kényszertörleszi eljárásban nem fogalmilag kizárt az eltiltással érintett személy részére történő kézbesítés, az adott eljárásban pedig az eljárási résztvevőnek történő kézbesíthetőséget az eljáró cégbíróság az eljárás adatai alapján meg tudja ítélni. A cég törlésén túlmenően alkalmazott eltiltás olyan súlyos személlyel szembeni szankció, amely túlmutat a nem működő cég cégjegyzékből való gyors kivezetéséhez fűződő érdeken. E két szempontra tekintettel az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a kényszertörleszi eljárás adatai alapján elérhető, az eltiltással érintett vezető tisztőségviselő vagy tag részére alkotmányosan nem indokolható, hogy a jogalkotó Céglőzöny útján történő közlést írt elő, s a közlés jogkövetkezményeit (jogorvoslati határidőt) ehhez fűzte az igazolás kizárása mellett. Ezzel ugyanis arra kényszeríti az érintetteket, hogy napi szinten kövessék a Céglőzönyt, ami az olyan eljárási résztvevő esetében, aki a cégbíróság számára az eljárás során postai úton elérhető volt, alkotmányosan nem indokolható elvárás. A cég törlésének gyors és egyszerű eljárásban történő elintézése mint cél eléréséhez ugyanis nem szükséges az, hogy az eltiltásról szóló végzési rendelkezés kézbesítését (és a közléshez fűződő jogkövetkezmények, továbbá az igazolás lehetőségét) a jogalkotó mellőzze. Ez a cél az eltiltás tekintetében ennél enyhébb korlátozás mellett: akkor is elérhető, ha az eljárás során kézbesíthető eljárási résztvevő esetében a közlés a Pp. általános szabályai szerint történik. Így a Ctv. támadott rendelkezése az eltiltásra vonatkozó végzési rendelkezés tekintetében, az eljárásban kézbesíthető fél esetében a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog szükségtelen korlátozását eredményezte.
- [73] A jogorvoslatihoz való jog korlátozása szintén megállapítható a támadott rendelkezéssel összefüggésben, mivel a jogalkotó annak érdemben történő gyakorlását objektív jogvesztő határidő tűzésével a céglőzönyös közzétételhez kapcsolta. A korlátozás céljához – vagyis a nem működő, kiüresedett cégek cégjegyzékből történő gyors kivezetéséhez – mérten ezért a jogorvoslati jog korlátozása az eltiltásra vonatkozó végzési rendelkezés tekintetében is szükségtelen.
- [74] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Ctv. 2012. március 1. és 2014. június 30. között hatályos 118. § (8) bekezdésének első mondata szerinti végzés eltiltásra vonatkozó rendelkezése az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését is sérti, ezért az a Pécsi Ítéltábla előtt folyamatban lévő Ktf.V.40.326/2014. számú ügyben, illetve a 2012. március 1. és 2014. június 30. között hatályos Ctv. alapján indult, jogerősen még le nem zárult ügyekben nem alkalmazható.
- [75] Az Alkotmánybíróság ezen döntése értelmében az elsőfokon eljáró cégbíróság törlésről és eltiltásról rendelkező végzését kézbesíteni kell, és a végzés eltiltásról rendelkező része tekintetében a közléshez fűződő jogkövetkezmények a kézbesítéshez kötődően állnak be.
- [76] Mivel az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése alapján megállapította, az Alaptörvény XXIV. cikke tekintetében az alkotmányossági vizsgálatot nem folytatta le.
- [77] 6. A határozatot az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondata alapján közzé kell tenni a Magyar Közlönyben.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [78] A határozat rendelkező részével egyetértek, az indokolást illetően azonban álláspontom a határozatban foglaltaktól részben eltérő.
- [79] A határozat indokolása a támadott törvényhely alaptörvény-ellenességét részben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére alapítja. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének rendelkezése büntető eljárásokra, illetve polgári peres eljárásokra vonatkoztatva írja elő a tisztességes eljáráshoz való jog biztosítását. A cégbíróági eljárás peren kívüli eljárás, ezért arra az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése nézetem szerint nem vonatkozik.
- [80] Álláspontom szerint a cégbíróági eljárás természetére tekintettel vizsgálat tárgyát kellett volna képeznie annak, hogy valójában igazságszolgáltatási, vagy hatósági jellegű eljárásnak tekinthető-e ez az eljárás, illetve, hogy nem hordozza-e mindkét fajta eljárás jegyeit. Abból, hogy a cégeljárás bírósági hatáskörbe utalt, még nem feltétlenül következik ennek jellege. A telekkönyvi (ingatlan-nyilvántartási) eljárás például, amely több mint egy évszázadon át peren kívüli eljárásként a bíróságok hatáskörébe tartozott, hatósági és nem igazságszolgáltatási eljárásnak minősült. (A bíróság volt a telekkönyvi hatóság.) Amennyiben egy ilyen elemző vizsgálat eredményeként a cégbíróági eljárás hatósági jellege lenne megállapítható, úgy igazolt lenne a cégbíróági eljárásra is vonatkoztatva a tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos szintű védelme, mégpedig az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése alapján. Erre a jelen ügyben az indítvány – amely hivatkozik a XXIV. cikk (1) bekezdésére is – a lehetőséget megteremtette. Ha az eljárás vegyes jellege lenne megállapítható, úgy eldöntendő kérdés, hogy a támadott törvényhelyre vonatkoztatva fennáll-e az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított alkotmányos védelem.
- [81] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslati jog sérelme – minthogy az itt szereplő rendelkezés mind a bírósági, mind a hatósági és más közigazgatási döntés ellen biztosítja a jogorvoslatihoz való jogot – a támadott törvényhely tekintetében a határozat indokolásában e vonatkozásban kifejtett érvelés szerint az előbbiektől függetlenül fennáll, így a határozat rendelkező része önmagában emiatt megalapozott.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás alkotmánybíró különvéleménye

- [82] Nem értek egyet a rendelkező rész 2. pontjában foglalt azon döntéssel, hogy a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 2012. március 1-jétől 2014. június 30-ig hatályban volt 118. § (8) bekezdésének első mondata – a végzés eltiltásra vonatkozó rendelkezése tekintetében – a jogerősen még le nem zárt, azonos tárgyú ügyekben nem alkalmazható. Álláspontom szerint az érintett alaptörvény-ellenes jogszabályi rendelkezés alkalmazásának általános, a folyamatban lévő ügyek egyedi körülményeinek vizsgálatát mellőző kizárása súlyosan sérti a cégjegyzék, illetve a Céglépcsőnyv adattartalmának közhitelőségéhez és megbízhatóságához fűződő, alkotmányosan is védendő érdeket.
- [83] Az Alkotmánybíróság többségének döntése értelmében az elsőfokon eljáró cégbíróóság törléséről és eltiltásáról rendelkező végzését kézbesíteni kell az érintett részére, és a végzés eltiltásáról rendelkező része tekintetében a közléshez fűződő jogkövetkezmények a kézbesítéshez kötődően állnak be.
- [84] Ennek következtében a még le nem zárt, azonos tárgyú ügyekben a jogkereső közönség nem bízhat a Céglépcsőnyvben már megjelent információ, illetve az eltiltás jogerőre emelkedését megállapító közlés jogi kötőerejében, valódiságában. Véleményem szerint ez súlyosan aggályos a jogbiztonság, illetve a cégekre és vezető tisztségviselőikre vonatkozó naprakész és megbízható nyilvántartáshoz fűződő jogpolitikai és gazdasági érdekek szempontjából.
- [85] A többségi határozat rendelkező részének 2. pontjában megfogalmazott általános alkalmazási tilalom álláspontom szerint arra vezet, hogy utólag a jogbiztonság szempontjából aggályos függő jogi helyzet alakul ki, mivel lényegében kizárt a közlés mikéntje vonatkozásában releváns egyedi körülmények rendes bíróság általi vizsgálhatósága.

- [86] Ilyen, véleményem szerint figyelembe veendő körülmény lenne például, hogy az érintett az eljárás során elérhető volt-e, hogy volt-e meghatalmazottja, hogy állított-e kézbesítési megbízottat, vagy – mint az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére irányuló eljárás esetében –, hogy az eljárás oka nem éppen a kézbesítés lehetőségének hiánya volt-e. Ezen körülmények fennállása esetén a postai úton történő, személyes kézbesítés szükségessége kérdéses, az ilyen típusú kézbesítés kötelező előírása pedig egyenes felesleges lehet. A hirdetményi úton történő kézbesítés ekkor a legmesszebbmenőkig képes ellátni (és sok esetben egyedül csak ez képes ellátni) a közlés, illetve a kézbesítés feladatát.
- [87] Aggályosnak tartom továbbá, hogy a többségi határozat rendelkező részének 2. pontjában megfogalmazott általános alkalmazási tilalom következtében egyes vezető tisztségviselők vonatkozásában az eltiltás szankciója – az egyedi szempontok a figyelmen kívül hagyásával – úgy kérdőjeleződik meg, hogy a törlési eljárás háttérben adott esetben a cég vezető tisztségviselőjének figyelmetlensége, hanyagsága is állhat, amely az érintett tisztségviselő személyes felelősségét is felvetheti.
- [88] Összefoglalóan tehát úgy vélem, hogy a fenti szempontok következtében a többségi határozatnak az érintett jogszabályi rendelkezés alkalmazhatóságának tilalmát elegendő lett volna a konkrét ügyben elrendelni. Ez biztosította volna azt, hogy az ügy egyedi körülményeit a még folyamatban lévő hasonló ügyekben a bíróság megfelelően mérlegelhesse.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1157/2015.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2015. évi 197. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 36/2015. (XII. 16.) AB HATÁROZATA

a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat 2. pontja alaptörvényellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály, valamint közjogi szervezetszabályozó eszköz Alaptörvénnyel való összhangjának utólagos vizsgálata tárgyában – *dr. Lévy Miklós, dr. Salamon László és dr. Stumpf István* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Balsai István, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Kiss László és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat 2. pontja sérti az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdését, ennek következtében alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
2. Az Alkotmánybíróság a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek hasznosításának részletes szabályairól szóló 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése, 29. § (2) és (3) bekezdésének egésze, 32. §-a, valamint a 33. § (2) bekezdésében szereplő „és a közreműködő kormányhivatal” szövegrésze – az Alaptörvény 15. § (4) bekezdésének és az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdésének sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat 1. pont e)–j) alpontja – az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdésének sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat 1. pont f) alpontja – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, valamint az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

5. Az Alkotmánybíróság a Nemzeti Földalapba tartozó földrészetek hasznosításának részletes szabályairól szóló 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet 29. § (3) bekezdésében foglalt „magyar állampolgárságú” szövegrész – az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdésének sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

6. Az Alkotmánybíróság a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat 1. pont j) alpontjában szereplő „magyar” szövegrész – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének sérelmén alapuló – alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

7. Az Alkotmánybíróság az indítványt egyebekben visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Ötvenkét országgyűlési képviselő (levelezési cím: Képviselői Irodaház, 1054 Budapest, Széchenyi rkp. 19.) az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 24. § (1) bekezdése és 37. § (2) bekezdése alapján kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja felül a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat (a továbbiakban: Korm. határozat) 1. pont e)–j) alpontjai és 2. pontja Alaptörvénnyel való összhangját (utólagos normakontroll eljárás), és az érintett rendelkezéseket – az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján – közzétételükre visszamenőleges hatállyal semmisítse meg.
- [2] Az indítványozók kezdeményezték továbbá a Nemzeti Földalapba tartozó földrészetek hasznosításának részletes szabályairól szóló 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 2. § (3) bekezdése, 29. § (2)–(3) bekezdései, 32. §-a, és 33. § (2) bekezdésében az „és a közreműködő kormányhivatal” szövegrésze Alaptörvénnyel való összhangjának utólagos vizsgálatát is, és – az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján – kérelmeztek az érintett jogszabályi rendelkezések [az azokat megállapító, a Nemzeti Földalapba tartozó földrészetek hasznosításának részletes szabályairól szóló 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet és a földhivatalok, valamint a Földmérési és Távérzékelési Intézet feladatairól, illetékességi területéről, továbbá egyes földhivatali eljárások részletes szabályairól szóló 373/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet módosításáról szóló 285/2015. (X. 5.) Korm. rendelet kihirdetésére visszamenőleges hatályú] megsemmisítését.
- [3] 2. Az indítványozók álláspontja szerint a Korm. határozat támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, T) cikk (1) bekezdését, 38. cikk (1) és (3) bekezdését.
- [4] A Korm. rendelet támadott rendelkezései véleményük szerint sértik az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését és az Alaptörvény 38. cikk (1) és (3) bekezdését.

- [5] 3. Az indítványozók a Korm. határozattal összefüggésben előadták, hogy az annak támadott 1–2. pontjai normatív jellegűek, ezért azok Alaptörvénnyel való összhangja – az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján – utólagos normakontroll eljárásban felülvizsgálható.
- [6] Álláspontjuk szerint a Korm. határozat rendelkezései törvény alatti szabályozási szinten nem szabályozható, illetve törvényellenes rendelkezéseket tartalmaznak, ezért sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, illetve az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdése szerinti, általánosan kötelező magatartási szabályra vonatkozó jogalkotási alapelvet.
- [7] Kifejtették továbbá, hogy a Korm. határozat 1. pont e)–i) alpontjai ellentétesek a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Nfatv.) 15. és 18. §-ában a Nemzeti Földalapba tartozó földek eladására meghatározott alapelvekkel és eljárási szabályokkal, mert az Nfatv. meghatározott céloktól eltérő célra, más (szűkebb) személyi kör számára, és más eljárásban (nem a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet, hanem a kormányhivatalok által lebonyolított eljárásban) írja elő a földrészletek értékesítését.
- [8] Az indítványozók előadták továbbá, hogy a Korm. határozat 1. pont j) alpontjában szereplő „magyar” jelző ellentétes valamely, egyértelműen meg nem jelölt, az indítványozók szerint törvényi szintű és „zártan meghatározott általános jogosultsági” feltételrendszerrel, mert azt e feltétel előírása révén nem megengedhető módon leszűkíti.
- [9] Az indítványozók szerint a Korm. határozat 2. pontja az Nfatv. 28. §-ával ellentétes, mert a támadott rendelkezés szerint a földterületek értékesítéséből származó bevétel kizárólag Magyarország fejlesztésére és az állami vagyon gyarapítására használható fel, míg a törvény értelmében a bevételeket földvásárlásra, valamint a földbirtok-politikai célok megvalósítására kell fordítani.
- [10] Az indítvány egészének figyelembe vétele mellett megállapítható, hogy az indítványozók az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdésének sérelmét abban látják, hogy véleményük szerint a Korm. határozat normatív rendelkezései sértik az ott rögzített értékeket, valamint azt az elvet, miszerint „a nemzeti vagyonnal való felelős gazdálkodásnak a követelményeit sarkalatos törvény határozza meg.”
- [11] Szintén az indítvány egészének áttekintése alapján állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozók az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdésének sérelmét abban látják, hogy a Korm. hat. támadott rendelkezései és különösen a 2. pontja meghatározza a földterületek értékesítéséből származó bevételek kizárólagos célját, annak ellenére, hogy az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdése értelmében „[n]emzeti vagyont csak törvényben meghatározott célból lehet átruházni.”
- [12] 4. Az indítványozók a Korm. rendelettel összefüggésben előadták, hogy álláspontjuk szerint a Korm. rendelet támadott rendelkezései vagy ellentétesek az Nfatv. felsorolt rendelkezéseivel, ezáltal az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését sértik, vagy pedig az Alaptörvény alapján sarkalatos törvényi szintre tartozó kérdéseket szabályoznak, illetve nem felelnek meg a nemzeti vagyon kezelésére vonatkozó alapelveknek, így sértik az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdését.
- [13] Véleményük szerint a Korm. rendelet támadott rendelkezései továbbá sértik az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdését is, annak következtében, hogy ellentétesek az Nfatv.-nek a földrészletek hasznosításából származó bevételekre vonatkozó, egyszerű szótöbbséggel elfogadott rendelkezéseivel.
- [14] Az indítványozók ezen túlmenően sérelmezték, hogy a Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése, 29. § (2) bekezdése, 32. §-a, valamint a 33. § (2) bekezdésében szereplő „és a közreműködő kormányhivatal” szövegrésze ellentétes az Nfatv. 15. és 18. §-ával, közelebbről a törvény 18. § (1) bekezdésével, és ennek következtében sérti az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését, mert a támadott jogszabályi rendelkezések alapján a három hektárnál nagyobb földrészletek árverését a kormányhivatalok folytatnák le, ezáltal ők gyakorolnák e tekintetben a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet törvényben megállapított hatáskörét.
- [15] Az indítványozók előadták továbbá, hogy a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdésében foglalt, a magyar állampolgárságot előíró feltétel ellentétes valamely, egyértelműen meg nem jelölt, az indítványozók szerint törvényi szintű és „zártan meghatározott általános jogosultsági” feltételrendszerrel, és ennek következtében sérti az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését, mert a törvényi feltételrendszerrel a „magyar állampolgárságú” jelző használata révén meg nem engedhető módon eltér.
- [16] Az indítványozók úgy vélték továbbá, hogy a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdése ellentétes az Nfatv. 18. § (2) bekezdésével, és ennek következtében sérti az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését, mert nem írja elő a törvényben szereplő, életvitelszerűségre vonatkozó feltételt.
- [17] Az Alkotmánybíróság beszerezte a földművelésügyi és az igazságügyi miniszter véleményét.

II.

[18] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„T) cikk (1) Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg. Sarkalatos törvény eltérően is megállapíthatja az önkormányzati rendelet és a különleges jogrendben alkotott jogszabályok kihirdetésének szabályait.”

„15. cikk (4) A Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes.”

„38. cikk (1) Az állam és a helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon. A nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a közérdek szolgálata, a közös szükségletek kielégítése és a természeti erőforrások megóvása, valamint a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevétel. A nemzeti vagyon megőrzésének, védelmének és a nemzeti vagyonnal való felelős gazdálkodásnak a követelményeit sarkalatos törvény határozza meg.

[...]

(3) Nemzeti vagyont csak törvényben meghatározott célból lehet átruházni, törvényben meghatározott kivételekkel az értékarányosság követelményének figyelembevételével.”

[19] 2. Az Nfatv.-nek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„3. § (1) A Nemzeti Földalap felett a Magyar Állam nevében a tulajdonosi jogokat és kötelezettségeket az agrárpolitikáért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (a továbbiakban: NFA) útján gyakorolja. A Nemzeti Földalappal kapcsolatos polgári jogviszonyokban az államot – törvény eltérő rendelkezése hiányában – az NFA képviseli.”

„15. § (2) A Nemzeti Földalaphoz tartozó földrésztleteket a (3) bekezdésben foglalt földbirtok-politikai irányelvek szerint kell hasznosítani.

(3) A földbirtok-politika irányelvei:

a) a földhasználók helyzetének stabilizálása, fejlődésük elősegítése;

b) családi gazdaságok kialakítása és megerősítése;

c) környezetbarát, a fenntartható gazdálkodást szolgáló termelés földhasznosítás oldaláról történő támogatása;

d) a mezőgazdasági rendeltetésű földterületek művelésben tartásának elősegítése, a mezőgazdasági termelés összehangolása a természetvédelem, a környezetvédelem, a talajvédelem, a területfejlesztés, a vízgazdálkodás (különösen árterek kialakítása), a vonalas infrastrukturális létesítmények szempontjaival;

e) a Nemzeti Erdőtelepítési Programban foglaltak végrehajtásának támogatása;

f) a racionális földtulajdonosi és bérleti rendszer kialakulásának elősegítése;

g) a földpiac élénkítése és szabályozása;

h) az állattenyésztő telepek működéséhez szükséges föld biztosítása;

i) a gazdálkodás jellegének megfelelő, versenyképes birtokméretek kialakításának elősegítése;

j) minőségi földcserék lebonyolításának megalapozása;

k) termelési-termékstruktúra átalakításának ösztönzése és befolyásolása;

l) a mezőgazdasági termelésre leginkább alkalmas földek mezőgazdasági termelési célú hasznosításának előtérbe helyezése;

m) a mezőgazdasági termelésre kevésbé alkalmas földek más irányú hasznosításának előkészítése, támogatása, esetenként végrehajtása;

n) művelési-ág váltás támogatása;

o) a nem művelt, vagy méretük és kialakításuk miatt gazdaságosan nem művelhető területek megvételének és hasznosításának állami kezdeményező szereppel történő meggyorsítása;

p) a birtoknagyság alkalmassá tétele az európai uniós támogatások lehívhatóságához;

q) szociális földprogram és közfoglalkoztatási program támogatása;

- r) pályakezdő agrár vállalkozók és mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú végzettséggel rendelkezők támogatása;
- s) különleges rendeltetésű (különösen oktatás, kutatás, büntetés-végrehajtás) gazdaságok működéséhez kedvezményes föld biztosítás.
- (4) A földrészletre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni a mezőgazdasági termelés célját szolgáló földre, ha
- az örökség visszautasítása útján szállt a Magyar Államra, vagy
 - az örökös a hagyatéki eljárásban a Magyar Állam részére felajánlotta.”

„18. § (1) Az NFA – a 21. és 22. §-ban meghatározottak kivételével – a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletet

- nyilvános pályázat vagy árverés útján történő eladással,
- nyilvános pályázat útján történő haszonbérbe adással,
- vagyonkezelésbe adással,
- cserével

hasznosítja.

(1a) Föld vagy tanya haszonbérbe adása során a jogszabály alapján fennálló előhaszonbérleti jog nem gyakorolható.

(1b) A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló törvénynek a közös tulajdonban álló földek használatára vonatkozó szabályait – ide nem értve a használati megosztásról szóló megállapodásra vonatkozó rendelkezéseket – nem kell alkalmazni az állam tulajdoni hányadának megfelelő területnek pályáztatás útján történő haszonbérbe adása során.

(1c) A Nemzeti Földalapba tartozó földrészlethez kötődő olyan európai uniós vagy nemzeti forrásból folyósított mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatás esetén, ahol jogszabály a támogatás igénybevételenek feltételül meghatározott időszakra üzemeltetési vagy földhasználati kötelezettséget ír elő, a haszonbérleti szerződés – a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló törvényben foglalt időbeli korlátozásokra figyelemmel – az üzemeltetési vagy földhasználati kötelezettség időszakának végéig meghosszabbítható. A haszonbérlet tárgyát képező földrészleten a haszonbérbeadó írásos előzetes engedélyével létesített beruházás esetében a haszonbérlet időtartama mindaddig meghosszabbítható, amíg a beruházás aktivált értékkel bír, de legalább addig, amíg a jogszabályban előírt, vagy a támogatást folyósító szervvel kötött támogatási szerződésben foglalt üzemeltetési vagy földhasználati kötelezettség fennáll.

(1d) A már működő halastavak esetében a haszonbérbeadó előzetes írásbeli engedélyével létesített beruházást követően – függetlenül a beruházás értékétől – a szerződés időtartama legfeljebb tíz évvel hosszabbítható meg.

(2) Az eladás, a haszonbérbe adás, és a csere során a földbirtok-politikai irányelveknek megfelelően kell eljárni, valamint előnyben kell részesíteni az élethivatásszerűen mezőgazdasági tevékenységet folytató személyeket.

(3) Az NFA a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletet érintően csereszerződést elsősorban birtokösszevonási célú földcsere megvalósítása, állattenyésztő telep működésének biztosítása, vagy nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházás megvalósítása céljából köthet.

(4) Addig, amíg az NFA a Nemzeti Földalapba került földrészletet az e törvényben meghatározott módon nem tudja hasznosítani, köteles – a termőföld védelméről szóló törvényben meghatározottak szerint – a föld hasznosítási kötelezettségének teljesítéséről, valamint a művelés alól kivett területekkel összefüggő gazdálkodási feladatok ellátásáról gondoskodni.

(5) A (4) bekezdésben foglalt feladatok ellátása érdekében a földrészlet e törvény szerinti hasznosításáig, de legfeljebb egy gazdasági évre terjedő időszakra az NFA megbízási szerződést köthet. A megbízási szerződés időtartama meghosszabbítással sem lehet egy gazdasági évnél hosszabb.”

„19. § (1) A Nemzeti Földalapba tartozó földrészlet hasznosítására irányuló szerződés nem köthető azzal, aki

- csőd- vagy felszámolási eljárás, végelszámolás, önkormányzati adósságrendezési eljárás alatt áll;
- tevékenységét felfüggesztette vagy akinek tevékenységét felfüggesztették;
- az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 178. §-ának 20. pontja szerinti, hatvan napnál régebben lejárt esedékességű köztartozással rendelkezik;
- állami vagyon hasznosítására irányuló korábbi – három évnél nem régebben lezárult – eljárásban hamis adatot szolgáltatott;
- az NFA-val szemben 120 napot meghaladó lejárt tartozással rendelkezik.

[...]

(3) A Nemzeti Földalapba tartozó földrészlet hasznosításának részletes szabályait tartalmazó kormányrendelet, illetve a pályázati kiírás a szerződéskötésre az (1) bekezdésben foglaltakon túl további kizárási okokat is meghatározhat.”

„21. § (3a) Nyilvános pályáztatás vagy árverés mellőzésével köthető adásvételi szerződés olyan földrészletre, amely

a) a kisajátításról szóló törvényben meghatározott közérdekű célok, vagy – amennyiben a közérdekű célt az érintett földrészlet vonatkozásában a nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházással nyilvánító kormányrendelet megjelöli – nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházás megvalósításához szükséges;

b) nem haladja meg a három hektárt.

[...]

(6) Az állam 100%-os tulajdonában álló erdőt, továbbá erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületet – az erdőőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Evt.) 8. § (4) és (5) bekezdése szerinti birtok-összevonási célú földcsere vagy csere, illetve átruházás esetének kivételével – csak vagyonkezelés formájában, a 20. § (2) bekezdésében meghatározottak számára lehet hasznosításra átengedni.”

„23. § (2) A Nemzeti Földalapba tartozó védett természeti területek és a Natura 2000 területek vagyonkezelésbe adására, tulajdonjogának bármely jogcímen történő átruházására csak a természetvédelemért felelős miniszter egyetértése esetén kerülhet sor. A Nemzeti Földalapba tartozó erdők tulajdonjogának bármely jogcímen történő átruházására e törvényt az Evt. előírásaival összhangban kell alkalmazni. Az állam 100%-os tulajdonában álló erdő, továbbá erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterület vagyonkezelésbe adásához az erdőgazdálkodásért felelős miniszter egyetértése szükséges.”

„28. § A Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek hasznosításából származó bevételeket földvásárlásra, valamint a 15. §-ban foglaltak megvalósítására kell fordítani.”

„48. § E törvény 1–3., 18–23. és 36. §-a az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdése alapján sarkalatosnak minősül.”

[20] 3. A Korm. rendeletnek az indítvány benyújtásakor hatályos, támadott rendelkezései:

„2. § (3) Az Nfatv. 18. § (1) bekezdés a) pontja végrehajtása tekintetében a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (a továbbiakban: NFA) közreműködőként a fővárosi és megyei kormányhivatalt (a továbbiakban: kormányhivatal) igénybe veszi.”

„29. § (2) Az árverés lebonyolításában a kormányhivatal és járási (fővárosi kerületi) hivatal az e Fejezetben foglaltak szerint közreműködik.

(3) Az árverési eljárásban árvezőként a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés e) pontja szerinti helyben lakó, földművesnek minősülő, magyar állampolgárságú természetes személy vehet részt.”

„32. § (1) Árverést megyei jogú városban lehet tartani. Az árverést az NFA részéről eljáró személy és közjegyző jelenlétében a kormányhivatal részéről eljáró személy (a továbbiakban: árvezésvezető) bonyolítja le. A közjegyző árverésen történő közreműködéséért járó díjat a kormányhivatal viseli.

(2) Az árverésről az árvezésvezető – a licitálás során kialakult végső sorrendet is tartalmazó – jegyzőkönyvet készít.

(3) A jegyzőkönyv egy-egy eredeti példányát a kormányhivatal és az NFA köteles megőrizni, a jegyzőkönyv személyes adatokat tartalmazó mellékletét kizárólag az NFA kezeli.

(4) Árverésen részt venni és vételi ajánlatot tenni személyesen vagy meghatalmazott jogi képviselő útján lehet. Az árverésen árvezőként történő személyes részvétel esetén a jogi képviselet kötelező. A jogi képviselőre a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti jogi képviseletre vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

(5) Az árverezőnek az árverésen való részvétel feltételeként árverési naponként 30 ezer forint összegű regisztrációs díjat kell az árverés helyszínén készpénzben befizetnie. A regisztrációs díj a kormányhivatal bevétele.

(6) Az árverésen árverezőként az vehet részt, aki

a) a hirdetményben meghatározottak szerint az árverési biztosítékot megfizette;

b) a regisztrációs díjat az árverés helyszínén befizette;

c) részvételi jogosultságát a mezőgazdasági igazgatási szervi hatáskörében eljáró kormányhivatal által

ca) a föld tulajdonjogának megszerzésére irányuló szerzési képesség fennállásáról – a 29. § (3) bekezdésében foglaltakra tekintettel – kiállított hatósági bizonyítvány,

cb) a földművesként történt nyilvántartásba-vételéről a földműves-nyilvántartásból kiállított adatlap-másolat – harminc napnál nem régebbi – eredeti példányának bemutatásával a helyszínen igazolja;

d) a 29. § (3) bekezdés szerinti helyben lakást

da) a lakóhely tekintetében a jegyző által kiállított, az életvitelszerű ott lakást bizonyító hatósági bizonyítvánnyal,

db) a mezőgazdasági üzemközpont tekintetében a földművesek, a mezőgazdasági termelőszervezetek és a mezőgazdasági üzemközpontok nyilvántartása alapján kiállított igazolással igazolja.

(7) A (6) bekezdés a) pontja szerinti befizetés teljesítéséről az árverés helyszínén az árverést lebonyolító kormányhivatalnak az árverési biztosítékot kezelő hitelintézet kimutatása vagy ezen hitelintézet által kiállított igazolás alapján meg kell győződnie.

(8) A (6) bekezdés c) és d) pontjában meghatározott okiratok csak eredetiben, vagy közjegyző által hitelesített másolatban fogadhatóak el.

(9) Az árverésen az árverést lebonyolító kormányhivatal és az NFA részéről eljáró személyek, a közjegyző és a járási hivatalvezető, valamint a (6) bekezdés szerinti árverezők vesznek részt.

(10) Az árverés megkezdésekor az árverezővel közölni kell az árverésre kerülő földrészlet kikiáltási árát, amely nem lehet kevesebb a földrészletre vonatkozó értékbecslésben megállapított, vagy a 4/B. § alapján kiszámított, 50 000 forintra kerekített összegnél, és fel kell hívni az árverezőket az ajánlatuk megtételére.

(11) Az árverést addig kell folytatni, amíg az ajánlattevők ajánlatot tesznek. Az utolsó ajánlat elhangzását követően, az esetleges további ajánlattételre irányuló háromszori felszólítást követően az árverés az adott földrészlet vonatkozásában lezárul.

(12) Az árverések során alkalmazandó licitküszöb összege 5 millió forintot nem meghaladó kikiáltási ár esetén 50 000 forint, 5 millió forintot meghaladó kikiáltási ár esetén 100 000 forint, 10 millió forintot meghaladó kikiáltási ár esetén 200 000 forint, 50 millió forintot meghaladó kikiáltási ár esetén 500 000 forint. A licitküszöbök-től az árverezők nem térhetnek el.

(13) Az a vételi ajánlat érvényes, amelynek összege – a licitküszöb összegével – meghaladja az előzőleg tett érvényes vételi ajánlat összegét.

(14) Az árverező a vételi ajánlatát nem vonhatja vissza.”

„33. § (2) Az árverési eljárás során a 6. § (1)–(4) bekezdését, a 8. § (2) bekezdését, a 10. § (2) bekezdés a) pontját, és a 21–24. §-t megfelelően alkalmazni kell. Az összeférhetlenségi szabályokat az NFA és a közreműködő kormányhivatal részéről az árverés lebonyolítását végző személyek és az árverező személyek viszonyában kell alkalmazni.”

[21] 4. A Korm. rendeletnek az indítvány elbírálásakor hatályos, a benyújtás időpontjához képest módosított és támadott rendelkezései:

„29. § (3) Az árverési eljárásban árverezőként a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés e) pontja szerinti helyben lakó, földművesnek minősülő, természetes személy vehet részt.”

[22] 5. A Korm. határozatnak az indítvány benyújtásakor hatályos, támadott rendelkezései:

„1. A Kormány egyetért azzal, hogy a „Földet a gazdáknak!” Program megvalósítására a következő irányelvek mentén kerüljön sor:

[...]

- e) a három hektárnál kisebb földrészletek egyszerűsített, ajánlattételi felhívással,
- f) a három hektárnál nagyobb földrészletek a 23 megyei jogú városban a fővárosi és megyei kormányhivatalok által lebonyolított árverésen,
- g) a helyben kialakult piaci ár feletti értékén,
- h) a kikiáltási ár alatti értékesítés lehetőségének kizárásával,
- i) 20 éves elidegenítési és terhelési tilalom, valamint a Magyar Állam visszavásárlási jogának kikötésével, az MFB Magyar Fejlesztési Bank Zártkörűen Működő Részvénytársaság által a vásárlásokhoz igénybe vehető földvásárlási hitelprogram meghirdetésével,
- j) a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 18. § (1) bekezdésének e) pontja szerinti helyben lakó magyar földművesek a Nemzeti Földalapba tartozó földterületek értékesítése során földtulajdont vásárolhassanak.”

„2. Az állami tulajdonú földterületek értékesítéséből származó bevétel kizárólag Magyarország fejlesztésére és az állami vagyon gyarapítására használható fel.”

- [23] 6. A Korm. határozatnak az indítvány elbírálásakor hatályos, a benyújtás időpontjához képest módosított és támadott rendelkezései:

„1. A Kormány egyetért azzal, hogy a „Földet a gazdáknak!” Program megvalósítására a következő irányelvek mentén kerüljön sor:

[...]

j) a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 18. § (1) bekezdésének e) pontja szerinti helyben lakó földművesek a Nemzeti Földalapba tartozó földterületek értékesítése során földtulajdont vásárolhassanak.”

III.

- [24] Az indítvány részben megalapozott.

[25] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pontja alapján „a Kormány, az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész vagy az alapvető jogok biztosa kezdeményezésére felülvizsgálja a jogszabályoknak az Alaptörvénnyel való összhangját.” Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megállapította, hogy a kezdeményezés az arra jogosulttól érkezett, azt a százkilencvenkilenc országgyűlési képviselő több mint egynegyede, ötvenkét személy nyújtotta be.

[26] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megállapította, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés g) pontja és az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján utólagos normakontroll eljárásban felülvizsgálhatja Korm. határozat mint közjogi szervezetszabályozó eszköz Alaptörvénnyel való összhangját.

[27] 3. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az indítvány az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem követelményének csak részben tesz eleget.

[28] A kérelem tartalmazza annak az alaptörvényi rendelkezésnek a megjelölését, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, illetve megjelöli azt a rendelkezést is, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza [Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pont]; az eljárás megindításának indokait; az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi és egyéb rendelkezéseket [a Korm. rendelet és a Korm. határozat egyes szakaszai]; az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit [B cikk (1) bekezdés, T cikk (1) bekezdés, 15. cikk (4) bekezdés, 38. cikk (1) és (3) bekezdés]; valamint kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a megjelölt rendelkezések alaptörvény-ellenességét és azokat semmisítse meg. Az indítvány indokolása azonban arra nézve, hogy a sérelmezett rendelkezések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, nem teljes körű.

[29] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdése alapján az országgyűlési képviselők egynegyede által benyújtott, utólagos normakontrollra irányuló indítványnak határozott kérelmet kell

tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság a gyakorlatának megfelelően a jelen esetben is a tényleges tartalma alapján bírálta el az indítványt, és minden olyan indítványi elemre kiterjesztette a vizsgálatát, amely megfelelt a határozott kérelem törvényi követelményének és lehetővé tette a tartalmi elbírálást. Ennek keretében az indítvány egészére, valamint az indítványban elszórtan fellelhető, ám az indítványozó által egymással kifejezetten összefüggésbe nem állított indítványi elemekre is tekintettel volt, és az indítványhoz kötöttség törvényi keretein belül rekonstruálta az indítványozó egyes nem kifejezett, de az indítványból levezethető szándékát. Az Alkotmánybíróságnak vissza kellett utasítania ugyanakkor azokat az indítványi elemeket, amelyek nem feleltek meg a határozott kérelem törvényi követelményének, és nem voltak alkalmasak az érdemi elbírálásra.

- [30] Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó hiánypótlásra történő felhívása az Abtv. 58. § (1) bekezdése alapján lehetőség. Az Abtv. hivatkozott rendelkezéséből kitűnik az is, hogy a hiánypótlás lehetőségének biztosításához az indítványban foglalt alkotmányjogi sérelem kifejtésének el kell érnie egy bizonyos fokú kidolgozottságot. A vizsgált esetben az Abtv. 58. § (1) bekezdése és az Ügyrend 33. § (1) bekezdése alapján az előadó alkotmánybíró, illetve az Alkotmánybíróság mérlegelte a hiánypótlás elrendelésének a lehetőségét. Tekintettel arra, hogy a több indítványi elemből álló indítvány számos indítványi elemének az indoklása teljesen hiányzott – figyelemmel a hiánypótlás céljára és annak törvényi határidejére – a jelen esetben az Alkotmánybíróság nem rendelt el hiánypótlást.
- [31] A fentieknek megfelelően az Alkotmánybíróság elsőként azt állapította meg, hogy mely indítványi elemek nem tesznek eleget a határozott kérelem követelményének, azaz az indítvány mely elemei esetében nem egyszerűen hiányos, hanem hiányzik az indokolás.
- [32] 4. Az Alkotmánybíróság először a Korm. rendelet támadott rendelkezéseivel összefüggésben vizsgálta a határozott kérelem feltételeit.
- [33] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a Korm. rendelet támadott rendelkezései és az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdésével összefüggésben érdemi alkotmányjogi érvelést nem tartalmaz. Az indítványozók egyetlen érveléssel sem támasztották alá azon állításukat, hogy a Korm. rendelet támadott rendelkezéseit sarkalatos törvényben kellett volna szabályozni, vagy azt, hogy az érintett rendelkezések nem szolgálják a közérdeket, a közös szükségletek kielégítését, a természeti erőforrások megővését, illetve a jövő nemzedékek szükségleteit. A Korm. rendelet támadott rendelkezései a kormányhivatalok igénybeviteléről és az árverések lebonyolításának technikai részletszabályairól szólnak. Az indítványozók egyrészt egyetlen konkrét rendelkezés vonatkozásában, illetve a Korm. rendelet támadott rendelkezései vonatkozásában általánosságban sem indokolták azt, hogy azok sarkalatos törvényalkotási tárgykört képeznének, illetve, hogy azok a fenti értékeket nem szolgálják. Másrészt amellet sem hoztak fel egyetlen érvelést sem, hogy a Korm. rendelet támadott rendelkezései kilépnek az Nfatv. 32. § (1) bekezdés *b)* pontjában foglalt felhatalmazás kereteiből, amely alapján a Kormány felhatalmazást kapott, hogy rendeletben állapítsa meg „a Nemzeti Földalapba tartozó földrésztetek hasznosításának részletes szabályait.”
- [34] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét, amely szerint a Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése, 29. § (2)–(3) bekezdései, 32. §-a, és a 33. § (2) bekezdésében az „és a közreműködő kormányhivatal” szövegrésze sérti az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdését – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* alpontjának történő megfelelés hiányára tekintettel –, az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján visszautasította.
- [35] 5. Az Alkotmánybíróság a következőkben a Korm. határozat támadott rendelkezéseivel összefüggésben vizsgálta a határozott kérelem feltételeit.
- [36] Ennek során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Korm. határozat 1. pont *e)*, *g)*, *h)* és *i)* alpontjai vonatkozásában az indítvány érdemi, alkotmányjogi érvelést nem tartalmaz az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével és az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésével összefüggésben. Az indítványozók nem fejtették ki, hogy a Korm. határozat 1. pont *e)*, *g)*, *h)* és *i)* alpontjai miért ellentétesek az Nfatv. 15. §-ában és 18. §-ában foglalt, a Nemzeti Földalapba tartozó földek eladására meghatározott alapelvekkel (birtokpolitikai irányelvekkel) és eljárási szabályokkal, hogy a Korm. határozat pontosan melyik alpontja konkrétan melyik törvényi alapelvet és eljárási szabályt sérti, és azt sem, hogy ezáltal miképp sérül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdése. Az indítványozók nem fejtették ki azt, hogy a Korm. határozat 1. pont *e)*, *g)*, *h)* és *i)* alpontjai közül melyik és pontosan miért hordoz önálló normatartalmat. Nem igazolták azt, hogy a kifogásolt alpontok valóban olyan általánosan kötelező érvényű magatartási szabályt állapítanak meg, ami nem tekinthető más jogszabályi rendelkezés szó szerinti vagy tartalmi megismétlésének. Ez utóbbi körülmény jelentős

mértékben befolyásolhatja a kifogásolt rendelkezés (alpont) alkotmányossági megítélését. Mindezen szempontok érdemi vizsgálatát az Alkotmánybíróság az erre vonatkozó határozott kérelem hiányában nem végezhette el.

- [37] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét, amely a Korm. határozat 1. pont *e), g), h)* és *i)* alpontjai alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult azon az alapon, hogy azok az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését és az Alaptörvény a) cikk (1) bekezdését sértik, az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* alpontjának történő megfelelés hiányára tekintettel – visszautasította.
- [38] Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az indítvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a Korm. határozat 1. pont *e)–j)* alpontjai miért sértik Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdését. Az indítványozók egyetlen érveléssel sem támasztották alá azon állításukat, hogy a Korm. határozat támadott rendelkezéseit sarkalatos törvényben kellett volna szabályozni, vagy azt, hogy az érintett rendelkezések nem szolgálják a közérdeket, a közös szükségletek kielégítését, a természeti erőforrások megóvását, a jövő nemzedékek szükségleteit. A Korm. határozat támadott rendelkezései az állami tulajdonú földek megvásárlására vonatkozó irányelveket rögzítik. Az indítványozók egyrészt egyetlen konkrét alpont vonatkozásában, illetve a Korm. határozat támadott alpontjai vonatkozásában általánosságban sem indokolták azt, hogy azok sarkalatos törvényalkotási tárgykört képeznének, illetve, hogy azok a fenti értékeket nem szolgálják.
- [39] Ezért az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét, amely szerint Korm. határozat 1. pont *e)–j)* alpontjai sértik az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdését, az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* alpontjának történő megfelelés hiányára tekintettel – visszautasította.
- [40] Az Alkotmánybíróság megállapította végül, hogy az indítvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a Korm. határozat 2. pontja miért sérti Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdését. Az indítványozók egyetlen érveléssel sem támasztották alá azon állításukat, hogy a Korm. határozat 2. pontjának tartalmát sarkalatos törvényben kellett volna szabályozni, vagy azt, hogy az érintett rendelkezés nem szolgálja a közérdeket, a közös szükségletek kielégítését, a természeti erőforrások megóvását, illetve a jövő nemzedékek szükségleteit.
- [41] Ezért az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét, amely szerint Korm. határozat 2. pontja sérti az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdését, az Abtv. 64. § *d)* pontja alapján – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* alpontjának történő megfelelés hiányára tekintettel – visszautasította.
- [42] Az Alkotmánybíróság ezt követően érdemben foglalkozott az indítvány határozott kérelmet tartalmazó elemével. Elsőként a Korm. rendelet támadott rendelkezéseinek Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálta meg.
- [43] 5.1. Az Alkotmánybíróság ennek során megállapította, hogy az indítványozók azon állítása, miszerint a földek „értékesítés[e] ténylegesen a kormányhivatalok hatáskörébe került”, a Korm. rendelet e vonatkozásban támadott rendelkezései alapján nem igazolható.
- [44] A Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése értelmében a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (a továbbiakban: NFA) a fővárosi és megyei kormányhivatalokat közreműködőként veszi igénybe. A kormányhivatalok ezen hatásköre a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. évi CXXVI. törvény 16. § (1) bekezdésén alapszik, amelynek értelmében „[a] fővárosi és megyei kormányhivatal a jogszabályoknak és a Kormány döntéseinek megfelelően összehangolja és elősegíti a kormányzati feladatok területi végrehajtását.”
- [45] A Korm. rendelet 29. § (2) bekezdése szerint a kormányhivatal és járási (fővárosi kerületi) hivatal az árverés lebonyolításában közreműködik. A Korm. rendelet 32. §-a alapján az árverést a kormányhivatal részéről eljáró személy bonyolítja le, az NFA részéről eljáró személy és közjegyző jelenlétében. Végül a Korm. rendelet 33. § (2) bekezdésében az összeférhetetlenségi szabályokról úgy rendelkezik, hogy azokat az NFA és a közreműködő kormányhivatal részéről az árverés lebonyolítását végző személyek és az árverező személyek viszonylatában kell alkalmazni. Ezek alapján megállapítható, hogy a kormányhivatalok a végrehajtás során csupán az NFA közreműködőjeként vesznek részt, az árveréseket bonyolítják le. Ezen közreműködői pozíció nem jelenti az NFA hatáskörének a kormányhivatalokra történő átruházását. A kormányhivatalok az NFA-val megkötendő együttműködési megállapodások alapján járnak el, a földrésztetek eladása során a Magyar Állam polgári jogi jogviszonyokban történő képviselője továbbra is az Nfatv.-ben meghatározott feladata, hatásköre és felelőssége marad. A pályázati eljárás nyertesével a Korm. rendelet 23. § (1) bekezdése alapján az NFA köti meg a szerződést. A Korm. rendelet 33. § (2) bekezdése következtében az árverési eljárásban is az NFA köt szerződést az

árverési vevővel. A Korm. rendelet támadott rendelkezései az NFA-nak a Nfatv. 18. § (1) bekezdésében meghatározott hatáskörét nem érintik.

- [46] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét, amely a Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése, 29. § (2) bekezdése, 32. §-a, valamint a 33. § (2) bekezdésében szereplő „és a közreműködő kormányhivatal” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult azon az alapon, hogy azok az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését sértik, elutasította.
- [47] 5.2. Az indítványozók szerint a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdése olyan többletfeltételt tartalmaz, amely „a törvény” „zártan meghatározott általános jogosultsági feltételrendszerével” ellentétes.
- [48] Az indítvány hivatkozott 4.2. pontjának megfogalmazásából nem egyértelmű az, hogy „a törvény” kifejezés pontosan melyik törvényre, az Nfatv.-re, vagy a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvényre (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) vonatkozik. Az indítványozók emellett azt sem jelölték meg, hogy a „törvénynek” melyek azok a konkrét rendelkezései, amelyek azt a „zártan meghatározott általános jogosultsági feltételrendszert” alkotják, amellyel – az indítványozók szerint – a támadott jogszabályi rendelkezés ellentétben áll. Az Alkotmánybíróság az indítvány egészének tartalma, és az abban felhívott jogszabályok egészének (a releváns jogi szabályozási környezetnek) az áttekintése alapján az indítványozók által hivatkozott „zártan meghatározott általános jogosultsági feltételrendszert” a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés e) pontjában, és – utaló szabály révén – az 5. § 7. pontjában látta megállapíthatónak. A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint bírálta el a mondott indítványi elemet.
- [49] Az indítványozók álláspontja szerint tehát a Korm. rendeletben szereplő, a magyar állampolgárságra vonatkozó feltétel ellentétes a Földforgalmi tv. fent körülírt feltételrendszerével.
- [50] Az Alkotmánybíróság szükségesnek tartja kiemelni, hogy az indítványozók indítványukban nem kifogásolták azt, hogy tagállami állampolgárok az árveréseken nem vehetnek részt, ennek tényét nem állították, és ezzel kapcsolatban semmilyen alkotmányjogi érvelést nem adtak elő. Az indítványozók kizárólag azt kifogásolták, hogy a Korm. rendeletben előírt magyar állampolgárság olyan „a törvény által zártan meghatározott általános jogosultsági feltételrendszerhez képest megfogalmazott feltétel, amelynek megállapítására szintén csak a törvényalkotó lett volna [...] jogosult.”
- [51] Azokban az alkotmányossági kérdésekben, hogy a Korm. rendeletben szereplő, a magyar állampolgárságra vonatkozó jogszabályi feltétel ellentétes-e a Földforgalmi tv. fent körülírt feltételrendszerével, illetve, hogy azt törvényi szinten kellett volna-e szabályozni, az Alkotmánybíróság az alábbi megállapításokra jutott.
- [52] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a Nemzeti Földalapba tartozó földrészek hasznosításának részletes szabályairól szóló 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet és a földhivatalok, valamint a Földmérési és Távérzékelési Intézet feladatairól, illetékességi területéről, továbbá egyes földhivatali eljárások részletes szabályairól szóló 373/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet módosításáról szóló 325/2015. (XI. 10.) Korm. rendelet 6. § b) pontja értelmében a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdésében a „magyar állampolgárságú” szövegrész 2015. november 11-én hatályát veszítette.
- [53] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Korm. rendelet hatályos szövege a „magyar állampolgárságú” szövegrész hatályvesztése következtében már nem veti fel az indítványozók által kifogásolt egyik alkotmányossági problémát sem.
- [54] Az Alkotmánybíróság – az Abtv. 41. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel – a hatályos jogszabályi rendelkezések alkotmányosságát vizsgálja felül {ld. 3012/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Abtv. 59. §-a szerint „[a]z Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan okafogyottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti.” Az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 67. § (2) bekezdés e) pontja értelmében pedig ez különösen akkor következik be, ha az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná válik.
- [55] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást abban a vonatkozásban, amely a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdésében szereplő „magyar állampolgárságú” személyre vonatkozó feltétel alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult azon az alapon, hogy az az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését sérti, megszüntette.
- [56] 5.3. Az indítványozók álláspontja szerint a Korm. rendelet támadott rendelkezései sértik az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdését, amelynek értelmében „nemzeti vagyont csak törvényben meghatározott célból lehet átruházni, törvényben meghatározott kivételekkel az értékarányosság követelményének figyelembevételével.” Az Al-

kormánybíróság megállapította, hogy a Korm. rendelet támadott rendelkezései a kormányhivatalok igénybevételeiről és az árverések lebonyolításának technikai részletszabályairól szólnak. A Korm. rendelet egyrészt egyetlen támadott rendelkezése sem tartalmaz diszpozíciót a nemzeti vagyona tartozó földrészletek átruházásának céljáról, másrészt tekintettel van az értékarányosság követelményére. A földrészlet kikiáltási ára ugyanis nem lehet kevesebb az értékbecslésben megállapított vagy egyéb módon kiszámított (a helyi átlagárakat legalább 10%-kal meghaladó) összegnél [ld. Korm. rendelet 32. § (10) bekezdés]. Azaz egyrészt a Korm. rendelet támadott rendelkezései és az átruházás célja között nem áll fenn tartalmi összefüggés, erre tekintettel alkotmányjogilag releváns összefüggés sem, másrészt a Korm. rendelet figyelemmel van az Alaptörvényben rögzített értékarányossági követelményre.

[57] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány azon elemét, amely a Korm. rendelet támadott rendelkezéseinek alaptörvény-ellenességét azon az alapon állította, hogy azok ellentétesek az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdésével, elutasította.

[58] 5.4. Az indítványozók állították a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdése és az Nfatv. 18. § (2) bekezdése ellentétét arra tekintettel is, hogy a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdésében az „életvitelszerűség” (helyesen „élethivatásszerűség”) feltételként nem szerepel (helyette a földműves szó található), az Nfatv. érintett rendelkezésében azonban igen. Az Alkotmánybíróság – az indítvány tartalmának megfelelően – az Nfatv. érintett rendelkezésében szereplő élethivatásszerűség fogalmára vonatkoztatta az indítványi kérelmet, és azt ennek megfelelően vizsgálta. Ennek során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az élethivatásszerűség fogalmát az Nfatv. nem határozza meg. Az Nfatv. a „földműves” fogalmát sem határozza meg, azonban az a józan ész és a szavak általánosan elfogadott jelentése, valamint a szabályozási környezet alapján értelmezhető úgy, hogy megegyezik az „élethivatásszerűen mezőgazdasági tevékenységet folytató személy” fogalmával, azaz akképp, hogy a földműves élethivatásszerűen mezőgazdasági tevékenységet folytató személy. A kifejtett értelmezésre tekintettel az indítványozók által állított ellentét a két rendelkezés fogalomhasználata között nem áll fenn. Az indítványozók ebben az összefüggésben semmi mást nem sérelmeztek, csak a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdésében szereplő földműves és a Nfatv. 18. § (2) bekezdésében szereplő „élethivatásszerűen mezőgazdasági tevékenységet folytató személy” fogalma közötti ellentétet. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság, az indítvány azon elemét, amely a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdésének alaptörvény-ellenességét azon az alapon állította, hogy abban nem szerepel Nfatv. 18. § (2) bekezdésében rögzített, „élethivatásszerűsége” vonatkozó feltétel (helyette a „földműves” kifejezést használja), és ezáltal sérti az Alaptörvény 15. § (4) bekezdését, elutasította.

[59] 6. Az Alkotmánybíróság ezek után a Korm. határozat támadott rendelkezéseinek Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálta meg. Az Alkotmánybíróság ezen körben az indítvány három olyan elemét vizsgálta meg, amelyek érdemben felvetették az Alaptörvénnyel való összhang hiányát.

[60] 6.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Korm. határozat 1. pont *e)*, *f)*, *i)* és *j)* alpontjai és az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdése egymással nem állnak tartalmi összefüggésben, így alkotmányjogilag értékelhető összefüggés sem állhat fenn közöttük. A Korm. határozat 1. pont *e)*, *f)*, *i)* és *j)* alpontjai valamint aközött, hogy a nemzeti vagyont csak törvényben meghatározott célból lehet átruházni, nincs tartalmi összefüggés, mert a Korm. rendelet fenti rendelkezései nem az átruházás célját rögzítik, hanem az átruházás technikai részleteit szabályozzák.

[61] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét, amely a Korm. határozat 1. pont *e)*, *f)*, *i)* és *j)* alpontjai alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult azon az alapon, hogy azok az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdését sértik, elutasította.

[62] 6.2. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy a Korm. határozat 1. pont *g)* és *h)* alpontjai nem sértik az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdését. A Korm. határozat 1. pont *g)* alpontja értelmében a földet a helyben kialakult piaci ár feletti értéken lehet megvásárolni, a Korm. határozat 1. pont *h)* alpontja pedig kizárja a kikiáltási ár alatti értékesítés lehetőségét. Ennek következtében Korm. határozat 1. pont *g)* és *h)* alpontjai kielégítik az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdésének azon előírását, hogy a nemzeti vagyona átruházása esetén az értékarányosság követelményét figyelembe kell venni. Az Alkotmánybíróság rögzíti azt is, hogy a Korm. határozat 1. pont *g)* és *h)* alpontjai és az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdésének azon fordulata között, hogy „[n]emzeti

vagyont csak törvényben meghatározott célból lehet átruházni”, nincs tartalmi, így értékelhető alkotmányjogi összefüggés sem.

- [63] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel az indítvány azon részét, amely a Korm. határozat 1. pont g) és h) alpontjai alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult azon az alapon, hogy azok az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdését sértik, elutasította.
- [64] 6.3. A Korm. határozat 1. pont f) alpontja vonatkozásában az Alkotmánybíróság visszautal a Korm. rendelettel kapcsolatban tett – fentebb részletesen kifejtett – érvekre, amely szerint a kormányhivatalok közreműködői pozíciója az árverések lebonyolítása során nem jelenti az NFA hatáskörének a kormányhivatalokra történő átruházását. Így a Korm. határozat 1. pont f) alpontja, amely értelmében az árveréseket a kormányhivatalok bonyolítják le, az NFA-nak a Nfatv. 18. § (1) bekezdésében meghatározott hatáskörét nem érinti. A kormányhivatalok közreműködésének jogszabályi alapját az Nfatv. 32. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt törvényi felhatalmazás alapján megalkotott Korm. rendelet adja. A Korm. rendeletben a jogalkotó jogszabályi szinten rendelkezett a kormányhivataloknak az árverések lebonyolításában való közreműködéséről, amelynek a jelen indítvánnyal támadott rendelkezései az indokolás 5.1. pontjában kifejtettek szerint nem alaptörvény-ellenesek.
- [65] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány azon részét, amely a Korm. határozat 1. pont f) alpontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult azon az alapon, hogy az az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését és a T) cikk (1) bekezdését sérti, elutasította.
- [66] 6.4. Az Alkotmánybíróság a Korm. határozat 1. pont j) alpontja vonatkozásában az alábbiakat állapította meg.
- [67] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat és az MFB Földvásárlási Hitelprogram bevezetéséről szóló 1765/2015. (X. 16.) Korm. határozat módosításáról szóló 1792/2015. (XI. 10.) Korm. határozat 1. pontja értelmében a Korm. határozat 1. pont j) alpontja helyébe 2015. november 11-én a következő rendelkezés lépett: „a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 18. § (1) bekezdés e) pontja szerinti helyben lakó földművesek a Nemzeti Földalapba tartozó földterületek értékesítése során földtulajdont vásárolhassanak.”
- [68] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Korm. határozat hatályos szövege a korábban hatályos szöveggel csaknem megegyező, a különbség köztük kizárólag annyi, hogy a hatályos szöveg a „magyar” kifejezést már nem tartalmazza. Ennek következtében az érintett alpont már nem veti fel az indítványozók által kifogásolt alkotmányossági problémát.
- [69] Az Alkotmánybíróság – az Abtv. 41. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel – a hatályos normatív tartalommal bíró rendelkezések alkotmányosságát vizsgálja felül. Az Abtv. 59. §-a szerint „[a]z Alkotmánybíróság – ügyrendjében meghatározottak szerint – kivételesen a nyilvánvalóan oka fogyottá váló ügyek esetén az előtte folyamatban lévő eljárást megszüntetheti.” Az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 67. § (2) bekezdés e) pontja értelmében pedig ez különösen akkor következik be, ha az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn, illetve az indítvány egyéb okból tárgytalanná válik.
- [70] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll eljárást abban a vonatkozásban, amely a Korm. határozat 1. pont j) alpontjában szereplő „magyar” kifejezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult azon az alapon, hogy az az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését és az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését sérti, megszüntette.
- [71] 6.5. Az Alkotmánybíróság ezt követően a Korm. határozat 2. pontját az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdésével való összefüggésében vizsgálta meg.
- [72] A Korm. határozat 2. pontja értelmében „[a]z állami tulajdonú földterületek értékesítéséből származó bevétel kizárólag Magyarország fejlesztésére és az állami vagyon gyarapítására használható fel.” Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Korm. határozat ezen pontja normatív, mert kötelező magatartási szabályt ír elő a Kormány, illetve alárendelt szerve vonatkozásában. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 23. § (1) bekezdés b) pontja alapján a Kormány normatív határozatban azonban kizárólag szervezetét és működését, tevékenységét, valamint cselekvési programját szabályozhatja. Az állami tulajdonú földterületek értékesítéséből származó bevétel felhasználásának meghatározása azonban nem tartozik a Kormány szervezetét, működését, tevékenységét, vagy cselekvési programját érintő olyan normák közé, amelyről a Kormány határozatban rendelkezhet, mert az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdése értelmében „[n]emzeti vagyont csak

törvényben meghatározott célból lehet átruházni.” Az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdése az adott tárgykör (nemzeti vagyon átruházásának célja) vonatkozásában az arra előírt jogforrási szint meghatározásával lényegében kivonta az adott tárgykör szabályozását a Kormány hatásköréből, hiszen a nemzeti vagyon átruházásának céljáról sem kormányrendeletben, sem kormányhatározatban nem lehet rendelkezni.

- [73] Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozza, hogy a Korm. határozat 2. pontjában megjelölt felhasználási cél nem tekinthető jogszabály rendelkezése megismétlésének. Ha a Korm. határozat 2. pontja jogszabályi rendelkezés pusztán megismétlése lenne, a Jat. 24. § (1) bekezdése alapján törvényellenes lenne, de önmagában emiatt nem feltétlenül lenne alaptörvény-ellenes, és nem sértené az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdését. Hiszen ebben az esetben az átruházás céljáról – az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdésének megfelelően – törvényben határozta volna, és csak arról lenne szó, hogy az így helyes jogforrási szinten meghatározott cél – törvényellenesen, de nem feltétlenül alaptörvény-ellenesen – megismétlésre került a Korm. határozatban is. A vizsgált indítvány kapcsán azonban nem ez az eset áll fenn. Az Nfatv. 28. §-a ugyanis a Korm. határozat 2. pontjában foglaltaktól eltérően rendelkezik a földrésztletek hasznosításából származó bevételekről, amikor előírja, hogy azokat földvásárlásra, valamint az Nfatv. 15. §-ában meghatározott földbirtok-politikai irányelvek megvalósítására kell fordítani. A Korm. határozatban szereplő, „Magyarország fejlesztésére és az állami vagyon gyarapítására” vonatkozó fordulat tágabb felhasználási kört határoz meg, mint amelyet az Nfatv.-ben szereplő földvásárlási és földbirtok-politikai célok lehetővé tesznek, ennek következtében a Korm. határozat 2. pontja – legalábbis részben – magasabb szintű jogszabályi (törvényi) rendelkezéssel (az Nfatv. 28. §-ával) ellentétes.
- [74] A fentiek alapján a Korm. határozat 2. pontjában foglalt normatartalom a normahierarcia nem megfelelő szintjén került meghatározásra, és nem tekinthető egy már megfelelő szintű jogszabályi rendelkezés pusztán megismétlésének sem, így sérti az Alaptörvény 38. cikk (3) bekezdését.
- [75] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította Korm. határozat 2. pontja alaptörvény-ellenességét, és azt jelen határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét követő napjával megsemmisítette.
- [76] Mivel a Korm. határozat 2. pontja megsemmisítésre került, az Alkotmánybíróság már nem vizsgálta az indítvány azon elemét, hogy a megsemmisített rendelkezés sérti-e az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, illetve a T) cikk (1) bekezdését.
- [77] 7. A határozat Magyar Közlönyben való közzététele az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondatán alapul.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [78] A többségi döntés – számos egyéb indítványi elem mellett – vizsgálja az indítványozók azon állítását, hogy a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdése és az Nfatv. 18. § (2) bekezdése ellentétben áll, arra tekintettel, hogy a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdésében az „életvitelszerűség” (helyesen „élethivatásszerűség”) feltételként nem szerepel (helyette a „földműves” szó található), az Nfatv. érintett rendelkezésében azonban igen. Az érintett jogszabályhelyek viszonyát érintően a többségi döntés a III. rész 5.4. pontjában (Indokolás [58]) megállapítja, hogy

„az élethivatásszerűség fogalmát az Nfatv. nem határozza meg. Az Nfatv. a »földműves« fogalmát sem határozza meg, azonban az a józan ész és a szavak általánosan elfogadott jelentése, valamint a szabályozási környezet alapján értelmezhető úgy, hogy megegyezik az »élethivatásszerűen mezőgazdasági tevékenységet folytató személy« fogalmával, azaz akképp, hogy a földműves élethivatásszerűen mezőgazdasági tevékenységet folytató személy.” Ez alapján a döntés arra a következtetésre jut, hogy „az indítványozók által állított ellentét a két rendelkezés fogalomhasználata között nem áll fenn.”

- [79] Nem értek egyet a többségi döntés ezen megállapításával, valamint az alapul szolgáló gondolatmenettel sem az alábbiak miatt.
- [80] Az Alkotmánybíróság vizsgálata a konkrét kérdést érintően az Alaptörvény 15. cikkének (4) bekezdésén alapult, amely szerint a Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság eljárásában azt kell értékelni, hogy a Korm. rend. 29. § (3) bekezdése szerinti rendelkezés hogyan viszonyul az Nfatv. 18. § (2) bekezdéséhez és az abban szereplő „élethivatásszerűen mezőgazdasági tevékenységet folytató személy” foglamához.
- [81] Álláspontom szerint ezen értékelés során nem hagyható figyelmen kívül, hogy a Korm. rend. 29. § (3) bekezdése értelmében „[a]z árverési eljárásban árverezőként a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés e) pontja szerinti helyben lakó, földművesnek minősülő, magyar állampolgárságú természetes személy vehet részt.” A Korm. rend. érintett rendelkezése tehát a Földforgalmi törvény fogalomrendszere segítségével értelmezhető, amelybe a Földforgalmi tv. 5. § 7. pontja szerinti fogalom-meghatározás is beletartozik.
- [82] Ebből számomra az következik, hogy a Korm. rend. szerinti „földműves” bizonyosan nem azonos az Nfatv. szerint élethivatásszerűen mezőgazdasági tevékenységet folytató személy kategóriájával. A két jogszabályhely fogalomhasználata között tehát álláspontom szerint ellentét van.
- [83] Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a két rendelkezés szabályozási köre nem esik egybe – a Korm. rend. 29. § (3) bekezdése azt szabályozza, hogy ki vehet részt az árverési eljárásban árverezőként, míg az Nfatv. 18. § (2) bekezdése azt, hogy az eladás, a haszonbérbe adás és a csere során kiket kell előnyben részesíteni –, ez nem feltétlenül vezet tartalmi ellentétre. A tartalmi ellentét vizsgálatát ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak a fentiek alapján, az eltérő fogalomhasználatra figyelemmel kellett volna elvégeznie.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [84] A határozat rendelkező részével egyetértek, azonban indokolását szükségesnek tartom kiegészíteni, mivel álláspontom szerint a Korm. határozat 2. pontjának alaptörvény-ellenessége az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság követelményének a megsértése okán is megállapítható lett volna. Kétségtelen, hogy az Alkotmánybíróság számos esetben követi azt az egyébként helyes eljárást, hogy több okból támadott jogszabály normakontrollja esetén, ha valamilyen okból az alaptörvény-ellenességet megállapítja, a további okokat (hivatkozásokat) már nem vizsgálja. A jelen esetben az alaptörvény-ellenességnek a határozatban elfogadott oka olyan egyedi, egyébként is áttételes következtetéssel kimondható ok, mely mellett indokolt lett volna az alaptörvény-ellenességet a jogszabályok és a közjogi szervezetszabályozó eszközök viszonyának összefüggésében is megvizsgálni. Az ezen vizsgálat eredményeként levont következtetés e viszonyt illetően elvi szinten felmerülő kérdésre adhatott volna elvi jellegű választ. Ez a vizsgálat nézetem szerint – az alábbiakban részleteztek alapján – okkal vezet el a B) cikk (1) bekezdése sérelmének a megállapításához.
- [85] 1. Az Alaptörvény meghatározza a jogszabály fogalmát [T] cikk (1) bekezdés], és annak fajtáit [T] cikk (2) bekezdés: törvény, kormányrendelet, miniszterelnöki rendelet, miniszteri rendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete, az önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete, önkormányzati rendelet, valamint a Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején és a köztársasági elnök szükségállapot idején kiadott rendelete]. Az Alaptörvény ugyanakkor nem állít fel az egyes jogszabályok között hierarchikus viszonyt, hanem egyrészt általánosságban kimondja, hogy jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel [T] cikk (3) bekezdés], másrészt

pedig – a különleges jogrend fennállta alatt kiadható rendeleteket kivéve – az egyes jogszabálytípusoknál konkrétan megjelöli, hogy mely jogszabálytípusokkal nem lehetnek ellentétesek. {Eszerint a törvény csak az Alaptörvénnyel nem lehet ellentétes [T] cikk (3) bekezdés}, a Kormány rendelete törvénnyel [15. cikk (4) bekezdés], a Kormány tagja által kiadott rendelet törvénnyel, kormányrendelettel és a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendeletével [18. cikk (3) bekezdés], a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete törvénnyel [41. cikk (5) bekezdés], az önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete törvénnyel, kormányrendelettel, miniszterelnöki rendelettel, miniszteri rendelettel és a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendeletével [23. cikk (4) bekezdés], az önkormányzati rendelet más jogszabállyal [32. cikk (3) bekezdés] nem lehet ellentétes.}

- [86] Az Alaptörvény tehát a jogi normák közül a jogszabályokat legitimálja alkotmányos szinten, egyedileg meghatározva, hogy az Alaptörvénnyel, illetve mely más jogszabállyal nem lehetnek ellentétesek. A közjogi szervezetszabályozó eszközöket illetően az Alaptörvény konkrétan csak két normatív határozatfajta utal; egyfelől – az elnevezést sem említve – az Alaptörvény 5. cikk (7) bekezdésében az országgyűlési határozatra (mellyel megteremtette a határozati házsabály megalkotásának alkotmányos alapját), illetve az önkormányzatok határozataira, az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés *b*) pontjában (ez utóbbi rendelkezés nem tesz különbséget a normatív és egyedi határozat között).
- [87] 2. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) – a jogszabályok megalkotására vonatkozó szabályozás mellett – külön fejezetben (VI. Fejezet) rendelkezik a közjogi szervezetszabályozó eszközökről, törvényi szintű legitimációt nyújtva ezzel az e körbe tartozó jogi normáknak (határozat és utasítás). A Jat. 23. § (1)–(3) bekezdése alapján a megjelölt szervek a saját, illetve általuk irányított szervek szervezetét és működését, tevékenységét, valamint cselekvési programját normatív határozatban szabályozhatják. Ez alapján a normatív határozat kizárólag az adott szerv szervezetére, működésére, tevékenységére és cselekvési programjára vonatkozóan tartalmazhat rendelkezéseket. [A közjogi szervezetszabályozó eszköz másik típusát, a normatív utasítást a 23. § (4)–(5) bekezdése szabályozza]. A Jat. 24. § (1) bekezdése szerint a közjogi szervezetszabályozó eszköz jogszabállyal nem lehet ellentétes, valamint nem ismételheti meg jogszabály rendelkezését.
- [88] A fenti definícióból következően tehát egyértelmű, hogy a közjogi szervezetszabályozó eszköz nem általánosan kötelező, hanem csak az adott (vagy az általa irányított) szervre, és a szabályozásának tárgya is szigorúan behatárolt. Egyértelmű az is, hogy jogszabállyal nem lehet ellentétes (azonban az Alaptörvénnyel való ellentét tilalmáról konkrét rendelkezést a Jat. nem tartalmaz, ez az Alaptörvényből és más törvényből vezethető le, ld. később). A közjogi szervezetszabályozó eszközök egy részénél – éppen a szabályozási tárgyra tekintettel – fel sem merülhet a tartalmi jogszabály-ellenesség (pl. egy adott jogterületet érintő középtávú cselekvési programot, az ahhoz kapcsolódó vizsgálatokat, jogszabály-módosításokra való utalást tartalmazó normatív határozat), más részüknél azonban nem ennyire éles a határ, és nem zárható ki a Jat. említett rendelkezésének a sérelme, azaz a közjogi szervezetszabályozó eszköznek mind anyagi-, mind eljárásjogi jogszabályokkal való ellentétbe kerülése.
- [89] 3. Az Abtv. 37. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll eljárásban, bírói kezdeményezés alapján folytatott egyedi normakontroll eljárásban, alkotmányjogi panasz alapján, vagy nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata során felülvizsgálja a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek az Alaptörvénnyel való összhangját; az indítványozókra, az eljárásra és a jogkövetkezményekre a jogszabályok felülvizsgálatára vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ebben a rendelkezésben – bár közvetve, de – benne foglaltatik, hogy a közjogi szervezetszabályozó eszköz nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel. Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény (a Záró és vegyes rendelkezések 8. pontját kivéve) nem rendelkezik általánosságban a közjogi szervezetszabályozó eszközökről, azok jogszabályokkal való ellentétének tilalma is csak törvényi szinten került megfogalmazásra [Jat. 24. § (1) bekezdés]. Kétségtelen, hogy a Jat. rendelkezései nem alaptörvényi szabályok, így a Jat. 24. § (1) bekezdésének sérelme önmagában nézve nem valósítana meg alaptörvény-ellenességet. Ugyanakkor a jogrendszer koherens struktúrája már olyan mellőzhetetlen követelmény, aminek olyan súlyú sérelme, mely a jogalkotás és a jog érvényesülése tekintetében fel nem oldható ellentmondást, zavart eredményez, már alkotmányossági problémát jelent, jelesül a jogállamiság sérelmét.
- [90] Ez az alábbi megközelítésekkel is igazolható.
- [91] Amíg egy kormányrendelet esetén pusztán az a tény, hogy a szabályozás törvénnyel ellentétes, megalapozza az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdésének a sérelmét és az Alkotmánybíróság általi megsemmisítését [függetlenül attól, hogy sérül-e az Alaptörvény más rendelkezése, ld. pl. 21/2015. (VI. 18.) AB határozat], addig a közjo-

gi szervezetszabályozó eszközök esetén önmagában a jogszabályba ütközés ténye nem alapozná meg az alaptörvény-ellenességet (hanem ehhez az Alaptörvény konkrétan megjelölt rendelkezésének a megsértése is szükséges lenne). Nyilvánvaló, hogy a jogállamiság követelményével nem egyeztethető össze az, hogy egy gyengébb (csak törvényi szintű) legitimációval rendelkező jogi norma törvény- (vagy más jogszabály-) ellenességéhez ne fűződjön a megsemmisítés szankciója, míg az erősebb (alaptörvényi szintű) legitimációval rendelkező jogszabályokat az Alkotmánybíróságnak meg kell semmisíteni akkor, ha azok ellentétesek azzal a jogszabályi körrel, amellyel az Alaptörvény alapján nem lehetnek ellentétesek. Ha elfogadnánk, hogy a közjogi szervezetszabályozó eszköz jogszabály-ellenessége önmagában nem alapozza meg annak megsemmisítését, akkor ennek következtében a jogrendszerben párhuzamosan létezhetnének az alaptörvényi legitimációval rendelkező jogszabályok, valamint az azokkal ellentétes, azok hatását lerontó, csak törvényi szinten legitimált közjogi szervezetszabályozó eszközök, mely utóbbiak jogrendszerből való kiiktatására – konkrét alaptörvény-ellenesség hiányában – nem is lenne lehetőség. Ez ugyancsak nem egyeztethető össze az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság követelményével. [A jogrendszer koherenciájának követelményéből következően – külön figyelemmel az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdése rendelkezéséből folyó következményekre – a közjogi szervezetszabályozó eszközök Alaptörvénybe ütközésének evidens tilalma magából az Alaptörvényből is levezethető.]

- [92] Álláspontom szerint – a fentiekből következően – pusztán az, ha egy közjogi szervezetszabályozó eszköz jogszabállyal ellentétes, megvalósítja az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság sérelmét.
- [93] 4. A határozatban vizsgált Korm. hat. a Jat. 23. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján kiadott normatív határozat. A vizsgált 2. pontja – ahogy azt a jelen határozat is megállapítja, legalábbis részben – ellentétes az Nfatv. 28. §-ával. Nézetem szerint a fentiekre tekintettel ez önmagában megalapozza az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét és a Korm. határozat 2. pontjának a megsemmisítését.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [94] A demokratikus jogállam védelme az Alkotmánybíróság egyik legfontosabb – az Abtv. preambulumban is kiemelt – feladata. Az Alkotmánybíróság a jogállamiság követelményével összefüggésben már hazánk új demokráciája és alkotmányos rendje kezdetén kifejtette: „A jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket” {az 56/1991. (XI. 8.) AB határozat, ABH 1991, 454, 456.; megerősítve: 2/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]}. Az Alkotmánybíróság csak akkor képes, lesz képes a demokratikus jogállamot hatékonyan és hitelesen védeni, ha maga is gondot fordít arra, hogy a rá vonatkozó jog által megállapított rendben, átláthatóan és kiszámíthatóan járjon el.
- [95] A többségi határozatot végeredményében támogatni tudtam, azonban több olyan – későbbi indítványok elbírálására is kiható – aggály fogalmazódott meg bennem, amelyeket a következő hasonló kérdéseket felvető ügyben az Alkotmánybíróságnak részletesen meg kellene fontolnia és az elfogadott értelmezéseket a döntésének indokolásában a nyilvánossággal is világosan meg kellene osztania.
- [96] 1. Az alkotmánybíróági eljárás szabályainak álláspontom szerint nem az a célja, hogy az Alkotmánybíróság minél több indítványt minél egyszerűbben – formálisan – lezárjon, hanem az, hogy a valós alkotmányjogi problémákra lehetőség szerint – ha erre az indítvány alkalmas vagy alkalmassá tehető – érdemi választ tudjon adni. Az Abtv.-ben szabályozott hiánypótlás jogintézményét ebben a fényben kell értelmezni.
- [97] A többségi határozat Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése, 29. § (2)–(3) bekezdései, 32. §-a, és a 33. § (2) bekezdésében az „és a közreműködő kormányhivatal” szövegrészének az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdésével való ellentétét, továbbá a Korm. határozat 1. pont *e*), *g*), *h*) és *i*) alpontjainak, illetve *e*)–*j*) alpontjainak az Alap-

törvény B) cikk (1) bekezdésével és az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésével, illetve 38. cikk (1) bekezdésével való ellentétet állító indítványi elemeket azon az alapon utasította vissza, hogy az indítvány tartalma a törvényi feltételeknek nem felel meg, ugyanis nem tartalmaz (kellő) indokolást arra nézve, hogy a támadott szabály miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével (ld. Indokolás III.4–5. pont, [32]–[58] bekezdések).

- [98] Ilyen helyzetben felmerülhet – és a vizsgálat során fel is merült – a hiánypótlás elrendelésének a szükségessége.
- [99] Ennek kapcsán a többségi Indokolás [30] bekezdése megjegyezte, hogy „az indítványozó hiánypótlásra történő felhívása az Abtv. 58. § (1) bekezdése alapján *lehetőség*. Az Abtv. hivatkozott rendelkezéséből kitűnik az is, hogy a hiánypótlás lehetőségének biztosításához az indítványban foglalt alkotmányjogi sérelem kifejtésének el kell érnie egy bizonyos fokú kidolgozottságot. A vizsgált esetben az Abtv. 58. § (1) bekezdése és az Ügyrend 33. § (1) bekezdése alapján az előadó alkotmánybíró, illetve az Alkotmánybíróság mérlegelte a hiánypótlás elrendelésének a lehetőségét. Tekintettel arra, hogy a több indítványi elemből álló indítvány számos indítványi elemének az indokolása teljesen hiányzott – figyelemmel a hiánypótlás céljára és annak törvényi határidejére – a jelen esetben az Alkotmánybíróság nem rendelt el hiánypótlást.”
- [100] Az Abtv. 58. § (1) bekezdése valóban ható ígét használ az előadó alkotmánybírói hiánypótlást illetően: „Ha az előadó alkotmánybíró az indítvány érdemi vizsgálata során azt állapítja meg, hogy az indítvány kiegészítésre szorul, határidő tűzésével hiánypótlásra hívhatja fel az indítványozót.”
- [101] Ez a rendelkezés nyelvtanilag valóban értelmezhető úgy, hogy az előadó alkotmánybíró – illetve az Alkotmánybíróság, amelynek a nevében eljár – nem köteles hiánypótlásra. Egy másik értelmezés is lehetséges azonban, amely alapján „az előadó alkotmánybíró [...] hívhatja fel” fordulat lényege, hogy az előadó alkotmánybíró – amennyiben szükséges – önállóan jogosult a hiánypótlás kérdéséről dönteni (az 58. § mindhárom bekezdése arról szól, hogy bizonyos eljárási cselekmény megtételére magát az előadó alkotmánybíró jogositja fel).
- [102] Megjegyzendő, hogy az Abtv. 58. § (1) bekezdése az indítvány „érdemi” vizsgálata során történő előadó alkotmánybírói hiánypótlásra utal. Ha a rendelkezést a szabályozási kontextusból és az alkotmánybírói eljárás folyamatából kiragadva nézzük, akkor azt is jelenthetné, hogy az előadó alkotmánybíró az indítvány törvényi feltételeknek meg nem felelő voltát (a határozott kérelem hiányosságát) már egyáltalán nem orvosoltathatná.
- [103] Ha azonban az Abtv. 55. § (3) bekezdését is figyelembe vesszük, akkor az előbbi megállapítást azzal egészíthetjük ki, hogy a törvényben előírt követelményeknek meg nem felelő indítvány és indítványi elemek hiánypótlási felhívás nélkül elvileg el sem juthatnának az előadó alkotmánybíróhoz, mert azok korrekciójára a főtítkárnak már az eljárás ezt megelőző előkészítő szakaszában kísérletet kellene tennie. („Ha az indítvány az e törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek nem felel meg, a főtítkár hiánypótlásra hívja fel az indítványozót, aki annak harminc napon belül köteles eleget tenni. Ha az indítványozó a hiánypótlási felhívásnak határidőben nem, vagy ismételt hiányosan tesz eleget, az indítvány érdemi vizsgálatára nem kerül sor.”)
- [104] Ha pedig az Abtv. 64. §-át is bevonjuk az értelmezésbe, akkor kiderül, hogy az „érdemi” vizsgálat során is kiderülhet, hogy az indítvány nem felel meg a törvényi feltételeknek és a hiánypótlás eredménytelen, ezért az indítvány „érdemi” vizsgálatára tulajdonképpen nem is kerülhet sor. {„Az Alkotmánybíróság végzésben utasítja vissza az indítványt, ha érdemi vizsgálata során megállapítja [...] c) a hiánypótlás vagy egyéb nyilatkozattétel elmaradását, amely az ügy elbírálását ellehetetleníti, illetve a hiánypótlásra visszaadott indítvány ismételt hiányosan történő benyújtását, d) az indítvány törvényi feltételeknek nem megfelelő tartalmát [...]”}
- [105] A fentiek alapján határozott álláspontom szerint a törvény összességében kötelezővé teszi az Alkotmánybíróság mint intézmény számára, hogy a törvényben előírt követelményeknek meg nem felelő indítvány egyes hiányosságainak pótlására az eljárás során egyszer – akár a főtítkár, akár az előadó alkotmánybíró útján – felhívja az indítványozót. Meggyőződésem, hogy ez az értelmezés áll összhangban az Alkotmánybíróság alkotmányos feladatával és a hiánypótlás jogintézményének rendeltetésével. Az indítványozó szempontjából nem döntő jelentőségű, hogy az Alkotmánybíróság nevében kitől kapja a hiánypótlásra történő felhívást. Az előadó alkotmánybíró és a főtítkár közötti első látásra szigorúnak tűnő feladat-megosztás a hiánypótlásra történő felhívásban a teljes vonatkozó törvényi szabályozást nézve nem is válik el mereven. Lényeges azonban, hogy az eljárás célja – legyen az akár az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak, akár az absztrakt alkotmányos rend védelme – ne hiúsuljon meg amiatt, hogy az indítványozó nem kapott lehetőséget az eredeti indítvány esetleges hiányosságainak kiküszöbölésére.
- [106] Ezzel az értelmezéssel áll összhangban az Alkotmánybíróság eljárására vonatkozó részletes szabályokat megállapító Ügyrend 25. § (4) bekezdése, 33. § (1) bekezdés a) pontja és (3) bekezdése is. Az utóbbi rendelkezések megfogalmazása már nem hagy kétséget afelől, hogy az előadó alkotmánybíró nem tekinthet el a hiánypótlás

elrendelésétől, és az Alkotmánybíróság e nélkül nem utasíthatja vissza az indítványt annak hiányossága miatt: „33. § (1) Az előadó alkotmánybíró az indítványt a kézhezvétel után megvizsgálja, és

a) ha azt állapítja meg, hogy az indítvány kiegészítésre vagy kijavításra szorul, rövid határidő tűzésével – ez az Abtv. 25. §-a szerinti bírói kezdeményezés esetében legfeljebb 8 nap –, a hiányok megjelölése mellett végzésben hiánypótlásra szólítja fel az indítványozót, és egyben figyelmezteti őt, hogy ha az indítványt újból hiányosan vagy elkésetten adja be, az Alkotmánybíróság azt visszautasítja, illetőleg hiányos tartalma szerint bírálja el, [...]

(3) A határidő eredménytelen eltelte esetén az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló adatok alapján dönt az ügyben. Amennyiben az adatok hiányossága a döntést ellehetetleníti, az indítványt végzésben visszautasítja.”

[107] Mindezek – és különösen a hiánypótlás céljának értelmezése – alapján a hiánypótlás mellőzésének indokaként a jelen ügyben „a hiánypótlás céljára” hivatkozást nem gondolom kellőképpen megalapozottnak. Szintúgy a hiánypótlás „törvényi határidejére” hivatkozást sem. Az Abtv. 58. § (1) bekezdésében ugyanis – amelyre többségi indoklás olyanként hivatkozott, hogy csak hiánypótlási lehetőséget ad, de kötelezettség nem következik belőle – nincs konkrétan meghatározott határidő. Az Ügyrend 33. § (1) bekezdés a) pontja az előadó alkotmánybíróknak a hiánypótlás elrendelésekor rövid határidő tűzését teszi lehetővé.

[108] Elméletileg nem kizárt, hogy egy adott ügyben – az eljárás sürgősségére okot adó kivételes körülmények miatt – a rövid határidő is túl hosszúnak bizonyul; továbbá az Abtv. 55. § (3) bekezdése szerinti harminc napos hiánypótlási határidőtől a törvény speciális (soron kívüli) ügyek esetére sem adott eltérési lehetőséget. Ilyenkor az Alkotmánybíróság dilemmába kerül: maradéktalanul megtartja a rá vonatkozó törvényi eljárási szabályokat, és esetleg az ügy eldöntése – az optimális időponthoz képest – késedelmet szenved; vagy pedig az időmúlást olyan veszélyes tényezőnek ítéli, amely az Alaptörvény valamely rendelkezése védelmének lehetőségét oly mértékben károsan érintené, hogy annak érdekében még az eljárási szabályok mellőzése is elfogadható lehet. Ha ilyen utóbbi eset áll fenn, akkor azt Alkotmánybíróságnak nagyon-nagyon alaposan meg kell indokolnia. Megjegyzem, hogy nehezen képzelhető el olyan eset, amikor az indítványozó – vagy az alkotmányos rend védelmének – érdekét jobban szolgálná egy – a határozott kérelem hiánya miatti – gyors visszautasítás, mint egy kicsit későbbi érdemi döntés. Ha egy indítvány több indítványi elemet (több kérelmet, többféle indokolást) is tartalmaz, akkor az előadó alkotmánybíró azt is elrendelheti, hogy egyes vitás kérdések elkülönülve kerüljenek érdemi vizsgálatra, illetve elbírálásra [Abtv. 58. § (3) bekezdés], így az egyik indítványi elem hiányossága miatt egy másik indítványi elem elbírálásának késedelme elkerülhető.

[109] A jelen ügyben egyes indítványi elemek hiánypótlási felhívás nélküli visszautasítását csak kivételesen, arra tekintettel tudtam támogatni, hogy egyrészt az előbbi megfontolások ilyen részletességgel írásban még nem kerültek kifejtésre; másrészt pedig, az utólagos absztrakt normakontroll eljárást az Abtv. 24. §-a alapján a jelen indítvány benyújtói – megfelelően kiegészített indokolással – újra kezdeményezhetik, akár már a jelen határozat közzétételének napján. Ettől eltérően, alkotmányjogi panasz benyújtására az Abtv. 30. §-a szigorú határidőket ír elő, ezért ha az ilyen indítványt – a határozott kérelem hiányosságai miatt – az Alkotmánybíróság visszautasítja, az újbóli benyújtásra már jellemzően nincs törvényes lehetőség, így az eljárás célja – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak védelme – végérvényesen megghiúsul. Ezért alkotmányjogi panasz esetén a kérelem egyes hiányosságai miatti, hiánypótlás nélküli visszautasítást teljességgel elfogadhatatlannak tartanám.

[110] 2. A jelen határozat a Korm. határozat 1. és 2. pontjával kapcsolatos indítványi elemeket bizonyos összefüggésekben érdemben bírálta el: azokat részben elutasította, részben helyt adott nekik. Az Alkotmánybíróság tehát a Korm. határozat 1–2. pontjait utólagos normakontroll eljárásban – az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján – felülvizsgálható közjogi szervezetszabályozó eszköznek, a Jat. 23. § (1) bekezdés b) pontja szerinti normatív határozati rendelkezésnek tekintette. Tette ezt – csak a 2. pont vonatkozásában – rövid úton a III.6.5. pontban (Indokolás [71]–[76]) azzal az indokolással, hogy „[a]z Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Korm. határozat e pontja normatív, mert kötelező magatartási szabályt ír elő a Kormány, illetve alárendelt szerve vonatkozásában”.

[111] Az alkotmánybíróági vizsgálat során azonban aggályok is megfogalmazódtak a Korm. határozat normatív határozati minőségét illetően. Ha egy kormányhatározat jellegét illetően megfontolásra érdemes kétség merül fel, akkor vizsgálatot kell tartani arról, hogy a kormányhatározat egésze vagy bizonyos rendelkezései egyedi vagy normatív jellegűek-e. (Mindössze ennyit szükséges vizsgálni. A Kormány által kibocsátott irányelvekről és elvi állásfoglalásokról pedig, mivel ilyenek nincsenek, semmiféle vizsgálat ne tartassék. Ezeket a Jat. a hatálybalépésével hatályon kívül helyezte, a jövőre nézve pedig kibocsátásukra nem adott lehetőséget.)

- [112] Kiindulópontként egyetértek azzal a megközelítéssel, hogy egy állami aktus felülvizsgálatával kapcsolatos hatáskör kérdésében a benne foglalt rendelkezések jogi jellege az irányadó [vö. 52/1993. (X. 7.) AB határozat, ABH 1993, 407, 408.]. A többségi határozat implicit módon szintén ezt a megközelítést fogadta el és alkalmazta. Ugyanakkor szükségesnek tartom, hogy az Alkotmánybíróság dolgozza ki és döntésében világosan fejtse ki ezzel kapcsolatos módszertani álláspontját.
- [113] 3. Végül, de nem utolsó sorban, nagyobb figyelmet kell arra fordítani, milyen részletességű indokolás és milyen normatív körülmények igazolása várható el az indítványozótól.
- [114] A többségi indokolás III. 5. pontjában (Indokolás [35]–[58]) kap helyet a Korm. határozat 1. pont *e), g), h)* és *i)* alpontjainak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével és az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésével való ellentétet állító indítványi elemek visszautasításának indokolása.
- [115] E szerint „[a]z indítványozók nem fejtették ki, hogy a Korm. határozat 1. pont *e), g), h)* és *i)* alpontjai miért ellentétesek az Nfatv. 15. §-ában és 18. §-ában foglalt, a Nemzeti Földalapba tartozó földek eladására meghatározott alapelvekkel (birtokpolitikai irányelvekkel) és eljárási szabályokkal, hogy a Korm. határozat pontosan melyik alpontja konkrétan melyik törvényi alapelvet és eljárási szabályt sérti, és azt sem, hogy ezáltal miképp sérül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdése. Az indítványozók nem fejtették ki azt, hogy a Korm. határozat 1. pont *e), g), h)* és *i)* alpontjai közül melyik és pontosan miért hordoz önálló normatartalmat. Nem igazolták azt, hogy a kifogásolt alpontok valóban olyan általánosan kötelező érvényű magatartási szabályt állapítanak meg, ami nem tekinthető más jogszabályi rendelkezés szó szerinti vagy tartalmi megismétlésének.”
- [116] Ezt az indokolást több szempontból sem tartom meggyőzőnek.
- [117] Az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy „[á]ltalánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg.”
- [118] A Jat. 23. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján a Kormány normatív határozatban szabályozhatja szervezetét és működését, tevékenységét, valamint cselekvési programját.
- [119] Ha tehát egy kormányhatározatban szereplő szabály a fentiekben meghatározotton kívüli szervezetre vagy személyre vonatkozó kötelező normatív szabályozást fogalmaz meg, azzal egyrészt közvetlenül megsérti Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését, mivel általánosan kötelező magatartási szabályt nem jogszabályként alkot meg, másrészt a Jat.-ot, és ezáltal az Alaptörvény B) cikkével szembe kerül.
- [120] Ebből az következik, hogy amennyiben egy indítvány alátámasztja, hogy a közjogi szervezetszabályozó eszközben lévő szabály nem csak a saját (illetve bizonyos esetekben a vezetése, az irányítása vagy a felügyelete alá tartozó szervekre) vonatkozó, hanem harmadik személyek jogait, illetve kötelezettségeit is befolyásoló szabályt tartalmaz, akkor már ezen az alapon meg lehet állapítani a rendelkezések alaptörvény-ellenességét. Ezen a ponton nem hárítható további bizonyítási teher az indítványozóra, ti. hogy ő igazolja, hogy a kifogásolt szabályok „önálló normatartalmat” hordoznak, „ami nem tekinthető más jogszabályi rendelkezés szó szerinti vagy tartalmi megismétlésének”, két okból sem.
- [121] Egyrészt, a teljes körű negatív bizonyítás (ti. nincs azonos tartalmú jogszabályi rendelkezés) elvileg közel lehetetlen, ezért nem várható el. Ehelyett ilyen helyzetben (tehát ha az indítványozó alátámasztja azt, amit az előbb leírtak alapján neki kell) a közjogi szervezetszabályozó eszköz kibocsátójának a megkeresése, nyilatkozata alapján vagy hivatalból az Alkotmánybíróság állapíthatná meg, hogy a támadott szabály esetleg miért csak látszólagosan tartalmaz általánosan kötelező magatartási normát, s miért nem sérti mégsem az Alaptörvény B) és T) cikkét.
- [122] Másrészt, ebben a körben nem célszerű arra hivatkozni, hogy az indítványozók „[n]em igazolták azt, hogy a kifogásolt [...] szabály [...] nem tekinthető más jogszabályi rendelkezés szó szerinti vagy tartalmi megismétlésének”, mert az ilyen megoldást a Jat. 24. § (1) bekezdése kifejezetten tiltja: „A közjogi szervezetszabályozó eszközben jogszabály rendelkezése nem ismételtető meg.” A többségi indokolásnak ez a része tehát a Jat. előírásával ellentétes állapotot normálisnak, elvártnak tekinti.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Balsai István alkotmánybíró különvéleménye

- [123] Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részének 1., 3., 4. és 6. pontjaival, illetve az indokolás vonatkozó részeivel sem. Álláspontom szerint a megsemmisített rendelkezés tekintetében az Alkotmánybíróság hatáskörének fennállása a költségvetési érintettség és a normatív tartalom hiánya miatt is kétséges. Nem tudom elfogadni továbbá a megsemmisített rendelkezés törvénnyel való ellentétes voltára vonatkozó érvelést és az abból levont következtetéseket.
- [124] 1. A Nemzeti Választási Bizottság 140/2015. számú határozata megállapította, hogy az állami tulajdonban álló termőföldek értékesítésének a tilalmáról szóló kérdés hitelesítése esetén tartandó érvényes és eredményes népszavazás „azzal a következménnyel járna, hogy a Kötv. 1. melléklet XLIV. fejezet, 1.1.1.1. jogcímszám szerinti, a Nemzeti Földalapba tartozó állami tulajdonú termőföldek értékesítéséből származó bevételi sor megszűnne, vagy módosulna.” Nézetem szerint nem csupán egy a termőföldek értékesítésének a tilalmáról szóló törvény, hanem minden olyan jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés is érintheti a központi költségvetést, amely a termőföldek értékesítéséből származó bevételek felhasználását, illetve annak célját határozza meg. Miután tehát a többségi határozat – álláspontomtól eltérően – a Korm. határozat 2. pontjának normatív tartalma mellett foglalt állást, az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett volna, hogy az Alaptörvény 37. cikk (4) bekezdése szerint van-e hatásköre a rendelkezés alapjogi vizsgálatára.
- [125] 2. A többségi határozat szerint, a Korm. határozatban szereplő, „Magyarország fejlesztésére és az állami vagyon gyarapítására” vonatkozó fordulat tágabb felhasználási kört határoz meg, mint amelyet az Nfatv.-ben szereplő földvásárlási és földbirtok-politikai célok lehetővé tesznek, ennek következtében a Korm. határozat 2. pontja – legalábbis részben – magasabb szintű jogszabályi (törvényi) rendelkezéssel (az Nfatv. 28. §-ával) ellentétes.
- [126] Nézetem szerint a „tágabb felhasználási kör” valójában egy általános jellegű, normatívnak nem tekinthető megfogalmazás, ami kötelező magatartási szabályt nem állapít meg, sokkal inkább egy cselekvési szándékot jelez. Túl azon, hogy normatív tartalom hiányában az Alkotmánybíróság hatásköre nem áll fenn, a Korm. határozat megfogalmazása sem a törvénnyel ellentétesnek, sem párhuzamos (megismétlő) szabályozásnak nem tekinthető. Álláspontom alapján „Magyarország fejlesztésére és az állami vagyon gyarapítására” vonatkozó célokba mind a Nfatv.-ben szereplő földvásárlási, mind a földbirtok-politikai célok belefoglaltatnak, így a törvényi rendelkezéssel ellentétes volta nem állapítható meg. A Korm. határozat 2. pontja tehát a Nfatv.-ben szereplő célok lerontására a normahierarchia és az eltérő címzett kör okán is alkalmatlan, és a jogalkalmazás során a többségi határozatban felvetett aggályok fel sem merülhettek volna.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [127] Nem értek egyet a határozat 1., 3–4. és 6. pontjaival és az azokhoz tartozó indokolással. Az utólagos normakontroll eljárás indítására vonatkozó képviselői indítványnak a „Földet a gazdáknak!” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat (a továbbiakban: Korm. határozat) elleni elemét – hatásköre hiányára tekintettel – az Alkotmánybíróságnak vissza kellett volna utasítania.
- [128] Álláspontom szerint a Magyar Közlöny 2015. szeptember 21-i számában – a „IX. Határozatok Tára” részében, a hatályba lépés napja megjelölése nélkül – közzétett Korm. határozat érdemi vizsgálata nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe, mivel az sem nem jogszabály, sem nem az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi törvény 37. § (2) bekezdése szerinti közjogi szervezet szabályozó eszköz. A Korm. határozat jogi természetére vonatkozó részleteket illetően mindenben osztom a *dr. Varga Zs. András* alkotmánybíró jelen határozathoz tett különvéleményben foglaltakat.

[129] A fentiekben kifejtett álláspontom teljes körű fenntartása mellett megjegyzem, hogy a határozat 1. pontjában alkalmazott jogkövetkezményt abban az esetben is megalapozatlannak tartanám, ha a Korm. határozat érdemi vizsgálata számomra jogilag elfogadható lenne. Ennek döntő oka az, hogy az állami tulajdoni földterületek értékesítéséből származó bevétel felhasználását a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény 15. és 28. §-ai határozzák meg. E törvényi szintű rendelkezések kötelező érvényét a Korm. határozat – részben eltérő, de tartalmi ellentétben nem álló megfogalmazású – 2. pontja nem érinti. Figyelembe veendő továbbá, hogy az értékesítésből származó bevételek felhasználásának jogszabályi rendezése költségvetési kérdés, arra a költségvetés szerkezetét és fejezeti felosztását, azok elnevezéseit meghatározó költségvetési törvények hivatottak, amelyekre fő szabályként az Alkotmánybíróságnak amúgy sincs hatásköre.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

[130] 1. Egyetértek a többségi határozat rendelkező részének 1. pontjába foglalt alaptörvény-ellenesség megállapításával és megsemmisítéssel, továbbá a rendelkező rész 5–7. pontjaival.

[131] 2. Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részének 2–4. pontjaiba foglalt elutasítással. Nézetem szerint az ott elbírált normák alaptörvény-ellenessége megállapításának és megsemmisítésének lett volna helye.

I.

[132] A hiánypótlás kérdése

[133] Az ügy teljes ülési vitáján felmerült az Ügyrend 33. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti hiánypótlás lehetősége. E rendelkezés szerint: „[a]z előadó alkotmánybíró az indítványt a kézhezvétel után megvizsgálja, és ha azt állapítja meg, hogy az indítvány kiegészítésre vagy kijavításra szorul, rövid határidő tűzésével – ez az Abtv. 25. §-a szerinti bírói kezdeményezés esetében legfeljebb 8 nap –, a hiányok megjelölése mellett végzésben hiánypótlásra szólítja fel az indítványozót, és egyben figyelmezteti őt, hogy ha az indítványt újból hiányosan vagy elkésetten adja be, az Alkotmánybíróság azt visszautasítja, illetőleg hiányos tartalma szerint bírálja el”.

[134] Az indítvány ugyanis valóban nem teljesen egyértelmű, illetve hiányos a B) cikk (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság sérelmének közelebbi meghatározásában, továbbá abban a tekintetben is, hogy a Korm. határozat mely rendelkezéseit kéri alaptörvény-ellenessé nyilvánítani és megsemmisíteni: az indítvány elsősorban a 1. e)–j) alpontok és a 2. pont normativitása mellett érvel, de van, ahol arra utal, hogy az 1–2. pontokba foglalt összes határozati rendelkezés normatív jellegű, más esetben pedig arra mutat rá, hogy a határozat 1. pont d)–j) alpontjai és a 2. pontja tartalmaznak normatív rendelkezéseket. Nem teljesen egyértelmű ugyanakkor az sem, hogy a három hektárnál nagyobb földrészletek elidegenítésére vonatkozó árverési szabályokról szóló Korm. rendeleti norma (a Korm. rendelet 32. §-a) teljes egészére kiterjed-e az indítvány, vagy e körben csupán a kormányhivatali közreműködést meghatározó szabályokat kifogásolják-e az indítványozók.

[135] Ugyanakkor az sem állapítható meg – szemben a határozat többségi indokolásában több helyen is leírtakkal –, hogy az indítvány kezelhetetlenül határozatlan kérelmeket tartalmazna. A határozat III.4–5. pontjaiban (Indokolás [32]–[58]). írtak mindenestre tartalmilag ezt sugallják. Különösen szembetűnő, hogy az indokolás maga is az „indítványból levezethető szándékról” szól (Indokolás [29]). Ha viszont erre a következtetésre jutott a határozat többségi indokolása, akkor miért nem fontolta meg azt, hogy a szerinte homályos tartalmú „szándék” rekonstruálási kísérlete helyett mégis a hiánypótlás eszközhöz nyúljon? Ezzel minden bizonnyal egyértelműsíteni lehetett volna a homályosnak ítélt szándékot. Minthogy mégsem ezt tette, akkor viszont „indítványozóbarát” módon kellett volna kezelnie a beadványt.

[136] Az egész ügy egy általánosabb kérdést is felvet: van-e egyáltalán objektív „mérceje” a kérelem határozottságának? Ha nincs, mindig az Alkotmánybíróság szuverén (és szubjektív) döntésén múlik-e egy-egy indítvány kezelése?

- [137] A jelen esetben ezen a vesztőhelyen véreztek el:
- a Korm. rendelet támadott rendelkezései miatt, hogy tárgykörük kizárólagos vagy sarkalatos törvényhozási tárgykört érintenének;
 - a Korm. határozat egyes rendelkezései (különösen a Korm. határozat 1. e)–j) alpontjai, ezen belül is főképpen az 1. d) és j) alpontok.

II.

- [138] A normativitás kérdésköre
- [139] Álláspontom szerint a Korm. határozat egyes rendelkezései nemcsak, hogy normatív tartalmúak, tehát a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban Jat.) 23. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti közjogi szervezetszabályozó eszköznek minősülnek, hanem tartalmi értelemben vett jogszabályi rendelkezéseket tartalmaznak. A fenti érvelés azon az előfeltevésen alapul, hogy az Alkotmánybíróság irányadónak tekintti az 52/1993. (X. 7.) AB határozat (ABH 1993, 407, 408.) óta töretlenül követett gyakorlatát, amelynek értelmében a hatáskör és a támadott szabály alkotmányossági vizsgálatánál nem az aktus elnevezése, hanem a benne foglalt rendelkezések jogi jellege az irányadó.
- [140] Ebben a megközelítésben a Korm. határozat támadott szabályai *ultra vires* aktusok, vagyis a Kormány túllépte a közjogi szervezetszabályozó eszköz meghozatalára vonatkozó feladat- és hatáskörét, amelyet számára a Jat. 23. §-ával az Országgyűlés jelölt ki. A Jat. e rendelkezése alapján normatív kormányhatározatban a saját szervezetét (beleértve az alkotmányjogi értelemben vett szerveit, tehát a kabinetek, kormánybizottságok és egyéb javaslattevő, véleményező és tanácsadó testületek) működését, tevékenységét, valamint cselekvési programját szabályozhatja a Kormány. A Korm. határozat támadott rendelkezései egyrészt előre meg nem határozható személyi körre vonatkozó magánjogi szerződések (azok megkötésének) lényeges tartalmi elemeit (kógens módon) állapítják meg [lásd a Korm. határozat 1. e)–j) alpontjait], és ezekkel összefüggésben tilalmakat írnak elő [lásd az 1. d) alpontot]. Másrészt magánjogi jogkört statuálnak a saját szervezetétől elkülönült módon működő kormányhivatalok számára [lásd az 1. j) alpontot, különös tekintettel arra, hogy a korábbi és hatályos Jat. 23. §-ában korábban szereplő az „általa irányított szervek” szövegrészt hatályon kívül helyezte az egyes törvények Alaptörvénnyel összefüggő módosításáról szóló 2011. évi CCI. törvény 375. § (10) bekezdése], továbbá a kizárólagosság igényével meghatározzák a földrészletek adásvételéből befolyó bevétel felhasználási céljait (lásd a 2. pontot).
- [141] Szemben a határozat többségi indoklásában foglaltakkal, az a véleményem, hogy e tekintetben igenis van határozott kérelem is az indítványban: az ugyanis egyértelműen utal arra, hogy a végrehajtás szervezeti kereteinek, valamint a részvétel normatív jogosultsági feltételeinek a megállapítása konkrétan megjelöli a kérelem közelebbi tartalmát, sőt, egyúttal arra is utal, hogy ezek olyan szabályozási tárgykörök, amelyek nem férnek fele a közjogi szervezetszabályozó eszközök kereteibe. Másképpen szólva: azok kifejezetten jogszabályi formát igényelnek.
- [142] E rendelkezések a Jat. fent idézett szabályának egyik kategóriájába sem illeszthetőek be, ugyanakkor „általános szabályozási igénnyel” [lásd 31/1995. (V. 25.) AB határozatot és a 41/1993. (VI. 30.) AB határozatot] lépnek fel, ami önmagában, formai okból sérti a B) cikk szerinti jogállamiság részét képező jogbiztonság vagy – értelmezéstől függően – a T) cikk (4) bekezdését. [Figyelemmel arra, hogy a korábbi Alkotmány 35. § (2) bekezdése szerinti normahierarchia-szabályt az Alaptörvény nem tartalmaz, ezért a támadott Korm. határozat alkotmányosságának megítélése megközelíthető a jogállamiság részét képező – alkotmányjogi értelemben vett – hatáskör-elvonás tilalmának szempontjából is. Ebben a tekintetben az alkotmányozó hatalom – a jogalkotás rendjének szabályozásán keresztül – az Országgyűlés, pontosabban a törvényhozó hatalom feladat- és hatáskörébe utalta a jogszabálynak nem minősülő normatív aktusok formai és tartalmi követelményeinek kizárólagos szabályozását. A hatáskör-elvonás pedig azáltal történik meg, hogy a Korm. határozat a jogszabálynak nem minősülő normatív aktusok taxatívén meghatározott szabályozási tárgyköröit kiterjesztette a jogszabály által szabályozandó életviszonyokra.
- [143] Közvetlen alapjogi érintettség hiányában ez a megközelítés is formalista, vagyis az indítványozók által felvetett alkotmányjogi problémát alapvetően hatásköri vitaként kezeli. A vizsgálat e pontján – szemben a Korm. rendelet támadott rendelkezéseivel – tehát nem a normaalkotási felhatalmazás terjedelme a kérdéses, hanem az áll a középpontban, hogy (1) tartalmi értelemben vett jogszabályi rendelkezések, jogszabályi szintet igénylő jogviszonyok szabályozhatók-e egyáltalán normatív kormányhatározatban. Továbbá, ezzel szoros összefüggésben

vizsgálendő, hogy (2) megengedhető-e az „általános szabályozási igénnyel való fellépés” közjogi szervezetszabályozó eszközben, illetve (3) ez a típusú szabályozás nem megtévesztő-e a jogalanyok, az érintettek számára azáltal, hogy kötelező erejű (normatív) formában jelenik meg.

- [144] Kérdésként merül még fel, hogy a Korm. határozathoz képest később megalkotott Korm. rendelet azáltal, hogy egyes rendelkezéseket átvett a Korm. határozatból, orvosolja-e az elégtelen normahierarchiabeli státuszából eredő hiányosságot. Ez alapvetően a fenti, (2) és (3) szempontok mérlegelését teszi szükségessé a következőket megjegyezve még. Az Alkotmánybíróság ugyan az új Jat. hatályba lépését követően is megerősítette [lásd a 178/2011. (XII. 29.) AB határozatot] azt az először 61/1994. (XII. 24.) AB határozatában rögzített álláspontját, hogy nincs alkotmányos akadálya annak, hogy akár helyi rendelet, akár más alacsonyabb szintű jogszabály átvegye a magasabb szintű jogszabály előírásait, a „magasabb szintű jogszabályi rendelkezések ugyanis – akár a szó szerinti átvétellel, akár alacsonyabb szintű jogszabályba való beillesztés nélkül – önmagukban is érvényesek. A vegyes jogszabály-szerkesztési megoldás azonban homályos, megtévesztő és félrevezető [ABH 1994, 471, 472, 474.]”, ezáltal – az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint – sérti a jogállamiság részét képező jogbiztonságot. Megjegyzendő e körben, hogy a Korm. határozat rendeleti szintre „emelése” csak részlegesen történt meg, és a Korm. határozat önellentmondó rendelkezéseket is tartalmaz (lásd a különvélemény III. részét, Indokolás [147]–[153]).
- [145] A határozat többségi indokolásának negligációja több lábon áll itt is:
- Konzekvensen hangsúlyozza azt, hogy az indítvány a fentiek tekintetében vagy egyáltalán nem tartalmazott kérelmet, vagy ha tartalmazott is, az nem volt határozott.
 - Szerinte az indítványozók azt sem fejtették ki, hogy melyik pont (és miért) normatív, és hogyha normatív is, nem csupán megismétel-e egy jogszabályi szintű rendelkezést. Ez utóbbi esetben ugyanis a fent kifejtett alkotmányossági aggályok jó része elesik. „Ez utóbbi esetben ugyanis a fent kifejtett alkotmányossági aggályok jó része elenyészik. Még ha a fent ismertett aggályok fel is merülhetnek egy szélesebb alkotmányjogi vizsgálat során, megvizsgálásuk az indítvány tartalmának nem megengedhető mértékű kiegészítését jelentené, és ezáltal a kérelemhez kötöttség elvét súlyosan sértené.”
 - Álláspontja szerint szó sincs arról, hogy a Korm. határozat jogkört statuálna a kormányhivatalok számára. A határozat többségi indokolása szerint „megállapítható, hogy a kormányhivatalok a végrehajtás során csupán az NFA közreműködőjeként vesznek részt, az árveréseket bonyolítják le. Ezen közreműködői pozíció nem jelenti az NFA hatáskörének a kormányhivatalokra történő átruházását”.
- [146] Erősebb elvi alapokon állónak tartom az indítványban megfogalmazottakat.

III.

[147] Jagon belüli ellentmondások és önellentmondások

- [148] 1. Ahogyan korábban utaltam erre – álláspontom szerint – a Korm. rendelet vizsgálata során – szemben a Korm. határozattal – nem a felhatalmazás megléte a kérdéses, hanem annak terjedelme: (kizárólagos vagy sarkalatos) törvényhozási tárgykört érintettek-e a Korm. rendelet támadott szabályai [nem ellentétesek-e azokkal az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdése alapján], figyelemmel arra, hogy a Kormány rendeletét nem eredeti, hanem származékos (delegált) jogalkotási hatáskörben alkotta meg [lásd az Nfatv. 32. § (1) bekezdés *b*) pontját].
- [149] Ebből a szempontból figyelmet érdemel, hogy a földtulajdonnal kapcsolatos szerződésekre elsősorban irányadó Földforgalmi tv. zárt, kódexszerű szabályozási igénnyel lép fel [lásd a 6. § (1) bekezdését], kevés kivétellel enged eltérést a jórészt kógens normákat tartalmazó szabályozástól (ebbe a körbe tartozik az Nfatv.). Ez mellett érv, hogy a Korm. rendelet megalkotására felhatalmazó Nfatv.-beli rendelkezést, a 32. § (1) bekezdés *b*) pontját megszorítóan kell értelmezni.
- [150] A kormányhivatalok árveréseken való közreműködése (az árverések „lebonyolítása”) nem közhatalmi hatáskördelegálás, illetve megosztás, hanem polgári jogi jogügyletben való közreműködést jelent (közelebbről: teljesítési segéd igénybe vételét). Amennyiben taxatív, zárt rendszernek fogjuk fel az Nfatv. – önmeghatározása szerint sarkalatos – 3. § (1) bekezdésének második mondatát, akkor megállapítható, hogy a képviselői jogok kiegészítésére, módosítására, bővítésére csak (sarkalatos) törvényi szintű szabályozásban kerülhetett volna sor. Ennek az érvelésnek az elfogadásával a rendelkező rész 2. pontjában szereplő elutasítás helyett a Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése, 29. § (2) bekezdése, 32. §-a, valamint a 33. § (2) bekezdésében szereplő „és a közremű-

ködő kormányhivatal” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére kerülhetett volna sor.

- [151] 2. Szemben a többségi határozat indokolásával nézetem szerint ellentmondás van a Korm. rendelet 29. § (3) bekezdése szerinti „földműves” fogalom és az Nfatv. 18. § (2) bekezdésében szereplő „élethivatásszerűen mezőgazdasági tevékenységet folytató személy” fogalma között: e tekintetben a többségi vélemény *contra legem* értelmezését adja ezeknek a szabályoknak. A kollízió indoka az, hogy a Földforgalmi tv. 18. § 5. § 7. pontja másképpen határozza meg a földműves fogalmát mint az Nfatv. fenti rendelkezése: nem tartalmazza az „élethivatásszerűséget” mint feltételt sem, ezért a kiegészítő mezőgazdasági tevékenység végzése is – egyéb feltételek fennállása esetén – elegendő a földművessé minősüléshez. Ezt a – megengedőbb – földművesi fogalmat alkalmazza a Korm. rendelet, eltérve tehát az Nfatv. fogalomkészletétől, amivel ugyancsak ellentétbe kerül az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdésével. Ebből következően e rendelkezést is alaptörvény-ellenessé kellett volna nyilvánítani és meg kellett volna semmisíteni.
- [152] 3. Ahogy korábban utaltam rá, egyetértek a Korm. határozat 2. pontja alaptörvény-ellenességének megállapításával és megsemmisítésével. Megjegyzem ezzel kapcsolatban, hogy az Nfatv. 28. §-a *expressis verbis* meghatározta, hogy a bevételeket csak földvásárlásra lehet fordítani és másra nem, illetve az Nfatv. 15. §-ban foglalt földbirtok-politikai célok megvalósítására. Ezzel szemben a Korm. határozat 2. pontja „Magyarország fejlesztését” és az „állami vagyon gyarapítását” jelölte meg a földértékesítésből befolyó összegek ráfordítási céljaként. Nézetem szerint itt a Korm. határozat olyan kitérőt adott, amely kifejezetten ütközik az Nfatv. 28. §-ában foglaltakkal. (Nem is beszélve arról, miképpen „gyarapodik” az állami vagyon azáltal, hogy éppen annak eladása zajlik).
- [153] Mindezekre tekintettel – szemben a többségi határozat rendelkező része 2–4. pontjaiba foglalt elutasítással – az Alkotmánybíróságnak a Korm. rendelet 2. § (3) bekezdését, 29. § (2) bekezdését, 29. § (3) bekezdését, 32. §-át, valamint 33. § (2) bekezdésében szereplő „és a közreműködő kormányhivatal” szövegrészt, valamint a Korm. határozat 1. pont e)–j) alpontjait is alaptörvény-ellenessé kellett volna nyilvánítani, és – tekintettel az alaptörvény-sértés súlyára – *ex tunc* hatállyal meg kellett volna semmisítenie azokat.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András alkotmánybíró különvéleménye

- [154] Nem értek egyet a többségi határozat rendelkező részének 1., 3–4. és 6. pontjaival, következésképpen azok indokolásával sem. Álláspontom szerint a Korm. határozat egyetlen rendelkezése, így az 1. és 2. pontja sem normatív, ezért az Alkotmánybíróság hatáskör hiányában döntött róluk.
- [155] 1. Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésének („Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek”) és T) cikk (1) bekezdése első mondatának („Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és [...] jogszabály állapíthat meg”) együttes értelmezése szerint általánosan kötelező magatartási szabály csak az Alaptörvényben vagy jogszabályban állapítható meg (más normatív eszközben tehát nem), és a jogszabályok mindenkire, tehát egészükben is általánosan kötelezőek.
- [156] Az értelmezés eredményére támaszkodva a szóban forgó ügyben mindenekelőtt azt kellett eldönteni, hogy a Korm. határozat egyes pontjainak mi a jogi természete, majd erre alapozva lehetett azokat tovább vizsgálni, illetve kellett volna az indítvány azokra vonatkozó részeit visszautasítani. A Korm. határozat egyes pontjai jogi természetére és a levonható következtetésre vonatkozóan három megoldás kínálkozott:
- a) Ha a Korm. határozat 2. pontja általánosan kötelező magatartási szabályt tartalmaz, akkor vizsgálható, hogy sérti-e a T) cikk (1) bekezdését (tartalmától függetlenül, közjogi érvénytelenség miatt, mint nem megfelelő jogforrási forma).

- b) Ha a Korm. határozat 2. pontja nem általánosan kötelező, ámde normatív magatartási szabályt tartalmaz, akkor vizsgálható, hogy tartalma sérti-e a 38. cikk (3) bekezdésére és a Naftv. 28. §-ára figyelemmel az R) cikk (2) bekezdését.
- c) Ha viszont a Korm. határozat 2. pontja nem normatív szabályt tartalmaz (hanem a Kormány meghatározott címzettnek szóló egyedi akaratnyilvánítása, vagy egyáltalán nem is kötelező szabály), akkor megítélése (tartalmától függetlenül) nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [157] A Korm. határozat egyes pontjainak jogi természetéről viszont csak alapos vizsgálódás eredményeként lett volna szabad következtetést levonni, a többségi határozat indokolásából azonban ez hiányzik.
- [158] 2. A Jat. 23. §-a (1) bekezdésének b) pontja szerint {amint ezt a többségi határozat indokolásának III.6.5. pontja (Indokolás [71]–[76]) tartalmazza is} a Kormány normatív határozatban, mint közjogi szervezetszabályozó eszközben szabályozhatja szervezetét és működését, tevékenységét, valamint cselekvési programját. A Kormány normatív határozata a Jat. 24. § (1) bekezdése szerint jogszabállyal nem lehet ellentétes, és abban jogszabály rendelkezése nem ismételhető meg. A (2) bekezdés szerint azonban ezek a rendelkezések nem érintik a kibocsátásukra jogosultak – más jogszabályon alapuló – egyedi határozat meghozatalára vagy egyedi utasítás adására vonatkozó jogát.
- [159] Ezzel összhangban a Kormány nem kizárólag normatív határozatot hozhat, hanem a Kormány ügyrendjéről szóló 1144/2010. (VII. 7.) Korm. határozat 72. pontja szerint irányelvet vagy elvi állásfoglalást is elfogadhat, amelyeket a 78. pont értelmében ki kell hirdetni, illetve közzé kell tenni. További, a 79. pontban írt szabály, hogy a határozatokat a Magyar Közlöny Határozatok Tárában kell közzétenni. Arra vonatkozó szabály viszont nincs az Ügyrendben, hogy az irányelvet és elvi állásfoglalást hogyan kellene közzétenni. Ilyen szabályt a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 32/2010. (XII. 31.) KIM rendelet sem tartalmaz. Annak 15. §-a csak arról rendelkezik, hogy a Kormány Magyar Közlönyben megjelenő normatív határozatának sorszáma minden évben ezeregytől kezdődik. Végül olyan szabály sincs, amely tiltaná, hogy a Kormány egyetlen jogforrásban többféle döntést – normatív rendelkezést, irányelvet, elvi állásfoglalást, egyedi döntést – is közzétegyen.
- [160] A fentiekből az következik, hogy a Kormány az elfogadott irányelvet vagy elvi állásfoglalást köteles közzétenni, de azt csak a normatív határozatok számára fenntartott formában teheti. Ezért kizárólag a vizsgált jogforrás, a 1666/2015. (IX. 21.) Korm. határozat megjelöléséből annak tartalmára és tartalma jellegére nem lehet következtetni. A kormányhatározatba foglalt egyes döntések jogi természetéről, így arról, hogy ezek tartalmuk szerint is közjogi szervezetszabályozó eszköznek minősülnek-e, jogi tulajdonságaik alapján lehet állást foglalni.
- [161] 3. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság által elbírálandó kérdésekhez szükséges mértékben az alábbi különbségek tehetők:
- a) A normatív döntés osztja a jogszabályok tulajdonságait, így nem meghatározott címzettnek szóló, avagy meghatározott címzettnek szóló, de előre meg nem határozott helyzetekben kivétel nélkül alkalmazandó, kötelező magatartási szabályt tartalmaz. Ennek megfelelően rendelkezni kell benne a személyi, területi, tárgyi és időbeli hatályról.
- b) Az irányelvet a normatív döntéstől elsősorban az különbözteti meg, hogy nincs feltétel nélküli érvényesülést megkövetelő kötelező ereje. Ez nem jelenti azt, hogy címzettjei figyelmen kívül hagyhatnák, mivel akaratnyilvánítás, de a normával szemben megkövetelt viszonylagos egyértelműség nem tartozik a tulajdonságai közé. Ennek megfelelően az irányelvben nem szükséges – ezt jogszabály sem írja elő – hatályáról, így időbeli hatályáról rendelkezni.
- c) Az elvi döntés elnevezéséből adódóan még az irányelvnél is absztraktabb, bár ahhoz áll legközelebb. Az elhatárolás lényegi szempontja az, hogy az elvi döntés több lehetséges értelmezés, eljárási mód közül választja ki a követendőt.
- d) Végül az egyedi döntés meghatározott címzettnek szóló vagy meghatározott egyedi kérdést eldöntő, kötelező magatartási szabályt tartalmazó akaratnyilvánítás. Ennek megfelelően a normatív döntéstől elsősorban konkrétsága, míg az irányelvtől és az elvi döntéstől a feltétlen érvényesülési igény különbözteti meg.
- [162] 4. Visszatérve a vizsgált Korm. határozathoz, álláspontom szerint a többségi határozat indokolásának III.6.5. pontjában (Indokolás [71]–[76]) írt okfejtés alapján éppen az ellentétes következtetés vonható le.

- [163] Még ha a Korm. határozat 2. pontja kötelező magatartási szabályt is írna elő, nem feltétlenül következik, hogy normatív lenne, mivel az egyedi döntés is magatartási szabályt tartalmaz. Alaposabban vizsgálva a szöveget, az sem jelenthető ki egyértelműen, hogy a 2. pont kötelező magatartási szabályt írna elő. A megfogalmazása ugyanis – a „bevétel kizárólag Magyarország fejlesztésére és az állami vagyon gyarapítására használható fel” – sokkal általánosabb, mint ami normától elvárható, valójában a felhasználás irányát jelzi csak, és azt is elsősorban a nem támogatott felhasználási célok kizárásával teszi.
- [164] Az a megokolás, mely szerint a döntés nem a Jat. 23. § (1) bekezdés *b)* pontjában írt tárgyakra – a Kormány szervezetére, működésére, tevékenységére, valamint cselekvési programjára – vonatkozik, hibás. Ebből ugyanis éppen az következik, hogy a 2. pont a tartalma szerint nem normatív. Ezt erősíti az is, hogy sem a személyi, sem az időbeli hatályára vonatkozó rendelkezés nem kapcsolódik hozzá. A hatályba léptető rendelkezés a tartalmuk szerint is közjogi szervezetszabályozó eszközök tekintetében a Jat. 7. § (1) bekezdése alapján, figyelemmel a 33. § (1) bekezdésre is, kötelező. Egyáltalán nem mellékes, hogy erre a körülményre az indítvány is utalt, de a többségi határozat figyelmen kívül hagyta.
- [165] A 2. pontot összevetve a Korm. határozat más döntéseivel, az látható, hogy az 1. pont kifejezetten is irányelvként azonosítja a tartalmát, és az meg is felel az irányelvek jellegének. A 3. pont pedig az 1. pontba foglalt irányelv végrehajtására irányuló egyedi döntéseket tartalmaz, ennek megfelelően határozza meg a címzett minisztereket és a végrehajtási határidőket.
- [166] Tény persze, hogy a Jat. nem ismeri az irányelv fogalmát, és a tervezetéhez fűzött miniszteri indokolás szerint ez tudatos döntés volt. A Kormány ügyrendje szerint viszont az irányelv létező, de csak a Kormány és az irányítása vagy felügyelete alá tartozó intézmények vonatkozásában értelmezhető és alkalmazható.
- [167] A Korm. határozat 2. pontja az irányelvek és az egyedi döntések között található önálló pontba foglalt rendelkezés. Tartalma és jogi tulajdonságai alapján egyaránt az előtte levő 1. pontban írt irányelvekhez sorolható. Önálló pontba foglalását indokolja, hogy az 1. ponttal szemben a 2. pont költségvetési tárgyú.
- [168] 5. Összefoglalva a fentieket megállapítható, hogy a Korm. határozat 1. és 2. pontja nem normatív határozati rendelkezéseket, hanem irányelveket tartalmaz. A Kormány pedig irányelvet közzétehetett a normatív határozatok számára fenntartott formában.
- [169] Az Abtv. 37. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll eljárásban a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek az Alaptörvénnyel, illetve nemzetközi szerződéssel való összhangját vizsgálhatja felül. Közjogi szervezetszabályozó eszköznek viszont a Jat. 23. § (1) bekezdés *b)* pontjában írt normatív határozat minősül. Ha tehát a vizsgált Korm. határozat tartalma szerint részben irányelvet, részben egyedi döntést tartalmaz, akkor formája ellenére nem minősül közjogi szervezetszabályozó eszköznek, ezért felülvizsgálata nem tartozott az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [170] A leírtak következtében a többségi határozat rendelkező részének 1., 3., 4. és 6. pontjaiban írtak helyett az indítvány erre vonatkozó részét vissza kellett volna utasítani. Annak természetesen nem lett volna akadálya, hogy az Alkotmánybíróság hivatalból eljárva megállapítsa, hogy a Kormány egyes döntéseinek közzétételére vonatkozó szabályozás hiányos, és felhívja a megfelelő jogalkotót a szabályozás megalkotására.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: II/3093/2015.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2015. évi 197. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3253/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Veszprémi Törvényszék 2.Pkf.21.262/2014/7. számú végzése, valamint a Veszprémi Járásbíróság 1901-21.Vh.488/2013/20. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó (a végrehajtást kérő) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában a Veszprémi Törvényszék 2.Pkf.21.262/2014/7. számú végzése, valamint a Veszprémi Járásbíróság 1901-21.Vh.488/2013/20. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló megismételt bírósági végrehajtási eljárásban megállapított tényállás szerint a végrehajtást kérő nyújtott be kérelmet a végrehajtás megszüntetése iránt a végrehajtás alapjául szolgáló közigazgatási határozatok hatályon kívül helyezése miatt. A végrehajtást kérő a végrehajtás során keletkezett költségek viseléséről történő döntés iránti kérelmet is előterjesztett.
- [3] A Veszprémi Járásbíróság 1901-21.Vh.488/2013/20. számú végzésével a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 55. § (1) bekezdés a) pontja alkalmazásával megszüntette a végrehajtást, egyebekben elutasította a kérelmet. Ez utóbbi döntését a bíróság azzal indokolta, hogy a bíróságnak a végrehajtási költségek viseléséről csak abban az esetben kellett volna döntenie, ha a végrehajtó költségei nem kerültek volna megfizetésre, a végrehajtó azonban úgy nyilatkozott, hogy költségeit a végrehajtást kérő megfizette. Végzése indokolásában az elsőfokú bíróság hivatkozott arra is, hogy mivel a végrehajtást a végrehajtást kérő kérelmére szüntette meg, nem volt alapja az adós költségviselésre kötelezésének.
- [4] A végrehajtást kérő és az adós fellebbezése folytán másodfokon eljáró Veszprémi Törvényszék 2.Pkf.21.262/2014/7. számú végzésével az első fokú végzés fellebbezett – azaz a végrehajtás során felmerült költségek viseléséről való döntésre irányuló kérelmet elutasító – rendelkezését helybenhagyta. A másodfokú bíróság indokolásában arra hivatkozott, hogy a végrehajtást kérő kérelme esetén a bíróság nem mérlegelhet a végrehajtás megszüntetésének kérdésében. A bíróság szerint az ügyben a Vht. 55. § (2) bekezdése értelmezésére kialakult bírósági gyakorlat alapján a megszüntetésnek csak az lehetett volna akadály, ha a végrehajtás költségeinek megfizetése (Vht. 34. §) a végrehajtó részére nem történik meg. Jogszerűnek tekintette a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság az adós végrehajtási költségekben marasztalása nélkül szüntette meg a végrehajtást.
- [5] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt állította, hogy az elsőfokú bíróság azzal, hogy a megismételt eljárásban kérelme ellenére nem döntött a fellebbezési eljárásban felmerült költségek viseléséről, megfosztotta a bírósághoz forduláshoz, a tisztességes és ésszerű határidőn belül lefolytatott eljáráshoz, illetve az indokolással ellátott döntéshez való jogától, így megsértette az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, és a XXVIII. cikk (1) bekezdését. Kifogásolta az indítványozó, hogy miközben az adóst a költségek viselésére kötelező döntés iránt elő sem terjesztett kérelméről döntött a bíróság, a megismételt eljárásban mellőzte a fellebbezési eljárásban megállapított költség viseléséről történő döntést, amelyre vonatkozóan pedig kérelmet terjesztett elő.

A másodfokú bíróság végzését illetően az indítványozó az elsőfokú döntéssel szemben megfogalmazott kifogásait jogorvoslati joga sérelmének állításával egészítette ki. Hivatkozott továbbá arra, hogy az eljáró bíróságok a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) alapvető rendelkezéseit, továbbá a Vht. egyes rendelkezéseit is megsértették, valótlan és iratellenes tényállításokat foglaltak okiratba, döntéseik pedig ténybeli tévedéseken alapultak. Az indítványozó álláspontja szerint mindezek alapján a támadott végzések megsemmisítése indokolt.

- [6] 3. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva először az alkotmányjogi panasz befogadásának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglaltakat. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány ezeknek a feltételeknek csak részben tesz eleget.
- [7] 3.1. Az indítványozó állítása szerint az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntések ellentétesek az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével. Az indítványozó által megjelölt alaptörvényi rendelkezés azonban a tisztességes közigazgatási hatósági eljáráshoz biztosít jogot, így a megsérteni vélt alapjog és a támadott bírói döntések között nincs összefüggés. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az említett összefüggés hiánya az indítvány befogadásának tartalmi akadály {3130/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [17]}.
- [8] 3.2. Az Abtv. 52. § (2) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság által lefolytatott vizsgálat az indítványban megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében az indítványozó kérelmének indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az indítvány vizsgálata alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmét állítva a támadott bírói döntésekkel szemben alapvetően törvényességi, és nem alkotmányossági kifogásokat hoz fel, érvelésében a bírói jogértelmezés és jogalkalmazás alaptörvény-ellenessége nem jelenik meg. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítvány érdemi elbírálásának akadály, ha az indokolás hiánya miatt a kérelem nem felel meg a határozottság és egyértelműség Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdésében előírt követelményének. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy mint az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja szerint a bírói döntéseket is csak az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik {pl. 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}.
- [9] Az alkotmányjogi panasz a fenti okok miatt nem felelt meg a befogadhatóság törvényi feltételeinek, ezért azt az Alkotmánybíróság a további vizsgálatot mellőzve – figyelemmel az Abtv. 50. § (1) bekezdésére és az 56. § (3) bekezdésére – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 7.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1707/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3254/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Ítéltábla Pkf.II.21.063/2014/2. számú végzése, valamint a Kecskeméti Törvényszék 8.P.21.882/2014/6. számú végzése, továbbá a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 344. § (3) bekezdése és 345. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel eljáró indítványozó (a perben felperes) alkotmányjogi panaszában a Szegedi Ítéltábla Pkf.II.21.063/2014/2. számú végzése, valamint a Kecskeméti Törvényszék 8.P.21.882/2014/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] A jogerős végzésben megállapított tényállás szerint az indítványozó sajtó-helyreigazítási pert indított, keresetlevele 2014. október 13. napján érkezett a Kecskeméti Törvényszékhez. Az elsőfokú bíróság 2014. október 21. napjára tűzte ki az első tárgyalást az ügyben. A peres felek a tárgyaláson nem jelentek meg, s miután idézésük szabályszerűsége – a tértivevény visszaérkezésének hiányában – nem volt megállapítható, a bíróság a tárgyalást azzal halasztotta el, hogy a kézbesítési bizonyítványok visszaérkezését követően dönt abban a kérdésben, hogy a tárgyalást a felek részéről elmulasztottnak kell-e tekinteni. A 2014. október 28. napján visszaérkezett tértivevények alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felek idézése szabályszerű volt, ezért a felek mulasztása miatt a pert a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 345. § (1) bekezdésére, továbbá 344. § (3) bekezdésére alapított 8.P.21.882/2014/6. számú végzésével megszüntette.
- [3] A végzés ellen benyújtott fellebbezésében az indítványozó arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság az eljárási szabályokat megszegve szüntette meg a pert. Hangsúlyozta, hogy mivel budapesti székhelyű jogi képviselője a kitűzött tárgyalási határnapot megelőző napon vette át az idézést, objektíve nem volt lehetősége arra, hogy másnap Kecskeméten a tárgyaláson megjelenjen. Érvélése szerint a sajtó-helyreigazítási perben is érvényesülnie kell a Pp. tárgyalási időközre vonatkozó általános, a 125. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezésnek. Állítása szerint idézése nem volt szabályszerű, mivel a bíróság nem tartotta meg a 15 napos tárgyalási időközt, de annak lerövidítéséről sem rendelkezett. Vitatta az alperes idézésének szabályszerűségét is.
- [4] A másodfokon eljáró Szegedi Ítéltábla Pkf.II.21.063/2014/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Indokolásában kiemelte, hogy a sajtó-helyreigazítási per különleges per, amelyre a Pp. általános szabályait a 342–346. §-okban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Ilyen, az általánostól eltérő szabályként hivatkozott a Pp. 344. § (2) bekezdésére, amely szerint a bíróság sajtó-helyreigazítási perben soron kívül jár el, az elnök legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított nyolcadik napra tárgyalást tűz ki. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a soron kívül lefolytatandó sajtó-helyreigazítási perben az első tárgyalás határnapjára vonatkozó különleges szabály értelemszerűen kizárja a tárgyalási időközre vonatkozó általános szabály alkalmazhatóságát. Megjegyezte továbbá, hogy a jogi képviselővel eljáró felperesnek tisztában kellett lennie azzal, hogy a bíróságnak a Pp. 344. § (2) bekezdése értelmében legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított nyolcadik napra ki kell tűznie a tárgyalást, ezért ha úgy ítélte meg, hogy a tárgyaláson nem tud megjeleneni, keresetlevelében a tárgyalásnak távollétében történő megtartására irányuló kérelmet is előterjeszthetett volna. A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a felek mulasztását illetően, és jogszerűnek minősítette a per megszüntetését ebből az okból.
- [5] 2. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének, valamint 28. cikkének sérelmére hivatkozással kérte a támadott bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Állítása szerint nem tisztességes az olyan eljárás, amelyben a feleket úgy idézi meg a bíróság, hogy

azok önhibájukon kívül nem tudnak megjelenni a tárgyaláson. Érvelése szerint a sérelmezett döntések „változtatlanul hagyása” arra is lehetőséget adna a jövőben, hogy amennyiben a bírák bármilyen okból nem kívánnak tárgyalást tartani sajtó-helyreigazítási perben, olyan időben küldik ki az idézést a feleknek, hogy azok a tárgyaláson biztosan ne tudjanak megjelenni. Álláspontja szerint mivel a bíróság magatartására visszavezethető ok, azaz a későn kiküldött idézés miatt nem jelent meg a tárgyaláson, magatartása az elháríthatatlan akadály miatt a Pp. 105. § (3) bekezdése értelmében nem minősül mulasztásnak. Az indítványozó szerint nem tisztességes és nem jogszerű elvárni a felperestől azt, hogy a tárgyalásnak távollétében történő megtartását kérje. Az indítványozó állítása szerint sérült a per ésszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő joga is azáltal, hogy a bíróság olyan rövid idő alatt fejezte be a pert, hogy nem volt lehetősége a tárgyaláson megjelenni, álláspontját kifejteni.

- [6] Az indítványozó kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 28. § (1) bekezdése alapján a támadott bírói döntések felülvizsgálatára irányuló eljárásban „jogszabály” [Pp. 344. § (2)–(3) bekezdése, 345. § (1) bekezdésének második mondata] Alaptörvénnyel való összhangját illető vizsgálatot is folytasson le, mert a megjelölt rendelkezések együttes alkalmazása az esetek egy részében azt eredményezi, hogy a peres felek objektíve nem tudnak megjelenni a tárgyaláson, aminek következtében sérül a tisztességes tárgyaláshoz és a per ésszerű határidőn belül történő befejezéséhez fűződő alapjog.
- [7] Az indítványozó az Alkotmánybíróság főtktárának hiánypótlásra történő felhívására kiegészítette alkotmányjogi panaszát. Az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett indítványa vonatkozásában lényegében megismételte a már előadott indoklást. Megerősítette, hogy alkotmányjogi panaszában az Abtv. 28. § (1) bekezdésére figyelemmel jogszabály Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatát is kezdeményezte, kiegészítő beadványában pedig az Abtv. 26. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Pp. 344. § (3) bekezdését valamint a 345. § (1) bekezdését érintően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással. A sérelmezett rendelkezések alaptörvény-ellenességének indokaként a bírói döntések kapcsán felhozott érveket ismételte meg.
- [8] 3. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja a befogadás formai és tartalmi feltételeinek meglétét. Az indítványozó panaszának vizsgálata alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az nem mindenben felel meg a törvényben előírt feltételeknek.
- [9] 3.1. A támadott bírói döntések ellen benyújtott panaszában az indítványozó az Alaptörvény 28. cikkének sérelmére is hivatkozik. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja, illetve 27. §-a értelmében alkotmányjogi panaszt az Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani. Az Alaptörvény indítványozó által megjelölt rendelkezése azonban az indítványozó számára jogot nem biztosít, így az indítvány ezen eleme érdemben nem volt vizsgálható.
- [10] 3.2. Az Abtv. 52. § (4) bekezdése alapján az alkotmánybírósági eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglaltakat. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a hiánypótlásra felhívás ellenére sem tartalmaz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjának megfelelő indokolást. Az indítványozó nem mutatja be, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, azt tehát, hogy tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét az alkalmazott – egyébként kógens – perrendtartásbeli rendelkezések alaptörvény-ellenes értelmezésén alapuló bírói döntések okozták. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványozó ténylegesen a bíróságok által alkalmazott jogszabályi rendelkezésekből eredezteti jogsérelmét, ezért a bírói döntésekkel szembeni érvelése tartalmilag az alkalmazott jogszabályi rendelkezésekre vonatkozik. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítvány érdemi elbírálásának akadálya, ha az indokolás hiánya miatt a kérelem nem felel meg a határozottság és egyértelműség Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdésében előírt követelményének.
- [11] 3.3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Abtv. 28. § (1) bekezdésére hivatkozással kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság a Pp. 344. § (2)–(3) bekezdése, valamint 345. § (1) bekezdésének második mondata Alaptörvénnyel való összhangját illető vizsgálatot is folytasson le. Az Alkotmánybíróság az indítványozó kezde-

ményezésével összefüggésben rámutat, hogy az Abtv. 28. §-a szerinti vizsgálat kezdeményezésére az indítványozó nem jogosult, a felhívott rendelkezés alapján ugyanis az Alkotmánybíróság – kivételesen hivatalból eljárva – dönthet az ott meghatározott alkotmányossági vizsgálatok lefolytatásáról, vizsgálata egyébként az Abtv. 52. § (2) bekezdése értelmében a megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik.

- [12] Az indítványozó 2015. június 8. napján személyesen benyújtott kiegészítő indítványában az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az indítványozó jogi képviselője a támadott jogerős végzést 2015. január 27-én vette át, erre figyelemmel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszát a törvényben meghatározott határidő eltelte után nyújtotta be, kése delmét pedig nem mentette ki, emiatt panasz a érdemi vizsgálatára nem kerülhetett sor.
- [13] Az alkotmányjogi panasz a fenti okok miatt nem felelt meg a befogadhatóság törvényi feltételeinek, ezért azt az Alkotmánybíróság a további vizsgálatot mellőzve – figyelemmel az Abtv. 50. § (1) bekezdésére és az 56. § (3) bekezdésére – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *d)*, *g)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 7.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1008/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3255/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria felülvizsgálati ügyben meghozott Gfv.VII.30.212/2014/10. számú, a Gfv.VII.30.212/2014/11. számú kijavító végzéssel együttesen érvényes végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítvány arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.212/2014/10. számú, a Gfv.VII.30.212/2014/11. számú kijavító végzéssel együttesen érvényes végzése alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat.
- [3] Kérelme indokolásában az indítványozó az Alaptörvény B) cikkére, XIII. cikk (1) bekezdésére, XXVIII. cikk (1) bekezdésére, 26. cikk (1) bekezdésére, valamint 28. cikkére hivatkozott.

- [4] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben, folyamatban lévő felszámolási eljárás során az indítványozó mint hitelező kezdeményezett kifogásolási eljárást a Debreceni Törvényszék előtt az adós gazdálkodó szervezet felszámolójának (továbbiakban: Felszámoló) intézkedése ellen.
- [5] Az ügy előzményeként a felszámolási eljárás megindítását megelőzően az egyik Magyarországon működő pénzügyintézet (továbbiakban: Bank) többször nyújtott kölcsönt és végzett egyéb hitelműveletet az adós részére, mely szerződések teljesítésének biztosítására a felek az adós – a hitelszerződések létrejöttét megelőzően meglévő, továbbá azok fennállta alatt szerzett – teljes vagyona tekintetében keretbiztosítéki jelzálogjogot kötöttek ki. A Bank a hitelszerződéseket nem vitatottan még a felszámolást elrendelő bírósági végzés 2005. június 25-i jogerőre emelkedését megelőzően – június 22-i hatállyal – felmondta, és megállapított az adós részére több mint 2 000 000 000 Ft tőketartozást.
- [6] Az elsőként kijelölt felszámoló (továbbiakban: Felszámoló1.) a 2005. június 24-től 2006. június 31-ig tartó időszakra készítette el az I. számú közbenső mérleget, melyet a bíróság jogerősen jóváhagyott. Emellett a Felszámoló1. vezetésével az adós gazdálkodó szervezet 2006-tól ismét elkezdte a felszámolás előtti gazdasági tevékenységet a tulajdonát képező üzemben. 2008. március 28-án a Felszámoló1. értékesítette az adós ingóságait, ingatlanait. Az így kapott vételárból 450 000 000 Ft-ot a Bank részére kifizetett, majd – a fennmaradt összeg felhasználásával – április 1-től visszabérelte az érintett üzemet a vevőtől, és abban mint bérleményben folytatta a korábbi gazdasági tevékenységet.
- [7] A Bank az adóssal szembeni követeléseinek tekintetében 2009. szeptember 18-án 2010. május 15-i hatállyal engedményezési szerződést kötött egy faktoringgal foglalkozó pénzügyi szolgáltatóval, aki a későbbi kifogásolási eljárásban a felszámoló oldalán beavatkozóként vett részt (továbbiakban: Beavatkozó). A Felszámoló1. 2009. októberében a Beavatkozó keretbiztosítéki jelzálogból való kielégítéssel kapcsolatos levelére azt a tájékoztatást adta, hogy „a felszámolás alatt lévő cég működését folyamatosan fenntartottuk és a működés alatti bevételeket a termelésbe visszaforgattuk. Így jártunk el a [Bank] keretbiztosítéki zálogjogával terhelt egyes vagyontárgyak esetében is, amennyiben azokat a termelésben felhasználtuk, az abból származó bevételeket a termelésbe visszaforgattuk.” Tájékoztatta továbbá, hogy az engedményes, „mint »b« kategóriás hitelezői igényrel rendelkező igényét a felszámolási eljárás befejezése előtt kívánjuk kielégíteni, természetesen a hatályos jogszabályok figyelembe vételével, és az azokban meghatározott mértékben. Tekintettel arra, hogy a folyamatos termelés fenntartása hitelezői érdeksérelmet nem okoz, a likviditás fenntartása érdekében kérem megértését és eljárásunk jóváhagyását.” A Bank, illetve jogutódja a felszámoló tájékoztatására tekintettel nem nyújtott be kifogást a Felszámoló1. működése, intézkedései ellen.
- [8] A későbbiekben a Felszámoló1. tevékenységével összefüggésben ki nem egyenlített kötelezettségek miatt több kifogás is érkezett a bírósághoz, ezért az, 2010. augusztus 30-án jogerőre emelkedett végzésével a korábbi felszámolót felmentette, és új felszámolót jelölt ki (a jelen ügyben érintett Felszámolót).
- [9] Mivel a Felszámoló1. által készített II. számú közbenső mérleg jogerősen nem került jóváhagyásra, Felszámoló visszavonta azt és 2006. július 1-től 2010. december 31-ig terjedő időszakra új közbenső mérleget készített. Ebben rögzítette, hogy az adós ingó-, és ingatlanvagyonának 2008. évi értékesítéséből befolyt vételárból a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XL. törvény (továbbiakban: Csódtv.) „57. § (1) bekezdés b) pontjába sorolt, de a [Csódtv.] 49/D. §-a alapján, a befolyt vételár 50%-ára vonatkozó privilegizált hitelezői igényre csak 450 000 000 Ft kifizetése történt meg”, ugyanakkor több, korábban esedékessé vált tartozást, összesen mintegy 420 000 000 Ft értékben nem fizettek meg a zálogjogosultnak. A mérleg rögzítette, hogy a Beavatkozó, illetőleg jogelődje – úgy is, mint a Csódtv. 57. § (1) bekezdés b) pontjába sorolandó hitelező – a zálogtárgy értékesítéséből befolyt vételárból a Csódtv. 49/D. §-a alapján privilegizált kielégítést élvez.
- [10] Az adóhatóság az Európai Bíróság ÁFA-visszatérítéssel kapcsolatos C-274/10. számú határozata után 2012 júliusában átutalt 420 000 000 Ft-ot az adósnak, melyből a Felszámoló több mint 410 000 000 Ft-ot átutalt a Bank jogutódja, a Beavatkozó részére a Cstv. 49/D. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozással.
- [11] Az indítványozó kifogással élt a Felszámoló kifizetéssel kapcsolatos intézkedése ellen. A kifogásolási eljárás megindításához vezető jogvita a felek között a Csódtv. privilegizált hitelezői igényre (49/D. §), valamint az általános kielégítési sorrendre vonatkozó (57. §) szabályainak értelmezése kapcsán alakult ki. Az indítványozó kifogásának lényege szerint az adós és a Bank között fennállt hitelszerződések felbontását, továbbá különösen az ennek időpontjában az adós tulajdonában meglévő vagyontárgyak értékesítését követően az adós vagyonába bekerült, ÁFA-visszatérítésből származó pénzüsszeg nem képezheti a Csódtv. 49/D. § szerinti privilegizált kielégítés tárgyát. Egyrészt a keretbiztosítéki jelzálogjog csak az adós és a Bank által kötött szerződések létrejöttének időpontjában, továbbá azok fennállása alatt az adós vagyonába bekerült vagyonelemekre állt fenn, más-

részt pedig az említett törvényhely (2) bekezdése alapján a (rég) Ptk. 266. §-a alapján fennálló vagyont terhelő zálogjog jogosultját a követelése 50%-át elérő mértékig megillető kizárólagos kielégítési jog csak az érintett vagyontárgy értékesítéséből befolyt vételár tekintetében illeti meg. Mivel az adóhatóság által visszautalt ÁFA-visszatérítés összege mindkét időponthoz képest csak jóval később, továbbá nem a vagyont értékesítésével, hanem az Adós gazdasági tevékenységével összefüggésben került az Adós vagyonába, ezért arra nézve a zálogjogosult privilegizált kielégítési joga nem terjedt ki. A Felszámoló – egy általa korábban beszerzett, az eljárás során az indítványozó által szintén támadott jogi szakvéleménnyel megegyező – jogi álláspontja szerint azonban a korábbi felszámoló jogellenes mulasztása, nevezetesen, hogy a befolyt vételár 50%-ig a zálogjogosult hitelező kielégítése nem történt meg, hanem ehelyett a vételár egy részét a termelésbe forgatták vissza, még nem szüntette meg a zálogjogosult hitelező törvényen alapuló privilegizált követelését. Erre tekintettel álláspontja szerint a hozzá később befolyt összeget annak ellenére elsődlegesen a Csődtv. 49/D. §-a szerinti követelés kielégítésére volt köteles fordítani, hogy a konkrét bevétel nem közvetlenül a zálogjoggal terhelt vagyontárgyak értékesítéséből származott; mindezekre tekintettel kérte a kifogás elutasítását. A Beavatkozó azon túl, hogy szerinte az indítványozó nem minősült sérelmet szenvedett félnek, továbbá a kifogást elkésztetten terjesztette elő, alapvetően egyetértett a Felszámoló jogi érvelésével és szintén a kifogás elutasítását kérte.

- [12] Az elsőfokú bíróság a kifogásnak nagyobb részben helyt adott, és megsemmisítette a Felszámolónak az ÁFA-visszatérítésből a Beavatkozó részére történő kifizetést foganatosító intézkedését, és kötelezte a Felszámolót, hogy ezen összeg felosztását a Csődtv. 57. § (1) bekezdésében foglaltak szerint végezze el, ezt meghaladóan a hitelezői kifogást elutasította. Az indítványozó, a Felszámoló és a Beavatkozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését részben megváltoztatta és a felszámolót arra is kötelezte, hogy az általa kifizetett összegnek a felszámolási vagyonba való visszakérülése érdekében a szükséges intézkedéseket tegye meg, egyebekben az elsőfokú bíróság végzését helyben hagyta. A Felszámoló és a Beavatkozó felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a jogerős végzés felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatva a kifogást teljes egészében elutasította.
- [13] Az indítványozó a Kúria végzése ellen az Alaptörvény B) cikkére, XIII. cikk (1) bekezdésére, XXVIII. cikk (1) bekezdésére, 26. cikk (1) bekezdésére, valamint 28. cikkére hivatkozva alkotmányjogi panaszt nyújtott be.
- [14] Az indítványozó szerint a Kúria végzése nyomán a tulajdonhoz való joga [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés] azért sérült, mert a Kúria a Csődtv. 49/D. § (2) bekezdését *contra legem* értelmezte. Az indítványozó szerint a végzés indokolásából az olvasható ki, hogy a jövőben nincs szükség az említett törvényhelyben foglalt feltételek (a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból történjen a kielégítés) teljesítésére; a kúriai jogértelmezés alapján szerinte a Csődtv. 49/D. § (2) bekezdése szerinti privilegizált hitelezőt a felszámolási vagyonba „később, a zálogtárgy-értékesítéstől teljesen függetlenül bekerült, vételárnak nem minősülő” bevételek tekintetében is abszolút elsőbbség illeti meg, mindaddig, amíg meg nem kapja a követelése 50%-át. A jogszabály ilyen értelmezése álláspontja szerint nem jogalkalmazási, hanem jogalkotói tevékenység, amely a jogalkotó – a törvényhelyhez fűzött indokolásban is megjelenő – szándékával is ellentétes, és a hitelezői igénye kielégítése fedezetének elvonása révén sérti a tulajdonhoz való jogát.
- [15] Mivel ugyanezen indokok alapján az indítványozó szerint az is megállapítható, hogy a Kúria végzése meghozatala során a Csődtv. szövegét nem annak céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte, ezért álláspontja szerint a döntés kapcsán az Alaptörvény 28. cikke is sérül.
- [16] A fentiekén túlmenően az indítványozó álláspontja szerint „a jogállamiság, a jogbiztonság elveinek”, az „igazságszolgáltatás pártatlanságába vetett közbizalom” és a bírói függetlenség elvének, valamint a tisztességes eljáráshoz való jog [Alaptörvény B) cikk, XXVIII. cikk (1) bekezdés, 26. cikk (1) bekezdés] sérelmét okozta a Felszámoló által beszerzett és a bírósági eljárások során többször hivatkozott, az indítványozó által azonban következetesen kifogásolt „jogi szakvéleménynek” az eljárásban történő felhasználása. Az indítványozó előadta azt a korábban, a bírósági eljárások során is kifejtett érvelését, miszerint az említett szakvéleményt egy – az indítvány szerint akkor még hivatalban lévő – ítélőtáblai kollégiumvezető bíró készítette, akinek bírói tisztségével ilyen, más bíróság előtt folyamatban lévő konkrét felszámolási ügyre vonatkozó szakvélemény elkészítése a bírák jogállásáról szóló törvény rendelkezései alapján összeférhetetlen, azonban az ezzel kapcsolatos észrevételeire a Kúria támadott végzésének indokolása nem tért ki. Ezzel összefüggésben érvként hozta fel továbbá, hogy az ügyben eljáró kúriai tanács egyik bírója a szakvéleményt jegyző ítélőtáblai bírónak különböző szakmai jellegű publikációkban, konferenciákon „rendszeres társszerzője, társelőadója”. Mindezekre tekintettel a szakvélemény felhasználása az eljárásban, illetve az említett kúriai bíró részvétele az ügyben eljáró kúriai tanácsban

„sérti a jogállamiság, a jobbiztonság elveit, az igazságszolgáltatás pártatlanságába vetett közbizalmat, a bírói függetlenséget és a tisztességes eljáráshoz való jogot”.

- [17] 3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont] az alábbiak szerint felel meg.
- [18] Az indítványozó a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott végzése ellen az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt az elsőfokú bíróságnál az Abtv. 30. § (1) bekezdésében írt 60 napos határidőn belül terjesztette elő, így az határidőben érkezettnek tekintendő. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt feltételeknek azonban csak részben tesz eleget.
- [19] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pontjában foglaltak szerint megjelöli ugyan az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, azok közül azonban az indítvány részben az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában, részben pedig az Abtv. 27. § felvezető szövegében, valamint a) pontjában foglalt feltételeknek az Alaptörvény B) cikke, XVIII. cikk (1) bekezdése, 26. cikk (1) bekezdése, valamint 28. cikke tekintetében – a 4.2. pontban kifejtettek okán – nem felel meg.
- [20] 4. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [21] 4.1. Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó kezdeményezte kérelmezőként a támadott döntés alapjául szolgáló kifogásolási eljárást. Az indítványozó – részben – az Alaptörvényben rögzített alapvető jogai sérelmére hivatkozik, a Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott végzése ellen pedig további jogorvoslat nem áll rendelkezésre, ezért a panasz az Abtv. 27. § b) pontjában foglalt követelményeknek is eleget tesz.
- [22] 4.2. Az Alkotmánybíróság az indítvány egyes alapjogok sérelmét állító elemeivel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [23] 4.2.1. Az Abtv. 27. §-a szerint alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az ügy érdemében hozott döntés, vagy a bírósági eljárást befejező egyéb bírói döntés az egyedi ügyben érintett indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítvány az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében, valamint 28. cikkében foglalt rendelkezésekre vonatkozó részében nem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjának és 52. § (1b) bekezdés b) pontjának, mivel azok címzettje nem az indítványozó, így nem biztosítanak számára jogot, ezért alkotmányjogi panaszt sem lehet közvetlenül ezekre az előírásokra alapítani [lásd hasonlóan: 3039/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [15] és 3178/2015 (IX. 23.) AB végzés, Indokolás [20]]. Az Alaptörvény B) cikkére történő hivatkozás kapcsán az Alkotmánybíróság ismételten rámutat, hogy „[a]z Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe foglalt, elvont jogállamiság fogalom az Alkotmánybíróság eddig folytatott következetes gyakorlata szerint önmagában nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak [pl. 3022/2014. (II. 11.) AB végzés].” [3149/2014. (V. 9.) AB végzés, Indokolás [24], 3154/2014. (V. 9.) AB végzés, Indokolás [27]] Az indítvány ezért a B) cikk sérelmével kapcsolatos részében sem tesz eleget az Abtv. 27. § a) pontjában és 52. § (1b) bekezdés b) pontjában foglalt követelményeknek.
- [24] 4.2.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [25] A tényállás feltárása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a következtetések levonása a rendes bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel.
- [26] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a benyújtott alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való joga sérelmével összefüggő elemében valójában az ügyben meghozott, az indítványozó számára kedvezőtlen bírósági döntés – az ügyben alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezésével kapcsolatos – megállapításainak tartalmi, és nem alkotmányossági kritikája. Az alkalmazandó jogszabályok lényeges tartalmának megállapítása, illetve azok értelmezése azonban alapvetően a bíróságok feladata. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében

alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor.” {Lásd legutóbb: 3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [18]}

- [27] A fentiekből következően a rendes bíróságok jogértelmező tevékenysége csak abban az esetben eredményezheti alkotmányjogi panasz eljárás keretében a döntés érdemi vizsgálatát, adott esetben pedig annak megsemmisítését, ha az túllépi az értelmezési tartomány Alkotmánybíróság által megállapított alkotmányos kereteit. Ez a jelen ügyben nem volt megállapítható, így az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmével összefüggésben felvetettek nem minősülnek az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek.
- [28] 4.2.3. Az Alkotmánybíróság az indítványozónak a bírósági eljárásokban a Felszámoló által hivatkozott jogi szakvéleménnyel, annak felhasználásával, illetve az eljáró kúriai tanács egyik bírójának személyével kapcsolatos felvetéseivel – és azok kapcsán az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés sérelmére vonatkozó indítványi elemmel – összefüggésben az alábbiakat állapította meg.
- [29] Az indítványozó által – a bírósági eljárások során is – kifogásolt szakvélemény felhasználhatóságával kapcsolatban már a másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla az Fpkfh.IV.30.336/2013/14. számú végzésében megállapította, hogy „[a] jelen eljárásnak nem volt tárgya annak vizsgálata, hogy [...] a szakvéleményt készítő ítéltáblai bírój[al] jogosult volt-e a felszámoló felkérésére »jogi szakvélemény«-t készíteni. A kifogás elbírálása szempontjából csak annak volt jelentősége, hogy a hivatkozott jogi szakvéleményt nem a bíróság által kirendelt szakértő és nem a szakvélemények készítésére vonatkozó eljárási szabályok mellett készítette. Ennek következtében ugyanis a felszámoló által beszerzett szakvéleményt csak a fél (felszámoló) szakszerű nyilatkozataként lehetett a jelen eljárásban figyelembe venni, »A polgári perrendtartásról« szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 177–183. §-ában foglaltak szerint beszerzett bizonyítékként azonban nem.” Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a felszámolás során indult kifogásolási eljárásban a szakvélemény elkészítésével összefüggésben az azt készítő bíró státusára vonatkozó – az alapul fekvő üggyől független – esetleges összeférhetlenség megállapítása sem a felülvizsgálati, sem az azt megelőző bírói döntéseknek nem lehetett tárgya, így azt az eljáró bíróságok nem is vizsgálták. A bíró státusának kérdése nem lehetett kihatással az indítványban támadott, a jelen ügyet lezáró érdemi döntés tartalmára; ugyanakkor az érdemi döntés (vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés) és az indítványban megfogalmazott érvelés között meglévő tartalmi összefüggés az Abtv. 27. §-a alapján az érvényesen benyújtható alkotmányjogi panasz törvényi feltétele. Ezért tartalmi összefüggés hiányában, a szakvéleményt készítő bíró státusával kapcsolatos kúriai indokolás hiányát kifogásoló részében az indítvány valójában nem az ügy érdemében hozott döntés ellen irányul.
- [30] Az iratokból megállapítható továbbá, hogy a Kúria végzése nem az indítványozó által kifogásolt szakvéleményre hivatkozik, a jogvita érdemi eldöntésével összefüggésben tett valamennyi megállapításra nézve részletes indokolást tartalmaz. Önmagában az a tény, hogy az eljáró bíróság jogalkalmazó tevékenysége során értelmezéssel az egyik fél által beszerzett szakvéleménnyel tartalmilag azonos jogi következtetéseket von le, – amennyiben megállapításait kellően megindokolja – még abban az esetben sem eredményezné a tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmét, ha az érintett szakvélemény készítőjének az ilyen vélemény elkészítésével kapcsolatos összeférhetlensége – az erre irányuló, megfelelő külön eljárásban – esetleg megállapítható lenne.
- [31] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványnak a Felszámoló által beszerzett szakvélemény bírósági eljárásban történt felhasználásával kapcsolatos kifogásai egyrészt nem az ügyben hozott érdemi döntés ellen irányulnak, másrészt pedig azok és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes (bírói) eljáráshoz való jog között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés nem állapítható meg.

- [32] 4.2.4. Az indítvány azon elemével kapcsolatban, amely „az igazságszolgáltatás pártatlanságába vetett közbizalom” és ezen keresztül a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét azzal indokolja, hogy a támadott felülvizsgálati döntés meghozatalában olyan kúriai bíró is részt vett, aki a fentebb említett szakvéleményt készítő ítélőtáblai bírónak „rendszeres társszerzője, társelőadója”, az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [33] Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint „[a] pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján is – az eljárás alá vont személy iránti előítélet-mentesség és elfogulatlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében (ABH 1995, 346, 347.). A pártatlanság kérdését objektív és szubjektív nézőpontból egyaránt vizsgálni kell. A pártatlanság egyrészt azt a követelményt támasztja, hogy a bíróság tagjai személyes előítéletektől mentesek legyenek, másrészt – objektív nézőpontból vizsgálva – megvan-e a pártatlanság megfelelő látszata [vö. 67/1995. (XII. 7.) AB határozat, ABH 1995, 346.; 32/2002. (VI. 4.) AB határozat, ABH 2002, 153.; 17/2001. (VI. 1.) AB határozat, ABH 2001, 222.]” {3109/2013. (V. 17.) AB végzés, Indokolás [7]}
- [34] Mindezekre tekintettel az indítvány ezen elemének elbírállhatóságával kapcsolatban az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt abban kellett döntenie, hogy a jelen ügyben feltárható-e az Abtv. 29. §-ában meghatározott tartalmi követelményeknek megfelelő alkotmányjogilag értékelhető összefüggés a támadott döntés tartalma, valamint az eljáró bíró és a hivatkozott szakvéleményt készítő személy – jelen ügytől független – szakmai jellegű kapcsolata között. Ilyen jellegű összefüggés megállapíthatósága esetén merülhet csak fel a bíróságok pártatlanságának, illetve a pártatlanság látszatának sérelme.
- [35] A Pp. 16. § (2) bekezdése alapján a vele szemben fennálló, a Pp. 13. § (1) bekezdés a)–e) pontjaiban meghatározott kizárási okokat az érintett bírónak kötelessége bejelenteni; ennek elmulasztása, vagy késedelmes teljesítése esetén fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik. A Pp. 13. § (1) bekezdés a)–d) pontjai az abszolút kizárási okokat határozzák meg, míg az e) pont szerinti elfogultság relatív kizárási ok, amelynek fennállása éppen ezért az érintett bírónak az adott körülményhez való szubjektív viszonyának függvénye. Amennyiben az eljáró bíró a vele szemben az e) pont alapján fennálló kizáró okra vonatkozó bejelentést nem tesz, az – hasonlóan a kizárási ok fél által történő bejelentésének [Pp. 16. § (4) bekezdés] azon esetéhez, amikor a bíró a mellőzéséhez nem járul hozzá [vö.: Pp. 17. §, 18. § (3) bekezdés] – egyben azt is jelenti, hogy az adott ügy elbírállásával kapcsolatban nem tekinti magát elfogultnak [lásd. hasonlóan: 215/B/1999. AB határozat, ABH 2001, 1067, 1073.]. „A relatív kizárási ok [Pp.-beli] megfogalmazása általános, és minden olyan okot átfog, amelyek nevesítése sokféleségük folytán nem lehetséges, s ezért hozzájuk megdönthetetlen vélelem sem fűzhető.” [1150/D/2008. AB határozat, ABH 2011, 1884, 1889.] A Pp. ezen szabályozási megoldása egyidejűleg hivatott szolgálni az igazságszolgáltatás pártatlanságának és a bíróságok, valamint az eljáró bíró függetlenségének biztosítását.
- [36] Az indítvány jelen pontban említett elemével összefüggésben a 4.2.3. pontban foglaltak is megfelelően irányadók. Az indítványozó által kifogásolt szakvéleményt az ügyben eljáró bíróságok nem bizonyítékként, hanem a fél szakszerű nyilatkozataként vehették csak figyelembe. A Kúria végzése valamennyi, az ügy érdemi eldöntésével kapcsolatban tett megállapítása tekintetében részletes indokolást tartalmaz, és sem ebből az indokolásból, sem pedig az indítványban foglaltakból nem állapítható meg, hogy a szakvélemény a Kúria érintett bíróját (különösen pedig annak öt bíróból álló tanácsát mint testületet) a saját, jogértelmezéssel kialakított jogi véleményében bizonyítékként, illetőleg a tisztességes eljárással összeegyeztethetetlen módon befolyásolta volna.
- [37] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint pusztán azon körülmény, hogy valamely bíróság eljáró bírója és az adott ügyben érintett egyik fél perbeli cselekményét megalapozó szakvéleményt készítő személy között egyéb szakmai kérdéseket érintően szakmai-társszerzői kapcsolat áll(t) fenn, önmagában – az elfogultság megállapíthatóságát objektíven megalapozó egyéb körülmény, vagy az érintett bíró saját, erre vonatkozó bejelentése hiányában – nem alapozza meg a rendes bíróságok ítélkezési tevékenységébe történő (utólagos) beavatkozást. Mivel a jelen ügyben – ezen sajátos többletkövetelmények fennálltának hiányában – a tisztességes eljáráshoz való jog érdemi döntést befolyásoló sérelme nem állapítható meg, az indítványnak az ügyben eljáró kúriai bíró személyével kapcsolatos indítványi eleme nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeknek.
- [38] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mivel az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének és XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állító egyes indítványelemek tekintetében nem felel meg részben az Abtv. 27. §-ában, részben az Abtv. 29. §-ában, az Alaptörvény B) cikkének, 26. cikk (1) bekezdésének, valamint 28. cikkének sérelmét állító indítványelemek tekintetében pedig az Abtv. 52. §

(1b) bekezdés *b*) pontjában írott feltételeknek, annak befogadására nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*), *e*) és *h*) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2015. december 7.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1043/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3256/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény 3. § (1) bekezdés *a*) és *c*) pontja, valamint a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 97. § (1) bekezdés *b*) pontja és a 98. § (1) bekezdése, továbbá rendőri intézkedés alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1.1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) és (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Indítványozta a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság Budakeszi Rendőrörs által foganatosított intézkedés, valamint a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.R.) 98. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését.
- [3] Véleménye szerint a kifogásolt intézkedéssel (a tulajdonában álló személygépjármű okmányainak és rendszámának elvételével) sérült a tulajdonhoz, valamint a jogorvoslathoz való joga, továbbá emberi méltósága és a jogállamiság elve. Ezzel összefüggésben kifejtette, hogy személyében miért minősül érintettnek; vitatta a tett intézkedés és az azt alátámasztó leiratok jogszerűségét; utalt a fellebbezhető alakszerű határozat hiányára; nyilatkozott arról, hogy jogorvoslati eljárás az ügyében nincs folyamatban.
- [4] A kifogásolt jogszabályi rendelkezés lehetőséget teremt az alakszerű határozat és indokolás nélküli tulajdonjogkorlátozásra, ezáltal az indítványozó szerint sérül a tulajdonhoz, valamint a jogorvoslathoz való jog, ezen túlmenően a méltóság, a jogállamiság és a nyilatkozattétel elve is.
- [5] Alaptörvényi rendelkezéseket az indítványozó nem nevesített, alapvető jogi sérelmének indokát csak részlegesen fejtette ki.

- [6] 1.2. Az Alkotmánybíróság főttkára hiánypótlásra szólította fel az indítványozót, amelyben tájékoztatta az Abtv. 26. §-a szerinti alkotmányjogi panasztípusok benyújtásának feltételeiről, a határozott kérelem mibenlétéről. Felhívta továbbá az indítványozó figyelmét arra is, hogy kérelme nem tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, hiányzik belőle a kellő alkotmányossági szempontú indokolás, és elmulasztotta az érintettséget igazoló dokumentumok csatolását.
- [7] Az indítvány-kiegészítés leszűkítette a kérelmet az Abtv. 26. § (2) bekezdés szerinti panaszra, bővítette a Korm.R. támadott rendelkezéseinek körét [97. § (1) bekezdés b) pontja és a 98. § (1) bekezdése], kiterjesztette az indítványt a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény (a továbbiakban: Panasztv.) 3. § (1) bekezdés a) és c) pontja normakontrolljára.
- [8] A Panasztv.-vel kapcsolatban kifejtette, hogy túlságosan szerteágazó az eljárás, a közigazgatási döntés ellen bírósághoz kell fordulni, és csak ennek kimerítését követően van lehetőség alkotmányjogi panasz előterjesztésére. A Korm.R.-rel összefüggésben nevesítette az Alaptörvény általa sérülni vélt rendelkezéseit, így a tulajdonhoz való jogot védő XIII. cikket, az alacsony jogforrási szint kapcsán az I. cikk (3) bekezdését, az emberi méltóság részét képező önrendelkezési jogot biztosító II. cikket. Felhívta az Alaptörvény IV. és XXVII. cikkét a személyes szabadság és a szabad mozgáshoz való jog kapcsán, a C) cikk (3) bekezdését és a B) cikk (1) bekezdését a kényszer alkalmazása miatt, ami egyúttal a jogállamiság elvével is ellentétes. Végezetül a XXVIII. cikk (7) bekezdését citálva utalt a jogorvoslathoz való jog és a tisztességes eljárás követelménye érvényesülésének sérelmére.
- [9] 1.3. Az ügy előzményéhez tartozik, hogy az indítványozóval szemben rendőri intézkedést fogantatosítottak, amelynek során az intézkedő rendőr elvette az indítványozó tulajdonában álló lakóautó rendszámablait, forgalmi engedélyt és egyéb iratokat. Az indítványozó megfogalmazása szerint autója a „német jog hatálya alatt érvényesen forgalomba helyezett” jármű. A rendőrhatalom ügyeletessel folytatott beszélgetésből tudta meg, hogy sárga színű rendszámával nem jogosult Magyarország területén közlekedni. Az intézkedést követően levélben tájékoztatták az indítványozót arról, hogy egy ORFK leirat volt az intézkedés alapja. Az intézkedéssel szemben panaszt tett, de elutasították azzal, hogy nem érinti a jogát.
- [10] Az indítványozó az általa elszenvedett intézkedésről azt gondolja, hogy totális önkényhez vezet, mert a „sokkal később esetlegesen bekövetkező jogorvoslathoz való jog már egy okmányiroda előtt igazgatási eljárásban nem tud megfelelő jogorvoslatként működni”. Ezért kért közvetlenül az Alkotmánybíróságtól jogvédelmet.
- [11] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Ennek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi feltételeknek.
- [12] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapította. Eredetileg az Abtv. 26. § (1) bekezdését is felhívta, de azt az indítvány-kiegészítésében visszavonta.
- [13] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az alkotmányjogi panasz benyújtásához szükséges törvényi feltételeknek.
- [14] Az ügyben nem folyt bírósági eljárás, így az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panasz, amely az adott ügyben folytatott bírósági eljárásban alkalmazott alaptörvény-ellenes jogszabállyal szemben nyújtható be, már csak e miatt a körülmény miatt is, eszik.
- [15] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti ún. kivételes panasz előterjesztése pedig csak akkor lehetséges, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következik be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése a benyújtásra az alaptörvény-ellenesnek tartott jogszabály hatálybalépésétől számított 180 napon belül teremt lehetőséget.
- [16] Az indítványozó által támadott jogszabályi rendelkezések 2015. január elsejét megelőző időpontban léptek hatályba, így a 2015. július 6-án benyújtott alkotmányjogi panasz – a normakontroll kérelem tekintetében – elkésett.
- [17] A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) jogorvoslati fejezetébe tartozó 92. §-a szerint, akinek a rendőri intézkedés alapvető jogát sértette, választása szerint panasszal fordulhat az intézkedést fogantatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát a Független Rendészeti Panasztestület által lefolytatott vizsgálatot követően az országos rendőrfőkapitány bírálja el. Az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése értelmében az országos rendőrfőkapitány határozata ellen közvetlenül bírósági felülvizsgálatnak van helye. Ennek alapján az

is megállapítható, hogy a támadott rendőri intézkedés során alkalmazott és az indítványozó által támadott Korm.R. rendelkezések által okozott esetleges jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó nem merítette ki.

- [18] Az Alkotmánybíróság az indítványozó által támadott rendőri intézkedéssel kapcsolatban megállapította, hogy sem a rendőrségi jogalkalmazás általában, sem pedig az egyes rendőri intézkedések vizsgálata nem tartozik hatáskörébe.
- [19] 3. A fentiekben kifejtettek tekintetével az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltak szerint eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *d*), *e*) és *f*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 7.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1418/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3257/2015. (XII. 22.) AB HATÁROZATA

nemzetközi szerződésbe ütköző rendelkezések alkalmazhatóságának kizárásáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 14. § *c*) pont *ca*) alpontja és 14/A. § (1) bekezdése, továbbá az egyházi elismerésről és az egyházi jogi személyek jogállásának és működésének sajátos szabályairól szóló 295/2013. (VII. 29.) Korm. rendelet 1. § *d*) pontja és 3. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*)–*bc*) alpontjai a Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt folyamatban lévő 2.K.32.746/2015. számú ügyben nem alkalmazhatóak.

2. Az Alkotmánybíróság a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 14. § *c*) pont *cb*) alpontjának, 14/A. § (2)–(3) bekezdésének, továbbá az egyházi elismerésről és az egyházi jogi személyek jogállásának és működésének sajátos szabályairól szóló 295/2013. (VII. 29.) Korm. rendelet 1. § *c*) pontjának és 3. § (1) bekezdés *a*) pont *ac*) alpontjának a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt folyamatban lévő 2.K.32.746/2015. számú ügyben való alkalmazásának kizárására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírója a SHALOM Bibliai Gyülekezetek Egyesülete felperesnek (a továbbiakban: felperes) az emberi erőforrások minisztere alperes ellen egyházi ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított, 2.K.32.746/2015. számú perében – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján – indítvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) 2013. augusztus 1. napjától hatályos 14. § c) pont *ca)* és *cb)* alpontja, 14/A. § (1)–(3) bekezdése, illetve az egyházi elismerésről és az egyházi jogi személyek jogállásának és működésének sajátos szabályairól szóló 295/2013. (VII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.R.) 1. § c) és *d)* pontja, 3. § (1) bekezdés *ac)* alpontja és *b)* pont *ba)*–*bc)* alpontjai az adott ügyben történő alkalmazásának kizárását kérte.
- [2] 2. Az ügy előzménye, hogy felperes az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény alapján nyilvántartásba vett egyházként működött, az Ehtv. hatályba lépését követően azonban az Országgyűlés egyházkénti elismerésre vonatkozó kérelmét az 8/2012. (II. 29.) OGY határozatban (a továbbiakban: OGYh.) elutasította.
- [3] Az Alkotmánybíróság utóbb a 6/2013. (III. 1.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh1.) a felperest érintően is megállapította, hogy „mivel az Alkotmánybíróság a jelen esetben [...] az alaptörvény-ellenes rendelkezések megsemmisítését, illetve alkalmazhatatlanságát a főszabálytól eltérően, visszaható hatállyal mondta ki, a rendelkezések alapján elfogadott OGYh.-hoz és az Ehtv. közvetlenül hatályosult 34. § (4) bekezdéséhez joghatás nem fűződhet, azok alapján az OGYh. mellékletében megjelölt egyházak egyházi jogállásukat nem veszítették el, vallási egyesületté történő átalakulásuk nem kényszeríthető ki.” (Abh1., Indokolás [215])
- [4] Az Ehtv.-nek a vallási közösségek jogállásával és működésével kapcsolatos törvényeknek az Alaptörvény negyedik módosításával összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CXXXIII. törvény által beiktatott 33. § (1) bekezdése szerint „az olyan vallási közösség, amelynek vonatkozásában e törvény 2012. január 1-jétől 2012. augusztus 31-éig hatályos 34. § (1), (2) és (4) bekezdése az Alkotmánybíróság 6/2013. (III. 1.) AB határozata alapján nem alkalmazható, egyházként történő elismerését a 14/B. § és a 14/C. § szerinti eljárás keretében e rendelkezés hatálybalépésétől számított 30 napos jogvesztő határidőn belül kezdeményezheti”. A felperes ez alapján 2013. szeptember 30-án bevett egyházként történő elismerését kezdeményezte az emberi erőforrások miniszterénél. A miniszter a felperes kezdeményezését határozatban elutasította, arra hivatkozással, hogy a felperes az Ehtv. 14/A. § (1) bekezdése szerinti nemzetközi működéssel nem rendelkezik, esetében az Ehtv. 14. § c) pont *ca)* alpontjában meghatározott feltétel nem áll fenn. Felperes a miniszter által hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte.
- [5] 3. Az indítványozó bíró álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezések a 23/2015. (VII. 7.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.) alapján ellentétesek az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 9. és 14. cikkeivel, valamint az Alaptörvény Q) cikkével.
- [6] Megítélése szerint tehát az indítvány alapját képező perben olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, ezért – utalva a 35/2011. (V. 6.) határozatra is – a per tárgyalásának felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte.
- [7] 4. Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata során észlelte, hogy egyrészt az indítványból, illetve mellékleteiből a sérelmezett rendelkezések egy része vonatkozásában nem állapítható meg, hogy azokat az ügyben alkalmazni kellene; másrészt pedig, hogy az indítványozó a sérelmezett rendelkezéseknek az Alaptörvény Q) cikkel való ellentétét részletesen nem indokolta meg, hanem csak az Abh2.-re hivatkozott, amely viszont nem alaptörvény-ellenességet, hanem nemzetközi szerződésbe ütközést állapított meg. Ezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány kiegészítésére hívta fel az indítványozót.
- [8] A felhívásra adott válaszában az indítványozó bíró egyrészt úgy nyilatkozott, hogy az Ehtv. 14. § c) pont *cb)* alpontját, 14/A. § (2)–(3) bekezdését, illetve a Korm.R. 1. § c) pontját és 3. § (1) bekezdés *ac)* alpontját a perbíróságnak közvetlenül nem kell alkalmaznia; e jogszabályhelyek a felperes elismerési kezdeményezésének mint

hatósági ügy tárgyának teljes körű érdemi vizsgálata során alkalmazandók. Másrészt pedig indítványának az Abh2. alapján az Alaptörvény Q) cikkével való ellentétre hivatkozó részét nem tartotta fenn.

II.

[9] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„Q) cikk (2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.”

[10] 2. Az Ehtv. támadott – és az indítványozó szerint az egyedi ügyben alkalmazandó – rendelkezései:

„14. § A vallási tevékenységet végző szervezetet az Országgyűlés egyházként ismeri el, ha
[...]

c) legalább

ca) százéves nemzetközi működéssel rendelkezik vagy
[...].”

„14/A. § (1) A 14. § c) pont ca) alpontja szerinti nemzetközi működést

a) legalább két országban egyházi státusszal rendelkező és azonos hitelveket valló egyházak által kiállított igazolás,

b) legalább két országban működő és azonos hitelveket valló egyházak, tagegyházak szövetsége által a szövetségi tagságról kiállított igazolás, vagy

c) legalább két országban működő részegyházakat összefogó világegyház által kiállított igazolás alapján kell megállapítani.”

[11] 3. A Korm.R. támadott – és az indítványozó szerint az egyedi ügyben alkalmazandó – rendelkezései:

„1. § A vallási tevékenységet végző szervezet a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény (a továbbiakban: Ehtv.) 14/B. § (1) bekezdése szerinti kezdeményezéshez csatolja a vallási tevékenységet végző szervezet
[...]

[...]

d) az Ehtv. 14/A. § (1) bekezdésében meghatározott igazolást,”

„3. § (1) A kirendelt szakértő szakvéleményt ad arra vonatkozóan, hogy

[...]

b) az Ehtv. 14/A. § (1) bekezdésében meghatározott igazolást kiállító szervezet

ba) legalább két országban egyházi státusszal rendelkezik és azonos hitelveket vall a vallási tevékenységet végző szervezettel,

bb) legalább két országban működik és azonos hitelveket valló egyházak, tagegyházak szövetsége, amelynek a vallási tevékenységet végző szervezet az igazolás kiállításakor igazolhatóan tagja,

bc) világegyházként legalább két országban működő részegyházakat fog össze és a vallási tevékenységet végző szervezet is részegyháznak minősül.”

III.

[12] A bírói kezdeményezés részben megalapozott.

[13] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényi feltételeknek.

[14] Az indítványozó az Abtv. 25. §-a alapján bíró eredeti indítványában alaptörvény-ellenességre és nemzetközi szerződésbe ütközésre hivatkozott, azonban indítvány-kiegészítésében az alaptörvény-ellenességet állító indítványi elemet nem tartotta fenn. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványnak a fenntartott részét annak

- tartalma szerint, az Abtv. 32. § (2) bekezdése szerinti bírói kezdeményezésként bírálta el [vö. 3154/2014. (V. 9.) AB végzés, Indokolás [21]; 3217/2015. (XI. 10.) AB végzés, Indokolás [24]].
- [15] Abtv. 25. § (1) bekezdésének „az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni” fordulatának értelmezésére vonatkozó, a 3192/2014. (VII. 15.) AB határozatban kifejtett megállapítások az Alkotmánybíróság álláspontja szerint „megfelelően alkalmazandók az – Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontjában meghatározott hatáskörhöz indítványozói jogosultságot kapcsoló – Abtv. 32. § (2) bekezdése második mondatának értelmezésére is. E szerint »[a] bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli. [...] Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése [...] a korábbi Alkotmány hasonló szabályához képest nevesítetten ‘Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében’ garantálja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. [...] Ennek a rendelkezésnek az érvényesítését szolgálja az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontjában meghatározott hatásköre, amely szerint vizsgálja a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközését (megsemmisítheti a nemzetközi szerződésbe ütköző jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést).« {Abh1., Indokolás [106], [108]}
- Az alkalmazandó norma megtámadásának a lehetőségét az Abtv. – 25. § (1) bekezdéséhez hasonlóan megszo-vegezett – 32. § (2) bekezdésében a bíró számára annak megakadályozására biztosítja a jogalkotó, hogy a bíróság a döntését nemzetközi szerződésbe ütköző norma alkalmazásával legyen kénytelen meghozni. Amennyiben a bíró az előtte folyamatban lévő eljárásban alkalmazandó jog nemzetközi szerződésbe ütközését észleli – a nemzetközi szerződésbe ütköző jogszabály mellőzésére vonatkozó hatásköre hiányában –, az Abtv. 32. § (2) bekezdése alapján köteles az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni.
- Az Abtv. 52. § (4) bekezdése szerint az alkotmánybírósági eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia. Ebből következően, ha a kezdeményező bíró nem is állítja, hogy a támadott normát az ügyben alkalmazni kellene, vagy nem mutat rá a nemzetközi szerződésbe ütközőnek vélt norma és az egyedi ügy kapcsolatára oly módon, hogy az összefüggés az Alkotmánybíróság számára az indítvány tartalmából egyértelműen megállapítható legyen, az alkotmánybírósági eljárás lefolytatásának nincs helye.” {Abh2., Indokolás [19]–[21]}
- [16] A jelen ügyben a bíró kifejezetten elismerten nem csak az előtte folyamatban lévő bírósági eljárásban alkalmazandó rendelkezések alkalmazásának kizárását kezdeményezte. Az Ehtv. 14. § *c*) pont *cb*) alpontjával, 14/A. § (2)–(3) bekezdésével, illetve a Korm.R. 1. § *c*) pontjával és 3. § (1) bekezdés *ac*) alpontjával összefüggésben előterjesztett indítvány tehát a fent kifejtettek miatt nem felel meg az egyedi – konkrét – normakontroll indítvány Abtv. 32. § (2) bekezdésébe foglalt feltételeinek. Mindezek miatt az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § *b*) pontja alapján a bírói kezdeményezést ebben a vonatkozásban visszautasította.
- [17] 2. Az indítványozó bíró a kifogásolt jogszabályi rendelkezések nemzetközi szerződésbe ütközését az Abh2.-be foglaltakra állította.
- [18] Az Abh2. rendelkező részének 1. pontjában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ehtv. 14. § *c*) pont *ca*) és *cb*) alpontja, valamint 14/A. § (1)–(3) bekezdése, továbbá a Korm.R. 1. § *c*) és *d*) pontja, 3. § (1) bekezdés *ac*) alpontja és *b*) pont *ba*)–*bc*) alpontja nemzetközi szerződésbe ütközik. A nemzetközi szerződésbe ütközés Abh2.-beli megállapítása tehát kiterjedt mindazokra a jogszabályi rendelkezésekre [Ehtv. 14. § *c*) pont *ca*) alpontja, 14/A. § (1) bekezdése, illetve a Korm.R. 1. § *d*) pontja, 3. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*)–*bc*) alpontjai], amelyek vonatkozásában a jelen ügyben a bírói kezdeményezés érdemben elbírálható.
- [19] Az Alkotmánybíróság az Ehtv. 14. § *c*) pont *ca*) és *cb*) alpontjának nemzetközi szerződésbe ütközését közvetlenül az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) is a *Magyar Keresztény Mennonita Egyház és társai kontra Magyarország* ügyben (70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 és 56581/12) 2014. április 8-án hozott ítéletben (a továbbiakban: EJEB ítélet) tett megállapításokra alapozta. (ld. Abh2., Indokolás [36])
- [20] A jelen ügyben érdemben érintett további rendelkezések vonatkozásában pedig arra tekintettel állapított meg nemzetközi szerződésbe ütközést az Alkotmánybíróság, hogy azok az Ehtv. 14. § *c*) pont *ca*) és *cb*) alpontjába foglalt feltételeket ismétlik meg, illetve azok alkalmazására vonatkozó részletszabályokat tartalmaznak. (ld. Abh2., Indokolás [37])
- [21] Az Alkotmánybíróság a 6/2014. (II. 26.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh3.) megfogalmazott értelmezéssel összhangban járt el az Abh2.-ben, ahol nemzetközi szerződésbe ütköző – de meg nem semmisített – törvényi

rendelkezés alkalmazását tiltotta meg: „[a]z Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdéséből egyebek között az következik, hogy a nemzetközi jog és magyar jog összhangjának biztosítása nemcsak jogalkotói feladat, hanem valamennyi állami szervnek kötelezettsége, amikor a jogszabályokat értelmezni kell. Ez azt jelenti, hogy az alkalmazandó jogszabályt a nemzetközi jogra is figyelemmel, azzal összhangban kell értelmezni. A jelen esetben nemzetközi bíróság által nemzetközi szerződésbe ütközővé nyilvánított szabályról van szó [...].

Az Abtv. 42. § (1) bekezdésének a kötelező megsemmisítést előíró és az Abtv. 45. § (4) bekezdésének az alkalmazási tilalomra vonatkozó szabályai együttes értelmezése akkor nincs ellentétben a nemzetközi jog és a magyar jog összhangjának biztosítására vonatkozó kötelezettséggel, ha az Alkotmánybíróság a nemzetközi egyezménybe ütköző jogszabály alkalmazási tilalmát rendeli el a folyamatban lévő bírósági eljárásokban. Ennek hiányában Magyarország bíróságai arra kényszerülnének, hogy nemzetközi egyezménybe ütköző jogszabályt alkalmazzanak.” (Abh2. Indokolás [52]; Abh3., Indokolás [39]–[40])

- [22] Az Abh2. meghozatalakor az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is érintett jogszabályi rendelkezések vonatkozásában az általános alkalmazási tilalom elrendelését mellőzte, mivel az ott elbíráltához hasonló, akkor folyamatban lévő bírósági ügyről nem volt hivatalos tudomása; ugyanakkor rögzítette, hogy az eljárására okot adó esetleges későbbi hasonló ügyekben az alkalmazási tilalomról egyedileg fog döntést hozni. (ld. Abh2., Indokolás [54])
- [23] A fentiekre tekintettel az Alaptörvény – Q) cikke – védelmének érdekében az Alkotmánybíróság az Abtv. 45. § (2) bekezdése, illetve (4) bekezdése alapján a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt folyamatban lévő 2.K.32.746/2015. számú ügyben a jelen határozat rendelkező részének 1. pontja szerint alkalmazási tilalmat rendelt el. (vö. Abh2., Indokolás [53]; Abh3., Indokolás [41]–[42])

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/2983/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3258/2015. (XII. 22.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 283. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Pesti Központi Kerületi Bíróság bírása 2.B.30.176/2015/5. számú és 2.B.30.176/2015/9. számú végzéseiben az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján a bírósági eljárás felfüggesztése mellett a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 283. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál.
- [2] 2. A bírói kezdeményezésben, illetve annak kiegészítésében az indítványozó bíró kifejtette, hogy a Btk. támadott rendelkezése – ami a fogolyszökés vétségi alakzataként a lakhelyelhagyási tilalom és házi őrizet szabályainak megszegését rendeli büntetni – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, az I. cikk (3) bekezdésébe, a XXVII. cikk (1) bekezdésébe, valamint a XXVIII. cikk (2) bekezdésébe ütközik.
- [3] 2.1. Érvelése szerint a támadott jogszabályi rendelkezés nem felel meg a jogállamiság részét képező jogbiztonság azon követelményének, amely szerint a jogszabályoknak egyértelműnek, világosnak, kiszámíthatónak, illetve a norma címzettje számára előre láthatónak kell lennie. Az indítványozó bíró álláspontja szerint a Btk. 283. § (2) bekezdése azért sérti a normavilágosság követelményét, mert szövege bizonytalanságot hordoz, megfogalmazása alapján nem egyértelmű ugyanis az összefüggés a kényszerintézkedés szabályainak megszegése és a terheltnek arra irányuló célja között, hogy a büntetőeljárás alól magát kivonja. Ezen kívül a normaszöveg kétségesessé teszi, hogy a bűncselekmény elkövetése miatt indult büntetőeljárások során „a tényállásban megfogalmazott célzatra érdemi bizonyítást lehet felvenni”. Aggályosnak tartja annak megállapíthatóságát ugyanis, hogy valakinek – önmagában – a kényszerintézkedés szabályainak megszegésével (az eltávozással) az lenne a célja, hogy a büntetőeljárás alól kivonja magát. Állítása szerint az előtte folyamatban lévő ügyben is kétséges, hogy a terhelt többszöri eltávozásából következik-e, hogy a soron következő tárgyalási napon ne jelent volna meg. Az indítványozó további érvelése szerint az említett kényszerintézkedések szabályainak megszegését pönalizáló jogszabály-javaslatához fűzött miniszteri indokolás említést tesz ugyan a szabályszegés enyhébb és súlyosabb eseteinek különbségéről és a bűncselekménnyé nyilvánítást kizárólag a súlyosabb esetekre tartotta indokoltnak, míg az enyhébb esetekre elégségesnek tartotta a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben (a továbbiakban: Be.) biztosított eljárásjogi jogkövetkezményeket. A Be. 139. § (1) bekezdése értelmében ugyanis az enyhébb kényszerintézkedés alól magát kivonó terhelttel szemben lehetőség van az előzetes letartóztatás (lakhelyelhagyási tilalom esetén ezen kívül a házi őrizet) elrendelésére. Ugyanakkor az indítványozó bíró álláspontja szerint a jogalkotó azóta sem határozta meg, hogy pontosan mit tekint súlyosabb szabályszegésnek.
- [4] 2.2. Az indítványozó bíró hivatkozott továbbá arra, hogy a lakhelyelhagyási tilalom és a házi őrizet szabályai megsértésének bűncselekménnyé nyilvánítása meghaladja – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében megkövetelt – feltétlenül szükséges mértéket és aránytalan súlyú korlátozást jelent a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely megválasztásához fűződő alapjognak. Álláspontja szerint a szabályszegés említett, eljárásjogi szankciójára figyelemmel szükségtelen és aránytalan a szabályszegés bűncselekménnyé nyilvánítása. E körben is utal az indítványozó arra, hogy a jogalkotó szándéka ugyan kizárólag a súlyosabb szabályszegések büntetendőségére terjedt ki, azonban semmilyen formában sem határozta meg, hogy pontosan mit tekint súlyosabb szabályszegésnek, így a bűncselekménnyé nyilvánításban testet öltő jogkövetkezmény, illetve az eljárásjogi szankció indokoltsága egybemosódik.
- [5] 2.3. Végül az indítványozó bíró kifejtette, hogy a kifogásolt rendelkezés azért sérti az ártatlanság védelmét, mert az alapeljárás (amelyben a kényszerintézkedés elrendelésére sor került) zárulhat megszüntetéssel/felmentéssel is, miközben az enyhébb kényszerintézkedés szabályainak megszegése miatt mégis (újabb) büntetőeljárás indul a terhelttel szemben.
- [6] 2.4. Az indítványozó bíró utalt arra is, hogy a cselekmény elkövetésekor hatályos Btk. 283. § (2) bekezdését a jogalkotó 2015. július 1-jei hatállyal módosította, ennek eredményeként alakult ki a jelenleg hatályos szabályozás.

- [7] Mindezekre figyelemmel az indítványozó bíró a hatályos Btk. 283. § (2) bekezdése – mint alkalmazandó jog – alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

II.

- [8] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„XXVII. cikk (1) Mindenkinek, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén, joga van a szabad mozgáshoz és tartózkodási helye szabad megválasztásához.”

„XXVIII. cikk (2) Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

- [9] 2. A Btk. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„283. § (2) Aki abból a célból, hogy az ellene folytatott büntetőeljárás alól kivonja magát, a lakhelyelhagyási tilalom tartama alatt a számára kijelölt területet, körzetet vagy a házi őrizet tartama alatt a kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a kényszerintézkedés szabályainak megszegésével elhagyja, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

III.

- [10] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek.
- [11] 2. Az Abtv. 25. §-a szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította.
- [12] Az egyedi utólagos normakontroll eljárást kezdeményező bírói indítványnak az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerinti határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha tartalmaz az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és megfelelő indokolást is tartalmaz. Ezenkívül megjelöli a sérelmezett jogszabályi rendelkezést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését.
- [13] 3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói kezdeményezés megfelel az Abtv. 25. §-ában foglalt, valamint Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)–f)* pontjaiban meghatározott feltételeknek.

IV.

- [14] A bírói kezdeményezés az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [15] 1. Az Alkotmánybíróság a jogszabály kezdeményezés érdemi vizsgálata során először áttekintette a fogolyszökecs vétsége tekintetében jelentőséggel bíró jogszabályi környezetet.

- [16] 1.1. A lakhelyelhagyási tilalom és a házi őrizet olyan, az előzetes letartóztatásnál enyhébb kényszerintézkedés, amelynek célja megegyezik a legsúlyosabb kényszerintézkedésével, így mindenekelőtt a büntetőeljárás sikeres lefolytathatóságát, emellett bizonyos esetekben a bűnisméltés megakadályozását szolgálja. A lakhelyelhagyási tilalom hatálya alatt álló terhelt a bíróság határozatában meghatározott területet, körzetet engedély nélkül nem hagyhatja el, a tartózkodási helyét, illetőleg a lakóhelyét engedély nélkül nem változtathatja meg. E kényszerintézkedés tehát a terhelt mozgási szabadságát és a lakóhely szabad megválasztásának jogát korlátozza. [lásd Be. 137. § (1) bekezdés] A házi őrizet elrendelése esetén a bíróság által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a terhelt csak a bíróság határozatában meghatározott célból, különösen a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása vagy gyógykezelés céljából az ott írt időben és távolságra (úti célra) hagyhatja el. A házi őrizet tehát a terhelt mozgási szabadságát és a tartózkodási helye szabad megválasztásának jogát korlátozza. [lásd Be. 138. § (1) bekezdés]
- [17] 1.2. A bírói kezdeményezésben az indítványozó bíró is utalt rá, hogy a lakhelyelhagyási tilalom, illetve a házi őrizet szabályainak megszegése esetére – már a támadott jogszabályi rendelkezés megalkotását megelőzően, valamint azóta is folyamatosan és az anyagi jogi szabállyal párhuzamosan – a Be. eljárásjogi szankció alkalmazását teszi lehetővé: „[h]a a terhelt a lakhelyelhagyási tilalmat, illetőleg a házi őrizet szabályait megszegi, [...] őrizetbe vehető, továbbá házi őrizet esetén előzetes letartóztatása, lakhelyelhagyási tilalom esetén a házi őrizete vagy az előzetes letartóztatása rendelhető el, illetőleg ha ez nem szükséges, rendbírósággal sújtható.” [lásd Be. 139. § (1) bekezdés]
- [18] 2. A fogolyszökés támadott, vétségi alakzata 2011. január 1. napjától kezdődően büntetendő.
- [19] 2.1. A fogolyszökés vétségének törvényi tényállását a törvényhozó – a fogolyszökés büntetési alakzatának érintetlenül hagyásával – az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Módtv1.) 14. §-ával állapította meg és illesztette be a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) rendelkezései közé, a következő normatartalommal: „[a] büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha a terhelt abból a célból, hogy a kényszerintézkedés végrehajtása alól kivonja magát, a házi őrizet vagy a lakhelyelhagyási tilalom szabályait megszegi” [lásd régi Btk. 245. § (2) bekezdés b) pontja]. A bűncselekménnyé nyilvánítás jogalkotói indoka az volt, hogy – az említett kényszerintézkedések szabályainak megszegése esetén a Be-ben biztosított eljárásjogi jogkövetkezmények (rendbíróság vagy szigorúbb kényszerintézkedés) alkalmazása mellett – a súlyosabb szabályszegések büntetendő cselekménynek is minősüljenek (lásd a Módtv1. javaslat 14. §-ához fűzött részletes indokolást).
- [20] 2.2. A 2013. július 1. napján hatályba lépett Btk. a 283. § (2) bekezdésében megfogalmazott tényállása szerint a fogolyszökés vétségét az a személy követi el, „aki abból a célból, hogy az ellene folytatott büntetőeljárás alól oly módon vonja ki magát, hogy a lakhelyelhagyási tilalom tartama alatt a számára kijelölt területet, körzetet, vagy a házi őrizet tartama alatt a kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet végleg elhagyja”. A Btk. javaslathoz fűzött miniszteri indokolás szerint a fogolyszökés vétsége továbbra is a terheltnek, az ellene folytatott büntetőeljárás alól történő kivonását rendeli büntetni, ugyanakkor régi Btk.-hoz képest pontosabban került megfogalmazásra a bűncselekmény tényállása, mivel kimondja, hogy „a cselekmény csak akkor büntetendő, ha a felsorolt elkövetési magatartásokat – és így a lakhelyelhagyási tilalom vagy házi őrizet legfontosabb szabályait – azért sérti meg az elkövető, hogy az eljárás alól véglegesen kivonja magát” (lásd Btk. javaslat 283. §-ához fűzött részletes indokolást).
- [21] 2.3. A törvényi tényállást 2014. január 1-jei hatállyal módosította az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról szóló 2013. évi CLXXXVI. törvény (a továbbiakban: Módtv2.) alapvetően azzal az indokkal, hogy „minden esetben minősüljön fogolyszökés bűncselekményének az, ha a házi őrizetben lévő személy a házi őrizet tartama alatt a számára kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül elhagyja”, mégpedig „bármilyen időtartamra, bármilyen célból”, ezért a módosítás a törvényi tényállásból elhagyta „a kijelölt hely végleges elhagyása céljából történő eltávozást” (lásd a Módtv2. javaslat 118. §-ához fűzött részletes indokolást). A módosításnak megfelelően a fogolyszökés vétségének törvényi tényállása a következőképpen került megfogalmazásra: „[a]ki abból a célból, hogy az ellene folytatott büntetőeljárás alól oly módon vonja ki magát, hogy a lakhelyelhagyási tilalom tartama alatt a számára kijelölt területet, körzetet vagy

a házi őrizet tartama alatt a kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a házi őrizet szabályainak megszegésével elhagyja, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

- [22] 2.4. Végül a támadott jogszabályi rendelkezés az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Módtv.3.) 25. §-ával történt módosítása következtében nyerte el a mai napon hatályos szövegét. A módosítás következtében 2015. július 1. napjától kezdődően a bűncselekmény normaszövege – a célzat átfogalmazásával – az alábbiak szerint változott: „[a]ki abból a célból, hogy az ellene folytatott büntetőeljárás alól kivonja magát, a lakhelyelhagyási tilalom tartama alatt a számára kijelölt területet, körzetet vagy a házi őrizet tartama alatt a kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a kényszerintézkedés szabályainak megszegésével elhagyja, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”
- [23] 3. Az indítványozó bíró álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezés elsősorban a jogbiztonság részét képező normavilágosság követelményével ellentétes, ezért az Alkotmánybíróság áttekintette a normavilágosságra vonatkozó gyakorlatát.
- [24] 3.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az államtól, és elsősorban a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a jog egésze, egyes részterületei és szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára is előre láthatóak legyenek. A jogbiztonság egyik legfontosabb alapkövetelménye a jogszabályok kiszámíthatósága és az egyes jogi normák egyértelműsége. {9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.; 38/2012. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [84]; 3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [13] és [16]; 3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]; 24/2013. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [48]; 33/2014. (XI. 7.) AB határozat, Indokolás [32]} Kifejezetten a büntetőjogi normákkal kapcsolatban állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy „a büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartást leíró diszpozíciónak határozottnak, körülhatároltnak, világosan megfogalmazottnak kell lennie. Alkotmányossági követelmény a védett jogtárgyra és az elkövetési magatartásra vonatkozó törvényhozói akarat világos kifejezésre juttatása.” {30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 176.; megerősítve: 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [59]}
- [25] Ugyanakkor az alkotmánybírói gyakorlat abban is következetes, hogy a sérelmezett jogszabály tartalmának homályossága, ellentmondásossága, bizonytalansága csak abban az esetben alaptörvény-ellenes, ha a normatartalom tisztázatlanságának feloldására a bíróságok jogszabály-értelmezése már nem elegendő. {1263/B/1993. AB határozat ABH 1994, 672, 673–674.; 534/E/2001. AB határozat, ABH 2002, 1283, 1288–1289.; megerősítve: 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [59]}.
- [26] 3.2. Az indítványozó bíró érvelése szerint a támadott tényállás megfogalmazása azért okoz bizonytalanságot, mert nem állapítható meg egyértelműen, mely magatartások büntethetőek. Az Alkotmánybíróság az alábbiak okán nem osztotta a bírói kezdeményezésben felhozott érveket.
- [27] A fogolyszökés támadott vétségi alakzata a Btk. XXVI. fejezetében, az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények között került elhelyezésre, védett jogi tárgya a büntetőeljárás lefolytathatóságához fűződő társadalmi érdek. A bűncselekmény tényállását többször módosította a jogalkotó, ugyanakkor a különböző időszakokban hatályos szövegváltozatok megegyeztek abban, hogy az elkövetési magatartás (így a vizsgált időszakban: kijelölt terület, lakás stb. a kényszerintézkedések szabályainak megsértésével történt elhagyása) mellett *konjunktív* feltételként – bár eltérő módon szövegezve, de – elkövetői célzat meglétét is megkövetelték. Mindebből következik, hogy a bűncselekmény kizárólag olyan elkövetési magatartások szankcionálására szolgál, amelyek az elkövető részéről az ellene folytatott büntetőeljárás sikeres lefolytatásának késleltetésére, vagy más módon való (meg)akadályozására, illetve megghiúsítására irányultak. [Mindez igaz a legelső szövegváltozatra is („abból a célból, hogy a kényszerintézkedés végrehajtása alól kivonja magát”), hiszen a kényszerintézkedések alapvető célja szintén a büntetőeljárás lefolytathatósága (lásd jelen határozat Indokolás [16]).
- [28] Azt valóban nem határozta meg részletesen a törvényhozó, hogy a jogszabályi rendelkezésben meghatározott helyek szabályszegő módon való elhagyásán kívül milyen egyéb körülmény fennállása szükséges ahhoz, hogy az elkövetési magatartás mellett az említett célzat is megállapítható legyen, ez azonban nem sérti a normavilágosság követelményét. Ahogy az Alkotmánybíróság korábban már leszögezte, „[a] büntetőjogi kodifikáció sajátja, hogy a törvényi tényállások nemcsak a pusztá felismerést kívánó leíró jellegű elemeket, hanem bírói mérlegelést követelő normatív elemeket is tartalmaznak.” (334/B/2000. AB határozat, ABH 2003, 1180, 1182.) Az Alkotmánybí-

róság megítélése szerint a támadott jogszabályi rendelkezés megfogalmazás-módja nem gátja annak, hogy a törvényhozó által részletesen meg nem határozott fogalmakat a jogalkalmazó szervek – a védett jogi tárgyra is figyelemmel – tartalommal töltsék ki, illetve értelmezzék. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a foglyszökés vétségének törvényi tényállásában szereplő célzatot nem találta a jogalkalmazás számára értelmezhetetlennek. Ennek megfelelően az indítványozó bírónak – és nem az Alkotmánybíróságnak – a feladata, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben a jogértelmezést elvégezze. {hasonlóan: 3032/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [35]; 24/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [50]}

- [29] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést – az Alaptörvény B) cikkének sérelmét állító részében – elutasította.
- [30] 3.3. A bírói kezdeményezésben kifejtett érvelés azon elemével kapcsolatban, amelyben az indítványozó bíró kifejti, hogy a törvényi tényállásban megfogalmazott célzatra a bizonyítás-felvételének sikere kétséges, az Alkotmánybíróság az alábbiakat tartja szükségesnek leszögezni. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem alkotmányossági kérdés, hogy a törvényhozó által megalkotott büntetőjogi tényállás valamely elemével kapcsolatban akár általánosságban, akár egy konkrét ügyben bizonyítási nehézség lép fel. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a célzat – mint az általános törvényi tényállás esetleges alanyi eleme – ugyan nem része minden büntetőjogi törvényi tényállásnak, ugyanakkor hazai büntetőjogunkban már régóta, több – egyébként különböző jogtárgyat sértő – bűncselekmény tekintetében is meghatározást nyert. Nem állítható tehát, hogy a célzat megállapíthatóságát szolgáló – a célzat szubjektív mivoltából – adódó speciális bizonyítási módszerek tekintetében az állandósult bírósági gyakorlat ne szolgálna megfelelő iránymutatásul. Ennek megfelelően nem az Alkotmánybíróság, hanem az indítványozó bíró feladata, hogy a konkrét ügyben állást foglaljon abban a kérdésben, hogy a vádiratban a terhelt terhére rótt bűncselekmény elkövetése kétséget kizáró módon bizonyítást nyert-e, avagy nem.
- [31] 4. Az Alkotmánybíróság szintén nem osztotta az indítványozó bírónak Alaptörvény XXVII. cikkének sérelmével kapcsolatos álláspontját. Az Alkotmánybíróság értelmezésében a szabad mozgáshoz való jog olyan alapjog, amely magában foglalja a helyváltoztatáshoz való jogot. {60/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 507, 509–510.; 3/1998. (II. 11.) AB határozat, ABH 1998, 61, 65–66.; 36/2000. (X. 27.) AB határozat, ABH 2000, 241, 271–272.; 104/2009. (X. 30.) AB határozat, ABH 2009, 894, 911; megerősítve: 3215/2013. (XII. 2.) AB határozat, Indokolás [35]}
- [32] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a foglyszökés vétségének az ismertetett tartalommal való kodifikálása és a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely megválasztáshoz fűződő alapjog között nincs alkotmányjogilag értékelhető kapcsolat, ugyanis az alapjogot az említett kényszerintézkedések korlátozzák és nem a kényszerintézkedések szabályainak megszegését szankcionáló anyagi jogi törvényi tényállás.
- [33] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést – az Alaptörvény XXVII. cikkének sérelmét állító részében is – elutasította.
- [34] 5. Végül az Alkotmánybíróság nem találta megalapozottnak az indítványozó bíró Alaptörvény XXVIII. cikkének sérelmét állító érvelését sem. Az Alkotmánybíróság korábban megállapította, hogy az ártatlanság vélelméből a büntetőjogi felelősségről való döntésre jogosult számára irányadó alkotmányos követelmény elsősorban abban ragadható meg, hogy a felelősség tisztázását szolgáló eljárás során elfogulatlanul, pártatlanul járjon el, bizonyítási kötelezettségét megalapozottan teljesítse, továbbá ne prejudikáljon. E követelményrendszer egyúttal garanciális jelentőségű akadályát képezi annak, hogy az eljárás alá vont személy a felelősség megállapításával járó hátrányos jogkövetkezményeket a felelősségének megállapítása nélkül szenvedje el. {26/B/1998. AB határozat, ABH 2003, 1202, 1206.; megerősítve: 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [56]} A jogalkotó számára pedig az olyan jogszabályok megalkotásától való tartózkodási kötelezettség vezethető le az elvből, amelyek gátolják, hogy a jogalkalmazó szervek az említett garanciális követelményeket érvényesíthessék.
- [35] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezés és az ártatlanság vélelme között nincs alkotmányjogilag értékelhető kapcsolat, mivel önmagában az a jogalkotói magatartás, hogy valamely – egyébként büntetőeljárás során kifejtett – cselekményt büntetendővé nyilvánít, semmilyen formában nem függ össze az ártatlanság vélelmével, ugyanis az ártatlanság vélelme mindig a (büntetőjogi) felelősség kérdését tisztázni hivatott eljárás lefolytatásának mikéntjére fogalmaz meg követelményt, a bűncselekménnyé nyilvánítás aktusa pedig a felelősség megállapításának a folyamatát nem érinti.

- [36] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést – az Alaptörvény XXVII. cikkének sérelmét állító részében is – elutasította.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/3025/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3259/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.I.35.714/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.I.35.714/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [3] Az indítványozó műanyag termékek gyártásával foglalkozó gazdasági társaság, amely egy másik céggel 2009-ben írásbeli szerződést kötött ügynöki tevékenység folytatására. Az ügynöki tevékenység keretein belül elvégzett tevékenységről a felek teljesítési igazolásokat állítottak ki. Az indítványozó az ügynöki jutalékról kiállított számlákat fogadott be 4 3491 800 Ft értékben, amelyet költségei között szerepeltetett, az általános forgalmi adót levonásba helyezte.
- [4] A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Győr-Moson-Sopron Megyei Adóigazgatósága (mint elsőfokú adóhatóság) valamennyi adónemre kiterjedően bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést végzett az indítványozónál, és a 2009. adóévre vonatkozóan áfa, társasági adó és társasvállalkozások külön adója adónemekben összesen 37 125 000 Ft adókülönbötet állapított meg. Az elsőfokú adóhatóság összesen öt témakörben tett megállapítást az indítványozó terhére. Ezekben belül az üzletszerzési jutalékról befogadott számlák kapcsán rögzítette, hogy a felek között a számla szerinti gazdasági esemény nem történt meg, a kiállított számlák fiktívek.
- [5] A jegyzőkönyvbe foglalt többi megállapítás közül az egyiket – az indítványozó észrevétele nyomán – már az elsőfokú adóhatóság határozatában sem találta fenntarthatónak, további másik két megállapítást pedig a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Nyugat-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága mint másodfokú hatóság nem találta fenntarthatónak, egy megállapítás kapcsán pedig a másodfokú adóhatóság új eljárásra utasította az elsőfokú

- adóhatóságot. Az új eljárásban feltárt körülmények mérlegelése alapján az elsőfokú adóhatóság korábbi megállapításait törölte, és ezen pont vonatkozásában adókülönbözetest nem állapított meg.
- [6] A műanyag granulátum beszerzés kapcsán felmerült általános forgalmi adó levonhatóságának megtagadására irányuló megállapítást – az indítványozónak az új eljárás megállapításait realizáló elsőfokú határozattal szemben előterjesztett fellebbezésére – a másodfokú adóhatóság ugyancsak törölte.
- [7] Az elsőfokú adóhatóság jegyzőkönyvében tett öt megállapítás közül tehát a megismételt eljárást lezáró másodfokú határozatban csupán az üzletszerzési jutalékról befogadott számlák vonatkozásában tett megállapítás fenntartására került sor. Ezt a megállapítást a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a K.27.260/2013/10. számú ítéletében nem tekintette fenntarthatónak. Az ítélet szerint az adóhatósági eljárás során nem merült fel olyan egyértelmű bizonyíték, amely a gazdasági esemény megtörténtének hiányát kétséget kizáróan alátámasztotta volna, az indítványozó tehát sikerrel bizonyította a számlák szerinti gazdasági esemény megtörténtét, ezért a bíróság a NAV Nyugat-dunántúli Regionális Adó Főigazgatóságának határozatát hatályon kívül helyezte és az adóhatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. A jogerős ítélet ellen a NAV Nyugat-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelynek eredményeként a Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Kfv.I.35.714/2014/4. számú ítéletében arra a következtetésre jutott, hogy a számlákban szereplő gazdasági események a számla kibocsátója és az indítványozó között nem jöttek létre, ezért a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 27.260/2013/10. számú ítéletét hatályon kívül helyezte és az indítványozó felperesit elutasította.
- [8] Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában előadta, hogy a „Kúria, jelen alkotmányjogi panasszal támadott ítéletében, a benyújtott bizonyítékok ismételt egybevetésével az I. fokú bírósággal ellentétes álláspontra helyezkedett, annak alátámasztása nélkül, hogy az I. fokú bíróság a bizonyítékokat kirívóan okszerűtlenül, vagy a logika szabályaival ellentétesen mérlegelte volna.” Állítása szerint azáltal, hogy a Kúria a bizonyítékok ismételt mérlegelését végezte el azon az alapon, hogy nem találta az egyes bizonyítékokat kellően súlyozottnak, megsértette a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 275. §-a szerinti felülmérlegelés tilalmát, és ezen keresztül pedig az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásának a biztonság, a rend és az igazságosság kiteljesítését célul tűző, valamint a visszaélés és részrehajlás nélküli ügyintézésről szóló előírásait, az Alaptörvény R) és T) cikkét, valamint a XV., XXIV., XXVIII., 26. és 28. cikkeit, illetve az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikkét.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § értelmében az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzéshez, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [10] 2.1. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [11] Az alkotmányjogi panasz az Abtv.-ben meghatározott befogadhatósági formai feltételeknek megfelelt. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani. A Kúria Kfv.I.35.714/2014/4. számú ítéletét 2015. május 5-én kézbesítették, az indítványozó jogi képviselője az alkotmányjogi panaszt 2015. július 2-án adta postára, így az alkotmányjogi panasz az Abtv. 30. § (1) bekezdésének megfelelően határidőben beérkezettnek tekinthető. Az alkotmányjogi panasz megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §-át), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, a támadott bírói döntést, tartalmazza a bírói döntés alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint a kifejezett kérelmet a bírósági ítélet megsemmisítésére.
- [12] Az Abtv. 27. §-a szerint alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha a bírói döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítványozó szerint a sérelmezett ítélet ellentétes – többek között – az Alaptörvény R) és T) cikkeivel, valamint az Alaptörvény 26. és 28. cikkeivel. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény itt felsorolt rendelkezései nem biztosítanak az indítványozó számára Alaptörvényben biztosított

jogot, ezért ezekre az alaptörvényi rendelkezésekre közvetlenül nem lehet alkotmányjogi panaszt alapítani. {Lásd erről például: 3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [11]; 3054/2015. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [14]}

- [13] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a támadott bírósági ítéletnek az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikkébe ütközését is állította. Az Abtv. 32. § (2) bekezdése egyértelműen meghatározza azt a személyi kört, mely nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatát kezdeményezheti, az indítványozó azonban nem rendelkezik erre vonatkozóan indítványozói jogosultsággal. {Lásd ehhez hasonlóan: 3040/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [26]}
- [14] 2.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során azt állapította meg, hogy a panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában előírt követelménynek.
- [15] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, illetve az Abtv. 27. §-a alapján a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálata tartozik hatáskörébe. A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető tehát a bírósági szervezeten belül jogorvoslással már nem támadható bírói döntések által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének.
- [16] Az indítvány az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseivel összefüggésben semmilyen alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel, alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem ad elő. Az indítványozó valódi célja, hogy az Alkotmánybíróság a Kúria által eldöntött kérdéseket vizsgálja felül és a Kúria álláspontjától eltérően értékelje.
- [17] Az indítványozó valójában a bizonyítékok bíróság általi értékelését kifogásolja, így e körben a panasz a bizonyítékok újraértékelésére és a tényállás megváltoztatására irányul, a helyes történeti tényállás megállapítása (és a bizonyítási eszközök újraértékelése) azonban nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe, arra kizárólag a rendes bíróságoknak, élükön a Kúriával, van hatásköre.
- [18] Az indítványozó valódi célja a Kúria ítéletének, valamint az azt megelőző eljárásnak nem alkotmányossági, hanem törvényességi szempontú felülvizsgálata. Az indítványozó arra törekszik, hogy az Alkotmánybíróság a Kúria által véglegesen eldöntött ténykérdés tekintetében ismételt vizsgálatot tegyen lehetővé. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján az ítéleteknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálata során van jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére. A bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt milyen szempontok alapján és miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára azonban már nem rendelkezik hatáskörrel. Az indítványozó sem a Kúria eljárásával, sem az ítélet érdemével kapcsolatosan nem állított olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni.
- [19] Az Alkotmánybíróság felhívja arra is a figyelmet, hogy „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, ABH 2012, 1808, 1811., Indokolás [13]}. Ahogy egy korábbi döntésében az Alkotmánybíróság rámutatott „[s]em a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}
- [20] Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy az indítványozó sem a Kúria eljárásával, sem az ügyében hozott ítélet érdemével összefüggésben nem állított olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség merülne fel, és ezáltal az érdemi alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgálhatna, így az alkotmányjogi panasz ebben a tekintetben sem felel meg az Abtv. 29. §-ában rögzített feltételeknek. Ezért a Kúria Kfv.I.35.714/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésé-

sére irányuló alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2211/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3260/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.074/2014/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó szövetkezet jogi képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv. VII.30.074/2014/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló, tulajdonjog megállapítása iránti per tényállása szerint az indítványozó (az alapügy I. rendű alperese) egy 1992-ben elfogadott alapszabály alapján működő szövetkezet. E szövetkezet tagjainak és üzletrész tulajdonosainak egy része egy 1996-ban tartott közgyűlésen a gazdasági társasággá történő átalakulás mellett, míg a többi tag és üzletrész tulajdonos a szövetkezetben maradás mellett döntött. A szövetkezet igazgatósága elkészítette a részleges átalakuláshoz az átalakulási tervet és a vagyommérleg tervezetet, ezen kívül az igazgatóság három tagja és az alperesek aláírtak egy előzetes vagyommegosztásra vonatkozó megállapodást is. Ezen alapult az ezt követően tartott részleges átalakulásról döntő közgyűlés elé terjesztett vagyommegosztási javaslat. 1996 végén a szövetkezetből kilépő tagok és a szövetkezet három külső üzletrész tulajdonosa alakuló taggyűlést tartva létrehozta egy korlátolt felelősségű társaságot (a továbbiakban: Kft.). Az indítványozó tulajdonában álló három budapesti ingatlanra a Kft. tulajdonjogát átalakulás jogcímén a földhivatal 1997-ben bejegyezte és az indítványozó tulajdonjogát törölte. A három bejegyzés utóbb, ügyési óvás alapján törlésre került. A Kft. 2008-ban benyújtott kérelemére a földhivatal ismét elrendelte a Kft. tulajdonjogának bejegyzését. Az indítványozó a bejegyzést megtámadta, a keresetet azonban a Fővárosi Bíróság jogerős ítéletével elutasította, ezt a határozatot pedig a Legfelsőbb Bíróság hatályában fenntartotta. A Kft. 2009-ben benyújtott keresetében a felülvizsgálati eljárással érintett körben annak megállapítását kérte, hogy a perbeli

ingatlanok tulajdonjogát 1997. január 1-jei hatállyal részleges átalakulás jogcímén megszerezte. Ezt az elsőfokú bíróság ítéletével meg is állapította. Az indítványozó I. rendű alperes – a III. rendű és a VII. rendű alperesekkel együtt – fellebbezés nyújtott be, ám a fellebbezés folytán eljáró ítélőtábla (mint másodfokú bíróság) az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélettel szemben az indítványozó (mint I. rendű alperes) és a III. rendű alperes nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, ám a Kúria a jogerős ítéletet nem találta jogszabálysértőnek, ezért azt hatályában fenntartotta. A Kúria osztotta az eljáró bíróságok azon egyező álláspontját, miszerint a szövetkezetben maradtak által aláírt megállapodás, a vagyonmegosztási javaslat és a közgyűlési határozatokról készült kivonat tartalma alapján megállapítható, hogy a felperes – részleges átalakulás folytán, annak napjával – tulajdont szerzett.

- [4] Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában előadta, hogy megítélése szerint a Kúria ítélete egy olyan eljárást fejez be, amely során a bírói döntések sorozatosan megsértették a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben foglalt jogait. Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok súlyosan sértették az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tulajdonhoz való jogát, mert olyan okiratra alapozva állapították meg a felperes tulajdonszerzését, amely okirat alkalmatlan a felperes tulajdonszerzésére, ezáltal az indítványozót jogszerűtlenül fosztották meg a tulajdonától. Az indítványozó szerint továbbá az eljáró bíróságok megsértették a XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jogát is, amikor az alperesi bizonyítási indítványoknak nem adtak helyet, azok mellőzését pedig ítéleteikben nem indokolták meg, ugyanakkor a felperes által előadottakat kritika nélkül elfogadták, ezzel a bíróságok bizonyítottan hamis okiratokra alapítva fogadták el a tényállást. Sérülni véli még az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésébe foglalt jogorvoslathoz való jogát is azáltal, hogy a másodfokú bíróság és a Kúria az alperes fellebbezésében és felülvizsgálati kérelmében foglaltakat csak részlegesen bírálták el, érdemben nem reflektáltak az alperes által előadottakra.
- [5] Az Alkotmánybíróság főtitkára 2015. június hó 2-án kelt levelében tájékoztatta az indítványozót arról, hogy beadványa nem tartalmaz kellő alkotmányossági szempontú indokolást arra nézve, hogy a támadott határozat az Alaptörvényben biztosított jogát mennyiben és miért sérti.
- [6] Felhívta a Főtitkár levele az indítványozó figyelmét arra is, hogy az indokolásnak ki kell terjednie az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott valamennyi rendelkezésére.
- [7] Az indítványozó 2015. július 8-án hiánypótlást nyújtott be, az alapindítvánnyal azonos keltezéssel (2015. május 5.) és lényegében azonos tartalommal.
- [8] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörben vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [9] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek megfelel. A Kúria támadott ítéletét az indítványozó részére 2015. március 16-án kézbesítették, az alkotmányjogi panaszt pedig 2015. május 14-én, határidőben nyújtották be az elsőfokon eljáró bírósághoz. Az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt feltételeknek.
- [10] Az Abtv. 27. §-ában meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozó az alkotmányjogi panasszal támadott ügy egyik alperese. Az indítványozó az Abtv. 27. §-a és az 51. § (1) bekezdése szerinti jogosultnak tekinthető, az indítványozó az egyedi ügyben érintett szervezet.
- [11] A panasz az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltaknak is eleget tesz, az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [12] Az alkotmányjogi panasz tartalmi feltételeit illetően az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 29. §-ának – miszerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be – nem tesz eleget.
- [13] Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már megállapította azt, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja fogalmazza meg, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. A bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. Ezért fogalmaz úgy az Abtv. 27. §-a, hogy az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jog-

orvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A jogalkotó ezzel a 2012. január 1-jétől hatályos rendelkezéssel teremtette meg a bírói jogalkalmazás és jogértelmezés alkotmányossága vizsgálatának korábban nem ismert lehetőségét. A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszköze-nek. Miként az Alaptörvény és az Abtv. idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]} „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]}

- [14] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz és annak kiegészítése – az erre való felhívás ellenére – sem tartalmazott értékelhető indokolást az Alaptörvény felhívott rendelkezéseinek sérelmét illetően.
- [15] Az Alkotmánybíróság szerint alkotmányjogilag releváns érvelésnek nem tekinthető az, ha az indítványozó felhívja ugyan az Alaptörvény valamely rendelkezését, illetve idéz az Alkotmánybíróság korábbi határozataiból egyes megállapításokat, azonban a konkrét ügyre nézve ténylegesen csak a vélt, vagy valós törvénysértést indokolja. {3074/2015. (IV. 23.) AB végzés, Indokolás [26]}
- [16] A benyújtott alkotmányjogi panasz valójában az ügyben hozott bírósági döntések tartalmi és nem alkotmányossági kritikája, az indítványozó alapvetően az eljáró bíróságok jogértelmezését kifogásolja. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a bíróság által megállapított tényállást, a bírói törvényértelmezés helyességét, valamint a bíróságok által mindezekből levont következtetéseket vitatja. Az indítvány tehát nem tartalmaz olyan pontosan körülírt alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kérdését.
- [17] Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként arra a megállapításra jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételnek, és az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 29. §-ában foglalt követelmények hiánya miatt az Abtv. 56. § (2)–(3) bekezdése, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1447/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3261/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény 3. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó fogvatartott az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény (a továbbiakban: Btkátm.) 3. §-a alaptörvény-ellenességét állította a korábbi elítéléseit érintően folytatott összbüntetésbe foglalási eljárás alapján. A támadott rendelkezés értelmében abban az esetben, ha az összbüntetésbe foglalandó ítéletek közül legalább egy a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) hatálybalépését, tehát 2013. július 1-jét követően emelkedett jogerőre, az összbüntetésbe foglalásra a Btk. 93–96. §-át kell alkalmazni. Az indítványozó megítélése szerint a támadott jogszabályhely sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, E) cikk (3) bekezdését, Q) cikk (2) és (3) bekezdéseit, R) cikk (1) és (2) bekezdéseit, T) cikk (3) bekezdését, XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit, XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (4) bekezdését. Ellentétes továbbá az Emberi Jogok Európai Egyezménye 7. cikkének 1. pontjával és 14. cikkével, valamint az ahhoz fűzött Tizenkettedik Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkével.
- [3] Az indítványozó utólagos összbüntetésbe foglalás iránti indítványát a Miskolci Törvényszék elsőfokú bíróságként eljárva a 8.Bk.2400/2011/30. számú végzésével elutasította. A döntést a Debreceni Ítéltábla másodfokon Beüf.III.237/2015/2. számú végzésével helyben hagyta. Az indítványozó utal rá, hogy további jogorvoslat igénybe vételére a döntésekkel szemben nincs lehetőség.
- [4] Az indítványozó sérelme abból fakad, hogy miután a vele szemben kiszabott ítéletek összbüntetésbe foglalására az eljáró bíróság a Btkátm. 3. §-a alapján a büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) rendelkezéseit alkalmazta, a vele szemben kiszabott ítéleteket nem lehetett egy összbüntetési ítéletbe foglalni. Az így végrehajtandó két ítélete alapján 2 év 6 hónappal hosszabb időt kell fogvatartásban töltenie, mintha az összbüntetésbe foglalásra a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) rendelkezéseit alkalmazták volna. Utal rá a panaszos, hogy az érintett ítéletek alapjául szolgáló valamennyi cselekményét 2013. július 1-jét, vagyis a Btk. hatályba lépését megelőzően követte el, és a büntetőeljárás is valamennyi ügyben a fenti dátumot megelőzően indult.
- [5] Az indítványozó kifejti, hogy az Alkotmánybíróság határozataiban jelölte ki a büntetőjog alkotmányosságának határait. Úgy véli, hogy ezen korlátok forrása az Alaptörvény XXVIII. cikke, amely egy helyen rögzíti a büntetőjog legfontosabb anyagi és eljárási jogi alapelveit. Legfontosabb elvekként a *nullum crimen sine lege* és a *nulla poena sine lege* elveket említi, és azokkal szoros összefüggésben állónak tartja az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság elvét. Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (4) bekezdéséből vezeti le azt a követelményt, hogy az elítélésnek – a Btk. 2. §-ának megfelelően – az elkövetéskor hatályos törvény rendelkezésein kell alapulnia. A jogbiztonság elvéből fakadó követelménynek tekinti a kiszámíthatóságot, aminek „logikus előfeltétele a törvény elkövetéskori megismerhetősége. A visszaható hatály kifejezett tilalma mellett az elbíráláskori enyhébb szabályok alkalmazásának előírása a jogállamiság követelményéből fakad.”
- [6] Ellentétesnek tartja az indítványozó a Btkátm. 3. §-át a jogegyenlőség követelményével is. Úgy véli, hogy a bánásmód megítélése szempontjából homogén csoportba tartoznak azok az elkövetők, akik 2013. július 1. előtt követték el bűncselekményeiket. Ezen azonos helyzetben lévő jogalanyok között előnyösebb helyzetben vannak, mert kedvezőbb összbüntetési eljárás alá esnek azok, akik esetében a jogerős ítéletek – tőlük független

- okból – 2013. június 30-ig megszülettek. Hátrányosabb ugyanakkor azon elkövetők helyzete, akik esetében – szintén tőlük független okból – 2013. július 1. után születtek meg a jogerős alapítéletek.
- [7] Az indítványozó elismeri, hogy az összebüntetésbe foglalás az elítélt számára biztosított kedvezmény, és szabályozásának kialakításában a jogalkotót nagy szabadság, széleskörű mérlegelési jog illeti meg. Úgy gondolja ugyanakkor, hogy ennek a jogegyenlőség követelménye, a jogbiztonság és a nemzetközi szerződésekből fakadó kötelezettségek szabnak határt.
- [8] Az indítványozó összességében úgy véli, hogy a Btkátm. 3. §-a olyan visszamenőleges hatályú szabályozást tartalmaz, amely nem egyeztethető össze a jogállamiságból és a *nulla poena sine lege* jogelvből fakadó alaptörvényi követelményekkel, valamint hazánk nemzetközi jogi kötelezettségeivel.
- [9] 2. Az indítványozó beadványát az Alkotmánybíróság felhívása nyomán kiegészítette.
- [10] Abban visszavonta az eredeti indítvány azon elemeit, amelyekben a Btkátm. 3. §-a alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, E) cikk (3) bekezdésével, Q) cikk (2) és (3) bekezdéseivel, R) cikk (1) és (2) bekezdéseivel és T) cikk (3) bekezdésével összefüggésben állította. Ennek megfelelően az indítványt az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit, XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (4) bekezdését sértő részében tartotta fenn.
- [11] Az Alaptörvény XV. cikkét érintően kifejti, hogy azzal azért ellentétes a Btkátm. támadott szabálya, mert utóbbi azonos helyzetben lévő jogalanyok között tesz különbséget. Példaként hozza fel, hogy két olyan elítélt közül, akik bűncselekményeiket egyaránt 2013. július 1-jét megelőzően követték el, az összebüntetésbe foglalás lehetőségeit tekintve előnyösebb helyzetben van az, akivel szemben 2013. július 1-jét megelőzően a bíróság ítéletet hozott, mivel esetében a régi Btk. kedvezőbb rendelkezései alkalmazhatók.
- [12] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését érintően az indítványozó az ésszerű időn belüli elintézés követelményét emeli ki, mint olyat, amely esetében nem érvényesült. Előadja, hogy az érintett ügyekben elbírált cselekményeit 2009. év végét megelőzően követte el, mégis van olyan ítélete, amely 2013. július 1-jét követően lett jogerős. Az alaptörvényi rendelkezés részrehajlás nélküli eljárásra vonatkozó követelményének a megsértését pedig azonos érvekkel támasztja alá, mint amelyeket az egyenlő bánásmód kapcsán leírt.
- [13] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdéséből fakadó visszaható hatály tilalmával is ellentétesnek tartja a Btkátm. 3. §-át az indítványozó. Utal rá, hogy az összbüntetési eljárásban nem a büntetőjogi felelősség, hanem a szabadságvesztés tartamának a megállapítására kerül sor. Az indítványozó összbüntetési ítéletének meghozatala során, a Btkátm. 3. §-ának megfelelően olyan törvényi rendelkezéseket alkalmazott a bíróság, amelyek a bűncselekményei elkövetése idején még nem voltak hatályban, illetőleg amelyekhez képest a korábban hatályos rendelkezések enyhébb elbírálást tettek lehetővé. Így esetében nem volt biztosítva a jogállamiságból fakadó jogbiztonság részeként az előre láthatóság és a kiszámíthatóság követelményének az érvényesülése.
- [14] A panaszos mindezek után úgy nyilatkozott, hogy továbbra is kéri az Alkotmánybíróságtól a Btkátm. 3. §-ának a megsemmisítését. Arra az esetre, ha az Alkotmánybíróság a rendelkezés megsemmisítését nem tartja indokoltnak, azt kéri az indítványozó, hogy módosítsa az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezés szövegét olyan módon, hogy a Btk. szabályozásából fakadó hátrány az indítványozó – és a hasonló helyzetben lévő elítéltek – esetében ne érvényesülhessen.
- [15] 3. A Miskolci Törvényszék a 8.Bk.2400/2011/30. számú végzésben az indítványozó utólagos összbüntetésbe foglalás iránti kérelmét utasította el. Megállapította, hogy az indítványozóval szemben korábban jogerőre emelkedett ítéletekben kiszabott büntetéseket a 2011. december 12-én kelt és 2012. január 26-án jogerőre emelkedett 8.Bk.2400/2011/2. számú összbüntetési ítéletével foglalta összbüntetésbe a bíróság. Az elítélt az utólagos összbüntetésbe foglalási kérelmében arra hivatkozott, hogy az összbüntetési ítélet törvényellenes, mivel a bíróság az összbüntetési eljárás lefolytatásához a hozzájárulását nem szerezte be. A bíróság jelen végzésében arra a megállapításra jutott, hogy az összbüntetési eljárás a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek megfelelt, azért az indítványozó kérelmének elutasításáról rendelkezett.
- [16] A Miskolci Törvényszék 8.Bk.2400/2011/30. számú végzése ellen az indítványozó fellebbezéssel élt. A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség indítványozta, hogy a végzést a Debreceni Ítéltábla hagyja helyben. Az indítványból megállapítható, hogy az ügyészség rendelkezésére álló iratok szerint az elítélttel szemben nincs olyan jogerős elítélés – különösen 2013. július 1. után jogerős ítélet –, amely felvetné a többszörös összbüntetésbe foglalás lehetőségét. Ebből fakadóan nem áll fenn az indítványozó esetében – a Btkátm. 3. §-ára figyelemmel

– a Btk. 93. § (4) bekezdés a) pontja alkalmazásának a lehetősége sem. A Miskolci Törvényszék végzését a Debreceni Ítéltábla másodfokon, Beüf.III.237/2015/2. számú végzésével helybenhagyta.

- [17] 4. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Ennek eredményeként az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem tesz eleget az Abtv. 26. § (1) bekezdésében rögzített feltételeknek.
- [18] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet abban az esetben élhet alkotmányjogi panasszal, ha – egyéb feltételek teljesítése mellett – az ügyében folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be.
- [19] Jelen esetben az indítványozó a Btkátm. 3. §-ának sérelmét állította az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésével, XXIV. cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (4) bekezdésével összefüggésben.
- [20] A rendelkezésre álló iratok alapján ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panasszal szemben lefolytatott utólagos összbüntetési eljárásban eljáró bíróságok a támadott jogszabályi rendelkezést, vagyis a Btkátm. 3. §-át nem alkalmazták. Az indítványozó ezért az adott jogszabályhely alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését megalapozottan nem indítványozhatta.
- [21] Ezért az Alkotmánybíróság a Btkátm. 3. §-a alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján – figyelemmel az Abtv. 26. § (1) bekezdésére és 56. § (3) bekezdésére – visszautasította.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1421/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3262/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvénnyel összefüggésben szükséges törvénymódosításokról és egyes iparjogvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVIII. törvény 4–5. §-a, valamint az 1299/2013. sorszám alatti anyakönyvi bejegyzés, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.767/2013/8. számú ítélete, továbbá a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.071/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó szülők és gyermekük (a továbbiakban: indítványozók) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozók kérik a Magyar Köztársaság minisztériumainak felsorolásáról szóló 2010. évi XLII. törvénnyel összefüggésben szükséges törvénymódosításokról és egyes iparjogvédelmi tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVIII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 4–5. §-a, valamint az 1299/2013. sorszám alatti anyakönyvi bejegyzés, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.767/2013/8. számú ítélete, továbbá a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.071/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mert ellentétesnek tartják az Alaptörvény II. cikkével, III. cikk (1) bekezdésével, valamint VI. cikk (1) bekezdésével, mely alapjogokat az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én, Rómában kelt Egyezményt és nyolc jegyzőkönyvét kihirdető 1993. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: EJE) 3. cikke és 8. cikk (1) bekezdése is megerősít.
- [3] 1.1. Az ügy előzményeként az indítványozó előadásából és a mellékelt iratokból a következő tényállás állapítható meg.
- [4] Az indítványozók 2010. április 2-án az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény (a továbbiakban: Kjnp.) 36/E. § (1) bekezdés a) pontja alapján élettársi kapcsolatuk bejegyzését kérték az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába. Kérelmük a Kjnp. 36/E. § (5) bekezdésére tekintettel kiterjedt születendő közös gyermekeik családi nevére is, melyet az apa vezetéknévében határoztak meg. A felperesek nyilatkozatai 2350 nyilvántartási számon rögzítésre kerültek az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásában.
- [5] Az indítványozók nyilatkozatainak nyilvántartásba vételekor a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) volt hatályban. A Csjt. 2009. július 1-jén hatályba lépett és 2011. január 1-jével hatályon kívül helyezett 35. § (4) és (5) bekezdése alapján ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állt házassági kötelékben, a gyermek apjának kellett tekinteni azt a férfit, aki az anyával a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban élt, kivéve, ha a fenti időszak alatt több férfival élt az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban.
- [6] Az indítványozóknak 2013. júniusában gyermekük született, akit Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Polgármesteri Hivatal Anyakönyvvezetője, az alapügy alperese az anyakönyvi kivonattal az anya vezetéknévvel anyakönyvezett, a felek korábbi akaratnyilvánításával ellentétesen.
- [7] Az indítványozó szerint erre egyrészt azért kerülhetett sor, mert 2011. január 1-jei hatállyal a Módtv. 4. §-a a Csjt.-be iktatta a 112. §-t, amely a korábban a Csjt. 35. § (4) bekezdése alapján fennálló apasági vélelmet kizárólag a 2010. január 1-je és 2010. december 31. között született gyermekek vonatkozásában ismerte el; másrészt a Módtv. 5. §-a a Csjt. 35. § (4)–(5) bekezdést hatályon kívül helyezte. Ekként tehát az indítványozók szerint a Módtv. 4–5. §-a megfosztotta a bejegyzett élettársi kapcsolatokat az apaság vélelmétől, illetve elismerhetőségét kizárólag a 2010. január 1. és 2010. december 31. között született gyermekekre korlátozta.
- [8] A fentiek következtében az indítványozó apának teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot kellett tennie annak érdekében, hogy gyermeke az ő nevével kerüljön anyakönyvezésre. Ennek megtörténte után az anyakönyvvezető (a perben alperes) a korábban az anya nevével kiállított anyakönyvi kivonatot érvénytelenítette, és az apa családi nevét tartalmazó anyakönyvi kivonatot állított ki.
- [9] 1.2. Az indítványozók az anyakönyvi bejegyzés bírósági felülvizsgálatát kezdeményezték. Keresetüket a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.767/2013/8. számú ítéletével elutasította. A bíróság indokolásában arra hivatkozott, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 339/A. §-a alapján a bíróság a közigazgatási határozatot a meghozatalakor alkalmazandó jogszabályok és fennálló tények alapján vizsgálja felül. Az ítélete alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezések ismertetése után az elsőfokú bíróság rámutatott többek között arra, hogy maguk a felperesek (az indítványozók) sem vitatták, hogy az anyakönyvvezető a hatályos jogszabályi előírások alapján járt el (lásd elsőfokú ítélet 6. oldal 1. bekezdése). Indokolásában arra is hivatkozott, hogy nem volt módja arra, hogy a Pp. 339. § (2) bekezdés d) pontja alapján megváltoztassa az anyakönyvi bejegyzést, hiszen az anyakönyvvezető a saját hatáskörben – a teljes hatályú

apai elismerő nyilatkozat alapján – a felperesek kérelmének megfelelő anyakönyvi kivonatot állított ki. Hangsúlyozta ugyanakkor azt is, hogy az anyakönyvvezető eredeti határozata sem volt jogszabálysértő. Az adott esetre a Csjt. 112. § (1) bekezdése nem vonatkozott, mert a gyermek nem a tárgyi időszakban született. Erre tekintettel tehát nem lehetett a gyermek apjának tekinteni azt a férfit, aki az anyával a közjegyző által vezetett nyilvántartás által igazoltan élettársi kapcsolatban élt. Az anya vezetéknevével kiállított anyakönyvi kivonat bíróság általi érvénytelenítésére nem volt mód, mert azt maga az anyakönyvvezető érvénytelenítette, az ügy előzményeire vonatkozó utalást pedig az apa vezetéknevével kiállított anyakönyvi kivonat nem tartalmaz.

- [10] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az indítványozók fellebbezést terjesztettek elő. A Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.071/2014/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, a fellebbezést nem találta alaposnak. A másodfokú bíróság indokolása szerint az elsőfokú bíróság helyállón fejtette ki jogi álláspontját az alperesi határozat jogszerűségéről. Helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az első alkalommal kiállított születési anyakönyvi kivonat tartalma nem volt jogszabálysértő, mert a kiállítás időpontjában már nem volt hatályban a Csjt. 35. § (4)–(5) bekezdése, amelynek alapján a gyermek apjának azt a férfit kellett tekinteni, aki a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába bejegyzett élettársi kapcsolatban élt. A 2011. január 1-től hatályba lépett Csjt. 112. §-a ezt a vélelmet csak a 2010. január 1. és 2010. december 31. között született gyermekek esetében tartotta fenn, az pedig nem volt kétséges, hogy a gyermek ezt követő időpontban született.
- [11] 2. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybírósághoz, és kérték egyrészt annak megállapítását, hogy a Módtv. 4–5. §-a alaptörvény-ellenes, ezért az Alkotmánybíróság visszamenőleges hatállyal semmisítse meg; továbbá a 1299/2013. sorszám alatti anyakönyvi bejegyzés, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.767/2013/8. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.071/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését; végezetül az „eredeti jogállapot” helyreállítását, vagyis azt, hogy az indítványozók gyermekei vonatkozásában az apasági vélelem érvényesüljön.
- [12] Alkotmányjogi panaszuk szerint a fent felsoroltak miatt sérül az Alaptörvény II. cikke, III. cikk (1) bekezdése, valamint VI. cikk (1) bekezdése, mely alapjogokat szerintük az EJE 3. cikke és 8. cikk (1) bekezdése is megerősít.
- [13] Álláspontjuk szerint a jogalkotó a párkapcsolatuk tartalmát utólag módosította, és elvonta az apaság vélelméhez fűződő szerzett jogukat, így a kapcsolatukból születő gyermekeket nem anyakönyvezték automatikusan az apa vezetéknevére. Ezáltal a jogalkotó megsértette a magán- és családi élet tiszteletben tartásához fűződő jogukat, ahogy az általuk alaptörvény-ellenesnek tartott jogszabályt alkalmazó anyakönyvvezető és a bíróság is. Azáltal, hogy az apának teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot kellett tennie, az indítványozók emberi méltósága is sérült, továbbá a jogalkotó őket megalázó bánásmódnak tette ki.
- [14] Az indítványozók az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlási felhívására indítványukat – korábbi indokaikat fenntartva – kiegészítették. Indítványuk kiegészítésében megerősítették, hogy az, hogy – apasági vélelem hiányában – teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot kellett tenniük az anyakönyvvezető előtt, emberi méltóságot sérti, ugyanakkor megalázó bánásmódnak tette ki őket.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e, vagyis megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [16] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [17] 3.1. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az 52. § (1b) bekezdése értelmében a kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó rendelkezést; az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezést vagy bírói döntést; az Alaptörvény, illetve a nemzetközi szerződés megsértett rendelkezéseit; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés, bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével vagy a nemzetközi szerződéssel; valamint

kifejezett kérelmet a jogszabály, jogszabályi rendelkezés vagy a bírói döntés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára.

- [18] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók alkotmányjogi panaszukban mind az Abtv. 26. § (1) bekezdése, mind 27. §-a alapján is kérték az Alkotmánybíróság eljárása lefolytatását.
- [19] Kérelmükben az Alaptörvény több rendelkezése sérelmét is állították, így a II. cikkét, III. cikk (1) bekezdését, illetőleg a VI. cikk (1) bekezdését, ugyanakkor – hiánypótlásra történt felhívásuk ellenére – e cikkekkkel összefüggésben alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem adtak elő, az általuk előadott indokolás a felhívott alaptörvényi rendelkezésekkel nem hozható összefüggésbe. Az Alkotmánybíróság szerint az alkotmányjogi panaszban előadott érvelésben nem különíthető el a bírói döntésekkel szembeni indokolás a jogszabályi rendelkezés vizsgálatára irányulótól. Az Alkotmánybíróságnak nem feladata, hogy az indítványozók által felsorolt érveket, jogszabályhelyeket és alaptörvényi rendelkezéseket „összefűtse”.
- [20] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban – annak tartalmát tekintve – kizárólag azt kifogásolják, hogy a megjelölt bírósági döntések, valamint a Módtv. 4–5. §-a az apaság vélelmének meghatározott módon való megállapítására vonatkozó szerzett jogukat sérti.
- [21] Ennek megfelelően az Alaptörvény II., III., és VI. cikkével összefüggésben kérelmük nem felel meg az alkotmányjogi panasz befogadhatósága Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában támasztott követelményének.
- [22] 3.2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban az Abtv. 26. § (1) bekezdése, illetve a 27. §-a alapján is kérték az Alkotmánybíróság eljárása lefolytatását. Az alkotmányossági vizsgálatnak mindkét hatáskörben alapvető feltétele az Alaptörvényben biztosított jog sérelme.
- [23] Az indítványozók szerint az élettársi nyilatkozatok nyilvántartásba vételén alapuló apasági vélelemre vonatkozó rendelkezések módosítása, valamint ennek nyomán a bírósági döntések szerzett jogukat sértik, így alaptörvényellenesek.
- [24] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat a következőre: az, hogy az apai jogállás milyen módon keletkezik, jogalkotói mérlegelés kérdése, és nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak. Azt, hogy kit kell a gyermek apjának tekinteni mind az indítványozók élettársi nyilatkozatainak nyilvántartásba vételekor, mind az indítványozók gyermeke születésekor a Csjt. tartalmazta; mely az apai jogállást vélelemnek tartotta. Az apai jogálláshoz akkor kötődtek (és kötődnek a hatályos jogszabályok szerint is) joghatások, ha az jogilag elismert. A jogilag elismert apaság – a Csjt.-nek a gyermek születése idején hatályos rendelkezéseinek megfelelően – főszabály szerint az anya házasságán, ennek hiányában a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozaton, az apaság bírói megállapításán és az anya utólagos házasságkötésén, illetőleg reprodukciós eljáráson is alapulhatott.
- [25] Az Alkotmánybíróság szerint tehát az Alaptörvényből nem vezethető le az apasági jogállását keletkeztető eljáráshoz, annak megállapítása meghatározott módjához való jog, amelyre az indítványozók mint szerzett jogukra hivatkozhatnak.
- [26] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdésében és a 27. §-ban támasztott követelménynek.
- [27] Miután az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók nem állították olyan Alaptörvényben biztosított joguk sérelmét, mely az adott ügyben ténylegesen sérülhetett, a befogadás további követelményeinek vizsgálatát mellőzte.
- [28] 3.3. Az Alkotmánybíróság megállapította ugyanakkor azt is, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított kérelem az alkotmányjogi panasz befogadhatósága egyéb feltételeinek sem felel meg.
- [29] Az indítványozók az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a Módtv. 4–5. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezték, illetőleg ezen keresztül az eredeti állapot helyreállítását kérték.
- [30] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [31] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá. Az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügy tárgya egy közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata, amelyre a Pp. XX. fejezete irányadó. A Pp. 339/A. §-a alapján a bíróság a közigazgatási határozatot a meghozatalakor alkalmazandó jogszabályok és

fennálló tények alapján vizsgálja felül. A közigazgatási határozat meghozatalára (az anyakönyvi kivonat kiállítására) 2013. július 4-én került sor, így az ekkor hatályos jogszabályt kellett a bíróságnak alkalmaznia. Ez határozza meg az alkalmazandó jogszabályt.

- [32] A Csjt. – az indítványozók élettársi nyilatkozatainak nyilvántartásba vételekor hatályos – 35. § (4)–(5) bekezdése kimondta, hogy ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állt házassági kötelékben, a gyermek apjának kell tekinteni azt a férfit, aki az anyával a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban élt. Kivétel e szabály alól, ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő alatt több férfival élt az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban.
- [33] A Módtv. 4. §-a 2011. január 1-jei hatállyal a Csjt.-be iktatta a 112. §-t, amely a korábban a Csjt. 35. § (4) bekezdése alapján fennálló apasági vélelmet kizárólag a 2010. január 1-je és 2010. december 31. között született gyermekek vonatkozásában ismerte el; másrészt a Módtv. 5. §-a a Csjt. 35. § (4)–(5) bekezdést hatályon kívül helyezte. Ekként tehát az indítványozók szerint a Módtv. 4–5. §-a megfosztotta a bejegyzett élettársi kapcsolatokat az apaság vélelmétől, illetve elismerhetőségét kizárólag a 2010. január 1. és 2010. december 31. között született gyermekekre korlátozta.
- [34] Az adott esetben az indítványozók állított sérelmét nem közvetlenül a Módtv. támadott rendelkezése, illetőleg nem is a Módtv.-vel beiktatott új rendelkezés (a Csjt. 112. §-a) alkalmazása okozza. Éppen ellenkezőleg: az állított sérelem eredője az adott jogszabály „nem-alkalmazása”, éppen annak következtében, hogy az más személyi körre vonatkozik.
- [35] Az indítványozókra nézve a Csjt. általános szabályai alkalmazandók, az anyakönyvvezető és a bíróságok is ennek figyelembe vételével jártak el.
- [36] 3.4. Az „eredeti jogállapot” helyreállítására vonatkozó kérelemmel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat: az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes a tekintetben, hogy ha az indítvány egy módosító rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására irányul, akkor az Alkotmánybíróság nem az új rendelkezést hatályba léptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg.
- [37] A jelen ügyben ez a Csjt. 112. §-át jelentené, amelynek vizsgálatára a fent kifejtettek szerint nincsen mód. Ugyanakkor a támadott rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése sem eredményezné az indítványozók számára kedvező rendelkezések „feléledését”, ez már a jogalkotási kérdés, ekként tehát az Alkotmánybíróságnak nincs rá hatásköre.
- [38] Mivel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók tekintetében az Alaptörvényben biztosított jog, és annak sérelme hiányzik, nem tartotta szükségesnek az alkotmányjogi panasz befogadhatósága további feltételeinek a vizsgálatát. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *f*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1158/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3263/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság Vb/13006. sorszámú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma 9.G.45.083/2013/8. sorszámú ítélete és a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.289/2014/4. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az alkotmányjogi panasz előterjesztője jogi képviselője útján 2015. május 13. napján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróság Vb/13006. sorszámú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma 9.G.45.083/2013/8. sorszámú ítélete és a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.289/2014/4. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bírósági eljárásban megállapított tényállás szerint a választottbírósági felperes és a választottbírósági alperes (a továbbiakban: indítványozó) között három adásvételi szerződésnek megnevezett szerződés jött létre összesen 3000 tonna 2010. évi termésű magyar takarmánykukorica szállítására. A felek a szerződésből eredő jogvitáik elbírálására a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíróságot jelölték ki a választottbíróság Eljárási Szabályzatának alkalmazásával.
- [3] Az indítványozó a szerződésben megállapított mennyiségű kukoricát *vis maiorra* hivatkozva nem tudta szállítani, erről a szállítási határidő előtt tájékoztatta a választottbírósági felperest. A felek között vita alakult ki a teljesítéssel kapcsolatban, ezért a választottbírósági felperes 2013. január 14-én keresetet nyújtott be a Választottbírósághoz, melyben szerződésszegésből eredő kártérítés és járulékai megfizetését követelte. Az indítványozó ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte arra hivatkozással, hogy a felek nem adásvételi, hanem mezőgazdasági termékértékesítési szerződést kötöttek, és a szerződésben foglaltakat belvízi károk (*vis maior*) miatt nem tudta teljesíteni, a választottbírósági felperes pedig – tekintettel a mezőgazdasági termelést érintő időjárási és más természeti kockázatok kezeléséről szóló 2011. évi CLXVIII. törvény 21. § (1) bekezdésére – nem követelhetette a hiányzó mezőgazdasági termény mástól való beszerzését, illetve ennek elmulasztása miatt a keresetben megjelölt összeget.
- [4] A Választottbíróság a 2013. augusztus 16-án kelt VB/13006. sorszámú ítéletében az alperest kötbér és kártérítés megfizetésére kötelezte. Az adásvételként meghatározott szerződéseket érvényes adásvételi szerződéseknek tekintette, mivel a szerződések nem tartalmazták, hogy az árunak a választottbírósági alperes által termelt árunak kell lennie. Figyelembe vette azt is, hogy az indítványozó még az akadályközlő levelében sem tette vitássá, hogy a peres felek adásvételi szerződést kötöttek egymással. Megállapította, hogy a felek az adásvételi szerződésben fajlagos és nem zártfajú szolgáltatásról rendelkeztek. Tekintettel arra, hogy az adásvételi szerződésben foglalt egyértelmű rendelkezések jelentésén a felek közötti szerződéses jogviszony sajátosságai nem változtattak, a Választottbíróság nem látta szükségesnek az alperes által kezdeményezett tanúbizonyítási eljárás lefolytatását. Kiemelte, hogy az indítványozó tévesen hivatkozott a 2011. évi CLXVIII. törvény 21. § (1) bekezdésére, mert e rendelkezés csak 2012. január 1-jén lépett hatályba. Figyelemmel arra, hogy az adásvételi szerződések tárgya fajlagos szolgáltatás teljesítésére irányult, a Választottbíróság szerint a szerződések objektív lehetetlenülése nem következik be, mindaddig, amíg az indítványozó harmadik felektől beszerezhetette a 2010. évi magyarországi takarmány kukoricát.
- [5] Az indítványozó 2013. november 4-én keresetet nyújtott be, melyben kérte a választottbírósági ítélet érvénytelenítését arra hivatkozással, hogy az a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (Vbt.) 55. § (2) bekezdés b) pontja alapján a magyar közrendbe ütközik. Keresetét azzal indokolta, hogy már az agrárpiaci rend-

tartásról szóló 2003. évi XVI. törvény 8/A. §-a is egyértelműen rendelkezett annak a szerződéses kikötésnek a semmisségéről, amely a mezőgazdasági termelőt a *vis maior* miatt kieső termékmennyiség máshonnan történő beszerzésére vagy helyette más szolgáltatás nyújtására kötelezte. Állította, hogy közöttük mezőgazdasági termékértékesítési szerződés jött létre, és a teljesítés lehetetlenné válását igazolta. Álláspontja szerint azért is a közrendbe ütközik a Választottbíróság ítélete, mert nem vette figyelembe, hogy a kockázatokat kizárólag a mezőgazdasági kistermelőre hárította a szerződés, továbbá figyelmen kívül hagyta a Ptk., a 2011. évi CLXVIII. törvény, a 2012. évi CXXVIII. törvény és a 2003. évi XVI. törvény rendelkezéseit. Sérelmezte továbbá, hogy a Választottbíróság nem rendelte el tanúk meghallgatását.

- [6] A Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma a 2014. május 16. napján kelt 9.G.45.083/2013/8. sorszámú ítéletében elutasította a keresetet. Az ítélet indoklásában elsőként leszögezte, hogy az állam bírósága a felek között létrejött szerződésekből származó anyagi jogvitát még közvetett módon sem minősítheti. A bíróságnak nincs joga arra, hogy a választottbírósági eljárásban szolgáltatott bizonyítékokat mérlegelje vagy újraértékelje. A Vbt. 55. § (2) bekezdés b) pontjában nevesített abszolút hatályú érvénytelenítési oknak a választottbírósági ítélet tartalmából kell következnie. Ez valósulna meg, ha a választottbíróság olyan jogot alkalmazna, illetve jogszabályt olyan értelmezéssel ruházna fel, amely lerontja az állam által alkotott vagy elismert és feltétlen alkalmazást igénylő szabály érvényesülését. Az indoklás egyrészt rögzítette, hogy szerződéskötéskor hatályba nem lépett jogszabályok a felek szerződéses jogainak és kötelezettségeinek megítélésénél nem alkalmazhatók. Másrészt megállapította, hogy a választottbíróság jogkövetkeztetése, miszerint a felek adásvételi szerződést kötöttek, nem értelmezhető úgy, hogy ezzel kétségbe vonta volna az agrárpiaci rendtartásról szóló 2003. évi XVI. törvény 8/A. §-át. Az a választottbírósági ténymegállapítás, hogy az előtte keresetet indító fél javára megnyílt a mellékkötelezettség követelésének joga, illetve igényelhette a kötbért meghaladó kárának megtérítését, nem állt ellentétben a kötelező alkalmazást igénylő jogszabály rendelkezésével. Az ítélet – tartalma alapján – nem vonta kétségbe a magyar kártérítési jog alapját képező jogszabályi rendelkezéseket sem.
- [7] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, melyben kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a keresetnek megfelelően a választottbírósági ítélet érvénytelenítését. Kifejtette, hogy a közrend fogalma kiterjed a tisztességes eljáráshoz való jog védelmére is, amelyet a választottbíróság megsértetett azzal, hogy a bizonyítási indítványokat teljes egészében mellőzte. Hivatkozott arra, hogy a választottbírósági eljárás alatt már hatályban volt a 2011. évi CLXVIII. törvény 21. § (3) bekezdése, mely szerint közrendbe ütközőnek kell tekinteni az olyan választottbírósági ítéletet, amely a maga termelte mezőgazdasági termény szolgáltatására elháríthatatlan külső ok (*vis maior*) miatt egészben vagy részben képtelen termelőt a hiányzó mezőgazdasági termény – teljesítés céljából történő – pótlására, beszerzésére vagy helyette más szolgáltatás, illetve biztosíték nyújtására kötelezi. A második és harmadik szerződés teljesítésére kikötött határidő lejárt és a szolgáltatás esedékessége (2010. december 31.) miatt a felek jogviszonyára alkalmazni kell – az agrárpiaci rendtartásról szóló 2003. évi XVI. törvény módosításáról rendelkező 2010. évi CL. törvény (Módtv.) 2. § a) pontja értelmében – az agrárpiaci rendtartásról szóló 2003. évi XVI. törvény Módtv. által beiktatott 8/A. §-át, miszerint semmis az olyan szerződéses kikötés, amely a maga termelte mezőgazdasági termény szolgáltatására elháríthatatlan külső ok (*vis maior*) miatt egészben vagy részben nem képes termelő köteles a hiányzó mezőgazdasági terményt teljesítés céljára mástól beszerezni, vagy helyette más szolgáltatást nyújtani. Állította, hogy a Választottbíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a felek jogviszonyára nem alkalmazható a fent idézett jogszabályhely. A bizonyítási eljárás lefolytatására e törvény hatályba lépése miatt a választottbírósági eljárásban feltétlenül indokolt lett volna. A jogerős ítélettel kapcsolatban kiemelte, hogy nem csak az ítélet lehet tartalma miatt közrendet sértő, hanem az eljárási alapelvek nyilvánvaló és súlyos sérelme is ilyen eredménnyel jár. Téves az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása is, hogy a 2003. évi XVI. törvény rendelkezései nem alkalmazhatók.
- [8] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság 2015. február 3-án kelt Gfv.VII.30.289/2014/4. sorszámú ítéletében a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria döntését azzal indokolta, hogy a Módtv. 2. § a) pontja szerint a módosítást a hatályba lépést megelőzően megkötött szerződések esetén a hatályba lépést követően esedékessé váló szolgáltatások tekintetében is alkalmazni kell ugyan, de az esedékesség napja nem az indítványozó szállítási kötelezettségének a végső határideje (2010. december 31.), hanem a teljesítés felajánlásának, a készre jelentésnek a napja (2010. november 1.). Ezért a feleknek a 8/A. § hatályba lépését (2010. december 24.) megelőző szolgáltatására a rendelkezést nem kellett alkalmazni.
- [9] A Kúria döntésében kifejtette, hogy nem minősül a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésének az, hogy a Választottbíróság úgy ítélte meg, nincs szükség további bizonyításra, mivel a bizonyítási indítványoknak való helyt adás nem tartozik az ügy előterjeszhetőségének fogalmi körébe, hanem az az érdemi döntéshez tartozik.

- [10] Az indítványozó szerint a kifogásolt bírói döntések sértik az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, M) cikk (2) bekezdését, XXIV. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését, 28. cikkét. Az indítványozó elsősorban a választottbíróvási döntést kifogásolta arra hivatkozva, hogy a választottbíróóság az indítványozó által felajánlott bizonyítási eljárást nem foganatosította, az előterjesztett bizonyítékokat pedig kizárta a bizonyítékok köréből és ezeknek magyarázatát sem adta az ítéletben. Ezen túlmenően a választottbíróóság az ítéletében tévesen és kifejezett jogszabályi rendelkezés ellenére jutott arra a következtetésre, hogy a felek jogviszonyára nem alkalmazható a 2010. évi CL. törvény a meghozatalának időpontja miatt. A választottbíróóság nem vette figyelembe a kárenyhítési kötelezettség elmulasztását sem. Erre tekintettel a választottbíróóság által hozott ítélet sérti az indítványozó tisztességes eljáráshoz való alapjogát, valamint az Alaptörvény fent megjelölt egyéb rendelkezéseit.
- [11] Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma és a Kúria ítéletét csupán közvetve kifogásolta egyrészt arra hivatkozással, hogy a rendes bíróság – a választottbíróósághoz hasonlóan – nem adott számot az indítványozó tényállításait bizonyító tanúk meghallgatása mellőzésének indokairól. Másrészt az indítványozó szerint a választottbíróvási ítélet közrendbe ütközik, ezért azt a rendes bíróságoknak érvényteleníteniük kellett volna.
- [12] Az indítványozó 2015. szeptember 8-án érkezett indítvány-kiegészítésében hivatkozott az emberi méltósághoz való jogra is azzal az indokolással, hogy a választottbíróóság az indítványozót minden törvényes ok nélkül teljesen elzárta a tanúkkal való bizonyítástól, valamint figyelmen kívül hagyta a kötelező jogszabályokat.
- [13] 2. Az Abtv. 56. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [14] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz eljárásban elsősorban közvetlenül a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Választottbíróóság Vb/13006. sorszámú ítéletét kifogásolta.
- [15] Az Alkotmánybíróság a 3118/2013. (VI. 4.) AB végzésében (Indokolás [6]) rámutatott arra, hogy az indítványozók a választottbíróóság kikötésével szerződési szabadságukkal élve, és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott bírósághoz forduláshoz való jogukról, s ezzel együtt a (7) bekezdésben foglalt jogorvoslati jogukról lemondva az állami bíróságok elől elvonták jogvitáik rendezését, s azokat magánbíróvási útra terelték [ilyen következtetésre jutott az Alkotmánybíróság az Alkotmánynak a bírósághoz fordulás jogát deklaráló 57. § (1) bekezdésének értelmezése kapcsán is az 1282/B/1993. AB határozatban (ABH 1994, 675, 679–680.)].
- [16] Az Alkotmánybíróság a 3116/2015. (VII. 2.) AB végzésében rögzítette, hogy a következetes gyakorlata szerint a választottbíróóságok nem tartoznak az állami bíróságok által alkotott igazságszolgáltatási szervezetrendszerbe. Ebből azt a következtetést vont le, hogy az Abtv. 25. §-a alkalmazásában nem lehet bírónak tekinteni a választottbíróót annak ellenére, hogy a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (a továbbiakban: Vbt.) 58. §-a szerint a választottbíróvási ítélet hatálya ugyanaz, mint a jogerős bírósági ítéleté, végrehajtására is a bírósági végrehajtásról szóló jogszabályok irányadók. Megjegyezte, hogy a választottbíróóság – mind a jogviták eldöntésére hivatott fórum – a Vbt. 3. § (1) bekezdése szerint csak mint a bíróság alternatívája jelenik meg. Ezért megállapította, hogy a választottbíráknak az Abtv. 25. §-a tekintetében hiányzik az indítványtételi jogosultsága. (Indokolás [9]–[12])
- [17] Az Abtv. 27. §-ban foglalt hatásköri szabály tárgya az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése szerinti bírói döntés, vagyis az állami bíróságok által hozott döntés. Ebből az következik, hogy a választottbíróvási ítélet nem minősül az Abtv. 27. §-a szerint meghatározott bírói döntésnek, így az Alkotmánybíróságnak a választottbíróóság ítéletének vizsgálatára közvetlenül nincs hatásköre.
- [18] 2.2. Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma és a Kúria ítéletét is kifogásolta. Az indítványozó szerint a választottbíróvási ítélet közrendbe ütközik, ezért azt a bíróságnak érvénytelenítenie kellett volna. Ennek hiányában a bírói döntések is sértik az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, M) cikk (2) bekezdését, II. cikkét, XXIV. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) bekezdését, 28. cikkét.
- [19] Az indítványozó a bírósági eljárásban felperesként vett részt, így érintettsége a támadott bírósági ítéletekkel összefüggésben egyértelműen megállapítható. Az Abtv. 27. §-a azonban nem csupán az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügyben való érintettséget követeli meg, hanem feltételezi az összefüggést az alapügy és

az alkotmányjogi panasz eljárás között. Az alapügyben való érintettség az alkotmányjogi panasz eljárás szükséges, de nem elégséges feltétele. Az alkotmányjogi panasz funkciója a jogorvoslat, amely az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmét feltételezi. Ezért az alkotmányjogi panasz érdemben csak akkor bírálható el, ha az indítványozó az Alaptörvényben biztosított jogai sérelmét állítja.

- [20] Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésére, M) cikk (2) bekezdésére, 28. cikkére nem lehet alkotmányjogi panasz eljárásban alappal hivatkozni, mivel azok önmagukban nem vetik fel az indítványozó Alaptörvényben garantált jogainak sérelmét. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való jog pedig a közigazgatási hatósági eljárás és nem a bírósági felülvizsgálat vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét. Az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntések és a hivatkozott alaptörvényi rendelkezés között így nincs összefüggés. Az Alaptörvény II. cikke az emberi minőséget védi, amelynek sérelme a konkrét magánjogi jogvitában fel sem merül.
- [21] 2.3. Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogra is azzal az indokolással, hogy a bíróság – a választottbírósághoz hasonlóan – nem adott számot az indítványozó tényállításait bizonyító tanúk meghallgatása mellőzésének indokairól.
- [22] Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Ezen feltételek vagylagos jellegűek, ezért teljesítésüket az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}
- [23] Az alkotmányjogi panaszban előadott indokolás hiányát az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésként értékelte (Indokolás [21]) Mindebből az is következik, hogy jelen alkotmányjogi panaszban felvetett elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdést az Alkotmánybíróság korábban már eldöntötte {lásd: 3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [7]}
- [24] Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának másik feltétele, hogy olyan alkotmányossági kifogást tartalmazzon, amely a bírói döntést érdemben befolyásolhatta. Az Alkotmánybíróság e feltétellel összefüggésben arra emlékeztet, hogy a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető hagyományos értelemben vett jogorvoslatnak.
- [25] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}.
- [26] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3065/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [27] Az Alkotmánybíróságnak jelen alkotmányjogi panasz befogadhatóságának vizsgálatakor azt a kérdést kell megválaszolni, hogy érdemben befolyásolhatta-e a támadott döntést, ha a Törvényszék és a Kúria az indítványozó választottbírósági eljárásban előterjesztett bizonyítékai figyelmen kívül hagyásának okáról elmulasztott számot adni. A panaszban felhívott érvek alapján az indokolási kötelezettség megsértése nem állapítható meg, mivel a Fővárosi Törvényszék megindokolta döntését és ítéletének indokolásában kifejezetten hivatkozott arra, hogy érvénytelenítési perben az állam bíróságának nincs joga arra, hogy a felek között létrejött szerződéses kötelem tartalmára utalással a felek választottbírósági eljárásban szolgáltatott bizonyítási eszközeiből fakadó bizonyítékokat mérlegeljen vagy újraértékeljen. A Kúria pedig ítéletének indokolásában – a Legfelsőbb Bíróság BH2003.127. számú eseti döntésére hivatkozással – megállapította: „[a]nnak elbírálása, hogy a fél által kért bizonyítás szükséges-e, az érdemi döntés körébe tartozik. Ennek alapján az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a szerződéses jogviszony megítélése a Választottbíróság érdemi döntéséhez tartozik.” Ebből következően az indítvány nem tartalmaz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet.

[28] Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 27. §-ában és 29. §-ában foglalt tartalmi feltételnek, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Abtv. 56. § (3) bekezdés szerint a visszautasítás indokának megjelölésével – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1558/2015.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3264/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panaszok tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a magánnyugdíjról és a magánnyugdíj-pénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 83. § (1a) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján több indítványozó kérte a magánnyugdíjról és a magánnyugdíj-pénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Mpt.) 83. §-a 2015. január 1-jén hatályba lépett (1a) bekezdésének alaptörvény-ellenessége megállapítását és semmisítését a hatályba lépésre visszamenőleges hatállyal, mivel a rendelkezés sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdését, VIII. cikk (2) bekezdését, XIII. cikk (1) bekezdését, valamint XV. cikk (2) bekezdését.
- [2] 1.1. Az Alkotmánybírósághoz több azonos szövegű indítvány érkezett, ezeket az Alkotmánybíróság az Ügyrend 34. §-a alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.
- [3] 1.2. Az indítványozók – jogi képviselőjük útján – előadták, hogy az Mpt.-t a Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről szóló 2014. évi XCIX. törvény 244. §-a módosította, amely rendelkezés 2015. január 1-jén lépett hatályba, így az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti száznolcvan napos határidő az indítvány előterjesztésére ezen időponttól számítandó.
- [4] Az indítványozók által támadott Mpt. 83. § (1a) bekezdése szerint, ha a tagdíjfizető tagok száma a megelőző hat hónap átlagában legalább kettő hónapon keresztül a taglétszám hetven százaléka alá csökken, a magánnyugdíjpénztár jogutód nélkül, végelszámolással megszűnik.

- [5] 1.3. Az Alaptörvény VI. cikkében foglalt magánélet tiszteletben tartásához való jog az indítványok szerint a személyes autonómiához való jogot is magában foglalja. Az indítványozók ezen jogát sérti, hogy a magánnyugdíjpénztárak tagságának 30 százalékat meghaladó aránnyal előidézheti a pénztár megszűnését a tagság formális döntése nélkül. Ezáltal a tag személyes sorsa feletti rendelkezést mások kezébe tette a jogalkotó, s az időskorra való felkészülés lehetőségét korlátozta. A cél, amelyre tekintettel korlátozta a jogalkotó a személyes autonómiához való jogot, enyhébb eszközzel is biztosítható lett volna, ezért a támadott rendelkezés sérti az Alaptörvény VI. cikkét.
- [6] 1.4. Az Alaptörvény VIII. cikkében foglalt egyesülési jog kapcsán az indítványok kifejtették, hogy a magánnyugdíjpénztárakat a tagok tartják fenn, ezért létük alapja a tagok szabad akaratból történt társulása abból a célból, hogy nyugdíj célú megtakarításokat gyűjtsenek. A magánnyugdíj-pénztárak önkormányzatisággal rendelkező magánjogi jogalanyok, közhatalmi funkciót nem látnak el. Ezért az indítványok szerint megfelelnek az egyesülési jog szerinti kritériumoknak. Ebből következően az egyesülési joguk korlátozásának a szükségesség és arányosság követelményének kell megfelelnie. Jelenleg négy magánnyugdíjpénztár működik Magyarországon, amelyek közül három – az indítványok szerint – a támadott rendelkezés hatályba lépése előtt nem szedett tagdíjat, azonban az Mpt. 83. § (1a) bekezdésének hatályba lépése értelmében tagdíjfizetésre kellett kötelezni tagjaikat. A tagdíj-fizetési kötelezettség, amelynek elmaradásához a magánnyugdíjpénztár automatikus megszűnését mint jogkövetkezményt fűzte a jogalkotó, sérti az egyesülési jogot. A meglévő magánnyugdíjpénztári vagyon védelme ugyanis alkotmányosan nem megfelelő indok az alkalmazott korlátozást illetően. A magánnyugdíjpénztári vagyon védelme emellett enyhébb eszközökkel is biztosítható lett volna (különösen az automatikus megszűnés helyett).
- [7] 1.5. A tulajdonhoz való jogot (Alaptörvény XIII. cikk) illetően az indítványok rámutattak, hogy a pénztártagi követelés „létező vagyon”. A tulajdon – Alaptörvény által védett – békés élvezetét sérti a támadott rendelkezés, mivel azt más tagok tagdíjfizetésétől tette függővé a jogalkotó. E tekintetben lényegtelen szempont, hogy a megszűnés esetére másik magánnyugdíjpénztárba való átlépést írt elő az Mpt., hanem annak van jelentősége, hogy túl magas (70 százalékos) tagdíjfizetési arányt írt elő a jogalkotó. A tulajdonhoz való jog korlátozása tekintetében is a jogalkotó nem a legenyhébb eszközt választotta, ezért az sérti az Alaptörvényt.
- [8] 1.6. Az indítványok szerint a támadott rendelkezés sérti továbbá az Alaptörvény XV. cikkét is. A magánnyugdíjpénztári tagok az önkéntes nyugdíjpénztárak tagjaival vannak összehasonlítható alkotmányjogi helyzetben. Mindkét személyi körre igaz ugyanis az, hogy tagok szabad akaratból társulnak abból a célból, hogy időskori ellátási célú megtakarításokat gyűjtsenek. E két személyi kör között azonban a jogalkotó – a támadott rendelkezéssel – különbségtételt alkalmazott. Az önkéntes nyugdíjpénztárakra vonatkozó szabályozás nem tartalmaz az Mpt. 83. § (1a) bekezdésében foglalthoz hasonló megszűnési okot. A különbségtételnek azonban nincs alkotmányosan elfogadható racionális indoka (s a jogalkotó sem fogalmazott meg ilyen indokot).
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [10] 2.1. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha a jogsérelem az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be, és a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás nincs biztosítva, vagy az indítványozó már kimerítette a jogorvoslati lehetőségeit.
- [11] Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az érintettség akkor állapítható meg, ha a támadott jogszabályi rendelkezés folytán az indítványozó alapjoga sérült közvetlenül. Eszerint nem állapítható meg az indítványozó érintettsége akkor, ha a támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozó alapjogát csak közvetetten vagy potenciálisan érinti, a jogsérelem nem következett be, hipotetikus vagy bírói aktus alapján érvényesül. Az érintettség feltételei konjunktívak, vagyis a közvetlen, személyes és aktuális érintettségnek együttesen kell érvényesülnie annak érdekében, hogy az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti indítvány érdemben elbírálható legyen.
- [12] Nem állapítható meg az indítványozó érintettsége akkor, ha a támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozóval szemben nem került alkalmazásra, vagy annak hatályosulása őt közvetlenül nem érintette (vagyis a jog-

sérelem nem következett be, nem aktuális). Így az Alkotmánybíróság visszautasította az indítványt, ha a támadott jogszabályi rendelkezés olyan jogosultságot vagy kötelezettséget szabályoz, amelynek jövőbeni alkalmazása merül csak fel az indítványozóval szemben, így a jogsérelem is csak a jövőben következhet be (hipotetikus jogsérelem). Kivételt jelent ez alól, ha – bár a jogszabály alkalmazására, érvényesítésére szolgáló cselekményekre még nem került sor – a „jogszabály erejénél fogva olyan jogi helyzet keletkezett, amelyből egyértelműen következik, hogy a panaszolt jogsérelem közvetlenül belátható időn belül kényszerítően bekövetkezik”. {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [66]} Ezt alapul véve a 3244/2014. (X. 3.) AB határozat fogadta be három közjegyző indítványát a közjegyzői szolgálat megszüntésének módosításával összefüggésben. Az Alkotmánybíróság úgy értelmezte, hogy bár az időtartam, amelyen belül a jogsérelem (közjegyzői szolgálati viszony megszüntése) bekövetkezik tágabb, ám arra pusztán időmúlással kényszerítően sor kerül. (Indokolás [19])

- [13] 2.2. Az indítványok nem felelnek meg az Abtv. 26. § (2) bekezdésében foglalt feltételeknek, mivel a támadott rendelkezések tekintetében az indítványozók érintettsége nem állapítható meg.
- [14] Az indítványozók magánnyugdíj-pénztári tagok. A pénztár megszüntésének támadott szabálya azonban őket aktuálisan nem érinti, mivel az a körülmény, hogy a magánnyugdíjpénztár, és így a tagok tagsági viszonya megszűnhet, feltéve, hogy az Mpt. 83. § (1a) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnek, nem minősül „közvetlenül belátható időn belül kényszerítően bekövetkező jogsérelemnek” az indítványozó vonatkozásában. A támadott jogszabályi rendelkezésből ugyanis csak az következik kényszerítően, hogy a törvényben megjelölt határidőtől kezdődően a magánnyugdíj-pénzárat az Mpt. szerinti Felügyelet az Mpt. 83. § (1a) bekezdésében foglalt feltételekre tekintettel is ellenőrzi. Csak a feltételek fennállása esetén teheti meg a Felügyelet az Mpt. szerinti szükséges intézkedéseket, és kerülhet sor végső soron az Mpt. 83. § (1a) bekezdésének alkalmazására. Vagyis nem pusztán az idő múlása alapján következhet be jogsérelem, hanem meghatározott törvényi feltételek fennállása esetén, továbbá annak bekövetkezése nem kényszerítő, hiszen ha a törvényi feltételek nem állnak fenn, a pénztár jogutód nélküli megszűnésére sem kerülhet sor. Így az indítványozók érintettsége nem állapítható meg.
- [15] Mindezekre figyelemmel az Abtv. 56. § (2)–(3) bekezdése, 26. § (2) bekezdése és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontja alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2021/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3265/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 83. § (1a) bekezdése, 110. § (3) bekezdése, valamint 126. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján az indítványozó kérte a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Mpt.) 83. §-a 2015. január 1-jén hatályba lépett (1a) bekezdésének alaptörvény-ellenessége megállapítását és semmisítését a hatályba lépésre visszamenőleges hatállyal, mivel a rendelkezés sérti az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdését és XV. cikk (2) bekezdését. Szoros összefüggés alapján kérte továbbá az Abtv. 110. § (3) bekezdése és 126. §-a megsemmisítését is, mivel azok értelmetlenné válnak, ha az Mpt. 83. § (1a) bekezdése megsemmisítésre kerül.
- [2] 1.1. Az indítványozó előadta, hogy az Mpt.-t a Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről szóló 2014. évi XCIX. törvény 244. §-a módosította, amely rendelkezés 2015. január 1-jén lépett hatályba, így az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti száznolcvan napos határidő az indítvány előterjesztésére ezen időponttól számítandó. Az indítványozó előadta továbbá, hogy mivel magánnyugdíjpénztári tag, ezért jogosult az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti indítvány előterjesztésére.
- [3] 1.2. Az indítványozó által elsődlegesen támadott Mpt. 83. § (1a) bekezdése szerint, ha a tagdíjfizető tagok száma a megelőző hat hónap átlagában legalább kettő hónapon keresztül a taglétszám hetven százaléka alá csökken, a magánnyugdíjpénztár jogutód nélkül, végelszámolással megszűnik.
- [4] 1.3. Az indítványozó szerint a magánnyugdíjpénztári megtakarítás tulajdonvédelmet élvez, mivel az a pénztártag tulajdona, amely örökölhető is. Ennek következtében szerinte maguk a magánnyugdíj-pénztárak is a tagok tulajdonában állnak. A tulajdonhoz való jogot (Alaptörvény XIII. cikkét) a támadott rendelkezés azért sérti, mert az alapján a pénztártag további tagdíjfizetésre kötelezett annak érdekében, hogy pénztári megtakarítását megtarthassa, anélkül azonban, hogy ez alapján a tagdíjbefizetés alapján jogosultsági időt szerezne. Tulajdona megtartását más tagdíjfizetők magatartásától tette függővé a jogalkotó.
- [5] 1.4. Az indítványozó szerint az Alaptörvény XV. cikkét is sérti a támadott rendelkezés, mivel a nem magánnyugdíjpénztári tagoknak csak a nyugdíjárulékot kell fizetniük, míg neki mint magánnyugdíjpénztári tagnak ezen felül – tulajdona megtartása érdekében – további tagdíjfizetési kötelezettséget ír elő a jogalkotó. Emellett a szabályozás diszkriminatív az önkéntes nyugdíjpénztári tagok irányában is, mivel az ő esetükben a jogalkotó nem tette a többiek tagdíjfizetési hajlandóságától függővé a fizető tagok tulajdonának fennmaradását.
- [6] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [7] 2.1. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha a jogsérelem az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be, és a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás nincs biztosítva, vagy az indítványozó már kimerítette a jogorvoslati lehetőségeit.
- [8] Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az érintettség akkor állapítható meg, ha a támadott jogszabályi rendelkezés folytán az indítványozó alapjoga sérült közvetlenül. Eszerint nem állapítható meg az indítványozó érintettsége akkor, ha a támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozó alapjogát csak közvetetten vagy potenciálisan érinti, a jogsérelem nem következett be, hipotetikus vagy bírói aktus alapján érvényesül. Az érintettség feltételei konjunktívák, vagyis a közvetlen, személyes és aktuális érintettségnek együttesen kell érvényesülnie annak érdekében, hogy az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti indítvány érdemben elbírálható legyen.
- [9] Nem állapítható meg az indítványozó érintettsége akkor, ha a támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozóval szemben nem került alkalmazásra, vagy annak hatályosulása őt közvetlenül nem érintette (vagyis a jogsérelem nem következett be, nem aktuális). Így az Alkotmánybíróság visszautasította az indítványt, ha a támadott jogszabályi rendelkezés olyan jogosultságot vagy kötelezettséget szabályoz, amelynek jövőbeni alkalmazása merül csak fel az indítványozóval szemben, így a jogsérelem is csak a jövőben következhet be

(hipotetikus jogsérelem). Kivételt jelent ez alól, ha – bár a jogszabály alkalmazására, érvényesítésére szolgáló cselekményekre még nem került sor – a „jogszabály erejénél fogva olyan jogi helyzet keletkezett, amelyből egyértelműen következik, hogy a panaszolt jogsérelem közvetlenül belátható időn belül kényszerítően bekövetkezik”. {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [66]} Ezt alapul véve a 3244/2014. (X. 3.) AB határozat fogadta be három közjegyző indítványát a közjegyzői szolgálat megszüntésének módosításával összefüggésben. Az Alkotmánybíróság úgy értelmezte, hogy bár az időtartam, amelyen belül a jogsérelem (közjegyzői szolgálati viszony megszüntése) bekövetkezik tágabb, ám arra pusztán időmúlással kényszerítően sor kerül. (Indokolás [19])

- [10] 2.2. Az indítvány nem felel meg az Abtv. 26. § (2) bekezdésében foglalt feltételeknek, mivel a támadott rendelkezések tekintetében az indítványozó érintettsége nem állapítható meg.
- [11] Az indítványozó magánnyugdíjpénztári tag. A pénztár megszüntésének támadott szabálya azonban őt aktuálisan nem érinti, mivel az a körülmény, hogy a magánnyugdíjpénztár, és így a tag tagsági viszonya megszűnhet, feltéve, hogy az Mpt. 83. § (1a) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnek, nem minősül „közvetlenül belátható időn belül kényszerítően bekövetkező jogsérelemnek” az indítványozó vonatkozásában. A támadott jogszabályi rendelkezésből ugyanis csak az következik kényszerítően, hogy a törvényben megjelölt határidőtől kezdődően a magánnyugdíj-pénzárat az Mpt. szerinti Felügyelet az Mpt. 83. § (1a) bekezdésében foglalt feltételekre tekintettel is ellenőrzi. Csak a feltételek fennállása esetén teheti meg a Felügyelet az Mpt. szerint szükséges intézkedéseket, és kerülhet sor végső soron az Mpt. 83. § (1a) bekezdésének alkalmazására. Vagyis nem pusztán az idő múlása alapján következhet be jogsérelem, hanem meghatározott törvényi feltételek fennállása esetén, továbbá annak bekövetkezése nem kényszerítő, hiszen ha a törvényi feltételek nem állnak fenn, a pénztár jogutód nélküli megszűnésére sem kerülhet sor. Így az indítványozó érintettsége nem állapítható meg.
- [12] Mindezekre figyelemmel az Abtv. 56. § (2)–(3) bekezdése, 26. § (2) bekezdése és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontja alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2000/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3266/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panaszok tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 83. § (1a) bekezdése, 110. § (3) bekezdése és 126. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján több indítványozó kérte a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Mpt.) 83. §-a 2015. január 1-jén hatályba lépett (1a) bekezdésének alaptörvény-ellenessége megállapítását és semmisítését a hatályba lépésre visszamenőleges hatállyal, mivel a rendelkezés sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, II. cikkét, VIII. cikk (2) bekezdését, XIII. cikkének (1) bekezdését, valamint XV. cikk (2) bekezdését. Szoros összefüggés alapján kérte továbbá az Mpt. 110. § (3) bekezdése és 126. §-a megsemmisítését is, mivel azok értelmetlenné válnak, ha az Mpt. 83. § (1a) bekezdése megsemmisítésre kerül.
- [2] 1.1. Az indítványozók előadták, hogy az Mpt.-t a Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről szóló 2014. évi XCIX. törvény 244. §-a módosította, amely rendelkezés 2015. január 1-jén lépett hatályba, így az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti száznolcvan napos határidő az indítvány előterjesztésére ezen időponttól számítandó. Az indítványozók előadták továbbá, hogy mivel magánnyugdíjpénztári tagok, ezért jogosultak az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti indítvány előterjesztésére.
- [3] Az indítványozók által elsődlegesen támadott Mpt. 83. § (1a) bekezdése szerint, ha a tagdíjfizető tagok száma a megelőző hat hónap átlagában legalább kettő hónapon keresztül a taglétszám hetven százaléka alá csökken, a magánnyugdíjpénztár jogutód nélkül, végelszámolással megszűnik.
- [4] 1.2. Az indítványozók szerint a támadott rendelkezés azért sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, mert nem felel meg a normavilágosság követelményének, sérti a jogbiztonság elvét. Ezt támasztja alá az indítványozók szerint, hogy a Magyar Nemzeti Bank 2015. április 24-én állásfoglalást adott ki többek között az Mpt. támadott rendelkezésével összefüggésben.
- [5] 1.3. Az indítványozók szerint ez azért sérti az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogot, illetve annak részeként önrendelkezési szabadságát és cselekvési autonómiáját, mert az adott pénztártag megtehet minden tőle elvárhatót (így pl. fizeti a tagdíjat), ha a tagság nagyobb hányada huzamosabb időn át nem teszi ugyanezt a magánnyugdíjpénztár a törvény rendelkezése folytán megszűnik. Ezzel a jogalkotó azt vélelmezi, hogy a 70 százalékot el nem érő fizetési arány veszélyezteti a magánnyugdíjpénztári vagyont és annak megszüntetésének jogkövetkezményét fűzi hozzá. Ez a korlátozás alkalmatlan a magánnyugdíjpénztári vagyon védelme mint alkotmányos cél elérésére az indítványozók álláspontja szerint. Az emberi méltóság sérelme alapítható meg azért is, mert az önkéntes alapon működő magánnyugdíj-pénztárak tagságának 30 százaléka formális döntés nélkül, a tagdíjfizetés elmulasztásával előidézheti a pénztár megszűnését.
- [6] 1.4. Az Alaptörvény VIII. cikk (2) bekezdésében foglalt egyesülési szabadsághoz való joggal kapcsolatban kifejtették az indítványozók, hogy a magánnyugdíjpénztár természetes személyeket tömörítő társulás, amely megfeleltethető az alapjogi értelemben vett egyesülésnek. Az önkéntes kiegészítő nyugdíjpénztárak tekintetében az önkormányzatiságát az indítványozók szerint a jogalkotó elismerte, bár nem tartoztak az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény hatálya alá. Az indítványozók szerint a magánnyugdíj-pénztárak mára már az önkéntes (kiegészítő) nyugdíjpénztárakhoz váltak hasonlatossá, ezért alkalmazható rájuk is az „egyesülés” alapjogi fogalma. Az alapjogi értelemben vett egyesülés viszonyaiba súlyosan avatkozott be a jogalkotóakkor, amikor a tagságot alkotó magánszemélyek erre vonatkozó akarata ellenére rendelkezik a magánnyugdíjpénztár megszűnéséről.
- [7] 1.5. A tulajdonhoz való jogot (Alaptörvény XIII. cikk) azért sérti a támadott rendelkezés, mert a pénztártag követelése – akár mint létező vagyon, akár mint váromány – a pénztártag tulajdonát képezi. A pénztártag pénztárral szembeni követelésének fennmaradását fenyegeti a támadott rendelkezés az indítványozók szerint. Álláspontjuk szerint nem jelent védelmet, hogy a pénztár megszűnése esetén egy másik magánnyugdíjpénztárba kerül át a tag (és addigi befizetése), mivel az a magánnyugdíjpénztár is megszűnhet a támadott rendelkezés alapján. Ezért elképzelhető, hogy végső soron az állami nyugdíjrendszerbe kerül megtakarítása, amely alacsonyabb jogvédelmi szintet biztosítana az indítványozó eddigi befizetési tekintetében.

- [8] 1.6. A diszkrimináció tilalmával összefüggésben (Alaptörvény XV. cikk) az indítványozók kifejtették, hogy egyéb helyzet szerinti diszkrimináció valósul meg azáltal, hogy az önkéntes nyugdíjpénztári tagokhoz képest hátrányosabb helyzetben vannak a támadott rendelkezés következtében. Az önkéntes nyugdíjpénztárak esetében ugyanis nincs olyan megszűnési szabály, mint amelyet az Mpt. támadott 83. § (1a) bekezdése szabályoz. Az indítványozók szerint önkényes különbségtétel, hogy a 70 százalékot el nem érő tagdíjfizetésnek más a jogkövetkezménye a magánnyugdíj-pénztárak esetében, mint az önkéntes nyugdíjpénztárak esetében. A két intézménynek ugyanis azonos a célja (időskori megélhetés érdekében történő öngondoskodás tagdíjfizetés alapján), így a megszűnési okokban tett jogalkotói különbség indokolatlan.
- [9] Az indítványozók szerint a magánnyugdíj-pénztári vagyron védelme legitim cél, azonban a jogalkotó az alkalmazott korlátozásnál (pénztár megszűnése) enyhébbet is választhatott volna e cél eléréséhez. Ezért sérti az említett alapjogokat és a diszkrimináció tilalmát a támadott rendelkezés.
- [10] 1.7. Az Alkotmánybírósághoz több azonos szövegű indítvány érkezett, ezeket az Alkotmánybíróság az Ügyrend 34. §-a alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.
- [11] 1.8. Az egyik indítványozó az eredeti indítványához több kiegészítést fűzött.
- [12] Érintettségét illetően kifejtette, hogy bár az Mpt. támadott rendelkezése még nem került alkalmazásra vele szemben, annak hatályosulása folytán jogsérelem szenvedett, ám ennek hiányában is – bár a támadott rendelkezésből nem következik kényszerítően jogsérelem, annak bekövetkezését az indítványozó nem tudja elhárítani magatartásával és a jogsérelem bekövetkezésekor nem élhet jogorvoslattal. A jogbiztonság sérelme tekintetében az aktuális sérelem abban áll, hogy a támadott rendelkezés már most felveti a normavilágosság sérelmét. Az emberi méltósághoz való jog sérelme azért minősül aktuálisnak az indítványozó szerint, mivel a pénztári tag aktuálisan tudatában van önrendelkezési joga korlátozásának függetlenül attól, hogy a támadott rendelkezés alkalmazása csak a jövőben lesz esedékes. Ugyanezzel érvel a diszkrimináció tilalmával összefüggésben is. A támadott rendelkezésből a pénztár ellenőrzése kényszerítően következik, ami önmagában alkalmas az emberi méltósághoz való jog megsértésére. Az egyesülési joggal kapcsolatban az indítványozó szerint a jogsérelem azért aktuális, mert az a magánnyugdíjpénztár, amelynek tagja, az Mpt. támadott rendelkezésére tekintettel módosította a szervezeti és működési szabályzatát, amely módosításokat ő mint tag nem támogatott volna. A tulajdonhoz való joggal összefüggésben pedig azért áll fenn szerinte az aktuális jogsérelem, mert – szóhasználatával élve – „arra kényszerült” az indítványozó, hogy tagdíjat fizessen be, és a tulajdonát képező pénztártagi követelés békés élvezetét zavarja a támadott rendelkezés.
- [13] Az indítványozó a későbbiekben az érintettséggel összefüggésben hivatkozott az Alkotmánybíróság népszavazási ügyben hozott 28/2015. (IX. 24.) AB határozatra (a továbbiakban: Abh.), amelyből az következik, hogy az aktuális jogsérelem értelmezése tekintetében az Alkotmánybíróság eltért korábbi gyakorlatától. Az indítványozó szerint: „ha az esetleg sikeres aláírásgyűjtést követően esetleg kiírandó népszavazás esetleges érvényessége és esetleges eredményessége esetén esetleg majd megszülető jogszabályi rendelkezés” tekintetében megállapítható az érintettség aktualitása – amely távoli és nem kényszerítően bekövetkező –, akkor az ő ügyében ez az aktualitás magasabb fokú. Így az indítványozó az Abh.-ra tekintettel kérte indítványa befogadását és érdemi elbírálását.
- [14] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [15] 2.1. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha a jogsérelem az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be, és a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás nincs biztosítva, vagy az indítványozó már kimerítette a jogorvoslati lehetőségeit.
- [16] Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az érintettség akkor állapítható meg, ha a támadott jogszabályi rendelkezés folytán az indítványozó alapjoga sérült közvetlenül. Eszerint nem állapítható meg az indítványozó érintettsége akkor, ha a támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozó alapjogát csak közvetetten vagy potenciálisan érinti, a jogsérelem nem következett be, hipotetikus vagy bírói aktus alapján érvényesül. Az érintett-

ség feltételei konjunktívák, vagyis a közvetlen, személyes és aktuális érintettségnek együttesen kell érvényesülnie annak érdekében, hogy az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti indítvány érdemben elbírálható legyen.

- [17] Nem állapítható meg az indítványozó érintettsége akkor, ha a támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozóval szemben nem került alkalmazásra, vagy annak hatályosulása őt közvetlenül nem érintette (vagyis a jogsérelem nem következett be, nem aktuális). Így az Alkotmánybíróság visszautasította az indítványt, ha a támadott jogszabályi rendelkezés olyan jogosultságot vagy kötelezettséget szabályoz, amelynek jövőbeni alkalmazása merül csak fel az indítványozóval szemben, így a jogsérelem is csak a jövőben következhet be (hipotetikus jogsérelem). Kivételt jelent ez alól, ha – bár a jogszabály alkalmazására, érvényesítésére szolgáló cselekményekre még nem került sor – a „jogszabály erejénél fogva olyan jogi helyzet keletkezett, amelyből egyértelműen következik, hogy a panaszolt jogsérelem közvetlenül belátható időn belül kényszerítően bekövetkezik”. {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [66]} Ezt alapul véve a 3244/2014. (X. 3.) AB határozat fogadta be három közjegyző indítványát a közjegyzői szolgálat megszüntésének módosításával összefüggésben. Az Alkotmánybíróság úgy értelmezte, hogy bár az időtartam, amelyen belül a jogsérelem (közjegyzői szolgálati viszony megszüntése) bekövetkezik tágabb, ám arra pusztán időmúlással kényszerítően sor kerül. (Indokolás [19])
- [18] 2.2. Az indítvány nem felel meg az Abtv. 26. § (2) bekezdésében foglalt feltételeknek, mivel a támadott rendelkezések tekintetében az indítványozók érintettsége nem állapítható meg.
- [19] Az indítványozók magánnyugdíjpénztári tagok. A pénztár megszüntésének támadott szabálya azonban őket aktuálisan nem érinti, mivel az a körülmény, hogy a magánnyugdíjpénztár, és így a tag tagsági viszonya megszűnhet, feltéve, hogy az Mpt. 83. § (1a) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnek, nem minősül „közvetlenül belátható időn belül kényszerítően bekövetkező jogsérelemnek” az indítványozók vonatkozásában. A támadott jogszabályi rendelkezésből ugyanis csak az következik kényszerítően, hogy a törvényben megjelölt határidőtől kezdődően a magánnyugdíj-pénzárat az Mpt. szerinti Felügyelet az Mpt. 83. § (1a) bekezdésében foglalt feltételekre tekintettel is ellenőrzi. Csak a feltételek fennállása esetén teheti meg a Felügyelet az Mpt. szerint szükséges intézkedéseket, és kerülhet sor végső soron az Mpt. 83. § (1a) bekezdésének alkalmazására. Vagyis nem pusztán az idő múlása alapján következhet be jogsérelem, hanem meghatározott törvényi feltételek fennállása esetén, továbbá annak bekövetkezése nem kényszerítő, hiszen ha a törvényi feltételek nem állnak fenn, a pénztár jogutód nélküli megszűnésére sem kerülhet sor. Így az indítványozók érintettsége nem állapítható meg.
- [20] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az egyik indítványozó által hivatkozott Abh. az Abtv. 27. §-a szerinti bírói ítélet ellen benyújtott alkotmányjogi panasz alapján tárgyat tekintve népszavazási ügyben született, így az érintettség megállapítására kifejezetten ezen körülményekre tekintettel az adott ügy összefüggésében került sor. A jelen ügyben ezek a körülmények nem állnak fenn, így az Abh.-ban foglaltak itt nem alkalmazhatók.
- [21] Mindezekre figyelemmel az Abtv. 56. § (2)–(3) bekezdése, 26. § (2) bekezdése és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontja alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1765/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3267/2015. (XII. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz eljárás megszüntetéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény 2. §-ának „eb” szövegrésze, 19. § (3) bekezdése, 21. § (3) és (5) bekezdése, 45/A. § (1) bekezdés *b*) és *c*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, továbbá a már hatályon kívül helyezett 64/1998. (XII. 31.) FVM rendelet 4. § (1) bekezdése, és 5. § (2) bekezdés *a*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására, valamint a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 12.K.30.275/2014/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó tenyésztő egyesület – jogi képviselője útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérte a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 12.K.30.275/2014/15. számú jogerős ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint az ítélet alapjául szolgáló egyes jogi rendelkezések, nevezetesen az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény 2. §-ának „eb” szövegrésze, 19. § (3) bekezdése, 21. § (3) és (5) bekezdése, 45/A. § (1) bekezdés *b*) és *c*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá a már hatályon kívül helyezett 64/1998. (XII. 31.) FVM rendelet 4. § (1) bekezdése, és 5. § (2) bekezdés *a*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását, mivel azok véleménye szerint ellentétesek az Alaptörvény B) cikkével, I. cikkével, VIII. cikk (2) bekezdésével, továbbá XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével.
- [2] A panaszos mint az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló per felperese az alkotmányjogi panasszal párhuzamosan felülvizsgálati kérelmet is benyújtott a Kúriához. A Kúria 2015. március 8-án a felülvizsgálati kérelem alapján, a Kfv.II.38.111/2014/14. számú ítéletével a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 12.K.30.275/2014/15. számú ítéletét, valamint a per alperesének, a Nemzeti Élelmiszerlánc-Biztonsági Hivatalnak a 02.5/1503-3/2013. számú határozatát hatályon kívül helyezte, és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [3] Az Abtv. 59. §-a értelmében az Alkotmánybíróság kivételesen, nyilvánvalóan okafogottá vált ügyek esetében a folyamatban levő eljárást megszüntetheti. Az Ügyrend 63. § (2) bekezdés *d*) pontja alapján az indítvány okafogottá válik, ha „rendkívüli jogorvoslat folytán a bíróság a megtámadott bírói döntést hatályon kívül helyezte”.
- [4] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság – figyelemmel az Abtv. 59. §-ára – az Ügyrend 63. § (2) bekezdés *d*) pontja alapján az alkotmányjogi panasz tárgyában az eljárást megszüntette.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1451/2014.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG NORMATÍV HATÁROZATAI, VALAMINT AZ EGYÉB SZERVEZETI, MŰKÖDÉSI ÉS SZEMÉLYI ÜGYEKBE HOZOTT HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 1004/2015. (XII. 16.) AB TŰ. HATÁROZATA

az Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat módosításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 70. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján – tekintettel az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 49. § (7) bekezdésére is – az Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat módosításáról az alábbi határozatot hozza.

1. § Az Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 5. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az Alkotmánybíróságon három öttagú és egy háromtagú állandó tanács működik. Ideiglenes háromtagú tanácsot – a 10. § végrehajtására vagy egyéb fontos okból – a teljes ülés alakíthat.”

2. § Az Ügyrend 5. §-a egy új (3a) bekezdéssel egészül ki:

„(3a) A háromtagú állandó tanácsra vonatkozó különös szabályokat az Ügyrend 9/A. §-a állapítja meg.”

3. § Az Ügyrend a következő 9/A. §-sal egészül ki:

„9/A. § (1) A háromtagú állandó tanács jár el az ügyben, ha az indítvány, illetve a vizsgált közjogi szervezetszabályozó eszköz vagy bírói döntés minősített adatot tartalmaz.

(2) Az (1) bekezdés szerinti ügyben az ügyintézési határidők kezdő napja az a nap, amikor az előadó alkotmánybíró javaslatára az elnök által kijelölt, az ügy előkészítésében részt vevő törzskari munkatárs a minősített adat kezelésére vonatkozó felhasználói engedélyt az arra jogosulttól megkapta. A törzskari munkatártnak a felhasználói engedélyhez a törvényben előírt szintű személyi biztonsági tanúsítvánnyal kell rendelkeznie és titoktartási nyilatkozatot kell tennie.

(3) Az (1) bekezdés szerinti ügyben hozott döntést a főtitkár az Alkotmánybíróság hivatali helyiségében személyesen közli az indítványozóval. A döntés megismerését az indítványozó aláírt nyilatkozatban tanúsítja.

(4) A háromtagú állandó tanács döntését, illetve annak valamely részét a minősítő döntése alapján, a minősített adat védelmének biztosítása mellett lehet közzétenni.

(5) Az Ügyrend 6. § (2) bekezdését a háromtagú állandó tanács tanácsvezetőjére nem kell alkalmazni.

(6) Az Ügyrend 9. § (7) és (8) bekezdését a háromtagú állandó tanács ülésére vonatkozóan azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az emlékeztetőt az elnök által (2) bekezdés szerint kijelölt, az ügy előkészítésében részt vevő törzskari munkatárs készíti el, és azt a főtitkár a minősített adatok védelmére és kezelésére vonatkozó iratkezelési előírások szerint csak az alkotmánybíróknak bocsátja rendelkezésre.

(7) Az Ügyrend 42. § (1) és (5) bekezdését a háromtagú állandó tanács eljárására vonatkozóan azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a minősített adatot tartalmazó tervezeteket és feljegyzéseket észrevételezés céljából a minősített adatok védelmére és kezelésére vonatkozó iratkezelési előírások szerint kell az alkotmánybírók rendelkezésére bocsátani.

(8) Az Abtv. és az Ügyrend rendelkezéseit a háromtagú állandó tanács működésével összefüggésben egyebekben a minősített adatok védelmére tekintettel kell alkalmazni.

(9) Ha az (1) bekezdés szerinti ügyben a teljes ülés jár el, az eljárásra a (2)-(9) bekezdésben foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.”

4. § Az Ügyrend 71. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) Az elektronikus ügyintézésre vonatkozó szabályokat az Alkotmánybíróság ügyviteli szabályzata állapítja meg.

5. § Az Ügyrend 71. §-a a következő (4a) bekezdéssel egészül ki:

(4a) Ha törvény az Alkotmánybíróság eljárására okot adó bírósági eljárásban az elektronikus kapcsolattartást lehetővé vagy kötelezővé teszi, az Alkotmánybírósághoz címzett alkotmányjogi panaszt e szabályok szerint lehet vagy kell benyújtani az elsőfokú bíróságon.”

6. § Az Alkotmánybíróság teljes ülésének e határozatát a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 26. § (2) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

7. § E határozat a közzétételét követő napon lép hatályba.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: XVIII/3256/2015.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2015. évi 197. számában.

EGYÉB DOKUMENTUMOK, KÖZLEMÉNYEK

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ELNÖKÉNEK 9/2015. (XII. 14.) ELNÖKI UTASÍTÁSA

egyesbírók kijelöléséről

Az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 11. §-a alapján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 55. § (5) bekezdésben meghatározott eljárásban eljáró egyesbíróként 2016. január 1-jétől 2016. március 31-ig terjedő időtartamra *dr. Stumpf István* alkotmánybíró, valamint saját kérésére, ismételten *dr. Varga Zs. András* alkotmánybíró jelölöm ki.

Budapest, 2015. december 14.

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Alkotmánybírósági ügyszám: XXV/3374/2015.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu
Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273